

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

54. aastakäik

3. mai 2011

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
	I <i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>	
	RESOLUTSIOONID	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 470. istungjärk 15. ja 16. märtsil 2011	
2011/C 132/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon „Olukord Vahemere lõunakalda riikides”	1
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	Täiskogu 470. istungjärk 15. ja 16. märtsil 2011	
2011/C 132/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijad ja piiriülesed võimalused siseturul” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Ungari taotluse alusel)	3
2011/C 132/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat” (ettevalmistav arvamus)	8
2011/C 132/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Energiavarustus: millist naabruspoliitikat on vaja ELi varustuskindluse tagamiseks?” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Ungari taotlusel)	15

2011/C 132/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Innovaatilised töökohad tootlikkuse ja kvaliteetsete töökohtade allikana” (omaalgatuslik arvamus)	22
---------------	--	----

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Täiskogu 470. istungjärk 15. ja 16. märtsil 2011

2011/C 132/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgeid kriisimeetmeid” KOM(2011) 11 lõplik	26
2011/C 132/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 – strateegiline juhtalgatus. Innovaatiline liit” KOM(2010) 546 lõplik	39
2011/C 132/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu akt. Kõrge konkurentsivõimega sotsiaalne turumajandus. 50 ettepanekut ühise tööturu ja ettevõtlusmaastiku ning omavalhelse kaubavahetuse parendamiseks” KOM(2010) 608 lõplik	47
2011/C 132/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/25/EÜ seoses heitkoguste etappide kohaldamisega kitsarööpmeliste traktorite suhtes” KOM(2011) 1 lõplik – 2011/0002 (COD)	53
2011/C 132/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte liikuvus”. Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv” KOM(2010) 477 lõplik	55
2011/C 132/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamise” KOM(2010) 672 lõplik	63
2011/C 132/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega muudetakse määrust (EÜ) nr 648/2004 selles osas, mis käsitleb fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamist kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites” KOM(2010) 597 lõplik – 2010/0298 (COD)	71

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 470. ISTUNGJÄRK 15. JA 16. MÄRTSIL 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon „Olukord Vahemere lõunakalda riikides”

(2011/C 132/01)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu istungjärgul 15.–16. märtsil 2011. aastal (15. märtsi istungil) vastu järgmise resolutsiooni. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 11, erapooletuks jäi 10.

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab oma solidaarsust Vahemere lõunakalda riikide elanikega, kes võitlevad rahumeelselt oma põhiõiguste ja -vabaduste eest, ning toetab nende õiguspäraseid püüdlusi stabiilse demokraatliku korra loomise suunas.

2. Komitee nõuab, et lõpetataks igasugune vägivald elanike suhtes ning austataks täielikult nende soovi liikuda demokraatia suunas ning õigust sõnavabadusele ja rahumeelsetele meeleavaldustele.

3. Komitee toetab üleminekut õigusriigi korrale, mis peaks toimuma viivitusteta, rahumeelselt ja demokraatlikult, nii et kujundataks stabiilne demokraatlik kord, mille aluseks on vabad ja õiglasel valimised, ühinemisvabaduse täielik tunnustamine ning inimõiguste austamine.

4. Sellises olulises ajaloolises pöördepunktis võtavad Vahemere riikide tööandjate ja töötajate organisatsioonid ning teised selgete demokraatlike püüdlustega kodanikuühiskonda esindavad ja eelkõige sotsiaal-majanduslikus, ühiskondlikus, ametialases ja kultuuri valdkonnas osalejad – olgu nad alustanud oma tegevust juba ammu või alles hiljuti – endale otsustava ülesande poliitilise korra muutmisel ning neid kutsutakse üles tegutsema selles kõnealuste riikide tuleviku jaoks hädavajalikus rollis. Läbinisti demokraatliku riigikorra saavutamiseks on oluline algatada

konstruktiivne ja viljakas dialoog eelnimetatud organisatsioonide ja üleminekuprotsessi eestvedavate poliitiliste juhtide vahel. Sama tähtis on kodanikuühiskonna panus naabrussuhete, sealhulgas kogukondadevaheliste otsekontaktide tihendamisse.

5. Komitee peab kiiduväärseks ELi välisasjade kõrge esindaja hiljutisi üleskutseid demokraatia edendamiseks ja väljakuulutatud kavatsust koostada piirkonna jaoks humanitaarabikava. Komitee nõuab Euroopa sõnaselget pühendumust Vahemere lõunakalda riikide kodanikuühiskonnale, nagu väljendati neis üleskutesis. ELi välisteenistus on teatanud, et võtab juba meetmeid selle poliitilise pühendumuse elluviimiseks. Komitee omalt poolt on valmis toetama kõnealust poliitilist algatust, arendades asjakohast suutlikkust, soodustades üksmeele leidmist ning aidates Vahemere lõunaranniku riikide kodanikuühiskonnal korraldada struktureeritud ja esindavat dialoogi. Komitee väljendab heameelt otsuse üle arendada seda uut lähenemisviisi: rahvaülesteõusud Vahemere lõunakalda riikides viitavad selgelt nõrkadele kohtadele ELi välispoliitikas asjaomaste riikide suhtes.

6. Selleks kasutab komitee oma olemasolevaid ja ka uusi sidemeid, sealhulgas kontakte tööandjate ja töötajate organisatsioonidega ning teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kel on sidemeid Euroopa kodanikuühiskonna asjaomaste osalistega, ning Euroopa ja Vahemere piirkonna valitsusvälise platvormiga. Komitee pooldab ühist tegutsemist eesmärgiga toetada rahumeelset üleminekut demokraatiale kõnealuses piirkonnas.

7. Komitee kutsub kõiki demokraatlikke jõude üles selles üleminekus osalema. Ülemineku protsessis on väga oluline demokraatlike ja sõltumatute tööandjate ja töötajate organisatsioonide ning teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemine.

8. Komitee kutsub ELi üles võtma ulatuslikke meetmeid, vaadates üle Vahemere Liidu ülesanded, et pakkuda poliitilist ja institutsioonilist, majanduslikku, sotsiaalset, tehnilist ja humanitaarabi Vahemere piirkonna riikidele, kes on juba asunud demokraatlike ümberkorralduste teele. Komitee väljendab kahetsust, et ELi institutsioonide ja liikmesriikide vaheline kooskõlastus on puudulik nende küsimuste lahendamisel. Seetõttu nõuab komitee tungivalt, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid kooskõlastaksid oma tegevust selles piirkonnas ja uuendaksid põhjalikult oma Vahemere piirkonna strateegiat. Uues lähemisviisis peaks kesksel kohal olema kodanikuühiskonna toetamine, et tagada ELi poolt kõnealuse piirkonna riikidele antava toetuse maksimaalne tulemuslikkus. Nii Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui ka Regioonide Komitee on valmis sellesuunalistes algatustes osalema.

9. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee on leppinud kokku, et kooskõlastavad oma edasist tegevust seoses Vahemere lõunakalda riikide demokraatliku arenguga. Komiteed paluvad ELi institutsioonidel ja asutustel võtta vastu ühise tegevuskava, milles oleks kirjas, kuidas neist igaüks peaks aitama välja töötada ELi üldist poliitikat selles piirkonnas.

10. Komitee väljendab heameelt 11. märtsil toimunud Euroopa Ülemkogu erakorralise istungi järelduste üle, milles toetati Vahemere riikide demokraatlikku, majanduslikku ja sotsiaalset arengut.

11. Komitee kutsub Euroopa Liitu ja liikmesriike üles tegutseda kiiresti ja tõhusalt rahvusvahelise üldsuse kooskõlastatud sekkumise nimel Liibüas, et tagada sealsete elanike turvalisus, humanitaarabi ja kõik vajalikud meetmed demokraatiale ülemineku toetamiseks.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 470. ISTUNGJÄRK 15. JA 16. MÄRTSIL 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijad ja piiriülesed võimalused siseturul”*(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Ungari taotluse alusel)*

(2011/C 132/02)

Raportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

15. novembril 2010. aastal saadetud kirjas palus Péter Györkös nõukogu eesistujariigi Ungari nimel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus järgmises küsimuses:

„Tarbijad ja piiriülesed võimalused siseturul”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 175, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused eesistujariigile Ungarile

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tänab eesistujariiki Ungarit võimaluse eest avaldada arvamust peamiste küsimuste kohta, mis seonduvad Euroopa tarbijate võimaluste arendamisega siseturul, ning aidata nii kaasa ELi eesistujariigi tööle 2011. aasta esimesel poolaastal.

1.2 Komitee on seisukohal, et tingimata on vaja algatada arutelu aluste üle, millele rajada uus lähenemisviis Euroopa tarbijapoliitikale aastaks 2030, ning loodab, et eesistujariik Ungari, teised institutsioonid ja sotsiaalpartnerid võtavad selle väljakutse vastu.

1.3 Komitee väljendab heameelt selle üle, et nõukogu kiitis 24. jaanuaril 2011. aastal heaks ühise lähenemisviisi tarbijaõigustele, kuid väljendab muret Euroopa Parlamendis toimunud hilisemate arengute pärast ning innustab seepärast eesistujariiki Ungarit hoidma nõukogu seatud suunda, tagades, et lõpptulemus aitab taastada tarbijate usalduse.

1.4 Seoses ebaausate kaubandustavade direktiivi läbivaatamisega soovib komitee eesistujariigil Ungaril mõelda rohkem täieliku ühtlustamise probleemile kohe arutelude alguses pärast mõjuhindamise läbiviimist ning võtta arvesse ühtlustamisest tulenenud tarbijakaitse taseme langemist liikmesriikides, kes on direktiivi üle võtnud.

1.5 ELi tasandil ühishagi esitamise õiguskaitselahendiga seoses palub komitee eesistujariigil Ungaril üles näidata poliitilist julgust, et tagada vahendi viivitamata vastuvõtmine, kuivõrd arvukad uuringud on juba tõestanud sellise projekti asjakohasust ja teostatavust.

1.6 Pakettreiside direktiivi ja lennureisijate õigusi käsitlevate õigusaktide läbivaatamise puhul soovib komitee eesistujariigil Ungaril käsitleda neid koos ning määrata kindlaks õigused, kohustused ja vastutus konfliktide või puuduliku või eksitava teenuse korral.

1.7 Jaefinantsteenuste siseturuga seoses soovivad komitee eesistujariigid Ungaril jätkata ettepanekutega, mis käsitlevad minimaalseid pangandusteenuseid kõigile Euroopa kodanikele, usaldusväärset ja kõikides liikmesriikides ühesugust elektroonilist maksesüsteemi, pankade vastutuse ranget määratlemist laenude andmisel, ühtset kindlustussüsteemi kogu Euroopas, finantsteenustele omaste ebaõiglaste lepingutingimuste ja ebaausate kaubandustavade liigitust, pankade teenustasude võrreldavust, hoiuste tagamist ja suuremat nõustamiskohustust keerukate finantstoodete puhul. Praegust finantskriisi arvesse võttes on finantsjärelevalve tugevdamine vähim, mida teha tuleks.

1.8 Seoses digitaalse tegevuskavaga kutsutakse eesistujariiki Ungarit üles võtma vastu kiireloomulised otsused tarbijate põhiõiguste täpse määratlemise kohta digitaalkeskonnas ning vaatama läbi raamdirektiivi, mis käsitleb andmekaitset ja autoriõiguste kaitset digitaalruumis.

1.9 Seoses Lissaboni lepingus ja põhiõiguste hartas sisalduvate üldhuviteenuseid käsitlevate uute sätete rakendamisega kutsub komitee eesistujariiki Ungarit üles jätkama aktiivselt nõukogu 6.–7. detsembri 2010. aasta järeldustes kirjeldatud kursi, tagamaks, et 2020. aasta strateegia rakendamisel ei unustataks üldhuviteenuseid.

1.10 Eesistujariiki Ungari tõi eelkõige välja piiriülese lähi- või naaberpiirkondi hõlmava kaubanduse, mille tagajärgi liikmesriikide jaoks ei ole senini käsitletud veel ükski uuring. Komitee esimene soovitus eesistujariigile Ungarile on paluda komisjonilt nende tehingute täpset statistilist analüüsi, seejärel tellida vajalikud uuringud, et määrata kindlaks, kas seda liiki kaubandus on nii spetsiifiline, et see õigustab Euroopa tasandi õiguslikku lähenemisviisi, ning lõpuks hinnata tarbijate vajadusi kõnealust liiki kaubanduses (teave, lepingute keel, hindade võrreldavus, kui üks vääringutest ei ole euro, vahetuskurs, komisjonitasud, pankade teenustasud jne) ning kõige tõhusamaid viise neile kohalikul tasandil vastamiseks.

2. Sissejuhatus

2.1 Komitee väljendab heameelt selle üle, et eesistujariiki Ungari palus tal koostada ettevalmistava arvamuse teemal, mis on viimase kahekümne aasta vältel olnud üks komitee põhiteemasid. 7. novembri 1995. aasta omaalgatuslikus arvamuses „Ühtne turg ja tarbijakaitse: võimalused ja takistused“⁽¹⁾ tegi komitee kokkuvõtte oma kõikidest varasematest kõnealust teemat käsitletud arvamustest, sedastades problemaatika ning põhilised muret tekitavad küsimused seoses tarbijate takistuste

ja raskustega ühtse turu võimaluste täielikul ärakasutamisel. Kahjuks on enamik selles arvamuses tõstatatud küsimustest ikka veel päevakorral.

2.2 Ühtse turu lõpuleviimine, mis on üks Euroopa suuremaid strateegilise tähtsusega projekte, mille käivitas Jacques Delors ning millele seati täpne lõpuleviimise tähtaeg, on alles käimas, kuigi möödunud on üle 30 aasta. Seda tõendab hiljuti avaldatud ühtse turu akt. Komitee on alati võidelnud ühtse turu kui kodaniku ja tarbija käsutuses oleva vahendi eest. Pealegi tuleb selge, sidus ja täielik Euroopa tarbijapoliitika alles vastu võtta.

2.3 Eesistujariigi Ungari taotlus, mis teeb komiteele au, on seega täiesti õigustatud ning võimaldab komiteel anda oma panuse komisjoni poolt 2011. aasta esimeseks poolaastaks koostatud programmi raames kavandatud tegevusse kooskõlas viimaste eesistujariikide, eelkõige eesistujariigi Belgia tehtud tööga.

2.4 Käesolev ettevalmistav arvamus on komiteele ühtlasi võimalus avaldada austust komitee Ungari liikmele Istvan Garaile, kes oli maineka Ungari tarbijaorganisatsiooni juht, suur tarbijate huvide ja õiguste eest seisja ning kõnealusel teemal koostatud oluliste arvamuste raportöör ning kes lahkus meie hulgast 2008. aastal oma ametivolituste täitmise ajal.

3. Oluline eesmärk

3.1 Ainult ühe eesistumise aja kestus on liiga lühike selleks, et võimaldada mis tahes poliitika suuniste väljatöötamist läbi paistval ja osalemist võimaldaval viisil, selle mõju eelhindamist, selle poliitika demokraatlikku vastuvõtmist ELi institutsioonides, selle elluviimist liikmesriikides ja selle järeelhindamist.

3.2 Viieaastased strateegilised programmid, mida pealegi enamasti mõjutavad puhtalt konjunktuurilised põhjused, on samuti ebapiisavad, kui need ei ole osa kaugeleulatuvast poliitilisest visioonist. 13. juulil 2007. aastal vastu võetud ja praegu rakendatav strateegia aastateks 2007–2013 on hea näide selle kohta, mida komitee on juba välja toonud.

3.3 2020. aasta strateegia enda põhieesmärk peaks olema tarbijate olukorra edendamine ja tarbijakaitse, kuid nii see ei ole.

3.4 Ainus seda laadi poliitilise lähenemisviisi kavand pärineb aastast 1985 nimetusega „Uus impulss“, mille algatas Jacques Delors ning mille võttis uuesti kasutusele ja arendas edasi Euroopa Komisjoni volinik Emma Bonino (1995–1999). Kahjuks on kavandatud eesmärgid – kui mõned sümboolsed saavutused välja arvata – jäänud poliitilise tahte puudumise tõttu saavutamata.

⁽¹⁾ EÜT C 39, 12.2.1996, lk 55.

3.5 Suurim väljakutse, millega üks ELi eesistujariik võiks toime tulla, oleks rajada tarbijate olukorra parandamise ja tarbijakaitse poliitika alused ja suunised aastaks 2030 Gonzaleze raporti eeskujul. Samas tuleb tunnustada, et teiste strateegiliste algatustega (2020. aasta strateegia, ühtse turu akt, arukas reguleerimine jne) võrreldes oleme juba hiljaks jäänud.

3.6 Kõnealuse poliitika peamised tegevussuunad keskpikas ja pikas perspektiivis on eelkõige järgmised:

- a) julgus kahtluse alla seada ja uuesti määratleda aluslepingus sätestatud õiguslik alus (artikkel 169, ELi toimimise lepingu artikli 12 seisukohast) ⁽²⁾;
- b) tarbijapoliitika kui kodanikupoliitika asetamine ELi poliitika-meetmete keskmesse ja selle muutmine kõigi poliitikavaldkondade keskpunktiks, mis saab kasu kõikide valdkondade tegevusest;
- c) tarbijaõiguste uuesti määratlemine selle uuesti keskele kohale asetamise seisukohast, lähtudes süstemaatiliselt aluslepingutest ja põhiõiguste hartast;
- d) rõhu asetamine tarbijapoliitika horisontaalsele olemusele, võttes arvesse kõiki selle tagajärgi ning tagades selle integreerimise eri valdkondadesse nii komisjoni sisetalitustes, komisjoni suhetes teiste institutsioonidega kui ka liikmesriikide kõigil valitsustasanditel;
- e) ühenduse tarbijaõiguse tõelise kodifitseerimise läbiviimine, kasutades selleks ära ühise tugiraamistiku valdkonnas tehtud suurepärase teadustööd ning tehes sellest kõik järeldused – eelkõige vabatahtlike süsteemide mõistlik ja asjakohane kasutamine, kasutades selleks proaktiivse õiguse lähenemisviisi;
- f) ühtse turu poliitika olulise ja täiendava rolli selge omaksvõtt, rakendades selle üheselt kodaniku kui tarbija ja lõppkasutaja teenistusse;
- g) ühiste põhimõtete määratlemine tarbijate organiseerimiseks ja kaasava esindatuse võimaldamiseks ELis, mis on tarbijapoliitika elluviimiseks hädavajalikud ja määrava tähtsusega tegurid.

3.7 Viimati nimetatud punkt väärrib erilist kaalumist, kuna seda ei ole Euroopa tasandil süstemaatiliselt arvesse võetud. Nimelt nõuavad nii tarbijakaitse eest vastutavad liikmesriikide avalik-õiguslikud asutused kui ka tarbijakaitseorganisatsioonid ja –ühingud juba ammu tarbijate organiseerimise ja kaasava esindatuse üldpõhimõtete ja suuniste kindlaksmääramist. Ühtsetele põhimõtetele tuginev süstemaatilisem lähenemisviis tarbijate

esindamiseks kõikides liikmesriikides, eelkõige eri sektoreid reguleerivates asutustes, aitaks suurendada nii asjaomaste organisatsioonide usaldusväärsust kui ka tarbijakaitse tõhusust.

4. Mõned aktuaalsed küsimused tarbijakaitsepoliitika valdkonnas

4.1 Täielikult väljakujundatud ühtsel turul peaks tarbija saama täielikult teostada talle ühenduse õigustikuga antud õigusi, olenemata tema asukohast ELis, ning seda samadel tingimustel kui tema koduriigis. Siiski ei anna tarbijapoliitika eri meetmed ja algatused tarbijate õigustatud ootustele rahuldavat vastust.

4.2 Eesistujariigi Ungari poliitiline tegevuskava hõlmab tähtsaid eesmärke, millest teatavaid jätkatakse mõistagi tulevaste eesistumiste ajal.

4.3 Kõigepealt oli komitee **tarbijaõiguste direktiivi ettepaneku** suhtes seisukohal ⁽³⁾, et see tuleks ümber sõnastada nii, et direktiivis käsitletaks vaid teatavaid aluspõhimõtteid seoses teavitamisõiguse ja taganemisõigusega kaugmüügi korral ja müügi korral väljaspool kaubandusasutusi ning et sellest jäetaks välja sellised küsimused nagu ebaõiglased lepingutingimused, kaupade müük ja seonduvad tagatised.

4.4 Võttes arvesse Euroopa Parlamendis toimunud arutelusid ja komisjoni ettepaneku edasiarendamist aja jooksul, mida on illustreerinud volinik Viviane Redingi hiljutised avalikud esinemised, märgib komitee, et nõukogu võttis 24. jaanuaril 2010 vastu seisukoha, mis ühtib täielikult komitee arvamusega. Komitee väljendab selle asjaolu üle heameelt. Võttes siiski arvesse kõnealuses küsimuses toimunud hiljutisi arenguid Euroopa Parlamendis, siseturu- ja tarbijakaitsekomisjonis (IMCO) ja õiguskomisjonis (JURI) vastu võetud vastuolulisi seisukohti ning kavandatud lõpuleviimist järgnevate kuude jooksul, kutsub komitee eesistujariiki Ungarit üles hoidma kindlalt jaanuaris põllumajandusnõukogu poolt seatud suunda, koostööstades seda realistlikult tulevase ühise tugiraamistiku Euroopa lepingute valdkonnas, nagu on soovitatud komitee arvamuses ⁽⁴⁾.

4.5 **Ebaausate kaubandustavade direktiivi** läbivaatamise osas märgib komitee, et selle aeglane ülevõtmine enamikus liikmesriikides on kahetsusväärne, nagu ta oli oma arvamuses ⁽⁵⁾ eelnevalt märkinud. Euroopa Kohus on samal seisukohal.

⁽³⁾ ELT C 317, 23.12.2009, lk 9.

⁽⁴⁾ ELT C 84, 17.03.2011, lk 1.

⁽⁵⁾ ELT C 108, 30.4.2004, lk 81.

⁽²⁾ ELT C 185, 8.8.2006, lk 71.

4.6 Seepärast soovivad komitee eesistujariigid Ungaril tugineda uuringutele, mis näitavad ühtlustamisest tulenevat tarbijakaitsetaseme langust ja tagajärgi nende liikmesriikide konkurentsivõime jaoks, kes on kõnealuse ebaausate tavade direktiivi üle võtnud, ning rohkem kaaluda täieliku ühtlustamise põhimõtte mittesihipärase kasutamise põhjendatust alates nimetatud direktiivi läbivaatamise arutelude algusest.

4.7 **Ühenduse tasandil ühishagi esitamise õiguskaitsesevahendi** osas võtab komitee teadmiseks komisjoni kavatsuse käivitada uuesti arutelu sidusrühmadega uue konsulteerimise abil, kuid kahtleb, kas leidub tõelist poliitilist tahtet, et pärast kolme aastakümnet arutelusid, konsultatsioone, aruandeid, arvamusi, rohelist raamatuid ja valgeid raamatuid, teatise ja resolutsioone, uuringuid, konverentse ja nõupidamisi konkreetse tulemuseni jõuda.

4.8 Komitee on mitmetes, nii varasemates kui ka hiljutistes arvamustes väljendanud kindlat toetust Euroopa õiguskaitsesevahendile, mis võimaldaks tarbijail, kes peavad ennast kollektiivse kahju ohvriks, algatada ühiselt kohtuhagi hüvitise saamiseks. See vastaks täielikult Euroopa kohtuõigusele ja peaks võimaldama mis tahes liikmesriigi tarbijatele tekitatud kollektiivse materiaalse ja/või moraalse kahju hüvitamist ühesugustel tingimustel (opt-out-süsteem). Kui eesistujariik Ungari asub sellele seisukohale, siis saavad tarbijad ja ka teised kollektiivsete õigustega isikud sellest suurt kasu, mis aitaks kaasa ühtse turu ja ausa konkurentsi rajamisele.

4.9 **Pakettreiside direktiivi** läbivaatamisega seoses ei ole komiteelt veel arvamust taotletud. Komisjonil on kavas esitada ettepanek 2011. aasta alguses ning ta on juba hakanud koguma ettepanekuid lennureisijate õigusi käsitlevate õigusaktide võimalikuks läbivaatamiseks.

4.10 Tahtmata ennetada komitee arvamusi nimetatud kahel teemal, soovivad komitee eesistujariigid Ungaril käsitleda neid koos, et tagada sidus lähenemisviis ja laiendada direktiivi reguleerimisala era- või ühistranspordi teenuste lepingutele koos nendega seotud teenustega või ilma ning määratleda õigused, kohustused ja vastutus konfliktide või puuduliku või eksitava teenuse korral. Lisaks tuleb erilist tähelepanu pöörata ebaõiglaste lepingutingimustele ja ebaausatele kaubandustavadele kõnealuses sektoris. Agentuuride, reisikorraldajate ja lennuettevõtjate pankroti tagajärjed vajavad samuti ranget õigusraamistikku.

4.11 **Jaefinantsteenuste siseturu rajamisel** on tehtud edusamme – nt ühtse euromaksete piirkonna direktiiv pärast euro kasutuselevõttu, finantsinstrumentide turgude direktiiv, kapitali adekvaatsuse direktiiv ja samuti komisjoni hiljutised,

12. juuli 2010. aasta ettepanekud hoiuste tagamise skeemide ja investorite hüvitamise süsteemide kohta⁽⁶⁾. Samas on teha veel palju: puudub üldine poliitiline käsitlus, mis võiks tarbijatele ja VKEdele ühtsel turul tõepoolest kasu tuua. Komisjon on ise nimetanud jaefinantsteenuseid sektoriks, kus tarbijatel esineb märkimisväärselt palju probleeme⁽⁷⁾.

4.12 See on valdkond, kus komitee on korduvalt oma seisukohti avaldanud nii konsulteerimistaotluste alusel koostatud kui ka omaalgatuslike arvamuste kaudu, kuid püsivad, praktilised ja tõhusad lahendused on veel leidmata. Meenutagem näitena vastutustundlikku krediiti ja ülemäärase võlgnevuse tekkimist⁽⁸⁾, millele tarbijakrediidi direktiiv ei suutnud vastata; hüpoteeklaenude kohta tehtud ettepanekute läbikukkumist, samas kui selle ühtlustamise ideed on tunnustatud juba aastaid, piiriüleseid makseid ning deebet- ja krediitkaartide kasutamist käsitlevate sätete nõrkust; pangakontode ja üldiste minimaalsete pangandusteenuste liikuvuse tegelikku puudumist, finantskriisiga toimetulekuks ning pangaklientide kahjumi ja kahju viivitamatu hüvitamise tagamiseks vastu võetud õigusnormide nõrkust.

4.13 Majandus- ja finantskriisi kahjustab ikka veel tõsiselt tarbijaid ja väikeinvestoreid. Ka praktiliste meetmete, nagu universaalse pangakonto loomine, minimaalsed pangandusteenused kõikidele Euroopa kodanikele, usaldusväärne ja kõikides liikmesriikides ühesugune elektrooniline maksesüsteem ja pankade vastutuse range määratlemine laenude andmisel, välja-töötamine oleks mõeldav suund, mida järgida, unustamata ühtset kindlustussüsteemi kogu Euroopas, finantsteenuste omaste ebaõiglaste lepingutingimuste ja ebaausate kaubandustavade liigitust, pankade teenustasude võrreldavust ning suuremat nõustamiskohustust keerukate finantstoodete puhul. Samuti peaks finantsjärelevalve olema suunatud tarbijate vajadustele ning kehtestada tuleks tõhusad vaidluste lahendamise ja hüvitamise mehhanismid finantssüsteemide (pangad ja kindlustused) toimimise häiretest tingitud kahjumi või kahju korral.

4.14 Komitee väljendab heameelt komisjoni lähenemisviisi üle **tarbijate õigustele digitaalkeskkonnas**, mida illustreerib 2020. aasta strateegia raames vastu võetud digitaalne tegevuskava⁽⁹⁾, aga palju on veel teha selleks, et igati saaks kasutada universaalse teenuse telekommunikatsiooni- ja teabevaldkonnas. Komisjoni uue teatise kiire vastuvõtmine oleks teretulnud ja annaks eesistujariigile Ungarile võimaluse võtta otsustav seisukoht interneti neutraalsuse ja lairibaiühenduse integreerimise kohta universaalse teenuste osana, nagu komitee on juba varem nõudnud.

⁽⁶⁾ KOM(2010) 368 lõplik.

⁽⁷⁾ SEC(2009)1251 lõplik, 22.9.2009.

⁽⁸⁾ EÜT C 149, 21.6.2002, lk 1–4.

⁽⁹⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

4.15 Komitee tunneb erilist huvi tarbijaõiguste tunnustamise ja kaitsmise vastu digitaalkeskkonnas üldiselt ja mitte ainult e-kaubandusega seoses. Kiiresti tuleb läbi vaadata e-kaubanduse õiguslike aspektide direktiiv ning lisaks tuleb leida lahendus e-kaubanduse vähese arengu probleemile.

4.16 Eesistujariiki Ungarit kutsutakse ühtlasi üles vastu võtma kiireloomulised otsused seoses tarbijate põhiõiguste täpse määratlemisega digitaalvaldkonnas ning vaatama läbi raamdirektiivi, mis käsitleb andmekaitset ja autoriõiguste kaitset digitaalruumis.

4.17 Komitee loodab väga, et eesistujariik Ungari järgib EPSCO nõukogu 6.–7. detsembri 2010. aasta järeldusi üldhuvi pakkuvate sotsiaalteenuste kohta, võttes täielikult arvesse 26.–27. oktoobril eesistujariigi Belgia korraldatud üldhuvi pakuvate sotsiaalteenuste kolmanda foorumi soovitusi, andes nii panuse Lissaboni lepingus ja põhiõiguste hartas sisalduvate üldhuviteenuseid käsitlevate uute sätete rakendamisse.

5. Piiriülese lähi- või naaberpiirkondi hõlmava kaubanduse erijuhtum

5.1 Eesistujariik Ungari küsis komitee arvamust küsimuses, mille olulisusele vaatamata ei ole veel tehtud põhjalikke uurinuid ELi tasandil. See on piiriülene lähi- või naaberpiirkondi hõlmav kaubandus, st kaupade ja teenuste ostud, mida tarbijad teevad kummalgi pool oma riigi geograafilisi piire kas ELi liikmesriikide vahel või kolmandate riikidega.

5.2 Mõned liikmesriigid olid seda nähtust juba uurinud – isegi enne euro kasutuselevõttu –, et määrata kindlaks tehingute liigid, rahavood, hinnad ja nende tagajärjed piiriülestele piirkondadele, konkurentsile jne.

5.3 Sellegipoolest ei ole ühtegi Euroopa tasandi uuringut, mis võimaldaks hinnata piiriüleste piirkondadevaheliste tehingute mahtu ja tagajärgi liikmesriikidele. Õigupoolest ei käsitleta

seada liiki kaubandust ei komisjoni 1991. aasta teatises⁽¹⁰⁾, 1996. aasta rohelises raamatus kaubanduse kohta⁽¹¹⁾ ega 1999. aasta valges raamatus⁽¹²⁾. Seega tuleks esimese asjana paluda komisjonilt nimetatud tehingute kaardistamist ja statistilist analüüsi.

5.4 1990. aastate alguses löid komisjon ja mitu piirkondlikku tarbijaorganisatsiooni siiski teabe- ja nõuandekeskuste võrgustiku eesmärgiga toetada tarbijaid, kellel esineb raskusi piiriüleises kaubanduses: tarbijakeskused Euroguichet'd. Need keskused keskendusid eelkõige tarbijate teavitamisele ja asusid piirilinnades.

5.5 2001. aastal käivitas komisjon Euroopa kohtuvälise võrgustiku (EEJ-Net) vaidluste kohtuväliseks lahendamiseks. Sel ajal oli üheksa liikmesriigi üheteistkümne tarbijakeskuse ülesanne lisaks nende tavapärastele volitustele pakkuda tarbijatele õigusnõu.

5.6 Seejärel loodi 2005. aasta jaanuaris EEJ-Neti ja tarbijakeskuste ühinemisega praegune Euroopa tarbijakeskuste võrgustik (EEC Net).

5.7 Kahe võrgustiku ühinemine oli euro kasutuselevõttu ning elektroonilise kaubanduse ja kaugmüügi oodatavat arengut arvestades loogiline. Kuid selle ühinemisega kadusid piirkondlikud tarbijakeskused ja nende roll seoses piiriülese lähi- või naaberpiirkondi hõlmava kaubandusega.

5.8 Tekib küsimus, kas seda liiki kaubandus on tänapäeval veel sedavõrd spetsiifiline, et õigustab ELi erimeedet.

5.9 Samuti tuleb kaaluda tarbijate vajadusi seda liiki kaubanduses (teave, lepingute keel, hindade võrreldavus, kui üks väärin-gutest ei ole euro, vahetuskurs, komisjonitasud ja pankade teenustasud jne) ning kõige tõhusamaid viise neile kohalikul tasandil vastamiseks.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ KOM(1991) 41 lõplik, 11.3.1991.

⁽¹¹⁾ KOM(1996) 530 lõplik, 20.11.1996.

⁽¹²⁾ KOM(1999) 6 lõplik, 27.1.1999.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat”

(ettevalmistav arvamus)

(2011/C 132/03)

Raportöör: **Xavier VERBOVEN**

Kaasraportöör: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

7. oktoobril 2010 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat”

(ettevalmistav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 24. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 172, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on järgmisel arvamusel.

1.1 Majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning solidaarsuse põhimõtted on sedastatud asutamislepingus ning need on kodanike ja piirkondade integratsiooni kaks kõige tähtsamat sammast. Järelikult peavad need põhimõtted olema Euroopa Liidu tulevast eelarvet käsitlevate arutelude keskmes.

1.2 Ühtekuuluvuspoliitika ei pea ainult vähendama piirkondadevahelisi erinevusi, vaid peab kaasa aitama ka teatud elanikkonnarühmade hulgas esineva sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamisele, ergutades täielikku tööhõivet, võrdseid võimalusi, sotsiaalset integratsiooni ja ühtekuuluvust pakkuvat ühiskonda ning seega laiemas mõttes Euroopa sotsiaalmudelit. Euroopa Sotsiaalfond (ESF) peab jääma struktuurifondiks, mis on osa Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitikast.

1.3 ESF on eelistatud vahend Euroopa tööhõivestrateegia elluviimise toetamiseks ja peab jääma tulevikus tõhusaks vahendiks inimressurssidesse investeerimise ja kvaliteetse tööhõive kõrgema taseme ja suurema sotsiaalse kaasatuse toetamiseks Euroopa 2020. aasta strateegia raames. Sellest tulenevalt ja arvestades praegust majanduslikku olukorda, peab ESF jääma

jätakuvalt tähtsaks strateegiliseks ja finantsvahendiks ning talle peavad olema tagatud suuremad ressursid kooskõlas suuremate väljakutsetega, millega fond peab toime tulema (suurem tööpuuduse määr), ning kajastama ELi üldeelarve suurendamist vähemalt 5,9 % võrra, nagu pakkus välja Euroopa Komisjon ELi 2011. aasta üldeelarve suurendamiseks.

1.4 Praegusel majanduskriisi ajal on Euroopa Ülemkogu otsus tugevdada ESFi rolli eriti tähtis. Tööturu- ja sotsiaalpoliitika peab ka edaspidi jääma ESFi kõrgeimaks tegevusraamistikuks. Investeeringud peavad olema suunatud ühtaegu inimressursside arendamisele, oskuste parandamisele ja koondatud töötajate uuesti tööturule integreerimisele. Prioriteetseks tuleks siiski pidada kvaliteetsete töökohtade loomist, jätkusuutlikku majanduskasvu ja kõige haavatavamate ühiskonnarühmade, sealhulgas noorte, naiste, sisserändajate, pikaajaliste töötute, tööturult kõige rohkem eemale jäänud inimeste, eakate, puuetega inimeste ja rahvusvähemuste kaasamist tööturul ja ühiskonnas, et parandada ELi konkurentsivõimet ja Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamist.

1.5 Tuleb õppida kogemustest, mida saadi ESFi kasutamisel Euroopa Liidu majanduse elavdamise ja majanduskasvu toetamiseks, parandades VKEde, väga väikeste ettevõtete ja sotsiaalmajanduses osalejate toetamist ja järgides ESFi eesmarke ning samas parandades sotsiaalseid olusid nii kvaliteetsete töökohtade säilitamise ja loomise osas kui ka sotsiaalse kaasamise osas, eelkõige töö kaudu.

1.6 ESF kui ELi inimressurssidesse investeerimise vahend peaks toetama Euroopa 2020. aasta strateegia kolme prioriteeti: arukat majanduskasvu, säästvat majanduskasvu ja kaasavat majanduskasvu. Tööhõive, koolitus ja haridus, aktiivne kaasamine ja võrdsete võimaluste poliitika ongi inimeste kindlustunde põhielemendid, mis arendavad nende teadmisi ja kvalifikatsiooni, edendavad innovatsioonikultuuri, suurendavad tööhõivet ja soodustavad kaasavat tööturgu.

1.7 Sotsiaalpartnereid ja teisi organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioone kaasav partnerluspõhimõte on struktuurifondide ja eelkõige Euroopa Sotsiaalfondiga seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

1.8 Esmatähtis on õppida sotsiaalpartnerite rollist sotsiaaldialoogis ja valitsusväliste organisatsioonide rollist partnerluses, et vältida majanduskriisi tagajärgede vastu ja saavutada tulemusi.

1.9 Partnerlus-, mittediskrimineerimis- ning juurdepääsetavuse ja säästva arengu põhimõtted⁽¹⁾ tuleb säilitada ja neid tugevdada, et kindlustada kogu viimase programmitöö perioodil saadud häid tulemusi.

1.10 Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad“ kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõtte ning eespool nimetatud põhimõtted, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni. Vaja on kindlalt tugevdada järelevalvekomiteede positsiooni pädevate riiklike või piirkondlike asutuste suhtes nende ülesannete kavandamisel, elluviimisel ja järelevalves.

1.11 Komitee jagab arvamust, et tuleb parandada fondide kasutamise hindamist, toimimist ja tulemusi. Selleks on siiski esmatähtis määrata kindlaks näitajad ning tagada nii kvantitatiivsed kui ka kvalitatiivsed mõõttelemendid ja seda laiemas ulatuses, mis hõlmab tervet ühtekuuluvuspoliitika rakendusmeetlust.

1.12 Vaja on tagada sidusus prioriteetide vahel, mis on kindlaks määratud eri tasanditel: Euroopa, riikide, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

1.13 Vaja on tõhustada koostööd Euroopa Regionaalarengu Fondi ja teiste fondidega, mille käigus tuleb tugevdada

partnerlus-, mittediskrimineerimis- ja jätkusuutlikkuse põhimõtteid. Tuleb vältida ESFi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tegevuse kattuvust ning tagada sidusus sellisel kujul, et ümberkorralduste puhul oleksid ESFi meetmed ennetavad ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi meetmed leevendavad.

1.14 ESFi rahalistele vahenditele juurdepääsu menetluste rakendamist ja praktilisi aspekte tuleb oluliselt parandada, eelkõige vähendades märkimisväärselt bürokraatiat, kiirendades eriti maksete süsteemi, et muuta programmide elluviijate finantskulud minimaalseks, ja lihtsustades arveldusmenetlusi ja kontode korrigeerimise menetlusi, näiteks võttes kasutusele kindlasummalsed väljamaksed (*lump sums*).

1.15 ESFi tulevik peab tagama piisavad vahendid Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamiseks tänu uuenduslikele rahastamisskeemidele⁽²⁾, nagu näiteks vahendite otse eraldamine sihipärastele tööhõive- ja sotsiaalse kaasamise meetmetele kõige haavatavamate elanikerühmade või tõrjutuse ohus inimeste jaoks.

1.16 Sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonnal on ESFi läbi vaatamise, rakendamise ja hindamise protsessis peamine roll. Sellest tulenevalt kavatseb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee edaspidi jälgida püsivalt ESFi kasutamist ja aidata seeläbi parandada otsustusprotsessi keskset elementi ehk teabevahetust Euroopa Liidu institutsioonide, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna sidusrühmade vahel.

2. Taust: komisjoni algatatud arutelu Euroopa Sotsiaalfondi tuleviku teemal

2.1 Ajavahemikul 2007–2013 ESFi rahastatud programmide rakendamises on jõutud poole peale.

2.2 Komisjon esitas oma põhisuunised ELi finantsraamistiku tuleviku kohta teatises „ELi eelarve läbivaatamine“ (KOM(2010) 700) ja struktuurifondide kohta ühtekuuluvust käsitleva viienda aruande järeldustes (KOM(2010) 642).

2.3 ESFi tuleviku kavandamisel tuleks arvesse võtta Lissaboni lepingut. Vastavalt uuele artiklile 9 võtab liit arvesse „kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid“.

⁽¹⁾ Nagu need on sätestatud nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruse (EU) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, artiklites 11, 16 ja 17.

⁽²⁾ Komisjoni 19. oktoobri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja riikide parlamentidele „ELi eelarve läbivaatamine“, KOM(2010) 700.

2.4 Muudetud artikkel 175 käsitleb nüüd territoriaalset ühtekuuluvust. ESF kui Euroopa põhiline finantsvahend inimressurside toetamiseks aitab jätkuvalt kaasa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse saavutamisele, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 162.

2.5 Euroopa Ülemkogu kinnitas uue poliitilise raamistiku eelolevaks kümnendiks ehk Euroopa 2020. aasta strateegia 17. juunil 2010. Euroopa Liit on selle alusel võtnud endale kohustuse suurendada 20–64-aastaste inimeste tööhõivemäära 75 %-ni, vähendada kooli pooleli jätnute osakaalu 10 %-ni ja tagada, et vähemalt 40 % noortest omandab kõrghariduse, vähendada vaesuse ohus elavate inimeste arvu 20 miljoni võrra ja suurendada era- ja avaliku sektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse kuni 3 %ni SKPst⁽³⁾.

2.6 Komisjon teeb 2011. aastal ettepaneku uueks eelarveraamistikuks 2013. aastale järgnevas perioodiks. Raamistikuga koos tehakse õigusloomeettepanekud struktuurifondide, kaasa arvatud Euroopa Sotsiaalfondi kohta. Selle kohta esitas komisjon 19. oktoobril 2010 teatise „ELi eelarve läbivaatamine”. See peaks olema võimalus anda ESFi tegevusele uus hoog ja teha muudatusi. ESFi nähtavust ja ainulaadsust tuleb ELi uues eelarveraamistikus tugevdada.

2.7 2010. aasta 10. novembril avaldatud majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust käsitlevas komisjoni viiendas aruandes esitatakse tulevase ühtekuuluvuspoliitika perspektiivid.

2.8 Konkreetset ESFi tulevikku arutatakse selles aruandes eriuuringute põhjal.

2.9 Teisalt võttis ESFi komitee 3. juunil 2010 vastu arvamuse ja komisjon korraldas 23.–24. juunil 2010 konverentsi.

2.10 Sellega seoses taotles komisjon Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt 7. oktoobril 2010 ettevalmistava arvamuse koostamist, et analüüsida ESFi komitee arvamuses tõstatatud küsimusi.

2.11 Need arutelud keskendusid viiele teemale.

— Milline on ESFi lisandväärtus võrreldes ainult riigiulatuslike rahaliste vahenditega?

— Millised peaksid olema ESFi ülesanded ja prioriteetid Euroopa 2020. aasta strateegia taustal?

— Kuidas tagada ESFi geograafiline ja temaatiline kontsentreerumine?

— Kuidas arendada välja maksimaalne koostoime teiste fondidega, eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondiga?

— Milline rakendussüsteem tuleks välja töötada selleks, et fondi haldamine oleks ühtaegu tõhusam ja lihtsam?

2.12 Võttes lisaks arvesse Euroopa Liidus hetkel valitsevat töökohtade kaotamise tendentsi, palutakse ESFil täita Euroopa ühtekuuluvuspoliitikas veelgi aktiivsemat rolli. Sellepärast tulebki fondi eelarvet märkimisväärselt suurendada, seda vähemalt 5,9 % võrra, mis on kooskõlas Euroopa Komisjoni ettepanekuga ELi 2011. aasta eelarve üldise suurendamise kohta.

3. Üldised märkused Euroopa Sotsiaalfondi tuleviku kohta

3.1 Ühtekuuluvuse ning solidaarsuse põhimõtted on sedastatud asutamislepingus ning on kodanike ja piirkondade integratsiooni kaks kõige tähtsamat sammast. Järelikult peavad need põhimõtted olema Euroopa Liidu tulevast eelarvet käsitlevate arutelude keskmes.

3.2 Lissaboni leping kinnitab neid põhimõtteid uuesti ja sätestab vastavalt artiklile 174, et „selleks et edendada oma igakülgset harmoonilist arengut, töötab liit välja ja rakendab meetmeid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks”.

3.3 Asutamisleping rõhutab eelkõige, et „iseäranis taotleb liit eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades”. See eesmärk on veelgi tähtsam pärast Euroopa Liidu kaht viimast laienemist.

3.4 Teiselt poolt sätestab ELi põhiõiguste harta, mis on pärast selle lisamist asutamislepingusse õiguslikult siduv, et liit peab edendama territoriaalse ühtekuuluvuse kaudu sotsiaalset ühtekuuluvust, tagades sotsiaalsed õigused kõikidele kodanikele, olenemata nende piirkonnast või kodakondsusest, keelates diskrimineerimise ja püüdes tagada muu hulgas võrdsed võimalused.

3.5 Ühtekuuluvuspoliitika ei pea ainult vähendama piirkondadevahelisi erinevusi, vaid peab inimesekesksest lähenemisviisist juhindudes ka ergutama täielikku tööhõivet, võrdsed võimalusi, sotsiaalset integratsiooni ja ühtekuuluvust pakkuvat ELi ühiskonda ning seega laiemas mõttes Euroopa sotsiaalmudelit.

⁽³⁾ Euroopa Komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatis „Euroopa 2020. aastal – aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”

3.6 Euroopa Ülemkogu otsustas, et struktuurifondid on rahastamisvahendid, mis on vajalikud Lissaboni strateegia rakendamiseks, mille jõupingutused on suunatud kõige vähem kvalifitseeritud inimestele, kellel on kõige raskem riikide aktiivsele tööturupoliitikale ligi pääseda⁽⁴⁾. Selles kontekstis on Euroopa Sotsiaalfond eelistatud vahend Euroopa tööhõivestrategiega elluviimise toetamiseks ja peab jääma tulevikus tõhusaks vahendiks kvaliteetse tööhõive kõrgema taseme ja suurema sotsiaalse kaasatuse tagamiseks Euroopa 2020. aasta strateegia raames.

3.7 Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus peab jääma Euroopa 2020. aasta strateegias endiselt kesksele kohale, et jälgida seda, et strateegia elluviimiseks ühendataks ja pühendataks kogu energia ja suutlikkus. Struktuurifondid on põhivahendid nn aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu prioriteetide saavutamiseks liikmesriikides, piirkondades ja aladel. Selleks peab ESF olema jätkuvalt oluline ja strateegiline rahastamisvahend tööhõivemäära tõstmiseks ja sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks.

3.8 Sotsiaalpartnereid ja teisi organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioone kaasav partnerluspõhimõte⁽⁵⁾ on struktuurifondide ja eelkõige Euroopa Sotsiaalfondiga seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

3.9 Esmatähtis on õppida sotsiaalpartnerite rollist sotsiaaldialloogis ja valitsusväliste organisatsioonide rollist partnerluses, et vältida majanduskriisi tagajärgede vastu ja saavutada tulemusi.

3.10 Vaja on parandada rahaliste vahendite kasutamise hindamist, otstarbekust ja tulemusi. Selleks on siiski esmatähtis määrata kindlaks näitajad ning tagada nii kvantitatiivsed kui ka kvalitatiivsed mõõttelemendid ja seda laiemas ulatuses, mis hõlmab tervet ühtekuuluvuspoliitika rakendusmenetlust. Praegu on hindamise eesmärk tagada kulude seaduslikkus, mitte aga nende tõhusus. Need kaks loogikat tuleks ühitada ja samas tuleks halduskoormust vähendada mõistlikule tasemele vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele.

3.11 Praeguse majanduskriisi ajal peab Euroopa tööhõivestrategiega olema taas Euroopa Liidu prioriteetide keskmes ning vaja on eraldada rohkem rahalisi vahendeid selleks, et luua ja säilitada kõikide jaoks rohkem ja paremaid töökohti. Tööturupoliitika peab jääma ESFi kõrgeimaks tegevusraamistikuks.

⁽⁴⁾ EMSK arvamus teemal „Esmatähtsate kategooriate tööhõive (Lissaboni strateegia)“, ELT C 256, 27.10.2007.

⁽⁵⁾ Nagu sätestatakse artiklis 11 nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruses (EÜ) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta.

3.12 Euroopa Ülemkogu otsus ühtekuuluvuspoliitika panuse kohta majanduse taastamise kavasse on vägagi positiivne märk. Struktuurifondid, mis moodustavad Euroopa eelarvest üle kolmandiku, võivad tõepoolest olla rahastamisallikas, mis võimaldab väljakutsetega toime tulla lühiajalises, keskpikas ja pikas perspektiivis.

3.13 Ühenduse varasematele algatustele (eelkõige EQUAL) omane riikidevaheline mõõde tuleb üle võtta ühtekuuluvuspoliitika aluspõhimõttena, et tagada mitte ainult ELi tasandile küündiv, vaid ka – ja eelkõige – solidaarsem lähenemisviis, ning seda sellisel määral, mida ei ole veel piisavalt üle võetud vastavalt uuele süvalaiendatud lähenemisviisile (*mainstreaming*) programmitööperioodil 2007-2013. Seepärast oleks asjakohane taastada võimalus rahastada üleeuroopalisi projekte, eelkõige riikidevaheliste võrgustikega seotud uuenduslikke projekte.

4. Konkreetsed märkused ja ettepanekud käsitletud teemade kohta

4.1 ESFi lisandväärtus

4.1.1 ESF on tõestanud oma lisandväärtust Euroopas alates oma asutamisest ja eriti veel praegusel majanduskriisi ajal ja toetanud ELi majanduskasvu.

4.1.2 ESF on struktuurifond, mis puudutab otseselt inimesi: töötajaid, töötuid, ühiskonnast väljajäänuid, inimesi, kellel on tõsisid raskusi tööturule pääsemisega, noori, eakaid ja teisi kõige haavatavamaid elanikerühmi.

4.1.3 ESF on peamine vahend Euroopa tööhõivestrategiega elluviimise toetamiseks. Järelikult tuleks see konkreetselt integreerida riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku tööhõivepoliitikasse ning ESFi eesmärkidesse.

4.1.4 Euroopal on vaja teha suuri investeeringuid inimressursidesse, mis on kahtlemata märkimisväärne konkurentsieelis kogu ühiskonna jaoks. Selle investeeringu tegemisel tuleks ettenägelikult arvesse võtta ühiskondlikke muutusi ja samas leida lahendus töökohtade säilitamise ja loomise probleemidele, arendades töötajate kvalifikatsiooni ja oskusi, suurendades Euroopa ettevõtete tootlikkust, otsides uuenduslikke ja tõhusamaid töökorraldusmeetodeid tegelike investeeringute kaudu töötajate oskuste arendamise ja sotsiaalsesse integratsiooni ning ergutades võrdseid võimalusi ja sotsiaal-majanduslikke algatusi.

4.1.5 Praegusel majanduskriisi ajal on Euroopa Ülemkogu otsus tugevdada ESFi rolli eriti tähtis.

4.1.6 Investeeringud peavad olema ühtaegu suunatud inimressursside arendamisele ja tööturul koondatud töötajate uuesti tööturule integreerimisele ning töökohtade loomisele ja jätkusuutlikule majanduskasvule, et tagada nende kahe protsessi koostoime ja vastastikune mõju. Seega tuleb arvesse võtta panust, mille annab efektiivne sotsiaalne ühtekuuluvus Euroopa konkurentsivõimesse. Rahaliste vahendite suunamine tööturult kõige rohkem eemale jäänud elanikerühmadele (nagu puuetega inimesed, noored, kellel on töö leidmisel erilised raskused, pikaajaliselt töötuks jäämise ohus eakad ja teised ühiskonnast tõrjutud inimesed) ESFi kaudu aitab märkimisväärselt parandada ELi konkurentsivõimet ja keskpikas perspektiivis saavutada Euroopa 2020. aasta eesmärgid.

4.1.7 Partnerluspõhimõte on struktuurifondidega seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

4.1.8 Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad” kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõte, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni.

4.1.9 Partneritel, sh sotsiaal-majanduslikel organisatsioonidel peab olema võimalus saada tehnilist abi ja valdkondlikud organisatsioonid peavad ESFi kaudu tugevdama nende suutlikkuse arendamist (*capacity building*).

4.1.10 Vaja on luua kvaliteetsed partnerlused, kaasates sotsiaalpartnerid ja organiseeritud kodanikuühiskonna fondide rakendamise igasse etappi, seda eriti sellepärast, et neil on majanduskriisi tagajärgede piiramises põhiroll.

4.1.11 Teised olulised põhimõtted ESFi lisandväärtuse maksimeerimiseks on jätkusuutlik majanduskasv keskkonna kaitsmiseks ja keskkonnaseisundi parandamiseks ning sooline võrdõiguslikkus ja mittediskrimineerimine soo, etnilise päritolu või rassi, usutunnistuse või veendumuste, puude või seksuaalse sättumuse põhjal fondi vahendite rakendamisel ning fondile juurdepääsul, eriti puudega inimeste ja ühiskonnast tõrjutud inimeste puhul⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Nagu on sätestatud nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruses (EÜ) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, artiklites 11, 16 ja 17.

4.2 ESFi ülesanded ja prioriteedid Euroopa 2020. aasta strateegia taustal

4.2.1 Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus peavad jääma Euroopa 2020. aasta strateegia keskmesse, nagu sätestab ka Euroopa Ülemkogu otsus.

4.2.2 ESFi kooskõlastatus Euroopa 2020. aasta strateegiaga peab väljenduma selles, kas strateegilised suunised ELi strateegilistele prioriteetidele konkreetse väljundi andmiseks rakenduskaavad on olemas või mitte.

4.2.3 Sellega seoses peab ESF jääma Euroopa tööhõivestrateegia elluviimise vahendiks. Seega peab ESF aitama kaasa kvaliteetsete töökohtade loomisele, mis on peamine eeldus ELi majanduskasvu tagamiseks. Ehkki kvaliteetsete töökohtade loomine peab jääma prioriteediks, tuleb tähelepanu pöörata ka teistsuguste töökohtade – nagu näiteks keskkonnasäästlike töökohtade – loomisele, kuna tootmismudel on muutunud, ning samuti jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule.

4.2.4 ESF on ELi peamine rahaline vahend investeerimiseks inimressurssidesse, toetades aktiivse integratsiooni meetmete, inimeste tööalase aktiveerimise ning ümber- ja täiendõppemeetmete rakendamist.

4.2.5 Õppida tuleb kogemusest, mis saadi ESFi kasutamisel Euroopa Liidu majanduse elavdamise toetuseks.

4.2.6 Need meetmed ja prioriteedid on järgmised:

- toetada eelkõige noorte, eakamate töötajate, puuetega inimeste ja teiste kõige haavatavamate elanikerühmade, nagu näiteks sisserändajate tööturule integreerimist ning võidelda diskrimineerimise vastu;
- tõsta naiste tööhõivemäära ja võidelda ebaõiglase palgaerinevuste vastu;
- luua tööturu seire ja struktuurifondide kasutamise järelevalve keskused;
- ergutada innovatsioonitegevusele ja vähese CO₂ heitega majandusele suunatud töötajate ümberõpet ja kutseala vahetamist;
- parandada toetust VKEdele, väga väikestele ettevõtetele ja sotsiaal-majanduslikele sidusrühmadele, mis moodustavad 80–90 % Euroopa Liidu tööstusstruktuurist, luues seejuures kvaliteetseid töökohti;

- määratleda sektorite ja piirkondade edasiarenemise teemal toimunud arutelude põhjal „kriisiaegse väljaõppe” mõiste;
- parandada heade tavade levitamist, näiteks töötajate väljaõppega ühendatud lühendatud tööajaga töösse investeerimise kohta;
- tugevdada sotsiaalset dialoogi sotsiaalpartnerite ühiste koolitustega;
- toetada elukestvat haridust ja koolitust;
- toetada vastavalt määruse (EÜ) 1083/2006 artiklile 11 otsest osalemist fondide programmitöös, haldamises ja hindamises, töstes suutlikkuse arendamist (*capacity building*);
- tagada töökohtade ja töötingimuste kvaliteet;
- edendada töökohtade tervishoidu ja ohutust;
- tagada füüsiliselt ja rahaliselt juurdepäasetavate hooldusteenuste olemasolu ja astuda samme hoolduskeskuste poolt teenindavate inimeste, sealhulgas näiteks puuetega inimeste „deinstitutionaliseerimise” suunas;
- uuendada avalikke tööhõiveteenuseid.

4.3 ESFi geograafiline ja temaatiline kontsentreerumine

4.3.1 Struktuurifondid on Euroopa Liidu põhivahend koostöös liikmesriikidega liidu kõige ebasoodsamate piirkondade, samuti kõige haavatavamate ühiskonnarühmade toetamiseks, et vähendada sotsiaal-majanduslikku vahet eri liikmesriikide ja eri piirkondade vahel. Selleks vahendiks peavad nad ka jääma.

4.3.2 Lisaks peab nii majanduslik kui ka sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus tänu piirkondadevaheliste ja -siseste sotsiaal-majanduslike erinevuste (nagu eri ühiskonnarühmade vahelise ebavõrdsuse) vähendamisele olema tulevase ESFi jaoks prioriteetne, et Euroopa 2020. aasta strateegia tõhusalt ellu viia. Kõikides liikmesriikides esineb eri valdkondades vajakajäämisi. Sellest tulenevalt peaksid ESFi abi saama kõik piirkonnad, kus valitseb ELi keskmisest suurem tööpuudus ja tööturu tasakaalustamatus, mis puudutab eriti kõige haavatavamaid elanikerühmi, sealhulgas ka kõrgema SKPga piirkonnad, näiteks suurlinnapiirkonnad või piiriäärsed piirkonnad.

4.3.3 Tööhõivele, inimressursside arendamisele ja sotsiaalse integratsiooni edendamisele suunatud ESF peab jääma vahendiks, mis puudutab otseselt inimesi ja eelkõige töötajaid, töötuid, ühiskonnast väljajäänuid, noori, eakaid ja teisi kõige haavatavamaid elanikerühmi.

4.3.4 Vaja on tagada sidusus prioriteetide vahel, mis on kindlaks määratud eri tasanditel: Euroopa, riikide, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4.3.5 See sidusus peab kajastuma rakenduskavade väljatöötamises ja elluviimises.

4.3.6 Iga liikmesriik peab määratlema oma prioriteedid ja tegevusviisid vastavalt oma piirkondade tingimustele ja konkreetsetele võimalustele. Liikmesriigid peavad prioriteedid määratlema ka vastavalt asjakohastele riiklikele reformikavadele, nende tingimustele ja konkreetsetele võimalustele ning seega kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga ja eriti sellele tööhõive, koolituse ja sotsiaalse kaasatusega seotud valdkondadega.

4.3.7 Lisaks tuleb uurida piisavaid rahalise abi mehhanisme, nagu näiteks rahaliste vahendite otse eraldamine kõige haavatavamate elanikerühmade, näiteks puuetega inimeste⁽⁷⁾ jaoks mõeldud sihipärasele meetmetele, et keskenduda piiratud arvule ühtekuuluvuspoliitika prioriteetidele⁽⁸⁾. Komitee on juba varasemalt soovitanud, et fondidele seataks konkreetset eesmärgid sotsiaalse kaasatuse raames⁽⁹⁾.

4.4 Koostoime teiste struktuurifondidega

4.4.1 Euroopa Sotsiaalfond on Euroopa tööhõivestrategie rakendamise põhivahend ja peab selleks ka jääma.

⁽⁷⁾ Komisjoni 15. novembri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas”, KOM(2010) 636.

⁽⁸⁾ EMSK arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Sotsiaalfondi kohta”, ELT C 234, 22.9.2005. EMSK arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta, mis põhinevad EÜ asutamislepingu artiklil 128”, ELT C 162, 25.6.2008, lk 92.

EMSK arvamus teemal „Puuetega inimeste tööhõive ja etapiivisiline takistusteta juurdepääs Euroopa Liidus – 2010. aasta järgne Lissaboni strateegia”, ELT C 354, 28.12.2010, lk 8.

Komisjoni 15. novembri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas”, KOM(2010) 636.

⁽⁹⁾ EMSK arvamus teemal „Neljas aruanne majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta”, ELT C 120, 16.5.2008, lk 73. § 4.5.2.

4.4.2 Tuleb siiski tõhustada koostoimet Euroopa Regionaalarengu Fondiga, milles on vaja tugevdada partnerlus-, võrdõiguss-likkuse ja mittediskrimineerimis- ning jätkusuutlikkuse põhimõt- teid ning tööhõive ja sotsiaalse kaasamise eesmäärke. Seetõttu tuleks tugevdada paindlikkuse põhimõtet, et optimeerida vastas- tikust täiendavust ja koordineerida omavahel Euroopa Sotsiaal- fondi, Euroopa Regionaalarengu Fondi ja teiste fondide (nagu näiteks Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi) tööd, tagades nii rahalised vahendid täiendavatele algatustele, näiteks nendele, mille eesmärgiks on võimaldada puuetega inimestele erialast väljaõpet ja juurdepääsu infrastruktuuridele.

4.4.3 Tuleb vältida ESFi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tegevuse kattuvust ning tagada sidusus sellisel kujul, et ümberkorralduste puhul oleksid ESFi meetmed enne- tavad ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi meetmed leevendavad.

4.5 Haldussüsteem

4.5.1 ESFi rahalistele vahenditele juurdepääsu menetluste rakendamist ja praktilisi aspekte tuleb oluliselt parandada.

4.5.2 Nende paranduste tagamiseks tuleb tulevases ESFis säilitada partnerluspõhimõte ja seda tugevdada. Oluline on märkida, et partnerluspõhimõte on ESFi tõhusa rakendamise põhivahend, arvestades, et see võimaldab kaasata täiendavaid ressursse; selle aspekti edendamine on eriti tähtis olukorras, kus terves Euroopa Liidus kärbitakse üldiselt riiklike kulusid.

4.5.3 Nende parandustega soovitakse eelkõige:

— vähendada bürokraatiat enne rakenduskava elluviimist ja selle vältel, muutes rahalistele vahenditele juurdepääsu menetlused paindlikumaks, kiirendades konkreetselt makse-

süsteemi, et muuta minimaalseks programmide teostajate finantskulud, ja lihtsustades arveldusmenetlusi ja kontode korrigeerimise menetlusi, näiteks võttes kasutusele kindla- summalised väljamaksed (*lump sums*); ning lihtsustades projektiga seotud arveldamist, võttes aluseks pigem konkreetsed tulemused kui finantsalased tõendusmaterjalid;

- piirata liikmesriikide ametiasutuste võimalust määrata täien- davaid haldusmehhanisme või -tingimusi, mis muudaksid juurdepääsu ESFi rahastamisele keerulisemaks;
- levitada rohkem teavet rahastamisvõimaluste kohta, muu hulgas kasutades läbipaistvuse ja teabele juurdepääsu kohta kehtestatud Euroopa miinimumnõudeid ESFi rahastamisvõi- maluste puhul, eelkõige lihtsustades keelekasutust;
- parandada rahastatavate projektide valikumenetluste läbi- paistvust ja tõhusust nii liikmesriikide kui ka piirkondade tasandil, jälgides eelkõige seda, et uuenduslikele projektidele saaks osaks eritählepanu;
- pöörata samuti erilist tähelepanu ehitistele, uutele tehnoloogia- tele ja transpordile (sealhulgas kaupadele, teenustele ja infrastruktuurile), et kõrvaldada tõkked, mis piiravad täie- likku ligipääsu kõigile Euroopa Sotsiaalfondist kaasrahastata- vatele meetmetele.

4.5.4 Fondide kasutamise tõhusus tuleb tagada ja seda hinnata nii kvantitatiivsete kui ka kvalitatiivsete tulemuste alusel.

4.5.5 Tuleb määratleda rahastamisega seotud näitajad.

4.5.6 Sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonnal on selles protsessis põhiroll.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Energiavarustus: millist naabruspoliitikat on vaja ELi varustuskindluse tagamiseks?”

(ettevalmistav arvamuse esistujariigi Ungari taotlusel)

(2011/C 132/04)

Raportöör: **Edgardo IOZIA**

15. novembril 2010 otsustas tulevane ELi esistujariik Ungari vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Energiavarustus: millist naabruspoliitikat on vaja ELi varustuskindluse tagamiseks?”

(ettevalmistav arvamuse)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 1. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 86, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on vajalik:

1.1.1 tõhustada kiirelt ja järk-järgult Euroopa Liidu ühist välispoliitikat, mida tuleb energia, energiajulgeoleku, tootja-, transiit- ja tarbijariikidega koostöö valdkonnas teha liikmesriikidega solidaarselt ning seostatult ja integreeritult ELi julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga, võttes arvesse energiavarustuse strateegilist tähtsust;

1.1.2 nimetada ametisse energeetikapoliitika kõrge esindaja, kes toetaks välis- ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat, arvestades asjaolu, et energiajulgeolek peaks kuuluma nendes poliitikavaldkondadesse. Selle rolli võiks ametlikult määrata energia-volinikule;

1.1.3 võtta vastu integreeritud lähenemisviis sise- ja välispoliitika ning nendega seotud poliitikavaldkondade jaoks, sealhulgas naabrus-, lähimus- ja keskkonnakaitse poliitika;

1.1.4 ületada energeetikaalane ühepoolsus, mis õõnestab liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõtet ja seab ühtlasi need, kellel ei ole piisavat lepingulist kaalu, tõsisesse raskustesse enda varustamisel õiglase ja vastuvõetava hinnaga;

1.1.5 arendada välja energiaühendus, laiendades kõnealust partnerlusmudelit Vahemere lõunaranniku riikidele ja eriülesandega toetada energiatõhususe, taastuvenergia, võrkude

ühendamise ja nende koostalitlusvõime arendamist. Uue ühenduse eesmärk peab olema edendada uut energiahartat ja uut energiatõhususe protokollid;

1.1.6 saada juurdepääs idapartnerluse kolmandale platvormile (energiajulgeolek) ning soovib, et kõnealusesse platvormi kaasataks süstemaatiliselt kodanikuühiskonna idapartnerluse foorumi kolmanda tööühma „Keskkond, kliimamuutused ja energiajulgeolek” esindajad, kuna kodanikuühiskonna, sealhulgas tööturu osapoolte seisukohtadele pööratakse ikka veel liiga vähe tähelepanu või eiratakse neid täielikult;

1.1.7 innustada institutsioone käsitlema energiatemaatikat – valdkonda, mille osas on praegustes lepingutes ELi pädevusi kahtlemata tugevdatud, kuid mis siiski üksnes täiendab riikide tasandi poliitikat. Pädevus võtta vastu otsuseid oma riigisisese energiavaliku kohta peaks ka edaspidi kuuluma riikliku poliitika pädevusvaldkonda. Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles uurima võimalust koostada ELi energialeping Euratomi lepingu eeskujul;

1.1.8 jõuda Venemaaga mitmepoolse ja üldise kokkuleppeni, mille eesmärk on kaitsta ELi üldhuve. Sellist poliitikat peaks rakendama ka Kaukaasia riikide suhtes, kellel saab tulevikus olema üha suurem osatähtsus ELi energiajulgeolekus;

1.1.9 arendada strateegilist partnerlust USA, Jaapani, Brasiilia, India ja Hiinaga energiatõhususe ja energiajulgeoleku valdkonnas ning kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise valdkonnas, et saavutada ülemaailmne kokkulepe, mis võiks asendada Kyoto protokollid; uuendada olemasolevaid kokkuleppeid Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida arenevate demokraatiatega, võttes arvesse nende arenguvajadusi;

1.1.10 kaaluda rahvusvahelise konverentsi korraldamise võimalust kõnealusel teemal, eesmärgiga töötada välja energiaharta ja energiatõhususe protokoll, mis oleks tõhusam, ühendavam, ulatuslikum ning mis oleks paremini ühendatud majandusliku ja poliitilise arenguga energiavaldkonnas;

1.1.11 vähendada järkjärgult Euroopa energiasõltuvust otsustavamate ja siduvamate poliitikameetmete abil energiatõhususe valdkonnas, toetades alternatiivsete ja jätkusuutlike, vähese CO₂-heitega energiaallikate arendamist;

1.1.12 prioritseerida energiaallikate mitmekesistamise projekte, mida rakendatakse naaberriikides, nagu energiakoridor ELi ning Kaspia mere ja Musta mere vahel, ja eelkõige Nabucco gaasijuhe, infrastruktuure veeldatud maagaasi (LNG) jaoks, elektrivõrkude ühendamist ning Euroopa ja Vahemere piirkonna elektri- ja gaasiinfrastruktuuride ühenduste lõpuleviimist (Med-Ring) ning selliste uute Euroopa tähtsusega naftaseadmetike projektide elluviimist, nagu projektid Odessast Gdanskini, Constantast Triesteni ja Nord Stream, mis on väga oluline Soome jaoks ning mille puhul tuleks uuesti alustada läbirääkimisi ühenduse loomise võimaluste üle Balti riikide ja Poolaga;

1.1.13 tagada, et Euroopa institutsioonid käsitleksid solidaarselt ja täie tõsidusega energiavarustuse küsimust. Komitee kutsub nõukogu, parlamenti ja komisjoni üles rakendama kõiki võimalikke meetmeid energiadiplomaatia kasutamiseks vahendina, et kaitsta Euroopa töötajaid, ettevõtteid ning Euroopa kodanike elukvaliteeti.

2. Sissejuhatus

2.1 Liidu eesistujariigi taotlus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele puudutab EL 27 energiastrateegia ühte kõige tundlikumat ja tähtsamat komponenti, nimelt varustuskindlust ning ELi ühe koostöövahendi, naabruspoliitika rakendamist.

2.2 Energiaprobleem on viimastel aastatel olnud üheks otsustavaks ja prioriteetseks küsimuseks majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika valdkonnas. Säästev areng praegu ja tulevikus sõltub energia kättesaadavusest, hoolikast ja teadlikust energiakasutusest ning teadustegevusest kõnealusel valdkonnas, kooskõlas eesmärgiga saavutada vähese süsinikdioksiidiheitega ühiskond.

2.3 Õigusraamistik

2.3.1 Euroopa Liidu toimimise lepinguga (ELTL) kehtestati uus artikkel nr 194, milles määratleti ELi pädevused, mida liit teostab liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus järgmisel eesmärgil:

— tagada energiaturu toimimine;

— tagada energiajulgeolek ELis;

— edendada energiatõhusust ja -säästu ning uute ja taastuvate energiaallikate arendamist;

— edendada energiavõrkude ühendamist.

2.3.2 Vastavalt ELTL artikli 4 punktile 2. i) kuuluvad Euroopa Liidule energiavaldkonnas jagatud pädevused.

2.3.3 Rahvusvaheliste lepingute valdkonnas annab ELTLi artikkel 216 ELile vajalikud pädevused nende ELi eesmärkide saavutamiseks vajalike lepingute väljatöötamiseks.

2.4 Euroopa Liidu sõltuvus kolmandate riikide tarnijatest.

2.4.1 Euroopa Liit sõltub olulisel määral kolmandate riikide energiatarnetest. Eurostati 2009. aasta väljaandest „Energia-, transpordi- ja keskkonnanäitajad” selgub, et aastatel 1997–2007 ei suutnud energiamahukuse parandamine – see langes 17 % võrra – takistada energiaalase välissõltuvuse suurenemist 45 %-lt 53,1 %-le. Üksnes Taani on endiselt energiaeksportija, eksportides 25,4 % ulatuses oma vajadustest. Poolas on sõltuvus tõusnud 6,4 %-lt 1997. aastal 25,5 %-le 2007. aastal.

2.4.2 Malta, Luksemburg, Küpros, Iirimaa, Itaalia ja Portugal on kõige suurema energiasõltuvusega riigid, kus energiasõltuvus ulatub 82 % ja 100 % vahele.

2.4.3 Energiaallikate osas on EL-27 sõltuvus naftast tõusnud 75,8 %-lt 82,6 %-le. Taani on ainus riik, kes on oma eksporti märkimisväärselt suurendanud, samal ajal kui kõik teised on puhtalt importijad.

2.4.4 Maagaasi osas on sõltuvus kasvanud olulisel määral 33 % võrra 45,2 %-lt 60,3 %-ni. Taani ja Madalmaad on ainsad eksportija-riigid, samal ajal kui Iirimaa kasvas sõltuvusprotsent kõige rohkem: 31,2 %-lt 1997. aastal 91,4 %-le 2007. aastal.

2.4.5 Primaarenergia tootmine Euroopas langes 962 384 kilotonnilt naftaekvivalendilt 1997. aastal 849 592 kilotonnile 2007. aastal, jagunedes eri allikate vahel järgmiselt: süsi 10 %, pruunsüsi 12 %, nafta 14 %, maagaas 20 % ja tuumaenergia 28 %. Taastuvenergia osakaal ulatus 16 %-ni.

2.4.6 ELi sisene kogutarbimine kasvas 6 %, 1 704 473 kilotonnilt naftaekvivalendilt 1 806 378 kilotonnini, jagunedes eri allikate vahel järgmiselt: süsi 13 %, pruunsüsi 6 %, nafta 36 %, maagaas 24 %, tuumaenergia 13 % ja taastuvenergia 8 %. Kuigi nafta, tuumaenergia ja pruunsüsi tarbimine üldiselt sel kümnendil jäi peaaegu muutumatuks, langes süsi tarbimine 7 %. Samas kasvas gaasi tarbimine 20 % ja taastuvenergia tarbimine 50 %, kuigi need moodustavad üksnes 8 % kogu energia-
tarbimisest.

2.5 Import päritolumaade kaupa

2.5.1 2007. aastal olid peamised kütuse tarnijad energiatootmise jaoks järgmised:

Maagaas:	Nafta:	Süsi:	Uraan (2009):
Venemaa 39 %	Venemaa 33 %	Venemaa 25 %	Austraalia 22 %
Norra 26 %	Norra 15 %	Lõuna-Aafrika 21 %	Venemaa 21 %
Alžeeria 16 %	Liibüa 10 %	Austraalia 13 %	Kanada 19 %
Liibüa 5 %	Saudi-Araabia 7 %	Colombia 13 %	Niger 11 %
	Iraan 6 %	Ameerika Ühendriigid 9 %	Kasahstan 9 %
		Indoneesia 8 %	Lõuna-Aafrika - Namiibia 5 %

2.5.2 Tabelist nähtub selgelt, et import on kontsentreerunud vähestesse tarnijariikidesse. 86 % maagaasist tarnivad neli riiki, 71 % naftast tarnivad viis riiki, 89 % söest tarnivad kuus riiki ja 87 % uraanist tarnivad samuti kuus riiki.

2.5.3 Kõikide kütuste puhul on ELi põhiline partner Venemaa, kes rahuldab ligikaudu 30 % ELi energiavajadusest, kõnealune import kasvab pidevalt. Teised olulised partnerid, kes tagavad olulise osa ELi energiavarustusest, on Norra, Alžeeria ja Liibüa vedelate süsivesinike puhul ning Austraalia, Kanada, Colombia ja Niger söe ja uraani puhul.

2.5.4 Elektritarnimise areng on olnud kõikuv. Eurostati 2009. aasta raportis analüüsitud kümnendi vältel täheldame kolme aastat, kus toimus netoeksport, kolme aasta vältel oli pakkumine ja nõudlus turul enam-vähem tasakaalus, samal ajal kui viie aasta jooksul suurenes oluliselt nõudlus kolmandatest riikidest pärit tarnete järele. Põhiline importijariik on Itaalia, 46 283 GWh ulatuses, ning suurim eksportija on Prantsusmaa, 56 813 GWh ulatuses. 2007. aastal ulatus EL-27 elektriimport 10,5 TWh tasemele.

3. ELi poliitika

3.1 Naftahinna ja naftaga seotud süsivesinike hinna pidev tõus jõudis läbi aegade kõrgeimale tasemele 2008. aastal, mil naftahind tõusis 90 dollarilt veebruaris 147,27 dollarini 11. juulil. Seoses gaasivarustuse kriisiga, mis jõudis haripunkti 2006. aasta jaanuaris, kui Gazprom blokeeris tarded Ukraina partnerile Naftogaz'ile, oli energia- ja energiajulgeoleku küsimus juba poliitilise arutelu keskpunktis. 2009. aasta kriis oli veelgi raskem Ida-Euroopa riikide jaoks. Euroopa energiavolinik Andris

Piebalgs reageeris kõnealusele olukorrale kindlameelselt ja arukalt ning suutis säilitada regulaarse energiavarustuse, vaatamata sellele rõhk gaasijuhtmetes langes ning tarded ELi vähenesid mõne päeva jooksul ligikaudu 30 %.

3.2 Energiateema on olnud esiplaanil ESTÜ (1952) ja Euratom (1957) lepingutes. Rooma lepingule eelnenud arutelude käigus arvasid mõned, et energiaküsimus peaks olema ühtse turu üks tegevusvaldkond ning kuuluma täielikult ühenduse pädevusvaldkonda.

3.3 Alles aastaid hiljem ning ühe teravaima kriisi olukorras mõisteti, et Euroopa energiasõltuvus ei ole üksnes majanduslikust seisukohast otsustava tähtsusega, vaid et energiavarustust võidakse väga lihtsalt ära kasutada poliitilise surveavalduse relvana.

3.4 Puudub igasugune kahtlus, et kasvab ELi sõltuvus tarne-dest, mis tulevad mittedemokraatlikest ja ebastabiilsetest piirkondadest ja riikidest, kus inim- ja sotsiaalseid õigusi sageli ei järgita. Eelkõige annab sõltuvus Vene gaasitarne-dest põhjust muretsemiseks ning pikas perspektiivis võib see olukord tekitada liikmesriikidele palju probleeme, kuid seda eelkõige Euroopa Liidu üldise julgeoleku seisukohast.

3.5 Rahvusvaheline jõudude vahekord on põhjalikult muutunud. Hiina, India ja Brasiilia majanduslik ja poliitiline roll, USA pikaajalised strateegiad, et säilitada võimalikult kaua oma sisereserve, suurendades energianõudlust rahvusvahelistel turgudel, ning suurenev ebastabiilsus ja konfliktide kasv juurdumine eksportivates piirkondades on samuti tegurid, mis nõuavad Euroopa poliitika põhjalikku muutmist. Energiavarustusest on saanud riikliku julgeoleku ja majandusarengu lahutamatu tegur.

4. Uued stsenaariumid

4.1 Võttes arvesse energiajulgeoleku strateegilist tähtsust, tuleb uues stsenaariumis arvestada kõiki alternatiivseid võimalusi naaberriikides, olgu need idapoolsed, lõunapoolsed, Vahemere piirkonna või Lähis-Ida riigid. Tuleb kiirendada ELi ja Aafrika energiapartnerluse rakendamist ja alustada ettevalmistusi suure rahvusvahelise konverentsi läbiviimiseks energia kättesaadavuse ja energiavarustatuse teemal, eesmärgiga koostada uued ühised eeskirjad. Juhul, kui saavutatakse üksmeel uue ülemaailmse energiajulgeoleku pakti küsimuses, peaks spetsialiseerunud rahvusvaheliste agentuuride ülesandeks olema nende eeskirjade rakendamise järelevalve. Arvestades kõnealuse küsimuse esmatähtsust, peaksid need rahvusvahelised institutsioonid omama otsustavat rolli.

4.2 EL peaks vaatlema energiajulgeolekut kui ühte oma välis- ja julgeolekupoliitika prioriteeti ning nimetama energiapoliitika kõrgeima esindaja, kes toetaks välispoliitika eest vastutavat isikut. Vaatamata teatavale edusammudele ühise energiapoliitika suunas, püsib liikmesriikidele omane tendents hoida kätt juhtkangidel, tänu oma kahepoolsetele suhetele tootjariikidega.

4.3 Vaatamata asutamislepingu muudatustele ja ELTLi uuele artiklile 194, ei ole ikka veel selge, kuidas peaks EL teostama oma pädevusi ning eelkõige mitte see, kuidas konkretiseerub „solidaarsuse vaim” tegelikkuses. Mõningaid edusamme on tehtud näiteks strateegiliste gaasireservide valdkonnas, kus riigid esmakordselt on näidanud teatud solidaarset kohustumist. Komisjon püüab praegu tõsiselt rakendada välispoliitikat. Käesoleval aastal avaldab komisjon dokumendi rahvusvahelise poliitika ja energiajulgeoleku kohta. Mõned liikmesriigid on arendamas autonoomset energiavarustatuse alast välispoliitikat, eelkõige Venemaa ja teatavate Vahemere piirkonna riikide suhtes. Asjaolu, mis tekitab tõsiseid raskusi teistele riikidele, kuna see nõrgendab ELi ühist tegutsemisjõudu.

4.4 Puudub igasugune kahtlus, et asutamislepingu praegune sõnastus on kasulik kompromiss, kuid sellest ei piisa tuleviku väljakutsetele vastamiseks. Energiapoliitika tervikuna tuleks läbi vaadata eraldi lepingus, Euratomi lepingu eeskujul, omistades julgeolekupoliitikale, mis hõlmab ka energiajulgeoleku poliitikat, otsustava institutsioonilise osatähtsuse. Vaja on ületada energeetikaalane ühekülgne jõulise energiasolidaarsuse poliitika abil, mis põhineb mitmekesistamisel, iga liikmesriigi tingimustele ja eripärale hästi kohandatud energiaallikate valikul. Kõnealune poliitika peaks olema eelkõige keskkonnasäästlik, arvestades, et energiavajadustega seotud suured sektorid, nagu elektri tootmine, edastamine ja jaotamine, transport ja kütte on ühtlasi sektorid, mis põhjustavad kõige suurema osa kasvuhoonegaaside heitkogustest.

4.5 ELi välispoliitika idamõõde

4.5.1 Naabruspoliitika raames näiteks Ida-Euroopa riikidega, nagu Moldova, Ukraina või Valgevene, tuleks isegi vaatamata teada olevatele poliitilistele raskustele, intensiivistada koostööd ning neid riike tuleks kaasata ühisesse poliitikasse, mõistagi raamistikus, mis tagaks ja respektieriks demokraatlikke eeskirju ja inimõigusi, mis pandi Valgevenes hiljuti opositsiooni vägivaldse mahasurumisega rängalt proovile. Energiaühenduse kogemused Balkani maade ja idapoolsete riikidega on olnud positiivsed. Energiaühendus, mis loodi eesmärgiga toetada endise Jugoslaavia riikide võimalikku integratsiooni, on vähehaaval laienenud ning Ukraina äsjane ühinemine juurtab veelgi kõnealust projekti naaberriikides ja sellistes Kesk-Aasia riikides nagu Usbekistan ja Kõrgõzstan.

4.5.2 2008. aastal tegid Poola ja Rootsi ettepaneku luua idapartnerlus kui kuuele naaberriigile (Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Moldova, Ukraina) suunatud ELi algatus, eesmärgiga süvendada poliitilist koostööd ja majanduslikku integratsiooni ning luua mitmepoolseid koostööstruktuure kõnealuses piirkonnas. Idapartnerluse riikide esimene ametlik tippkohtumine, kus käivitati partnerlustegevused, toimus Prahast 7. mail 2009." Idapartnerluse riikide esimene ametlik tippkohtumine, kus käivitati partnerlustegevused, toimus Prahast 7. mail 2009.

4.5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on kaasatud neljast idapartnerluse temaatilisest platvormist kolme platvormi tegevusse ning ta nõuab viivitamatult juurdepääsu kolmandale platvormile (energiajulgeolek), kus käsitletakse energiaühenduse ja energia harta tugevdamist, energiatõhususe parandamist ja taastuvenergia osatähtsust. Energiatõhususe suurendamine ELi idapartnerluse riikides ja taastuvenergia ressursside kasutamise edendamine naaberriikides peaks olema üks peamisi tegevussuundi partnerluse raames. Edasised sammud on samuti vajalikud selleks, et edendada koostööd, ajakohastada energia jaotuse infrastruktuure ning arendada teisi kahepoolseid sidemeid energia tootmis- ja jaotusvõrkude vahel.

4.5.4 Need teemad on elulise tähtsusega kodanikuühiskonna jaoks ning neid ei tohiks jätta üksnes riiklike ametiasutuste ja finantsasutuste käsitleda. Komitee soovib, et idapartnerluse kolmanda platvormi (energiajulgeolek) tegevusse kaasataks süstemaatiliselt, ja mitte üksnes ajutiselt, kodanikuühiskonna idapartnerluse foorumi kolmanda tööühikuna „Keskfond, kliimamuutused ja energia varustuskindlus” esindajad, kuna kodanikuühiskonna, sealhulgas tööturu osapoolte seisukohtadele pööratakse ikka veel liiga vähe tähelepanu või eiratakse neid täielikult. Algatus luua arifoorum idapartnerluse raames on püüde tõhustada majanduse ja energia teemalist sotsiaaldialoogi.

4.6 ELi välispoliitika Euromedi mõõde

4.6.1 Käimasolevad poliitilised muutused mitmes Vahemere lõunapiirkonna riigis sunnivad poliitikuid kodanikuühiskonnaga konsulteerima ning kaasama seda Vahemere mõlemal kaldal ühisesse tulevasse energiapolitikasse, tagamaks, et neid poliitikaid ei vaadeldaks kui ülalt- või väljastpoolt peale sunnituina, vaid poliitikatena, mis on saanud laiemal avalikkuse tegeliku toetuse. Komitee töötab selle nimel, et luua 2011. aasta sügiseks Vahemere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogude assamblee. See assamblee võiks olla kodanikuühiskonna jaoks elujõuline aruteluforum energiapolitika alaste kogemuste vahetamiseks.

4.6.2 EL peaks tegema ettepaneku eraldi energiaühenduse loomiseks Vahemere lõunaranniku riikidega. Vahemere piirkonna elektrivõrkude ringsüsteemi, selliste käimasolevate projektide nagu Desertec, Vahemere päikeseenergiakava lõpuleviimine ning Vahemere piirkonna koostöö isenesest peaksid ajendama Maghrebi riikides tõhustatud koostöö loomist energiaühenduse, taastuvate energiaallikate, transpordi ja võrkude sidumise või ka tootmis- ja jaotussüsteemide moderniseerimise valdkonnas.

4.6.3 Eelised ELi jaoks on ilmsed. Vahemere piirkonna partnerite infrastruktuuride tõhustamine aitaks neil saavutada paljusid ühiseid eesmärke, sealhulgas säästev areng, üldise energianõudluse vähendamine, mis aitab kindlustada energiaruustust, stabiliseerida tooraine hindu ning vähendada heitkoguseid.

4.6.4 See osaliselt rahaline toetus, tänu EIP-le Vahemere piirkonna puhul ja EBRD-le, mis kuuluvad tema sekkumisvaldkonda, võib olla üks osa majandusabist, mida EL peaks andma vähem arenenud majandusega riikidele, et nad võiksid saavutada säästvat, väheste CO₂-heidetega arengut.

4.7 Lähitulevikus koostatakse energiatõhususe märkimisväärseks parandamiseks mõeldud programmidest strateegiline telg, millel põhineb ühenduse toetus partnerriikidele. See projekt on seotud ka keskkonnanalase koostööga ja Kyoto-järgsete eesmärkidega.

4.8 Uue energeetikadiplomaatia eesmärgid, mis tuleb seada koos tootja-, transiit- ja tarbijariikidega, tuleks sisestada Euroopa uuendatud institutsioonilise raamistikku ning nüüdseks kahekümneaastase, aga mitte eriti tõhusaks osutunud energiaharta ja energiatõhususe protokollide mudeli järgi koostatud kokkulepete ja lepingute kontekstis.

4.9 Euroopa Liit peaks vastu võtma uue energiaharta ja uue energiatõhususeprotokollide Vahemere lõunaranniku riikidega

ning vaatama läbi ja tõhustama praegust hartat, sundides liikmesriike arendama energiasolidaarsuse poliitikat. Kõnealuses kontekstis omandab integratsiooni edendamine Balti riikides erilise tähenduse.

4.10 Põhja-Jäämere ja Barentsi mere piirkonnast saab ELi üks kõige dünaamilisema majandusarenguga piirkond ning ühtlasi väga oluline piirkond Norra, Venemaa, USA ja Kanada jaoks. Selle piirkonna huvid, nii kohalikud kui globaalsed, on Euroopa tasandi küsimus, mida on võimalik käsitleda üksnes jõulise ja tegelikkusel põhineva ELi poliitika raames.

4.11 Ühepoolne tegutsemine on tuntavalt nõrgendanud ELi läbirääkimispositsiooni tootjariikide suhtes ning võimaldanud ka Venemaal otsustavalt mõjutada oma teatud naaberriide demokraatlikke valikuid. EL saab tegelikult üle 67 % Venemaa energiatoodangu ekspordist ning selgetel geograafilistel ja poliitilistel põhjustel oleks Venemaal raske leida sama lihtsalt juurdepääsetavaid turge nagu ELi turg.

4.12 Venemaa peaks saama WTO liikmeks tingimusel, et annab täpseid tagatisi oma energiamonopolide käitumise kohta, mis on sageli inspireeritud poliitilisest võimust, kes neid toetab, ning loomulikult tingimusel, et Venemaa lahendab oma konfliktid Gruusiaga kahepoolse lepingu alusel.

5. Strateegilised partnerlused USA, Jaapan, Brasiilia, India ja Hiinaga

5.1 Otsustav tähtsus saab olema strateegilise partnerluse arendamisel selliste peamiste osalejatega rahvusvahelisel energiaturul, nagu USA, Brasiilia, India ja Hiina. Koostöö ja kokkulepped peaksid eelkõige hõlmama mõistlike hindadega energiaruustuse küsimust ning prioriseerima energiatõhusust ja kasvuhoonegaasiheidete vähendamist.

5.2 Varustuskindluse küsimus, millel on selge mõju julgeolekuküsimusele üldiselt, säästvate arengule, kliimamuutuse vastasele võitlusele, nõuab suurt mitmepoolset ühist lähenemist. Majandussüsteemide konkurents ei või seada ohtu stabiilsust ja rahu ning on vajalik ennetada igasuguste rahvusvaheliste pingete süvenemist, mis juba praegu on iseloomulikud paljudele süsivesikuid tarnivatele piirkondadele.

5.3 Energia on juba kaua aega G20 arutelude päevakorras. Arutelud, mis sageli jäävad üksnes headeks kavatsusteks, peaksid peadima lepingute ja strateegiliste partnerlustega. Kõige realistlikum lähenemisviis seisneb tõenäoliselt kahepoolsetes

lepingutes. EL unustab sageli, et ta on esimene majanduspiirkond maailmas ning tal ei õnnestu oma partneritele peale sundida oma tegevuskava. Selle tegevuskava eesmärk on käsitleda ELi välispoliitika põhilisi suuniseid, millega EL peab püüdma veel ja alati levitada demokraatlikke põhimõtteid, inimõiguste austamist, rahvaste enesemääramist või neid vastandavate konfliktide lahendamise vahendina sõja kasutamisest keeldumist ning tugevdama konfliktide lahendamiseks rahvusvahelisi institutsioone.

5.4 Uued tärkava turumajandusega majandussüsteemid on samuti huvitatud, et EL kehtestaks rahvusvahelise raamistiku stabiilse ja garanteeritud, mõistliku hinnaga energiavarustuse jaoks. EL peaks oma tegevuses ühtlasi jälgima, et ta sõlmib nende riikidega strateegilised partnerlused, mis soodustavad turumajanduse raames selliste eeskirjade kehtestamist, mis tõhustavad koostööd ja hoiavad ära tormijooksu toorainele, mis on nii asjatu kui ka kulukas.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel vähemalt veerandi antud häältest:

Punkt 1.1.12

Viimane lauseosa välja jätta:

„prioriseerida energiaallikate mitmekesistamise projekte, mida rakendatakse naaberriikides, nagu energiakoridor ELi ning Kaspia mere ja Musta mere vahel, ja eelkõige Nabucco gaasijuhe, infrastruktuure veeldatud maagaasi (LNG) jaoks, elektrivõrkude ühendamist ja Euroopa ja Vahemere piirkonna elektri- ja gaasiinfrastruktuuride ühenduste lõpuleviimist (Med-Ring) ning selliste uute Euroopa tähtsusega naftaseadmestike projektide elluviimist, nagu projektid Odessast Gdanskini, Constanțast Triesteni ja Nord Stream, mis on väga oluline Soome jaoks ning mille puhul tuleks uuesti alustada läbirääkimisi ühenduse loomise võimaluste üle Balti riikide ja Poolaga;”

Motivatsioon

Riikide poliitikute ja majandusteadlaste ülesanne on otsustada, kui olulised need projektid ülalpool nimetatud riikide jaoks on, eelkõige sel põhjusel, et gaasijuhtme Nord Stream marsruut on ikka veel vaidlusküsimus seoses juurdepääsuga Świnoujście sadamale.

Hääletuse tulemus:

Poolt:	33
Vastu:	46
Erapooletu:	17

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Innovaatilised töökohad tootlikkuse ja kvaliteetsete töökohtade allikana” (omaalgatuslik arvamuse)

(2011/C 132/05)

Raportöör: **Leila KURKI**

Kaasraportöör: **Mihai MANOLIU**

16. septembril 2010. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Innovaatilised töökohad tootlikkuse ja kvaliteetsete töökohtade allikana”.

20. oktoobril 2010 otsustas komitee muuta uurimisrühma allkomiteeks.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav allkomitee „Innovaatilised töökohad” võttis arvamuse vastu 23. veebruaril 2011. Raportöör oli Leila Kurki ja kaasraportöör oli Mihai Manoliu.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 94, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Soovitused

1.1 Komitee leiab, et Euroopa Liidu ülesanne on toetada kõiki liikmesriike ja ettevõtteid nende jõupingutustes töökohtade uuendamise suurendamiseks. Innovatsiooni töökohal kasutatakse selleks, et uuendada jätkusuutlikul viisil organisatsiooni tegevust, parandades samas tootlikkust ja töö kvaliteeti. Arenguruumi on sellistes valdkondades nagu tööprotsessid, töökorraldus, töömeetodid ja töövahendid, füüsiline töökeskkond, ametialased oskused ja töötavad ning haldus ja juhtimine.

1.2 Komitee soovib selgelt määratleda innovaatilise töökoha põhikontseptsiooni. Üldtunnustatud kontseptsiooni puudumine võib olla üks põhjuseid, miks innovatsioon töökohal on enamikus ELi poliitikadokumentides seni piiratud esindatud. ELi institutsioonid, liikmesriigid, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid peavad mõistma uuenduste tähtsust ja elluviimise vahendeid, eriti ettevõtete ja organisatsioonide tasandil.

1.3 Komitee leiab, et kuigi innovaatilise töökoha kontseptsiooni ei ole komisjoni dokumendis mainitud, on see sellele vaatamata Euroopa 2020. aasta strateegia keskmes, sest see on kõnealuse strateegia edu üks peamisi eeltingimusi, ning soovib seepärast lisada strateegiasse innovaatilise töökoha kontseptsiooni.

1.4 Komitee soovib, et komisjon peaks Euroopa 2020. aasta strateegia tasakaalu parandamiseks käivitama „Innovaatilise liidu” juhtalgatuse osana innovaatiliste töökohtade katseprojekti. Projekti suunitlus peaks olema tööelu kvaliteedi parandamine.

Komitee leiab, et viivitamata tuleks algatada täiendavaid uurinuid tööelu kvaliteedi, innovaatilise ja tootlikkuse seoste kohta ning et kasutusele tuleks võtta Euroopa indeks, mis kirjeldaks tööelu kvaliteeti ja selle mõju innovaatilisele ja tootlikkusele. Edu tuleb mõõta usaldusväärsete näitajate abil, mis keskenduvad lisaks panusele ka eriti just tulemustele.

1.5 Komitee tunneb muret selle pärast, et ELi rahastamisvahendid on suunatud kõrgtehnoloogilistele tooteuuendustele ning uuendused töökohtadel ei ole piisavalt olulisel kohal. Komitee arvates peaks innovatsioonipoliitika keskenduma rohkem sellele, kuidas erinevad partnerid saavad teha tõhusamat koostööd, et edendada innovaatilisi töökohti ning suurendada selle kaudu ELi konkurentsivõimet ja heaolu. Komitee märgib, et ELi rahastamisvahendeid saab kasutada innovatsiooni edendamiseks töökohal, ning teeb komisjonile ettepaneku uurida kõiki oma rahastamisvahendeid ning teha neis võimalikult kiiresti vajalikud kohandused (nt struktuurifondid, eelkõige sotsiaalvaldkonna rahastamine, teadus- ja arendustegevuse raamprogrammid ning haridusvaldkonna algatused).

1.6 Komitee leiab, et innovatsioonipoliitika hindamisel on oluline keskenduda mitte ainult kvalifitseeritud tööjõu pakkumisele, vaid ka sellele, kuidas töökohtadel oskusi kasutatakse ja arendatakse. Töötingimused, tööhõive olukord ja töökeskkond on võrdselt tähtsad. Tegevuse laiendamiseks vajavad ettevõtted ja organisatsioonid uut, valdkonnaülest lähenemisviisi. Komitee soovib komisjonil ja liikmesriikidel tõsiselt kaaluda, milline poliitika ja töökorraldus on andnud tulemusi innovaatilise suurendamisel oskustesse investeerimise kaudu. Selgitamaks välja toimivad lahendused ettevõtte ja organisatsiooni tasandil, peaks komisjon toetama teadusuuringuid ja uuringute tulemuste

levitamist. Komitee leiab ka, et komisjoni jaoks on väga oluline hinnata olemasolevaid innovatsioonistrateegiaid, tagamaks, et need kõik sisaldaksid innovaatilise töökoha määratlust.

1.7 Komitee arvates on oluline, et ELi ühtse turu toimimine toetaks sellist keskkonda, mis motiveerib ettevõtteid ja organisatsioone innovaatilisust arendama. Ettevõtete konkurents peab põhinema toodete ja teenuste kvaliteedil ja keskkonnasõbralikkusel, mitte üksnes hinnadel. Selles osas on suur eeskuju andev ja suunav roll riigihangetel.

1.8 Komitee märgib, et liikmesriikide valitsustel on siinkohal strateegiline roll: kesksel kohal on investeringud innovatsiooni-projektidesse ja mitmesugused majanduslikud stiimulid. Rahastamise tõhus kasutamine innovatsiooni edendamiseks vajab pikaajalist visiooni, metoodilist lähenemisviisi ja toetust nõuannete ja juhendamise näol arendusprojektide käivitamiseks ja elluviimiseks. Siinkohal on sotsiaalpartneritel märkimisväärne vastutus projektide ettevalmistamise, rakendamise ja hindamise eest. Lisaks tuleb suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli koolituste korraldamisel ja parimate tavade levitamisel.

1.9 Tuleb arvestada sellega, et eri liikmesriikides on innovatsioonipoliitika arendamine eri järgus. Komitee leiab, et komisjon peaks looma võimalused ja eeldused uueks suutlikkuse arendamiseks (näiteks parimate tavade levitamise ja vastastikuse õppimise projektide kaudu) riikides, kellel on veel vähe kogemusi ettevõtete ja organisatsioonide innovaatilisuse suurendamisel. ELi innovatsiooni- ja koolitusalgatustes oleks kasulik rõhutada töökohade innovatsiooni ja uut laadi ametialaseid oskusi (need võiksid lisaks tehnilistele ja ametialastele teadmistele hõlmata suhtlemisoskust, loovust ja innovatsioonisuutlikkust) ja juhtimisevõtteid. Siinkohal saab komisjon toetuda ka mitmetes liikmesriikides tegutsevate innovatsiooni, töötingimuste kvaliteedi ja suutlikkuse edendamisele keskenduvate arenduskeskuste tööle.

1.10 Komitee märgib, et oluline on jätkata arutelu innovaatiliste töökohade üle Euroopa eri foorumites, liikmesriikides, ettevõtetes ja organisatsioonides. Komiteel on oluline roll selles, et muuta sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja poliitikakujundajad üldiselt teadlikumaks vajadusest arendada poliitikameetmeid, mis suurendavad innovatsiooni töökohadel. Komitee ülesanne on edendada oma dokumentides ja ELi poliitikadokumentides üldisemalt innovatsiooni arvestamist, esitades eelkõige majandus-, tööhõive- ja innovatsioonipoliitikat käsitlevates arvamustes oma seisukohad innovatsioonipoliitika kohta ning kasutades oma tihedaid kontakte liikmesriikide majandus- ja sotsiaalnõukogudega.

2. Innovaatilised töökohad – nende tähtsus majanduskasvu, jätkusuutliku tootlikkuse ja töokohtade kvaliteedi jaoks

2.1 ELi liikmesriigid ja institutsioonid on võtnud kohustuse järgida strateegiat, mis aitab Euroopal kriisist tugevamana väljuda ja muuta Euroopa Liit arukaks, jätkusuutlikuks ja kaasavaks majanduseks, kus on kõrgel tasemel tööhõive, tootlikkus ja sotsiaalne ühtekuuluvus. Euroopa 2020. aasta strateegias on sätestatud Euroopa sotsiaalse turumajanduse visioon 21. sajandiks ⁽¹⁾.

2.2 Käesolev arvamuse on osa komitee panusest Euroopa 2020. aasta strateegiasse ning on eelkõige seotud juhtalgatustega „Innovaatiline liit” ja „Uute oskuste ja töokohtade tegevuskava” ⁽²⁾ ning töö kvaliteedi ja elukestva õppe edendamiseks ⁽³⁾.

2.3 Käesolevas arvamuses on innovatsiooni mõiste määratletud kooskõlas üldise arusaamaga innovatsioonist: „Innovatsioon: rakendatav, pädevuspõhine konkurentsieelis, mis võidakse saavutada teadusuuringute, tehnoloogia, ärimudelite, teenuste lahenduste, disaini, kaubamärkide või töö ja tootmise korraldamise meetodite kaudu ning millega parandatakse töökeskkonda. Tavaliselt tekib innovatsioon erinevate oskuste koostoimes ning see aitab kaasa ettevõtete, ühiskonna ja heaolu arengule.”

2.4 Innovatsiooni mõiste hõlmab toodete ja teenuste ning tehnilisi, sotsiaalseid ja funktsionaalseid uuendusi kõigis valdkondades ja igat liiki organisatsioonides. Selles lähenemisviisis käsitletakse ettevõtteid, vabatahtlike organisatsioone ja avaliku sektori asutusi uuendajatena.

2.5 Töökohade innovatsiooni abil püütakse jätkusuutlikult suurendada organisatsioonide tootlikkust, parandades samas tööelu kvaliteeti. Innovaatilised töökohad toetavad sotsiaalseid ja organisatsioonilisi muutusi, mille puhul rakendatakse integreeritud ja jätkusuutlikku lähenemisviisi ning mis parandavad ettevõtete tootlikkust ja vähendavad tegevuskulusid pikas perspektiivis. Arenguruumi on sellistes valdkondades nagu tööprotsessid, töökorraldus, töömeetodid ja töövahendid, füüsiline töökeskkond, ametialased oskused ja töötavad ning haldus ja juhtimine.

⁽¹⁾ Euroopa 2020. aasta strateegia sisaldab kolme üksteist vastastikku tugevdavat prioriteeti:

- arukas majanduskasv: teadmiste- ja innovatsioonipõhise majanduse arendamine;
- jätkusuutlik majanduskasv: ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majanduse edendamine;
- kaasav majanduskasv: kõrge tööhõivetasemega majanduse tugevdamine, et tagada sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse „Uute töokohtade jaoks uued oskused” (ELT C 128, 18.5.2010, lk 74).

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse „Tööhõivepoliitika suunised” (ELT C 107, 6.4.2011, 77).

2.6 Eespool esitatud innovatsiooni määratluse kohaselt tuleks innovatsioonipoliitika kontekstis tehtavad investeeringud suunata organisatsioonilistele ja töötajatest lähtuvatele uuendustele, et suurendada ettevõtete ning avaliku sektori ja muude organisatsioonide tulemuslikkust, suurendada konkurentsivõimet, luua rohkem ja paremaid töökohti (uut tüüpi töökohti olemasolevates sektorites ja uusi töökohti uutes sektorites) ning suurendada jätkusuutlikku tootlikkuse kasvu ja parandada töö kvaliteeti. Sellised investeeringud suurendavad nii tööandjate, töötajate kui ka kogu ühiskonna tõhusust.

3. Uued majanduskasvu elemendid ja tööelu kultuurilised muutused

3.1 Euroopa majandus ja heaolu vajavad majanduskasvu uusi elemente. Me vajame tootlikkuse kasvu kõigis sektorites. Selle saavutamine jätkusuutlikul viisil võib suurendada innovaatilisust ja luua rohkem kvaliteetseid töökohti. Tootlikkuse ja tööelu kvaliteedi parandamine põhineb peamiselt tehnoloogia ja töötajate oskuste ühendamisel, töötajate pühendumusel ja motivatsioonil ning juhtimisel, mille tulemuseks on uued tooted ja teenused ning uus töökorraldus. Organisatsiooni suurem innovatsioonisuutlikkus loob positiivse mõjuringi, kus innovaatilisus suurendab tootlikkust, võimaldades suunata investeeringud tagasi organisatsiooni, et toetada innovaatilisust⁽⁴⁾.

3.2 Järgnevatel aastatel toimub tööelus suur kultuuriline muutus. Selle põhjuseks on sellised tegurid nagu demograafilisest arengust tulenev töötajate arvu muutus, töötajate kõrgem haridustase, oodatava eluea ja tööelu pikenemine teadusuuringute (eriti meditsiini) edusammude mõjul, tootmise ja teenuste digiteerimine, ülemaailmne konkurents ja säästva arengu nõudmised.

3.3 Euroopa ja liikmesriikide tulevase konkurentsivõime seisukohast on keskne teema töökorraldus ja inimeste juhtimine töökojal. Inimesed hakkavad järjest enam väärtustama oma töö mõttekust ja selle tähendust nende isiklikule elule. Järjest rohkem nõutakse töö- ja pereelu ning vaba aja ühitamist. Samuti kutsutakse üles arvestama töötaja ja palgasüsteemide puhul inimeste isiklike vajadusi. Töökeskkond muutub mitmekesisemaks. Tekib vajadus juhtida eri vanuses ja eri rahvuses ning vähemusrühmadesse kuuluvaid töötajaid. Tehnoloogia arengul on suur mõju töökeskkonnale ja töövahenditele. 2020. aastal võib töökeskkonda kõige paremini iseloomustada sõnadega: koostöö, autentsus, innovaatilisus, sotsiaalsed kontaktid⁽⁵⁾.

3.4 Töökultuuri muutused avaldavad survet muuta töökorraldust ja juhtimist. Töö iseloomu mõjutab üha enam suundumus

arvestada rohkem jätkusuutlikkuse aspektidega, sest ettevõtted hakkavad mõõtma edu ja langetama juhtimisotsuseid majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste parameetrite alusel. Jätkusuutlike töökohtade kujundamisel on juhtpõhimõtte luua töökohtad, mis ei ole mitte ainult tervislikud ja tootlikud, vaid ka inspireerivad ja suurendavad heaolu.

4. Innovaatilised töökohtad

4.1 Organisatsiooni innovatsioonisuutlikkus sõltub selle juhtkonna ja töötajate motivatsioonist ja pühendumusest oma töö ja organisatsiooni uuendamisele. Selle tulemus on ajakohastatud toodete ja teenuste mudelid või tegevusprotsessid, mis loovad klientide jaoks lisaväärtust. Mida täiustatumaid tavasid ettevõtte oma uuendustegevuses rakendab, seda paremini suudab ta uuendusi ellu viia⁽⁶⁾.

4.2 Uuringud näitavad, et suurem osa organisatsiooni edukatest uuendustest on seletatavad pigem töökohtade innovatsiooni kui tehnoloogilise innovatsiooniga⁽⁷⁾. Oluline ongi mõista uuendamisprotsessi eri elemente: enamasti eeldab toodete ja teenuste innovatsiooni õnnestumine ka tegevuse ja töökeskkonnaga seotud innovatsiooni⁽⁸⁾.

4.3 Samavõrd oluline on investeerida teadusuuringutesse ja tehnoloogiaarendusse. Alati ei määra edu mitte uusima tehnoloogia, vaid kõige tootlikuma tehnoloogia olemasolu, mida on võimalik kasutada paljudes eri rakendustes. Samuti on oluline kasutada ära võimalused, mida pakuvad muudes valdkondades loodud tehnoloogia (nt IKT, digiteerimine) ja regulatiivne keskkond (nt standardimine). Siiski ei muutu teadusuuringute tulemused ja tehnoloogia automaatselt uueks äritegevuseks või tootlikkuseks. Tehnoloogia rakendamine nõuab sageli kõrgetasemelisi ettevõttesisesi oskusi. Tulemuslikumalt tuleb ära kasutada intellektuaalset kapitali⁽⁹⁾ ja seda suurendavaid investeeringuid. Need on tavaliselt uue tehnoloogia rakendamise nõrgimad lülid.

⁽⁶⁾ Bessant, John (2003): *High-involvement Innovation (Innovative capability's eight dimensions)*.

⁽⁷⁾ Frank Pot, Radboud University and European Association of National Productivity Centres, *Workplace innovation for better jobs and performance*, november 2010, Antalya.

⁽⁸⁾ Näiteks: Terhi Arvonen / Lumene, ettekanne seminaril, Helsingi, 25. jaanuar 2011 ning Laura Seppänen ja Annarita Koli / Helsingi linna sotsiaalteenused, ettekanne seminaril, Helsingi, 25. jaanuar 2011.

⁽⁹⁾ Enamik intellektuaalsesse kapitali tehtavatest investeeringutest on suunatud innovatsiooni, peamiselt teadus- ja arendustegevusse. Samuti on olulised kaubamärgid, inimressursid, organisatsiooni struktuur, investeeringud tarkvarasse ja digitaalsed teadmised, tootemargi maine kujundamine, ärimudelid ja disain. Intellektuaalne kapital tõstab esile töötaja oskused ning uute teadmiste loomise, rakendamise ja kasutamise tähtsuse majandusele ja tootlikkusele.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Jätkusuutliku tootlikkuse edendamine Euroopa töökohtadel“ (ELT C 10, 15.1.2008, lk 72–79).

⁽⁵⁾ Max Mickelsson, ettekanne seminaril, Helsingi, 25. jaanuar 2011.

4.4 Innovatsioonipoliitika hindamisel on eriti oluline keskenduda mitte üksnes kvalifitseeritud tööjõu pakkumisele, vaid sellele, kuidas organisatsioonis oskusi arendatakse ja kasutatakse. On tõendeid selle kohta, et selliste organisatsioonide osakaal majanduses, mis edendavad oma juhtimistavades üksikisiku ja kogu organisatsiooni tasandil õppimist, on ühtlasi väga tugev kogu majanduse innovatsioonisuutlikkuse näitaja ⁽¹⁰⁾, ⁽¹¹⁾.

4.5 Ettevõtted ei ole veel aru saanud sellest, millist kasu toob neile töötajate ametialaste oskuste suurendamisel põhinev innovatsioon. Kahjuks näitavad Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi (Eurofound) töötingimuste uuring ⁽¹²⁾ ja Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) uuring ⁽¹³⁾, et ettevõtted investeerivad ikka veel liiga vähe intellektuaalsesse kapitali. Vaid 26 % oma töötajaid koolitavatest ettevõtetest näevad ette tulevikus vajaminevaid ametialaseid oskusi.

4.6 Praktikas on kõik uuendused varasemate uuenduste, saadud kogemuste, õppimise ja ametialaste oskuste viili. Arvestades, kui suur on ettevõttes töötajate roll teadmiste ja ideede allikana, on hämmastav, kui vähe seda on kasutatud või arvesse võetud innovatsioonipoliitikas ja sellega seotud aruteludes ⁽¹⁴⁾.

4.7 Töökohtadele tuginev innovatsioon loob võimaluse ühendada kõigi töötajarühmade ideed, oskused ja kogemustel põhinevad teadmised. Empiirilised tõendid näitavad, et head töösuhted, töökeskkond ja töötingimused suurendavad töökohtade innovatsiooni tõenäosust ⁽¹⁵⁾, ⁽¹⁶⁾. Juhtumiuuringud ⁽¹⁷⁾ näitavad, et sellisel tegevusel on mitmeid eeliseid ning positiivne mõju ettevõtete üldisele kasumlikkusele. Positiivsed kõrvalmõjud on töötajate suurem rahulolu ja haiguspäevade vähenemine.

Töökohtadele tuginev innovatsioon võib aidata leida ka tõhusaid viise energia ja ressursside kokkuhoiduks ning füüsilise töökeskkonna toimimise parandamiseks. Seega tulevad tehtud investeringud ettevõttele või organisatsioonile mitmekordselt tagasi.

4.8 Ettevõtete ja organisatsioonide edu ja positsioon sõltuvad suuresti töötajate huvist oma töö vastu, loomingulistest oskustest ja algatusvõimest (80 %). Me alles hakkame neid omadusi mõistma ja neid konkurentsieelisena ära kasutama, sest seni ei ole juhtkonnad olnud nende tähtsusest piisavalt teadlikud. Mõistetakse küll töötajate traditsioonilisi omadusi, nagu kuulekus, hoolsus ja intelligentsus, kuid globaliseerunud maailmas ja tehnoloogia arengu kontekstis on nende roll konkurentsieelisena märkimisväärselt vähenenud ⁽¹⁸⁾.

4.9 Uuringud näitavad, et töökohtade innovatsiooni takistab kõige enam juhtkonna motivatsioonipuudus, sest ei nähta parandusmeetmete vajalikkust. Muud takistused on tõese teabe puudumine, vähene oskus muutusi läbi viia ja muutustega seonduvad potentsiaalsed äririskid ⁽¹⁹⁾. Takistuseks on ka töötajate hirm muutuste ees, eriti seal, kus puudub osalemise kultuur.

4.10 Muutuste juhtimine ja innovaatiliste protsesside loomine on seepärast enamiku ettevõtete ja organisatsioonide jaoks endiselt suur probleem ning neid oskusi õpetatakse liiga vähe ⁽²⁰⁾. Inimressursside haldamist tuleks vaadelda juhtimise ühe strateegilise aspektina. Need oskused võiksid olla majanduskasvu uutemoodi stimulaatorid. Juhtkonna ja töötajate arendusmeetmetesse ja otsuselangetamisse kaasamiseks on vaja uusi stiimuleid ning ettevõtte kultuuri, mis motiveerib inimesi koostööd tegema ning kaasab nad organisatsiooni arendamisse.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Dirk van Damme, OECD haridusuuringute ja innovatsiooni keskus, arutelu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tööturu vaatlusrühmas 15. detsembril 2010.

⁽¹¹⁾ OECD, Innovative Workplaces, 2020: "... a work organisation supporting innovation through the use of employee autonomy and discretion, supported by learning and training opportunities".

⁽¹²⁾ Eurofound, Euroopa töötingimuste uuring – 2010.

⁽¹³⁾ Cedefop, Encouraging continuing training by enterprises – time for a rethink? märgukiri, märts 2010.

⁽¹⁴⁾ Tarmo Lemola, Innovaation uudet haasteet ja haastajat, WSOYpro Oy 2009.

⁽¹⁵⁾ Nt Andreas Crimmann, Tööhõive-uuringute instituut (IAB), Saksamaa, tööturu vaatlusrühma arutelu 15. detsembril 2010.

⁽¹⁶⁾ Tuula Eloranta, ettekanne seminaril, Helsingi, 25. jaanuar 2011.

⁽¹⁷⁾ Taani ametiühingute liit (LO) Employee-driven innovation, 2008.

⁽¹⁸⁾ Tuomo Alasoini (põhineb Hameli ideel, 2007), seminar, 25. jaanuar 2011, Helsingi.

⁽¹⁹⁾ Tuomo Alasoini, seminar, 25. jaanuar 2011, Helsingi.

⁽²⁰⁾ Dirk Ameel, Ameel D&C bvba, tööturu vaatlusrühma arutelu, 15. detsember 2010.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 470. ISTUNGJÄRK 15. JA 16. MÄRTSIL 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgeid kriisimeetmeid”

KOM(2011) 11 lõplik

(2011/C 132/06)

Pearaportöör: **Michael SMYTH**

12. jaanuaril 2011. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgeid kriisimeetmeid”

KOM(2011) 11 lõplik.

Komitee juhatus tegi 18. jaanuaril 2011. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks Euroopa 2020. aasta strateegia juhtkomiteele.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) pearaportööriks Michael Smythi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 164, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 7.

I OSA: IGA-AASTASES MAJANDUSKASVU ANALÜÜSIS EI KASUTATA VÕIMALUST ESITADA ETTEPANEKUID, MIS ON OTSE SUUNATUD ARUKALE, JÄTKUSUUTLIKULE JA KAASAVALE MAJANDUSKASVULE

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab täielikult Euroopa 2020. aasta strateegiat ja edusamme fiskaalpoliitika eelkoordineerimise suunas Euroopa poolaastal ning loodab, et vähemalt euroala riikide jaoks on praegused Euroopa majanduspoliitika koordineerimist käsitlevad õigusaktide ettepanekud esimene samm tõelise ühise majanduspoliitika ning fiskaalpoliitika täieliku koordineerimise suunas.

2. Komitee on mures, et Euroopa majanduse juhtimise arutelu on näha muret tekitav suundumus koostada piiratud, ebamääraseid valitsustevahelisi ettepanekuid ühenduse meetodi järgimise asemel.

3. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles seisma Euroopa integratsiooni eest, esitades julged, tasakaalustatud ja

kaasavad ettepanekud, mis aitavad Euroopal asuda aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu teele kooskõlas veel üsna värske Euroopa 2020. aasta strateegiaga.

4. Selles kontekstis rõhutab komitee, et iga-aastasel majanduskasvu analüüsil peaks olema äärmiselt oluline roll kaasava poliitikareformi edendamisel liikmesriikides ja Euroopa tasandil. Komitee tunnustab komisjoni iga-aastase majanduskasvu analüüsi jaoks valitud tervikliku vormi eest, milles esitakse 10 prioriteeti 3 suure pealkirja all, andes võimaluse arutada antud küsimusi üksikasjalikult.

5. Komitee väljendab aga kahetsust selle üle, et esimeses iga-aastases majanduskasvu analüüsis ei ole Euroopa Komisjon kasutanud võimalust jätkata otse aruka, jätkusuutliku ja säästva majanduskasvu poole püüdlust kooskõlas Euroopa 2020.

aasta strateegiaga, vaid keskendub kitsalt eelarve konsolideerimisele ja tööturualastele ettepanekutele, mis on sageli tasakaalustamata ja ilma ühisturu Euroopa mõõtmata, millega käiksid kaasas tulevikule suunatud kasvutegurid.

6. Komitee väljendab kahetsust, et eelarve konsolideerimise kohta on esitatud üksnes kuluaspektile suunatud ettepanekud, millele lisandub ettepanek kaaluda ehk mõnes liikmesriigis kaudsete maksude baasi laiendamist. Arvestades, et praegune riigivõlakriis sai alguse finantskriisist ja sellega seotud avaliku sektori antud tohutust finantsstabiilsusest, et päästa finantssektor süsteemi täielikust kokkuvarisemisest, oleks komitee oodanud ettepanekuid selle kohta, kuidas saaks finantssektor aidata avaliku sektori eelarvet taas jätkusuutlikkuse teele suunata. Pealegi on konkreetsed ja kaugelepeürgivad ettepanekud finants-turgude kontrollimiseks eeltingimus usalduse loomiseks ja edasiste rahutuste vältimiseks.

7. Komitee rõhutab, et avaliku sektori eelarvet ei ole võimalik konsolideerida ilma piisava majanduskasvuta. Komitee väljendab kahetsust, et komisjon ei ole esitanud majanduskasvu stsenaariumi, mis kasutaks maksimaalselt ühisturu potentsiaali, vaid keskendub selle asemel tugevale eelarve konsolideerimisele kui majanduskasvu eeldusele. Palju rohkem tuleks tähelepanu pöörata kasvuteguritele, mis aitavad liikmesriikidel eelarvet konsolideerida ja samal ajal jätkusuutliku majanduskasvu poole püüelda. Selle saavutamiseks peab komitee arvates tulevikku suunatud majandusstrateegia lahutamatu osa olema tasakaalustatud makromajanduslik kombinatsioon, mis seob sobival viisil pakkumise ja nõudluse aspektid. See tähendab ka seda, et praegu jooksevkonto ülejäägiga liikmesriike tuleks julgustada jätkama majanduskasvule suunatud tegutsemisviisi ning tegelema oma siseturunõudluse puudumisega.

8. Tööturgude, pensionireformi, töötuse ja turvalise paindlikkuse valdkonnas on tulevikku suunatud tegutsemisviisi aluseks püsivate töökohtade ja töövõimaluste loomine, uute majandussektorite potentsiaali kasutamine ja keskkonnahoidlik energia. Komitee leiab, et sotsiaaldialoogil on äärmiselt oluline osa igasuguses tööturuga seotud poliitikas. Samuti on sotsiaalkindlustussüsteemid väga olulised automaatsete sotsiaalsete ja majanduslike stabilisaatoritena, mis aitavad toetada arengut ja tootlikkust, leevendada vaesust ja edendada majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, mis kõik on vajalik avaliku arvamuse toetuse saamiseks Euroopa projektile. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu poole pürgimisel on oluline lähtuda neist põhi- alustest, mis moodustavad Euroopa sotsiaalmajanduse vundamenti. Seetõttu rõhutab komitee, et liikmesriikidele suunatud komisjoni ettepanekud, mis selgelt sekkuvad liikmesriikide kollektiivlääbirääkimiste süsteemi ja töökohakindluse tagamise meetoditesse, on täiesti sobimatud.

9. Lisaks leiab komitee, et komisjon peab selgitama oma seisukohta kvootide ja suletud kutsealade küsimuses, mis mõjutab erialasektoreid. Vahet tuleb teha selle vahel, mis käib mittediskrimineerivate avalike ja üldhuviteenuste ülesannete alla, ning selle vahel, mis võib olla ühisturu potentsiaali tõeliseks takistuseks. Samuti tuleb põhjalikult uurida kaubanduseeskirjade kõiki mõjusid tööhõivele asjaomases sektoris ning kohaldada subsidiaarsuse põhimõtet sellistes küsimustes nagu tsoneerimine või lahtiolekuajad, mis tulenevad eelkõige kohalikest, kultuurilistest, kliimaatilistest või muudest tingimustest.

10. Samas arvab komitee, et iga-aastases majanduskasvu analüüsis ei pöörata piisavalt tähelepanu ühisturu Euroopa kasvupotentsiaalile, viidates vaid möödaminnes otsustava tähtsusega ühtse turu aktile. Analüüsis ei arendata edasi ühtse turu akti põhiaspekte, mis soodustaksid arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu, nagu ELi patendid, Euroopa kutsekaart, Euroopa infrastruktuuriprojektid, piiriline laenamine, integreeritud hüpoteegiturud, sotsiaalne ettevõtlus ja sotsiaalsed investimisfondid.

11. Järgmises osas tutvustab komitee konkreetseid üksikasjalikke ettepanekuid Euroopa Komisjoni esitatud 10 punkti kohta. Selle kaudu loodab komitee suunata arutelu küsimustele, mis on tõepoolest olulised.

II OSA: KOMITEE ETTEPANEKUD EUROOPA KOMISJONI ESITATUD 10 PUNKTI KOHTA

1. Eelarve kindlakäeline konsolideerimine

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et põhiküsimus on riigi rahanduse taas tasakaalu viimine, vältides seejuures nõudluse vähendamist, mis viiks uusi eelarvepuudujääke tekitava majanduslanguseni ja suunaks Euroopa majanduse langusspiraali.

1.2 Et Euroopa majanduse elavdamise kava eesmärke mitte ohtu seada, soovib komitee luua võla vähendamise kavad kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegias sätestatud majanduse ja tööhõive elavdamise eesmärkidega (¹).

(¹) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Valitsemissektori võlakriisi mõjud ELi valitsemisele”, ELT C 51, 17.2.2011, lk 15.

1.3 Liikmesriikide maksubaasi tuleb tugevdada eelkõige maksuparadiiside sulgemise, maksukonkurentsi lõpetamise ning maksudest kõrvalehoidmise ja maksupettuse vastaste meetmetega ⁽²⁾.

1.4 Maksukoormust tuleks suunata uute sissetulekuallikate suunas, nagu finantstehingute maksud, energiamaksud, finantsasutuste makstavad maksud, maksud CO₂ heitkoguste pealt (CO₂ heitkogustega kauplemise turu ümberkorraldamise eeldusel) jne. Selline maksustamine võiks leevendada survet riigieelarvele ja aidata ressursse ümber suunata jätkusuutlikeks investeeringuteks reaalmajandusse. Samuti võib see aidata pakkuda uusi omavahendeid Euroopa Liidu eelarvesse ⁽³⁾. Finantstehingute maks tähendab ka seda, et finantssektor maksab tagasi osa riigilt saadud toetustest ⁽⁴⁾.

1.5 Komitee on seisukohal, et sanktsioonidele vastukaaluks on Euroopas vaja suuremat solidaarsust valitsemissektori võla haldamisel ⁽⁵⁾.

2. Makromajandusliku tasakaalustamatuse parandamine

2.1 Komitee arvates peab tulevikku suunatud majandusstrateegia lahutamatu osa olema tasakaalustatud makromajanduslik kombinatsioon, mis seob sobival viisil pakkumise ja nõudluse aspektid. Komitee rõhutab vajadust vähendada suuri erinevusi riikide jooksevkonto saldode vahel. Komitee soovib, et Euroopa majanduspoliitika koordineerimine oleks vähemalt euroala riikide jaoks esimene samm tõelise ühise majanduspoliitika ja eelarvepoliitika koordineerimise suunas ⁽⁶⁾.

2.2 Komitee rõhutab, et makromajandusliku tasakaalutuse tekitamisel on oma osa ka hinnaga mitte seotud teguritel, näiteks tootevalikul, tehnoloogilisel sisul, toote kvaliteedil, tootega seotud (müüjijärgsete) teenuste kvaliteedil jne. Tuleb leida parameetrid, millega väljendada nende taset ja arengut majandus- ja rahaliidu liikmesriikides.

2.3 Kohasel palgapoliitikal on kriisiga toimetulemisel keskne roll. Palgatõusu hoidmine kooskõlas vastava riigi majanduse üldise tootlikkuse tõusuga tagab makromajanduslikust seisukohast sobiva tasakaalu nõudluse piisava kasvu ja hindade

konkurentsivõime vahel. Sotsiaalpartnerid peavad seega vältima palgakärpeid „kerja naabrilt” poliitika mõistes ja viima selle asemel palgapoliitika vastavusse tootlikkuse arenguga ⁽⁷⁾.

2.4 Kui majanduspoliitika tihedama koordineerimise raames jõutakse lisaks maksu- ja rahapoliitikale ka palgapoliitika tõhusama koordineerimiseni euroalal, tuleb austada sotsiaalpartnerite sõltumatust kollektiivlepingute sõlmimisel. Seega on riikide poolt kollektiivlääbirääkimistele seatavad sihtmäärad – riigi otsusel tehtavatest palgakärbetest rääkimata – vastuvõetamatud ja nendega ei saa nõustuda ⁽⁸⁾.

3. Finantssektori stabiilsuse tagamine

3.1 Komitee leiab, et rohkem tööd tuleks teha selleks, et valmistada ette kriisijärgset finantssüsteemi, mis peaks olema läbipaistev, sotsiaalselt ja eetiliselt vastutustundlik, paremini kontrollitud, uuenduslik ja mille kasv oleks tasakaalustatud, kooskõlas ülejäänud majandussüsteemiga ning suunatud keskpika ja pikaajalise väärtuse loomisele ja jätkusuutlikule majanduskasvule ⁽⁹⁾.

3.2 Komitee teeb ettepaneku toetada nende riiklike õigusaktide ühtlustamist, mille eesmärk on kaitsta finantstoodete ja -teenuste kasutajaid (tarbijad, ettevõtted jt), õõnestamata seejuures liikmesriikide pädevust säilitada kõrgemad riiklikud standardid. Euroopa järelevalve asutustes (nüüd Euroopa Finantsjärelevalveasutuste Süsteem) võiks olla ka üks või mitu sotsiaalpartnerite ja tarbijakaitse ühenduste määratud tarbijate esindajat ⁽¹⁰⁾.

3.3 Komitee teeb ettepaneku ergutada laias mõistes finants-teabe andmise võrgustikku, toetades selles osalejate mitmekesisust ja uute eeskirjade koostamist, et muuta reitingu andmise meetodid läbipaistvamaks ja tõhusamaks, seda eelkõige tuletis-instrumentide puhul ⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee dokument „Programm Euroopale: kodanikuühiskonna ettepanekud”, CESE 593/2009, *Fiche* 1, punkt 2.

⁽³⁾ Täpsemad poliitikaettepanekud maksustamise kohta on esitatud punktis 8.

⁽⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Finantstehingute maks”, ELT C 44, 11.2.2011, lk. 81.

⁽⁵⁾ ELT C 51, 17.2.2011, lk 15, *op. cit.*

⁽⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Lissaboni strateegia pärast 2010. aastat” ELT C 128, 18.5.2010, lk 3 ja „Majanduse elavdamine: olukord ja praktilised algatused”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 57.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Tööhõive tippkohtumise tulemused”, ELT C 306, 16.12.2009, lk 70.

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskvangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduspoliitika parem koordineerimine aitab suurendada stabiilsust, elavdada majanduskasvu ja luua enam töökohti – ELi majandusjuhtimise tõhustamise hoovad”, ELT C 107, 6.4.2011, lk 7.

⁽⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Kriisi järel: siseturu uus finantssüsteem”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 38.

⁽¹⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta”, ELT C 54, 19.2.2011, lk 37.

⁽¹¹⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 37, *op. cit.*

3.4 Komitee teeb ettepaneku loobuda ka rahvusvaheliselt tasandil praegusest isereguleerimissüsteemist. Tuleb jätkata pädevate asutuste kooskõlastamisprotsessi ning kehtestada kõigile kehtivad karmid eeskirjad ja tagada, et eeskirju kohaldatakse. EL peab tegema kõik selleks, et see eesmärk rahvusvahelistes asutustes saavutada ⁽¹²⁾.

3.5 Komitee tervitab seadusandlike algatusi, mis võetakse finantsturu reguleerimise karmistamise ja läbipaistvuse suurendamiseks, sh krediitdirektiviagentuuride järelevalve parandamise, äriühingu üldjuhtimise, direktorite palkade ja palgapoliitika valdkonnas ⁽¹³⁾.

3.6 Komitee tervitab määrust lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta, sest sellega aidatakse kõrvaldada üksteisele vastukäivad süsteemid ja tuua selgust asjaomasesse finantsturgude valdkonda ⁽¹⁴⁾.

3.7 Komitee arvates on positiivne, et reitinguagentuuride rolli hiljutises ülemaailmses väärtipaberite ja finantsturgude kriisis arvestades on käivitatud kolmeetapiline kava, et reguleerida nende agentuuride ülesanded investorite ja tarbijate suhtes. Komitee väljendab heameelt, et käimasolevasse avalikku konsultatsiooni on lisatud riigivõla küsimus ⁽¹⁵⁾.

3.8 Komitee soovib avaldada regulaarselt riigiabi jälgimise aruande, milles antaks üksikasjalik ülevaade meetmete rakendamise ja väljendataks arviliselt nende tagajärgi turgudele. Seejuures tuleks välja töötada tööstussektori potentsiaali maksimaalse ärakasutamise kava, mis on tingimata vajalik ELi majanduse elavdamiseks ettevõtete, eriti VKEde ja tööhõive tugevdamise kaudu ⁽¹⁶⁾.

3.9 Komitee on seisukohal, et maksumaksjate raha ei tohi kasutada uuesti pankade kahjude korvamiseks, ning toetab põhimõtteliselt riiklike eelrahastatavate pangakriiside lahendamise fondide ühtlustatud võrgustiku loomist, mis oleks seotud koordineeritud siseriikliku kriisiohjamiskorraga. Ent toimiva pangakriiside lahendamise fondide süsteemi loomiseks peaksid liikmesriigid konkurentsimoontuste vältimiseks soovitatavalt kokku leppima ühiste meetodite ja ühtsete eeskirjade vastuvõtmises.

⁽¹²⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 37, *op. cit.*

⁽¹³⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Kriisi järel: siseturu uus finantsüsteem”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 38.

⁽¹⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta”, ELT C 84, 17.3.2011, lk 34.

⁽¹⁵⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 37, *op. cit.*

⁽¹⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Komisjoni aruanne – 2009. aasta konkurentsipoliitika aruanne”, ELT C 84, 17.3.2011, lk 7.

3.10 Euroopa finantspoliitikas võiks tulemusi anda pankade kapitalist teatud osa hoidmine avaliku sektori omandis, et pangasektorist oleks ülevaade ⁽¹⁷⁾.

4. Töötamise atraktiivsuse suurendamine

4.1 Komitee arvates on vaja meetmeid, et suurendada üleminekute kasutegurit ja parandada juurdepääsu tööhõivele, eriti teatud rühmade jaoks, kellel on tööturul probleeme. Selle saavutamiseks tuleb suurendada töövõimalusi, vähendada tegureid, mis motiveerivad mitte töötama, parandada maksude ja hüvitiste struktuuri, et muuta töötamine tasuvaks, sealhulgas vähendada leibkonnas teist palka saava isiku maksukoormust, ning tagada juurdepääs osalemiseks vajalikele teenustele. Nendele, kes ei saa töötada, tuleb tagada piisav sissetulekutoetus ja juurdepääs üldhuviteenustele ⁽¹⁸⁾.

4.2 Komitee arvates on ulatuslik juurdepääs kvaliteetsele lapsehooldusele võimalus tõsta elukvaliteeti ja aidata ühitada töö-, pere- ja eraelu, suurendades lisaks naiste osalemist tööturul ning võimaldades perekonnale suurema sissetuleku ⁽¹⁹⁾.

4.3 Eurostat peaks keskenduma rohkem deklareerimata töö probleemide esiteks eri liikmesriikide konkreetsetes kontekstides, mis eeldab liikmesriikide endi tegevust, ja teiseks kriminaalsetes võrgustikes, kellel on sidemed ebaseadusliku rändega, mis võiks õigustada aktiivsemat õiguskoostööd ja ELi suuremat rolli, eelkõige mõju tõttu siseturule ja konkurentsile. ELi tasandil võetavate meetmetega tuleks liikmesriikide sotsiaalpartnereid innustada käivitama riiklike ja valdkondlike projekte, et võidelda deklareerimata töö vastu ja vähendada varimajandust. Eelmainitud projektid peaksid valmima sotsiaalpartnerite ühise tegevuse tulemusel või koostöös ametiasutustega. ELi tasandil võiksid sotsiaalpartnerid ka ühiselt analüüsida ning edastada teavet liikmesriikides käibivate heade tavade kohta. Võitlus deklareerimata töö vastu nõuab liikmesriikide ametiasutuste tõhusat piiriülest koostööd, järelevalvet ning teabevahetust rakendatavate sanktsioonide kohta ⁽²⁰⁾.

4.4 Oluline on mitte ainult koordineerida tööjõuga seotud maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete struktuuri Euroopa Liidus, vaid arvestada analüüsis ka Euroopa Liidu ja ülejäänud maailma vahelise kaubandusega ⁽²¹⁾.

⁽¹⁷⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 57, *op. cit.*

⁽¹⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Sotsiaalne kaasatus”, ELT C 128, 18.5.2010, lk 10.

⁽¹⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Väikelaste hooldus ja haridus”, CESE 102/2010.

⁽²⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Roheline raamat. Tööõiguse ajakohastamine 21. sajandi sõlmküsimuste lahendamisel”, ELT C 175, 27.7.2007, lk 65.

⁽²¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Maksuõiguses territoriaalsuse põhimõtte rakendamise mõju tööstuse muutustele”, ELT C 120, 16.5.2008, lk 51.

5. Pensionisüsteemi reformimine

5.1 Komitee on seisukohal, et demograafilisi prognoose tuleks regulaarselt analüüsida ja jälgida, võimaldamaks pensionisüsteemide küllaldast ja õigeaegset kohandamist muutuva olukorraga. Ent neid prognoose, sh pensionidele tehtavate avaliku sektori kulutuste prognoose, tuleb kasutada ja vaadelda ettevaatlikult, sest need võivad sisaldada palju eeldusi, mida on pikaajaliselt raske prognoosida ⁽²²⁾.

5.2 Komitee ei toeta pensioniea automaatse kohandamise mehhanisme, milles lähtutaks kas oodatava eluea pikenedisest või demograafilistest muutustest. Enamiku kõnealuste mehhanismidega tõstetakse automaatselt pensioniiga vastavalt oodatava eluea pikenedisele ja muudele majanduse või tööturu näitajatele. Selliseid põhimõttelisi otsuseid elutingimuste kohta ei peaks langetama mitte arvutid, vaid parlamendid pärast ulatuslikku avalikku arutelu, kuhu kaasatakse sotsiaalpartnerid ja teised olulised sidusrühmad. Kui mõni liikmesriik automaatse kohandamise mehhanismi kasutusele võtab, peab ta arvesse võtma ka seda, et kuigi see vähendab avalikkuse survet reformide vastu, võib juhtuda, et eakamate töötajate reaalse töövõimaluste puudumisel nihutab see nende töötajate rahalise toetuse sotsiaalkindlustuse teistesse sammastesse. Kui see mehhanism kohandamata kasutusele võtta – eesmärgiga muuta pensionid piisavaks ja jätkusuutlikuks – ei tooks see kaasa loodetud kasu. Tegelik pensioniea tõstmine ei peaks olema eraldiseisev meede, vaid sellega peaksid kaasnema ka meetmed pensionieale lähenevate inimeste tööhõivevõimaluste parandamiseks ⁽²³⁾.

5.3 Komitee toetab eakamate töötajate tööhõive edendamist, aga arvab, et ennetähtaegselt pensionile jäämise kavade pärssimine on küsimus, mis nõuab intensiivset arutelu raamtingimuste, ulatuse, poliitiliste saatemeetmete jmt üle, et mitte luua vanemate inimeste jaoks sotsiaalseid probleeme ⁽²⁴⁾.

5.4 Komitee kahtleb, et vaid ametliku pensioniea tõstmine võib lahendada demograafiliste küsimustega kaasnevad probleemid. Komitee arvab pigem, et see võib suruda miljonid eakad inimesed, eriti naised, allapoole vaesuspiiri. Tegelikku pensioniiga tuleb tõsta, kasutades algatusi, mis edendaksid tööelu pikendamist ning mida toetaks tõhus majanduskasvu- ja tööhõivepoliitika. Ainult tõeline aktiivsena vananemist edendav poliitika, millega püütakse suurendada koolitusel ja elukestvas õppes osalemist, võib jätkusuutlikult tõsta nende eakate inimeste tööhõivemäära, kes lahkuvad tööturult varakult terviseprobleemide, töö intensiivsuse, enneaegse koondamise ja koolitus- või tööturule naasmise võimaluste puudumise tõttu. Nagu näitab mõne liikmesriigi kogemus, võib lisaks sellele ametliku pensioniea tõstmine suurendada survet sotsiaalkindlustuse teistele sammastele (nt invaliidsuspensioonid või miinimumsissetulek), mis muudaks edusammud riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tugevdamisel ebarealseks. Koos elukestva kutseõppe,

aktiivsete tööturumeetmete, töö jätkamise rahaliste stiimulite, sh füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks, ja ettevõtete eakamate töötajate suhtes levinud hoiakute muutmisega tuleks eakamatele töötajatele uute võimaluste pakkumiseks edendada ka järgmisi meetmeid:

- muuta õigusakte, mis mõnes liikmesriigis ei luba töötada soovimatel pensionäridel või invaliidsuspensiooni saajatel kombineerida palka ja pensioni;

- võtta kasutusele lisatasu süsteem, millega motiveerida ametlikku pensioniikka jõudnud töötajaid edasi tööle jääma: pärast pensioniikka jõudmist kogunev pension peaks olema suurem varem kogutust;

- julgustada liikmesriike tegema sotsiaalpartneritega koostööd raske töö küsimuses;

- pakkuda töötajatele ulatuslikku nõustamist ja toetust ning rehabilitatsioonimeetmeid pikaajaliseks taasintegreerimiseks tööturule;

- rakendada sotsiaalselt vastuvõetavaid stiimuleid hiljem pensionile minekuks ning, kui soovitatav, töötada välja atraktiivsed mudelid paindlikuks siirdumiseks tööelust pensionile;

- rakendada meetmeid töötajate füüsilise ja vaimse töökoormuse leevendamiseks, et võimaldada töötajatel kauem töötada;

- julgustada eakamaid töötajaid oma oskusi täiustama;

- suurendada eakate töötajate ja ettevõtete, eelkõige VKEde teadlikkust uuenduslikust personalijuhtimisest ja töökorraldusest, milles arvestatakse eakamate töötajate vajadustega ⁽²⁵⁾.

5.5 Komitee arvates peab kohustuslikel jooksva finantseerimisega ümberjagamisskeemidel olema jätkuvalt põhiroll tulevaste pensionide tagamisel, mistõttu tuleks neile pöörata eritähelepanu, et pöörata ümber paljudes liikmesriikides täheldatud asendusmäärade vähenemise tendents ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Roheline raamat „Piisav, jätkusuutlik ja kindel Euroopa pensionisüsteem“, ELT C 84, 17.3.2011, lk 38.

⁽²³⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 38, *op. cit.*

⁽²⁴⁾ ELT C 128, 18.5.2010, lk 10, *op. cit.*

⁽²⁵⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 38, *op. cit.*

⁽²⁶⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 38, *op. cit.*

5.6 Komitee nendib võimalust luua täiendavaid vabatahtlikke individuaalseid erapensioniskeeme, mis toimiksid paralleelselt praeguste pensionisüsteemidega. Selles kontekstis võiks uurida Euroopa tagatiste võimalust, et piiriülesed töötajad neist kasu saaksid. Kuna tulevase pensioni tingimused seatakse vastavalt isiklikele sissetulekutele ja keskmisele elueale, mis kahjustavad just naisi, siis tuleb erilist tähelepanu pöörata mõnes riigis kehtestatud erapensioniskeemidele, mille eesmärk on vähendada eakate naiste vaesusriski ⁽²⁷⁾.

5.7 Komitee palub komisjonil läbi vaadata direktiiv 2003/41/EÜ tööandjapensioni kogumisasutuste tegevuse ja järelevalve kohta, et tagada:

— töötajate ja ametiühingute esindajatega konsulteerimise seoses pensioni investeerimise ja nende kaasnevate riskidega ning nende seisukohtade austamine;

— parima tava kasutamine liikmesriikides, et tagada töötajate omandatud ettevõttepensioni kaitse pankroti eest ⁽²⁸⁾.

5.8 Pensionisüsteemi kohustuste üldise taseme jälgimine on väga tähtis. Euroopa praegust raamistikku võiks täiendada kaudsete pensionikohustuste jälgimisega ja nende kohta aruandmisega heakskiidetud meetodika alusel. Kaaluda võiks stabiilsuse ja majanduskasvu pakti reeglite läbivaatamist tagamaks, et asjakohaselt võetakse arvesse nende reformide tulemust (sh üleminek täielikult jooksva finantseerimisega ümberjagamisskeemidelt osalistele kogumispensioniskeemidele), mis toovad kaasa muutuse pensionisüsteemide rahastamises, suurendades otseseid ja vähendades kaudseid kohustusi. Sel juhul ei satuks kõnealused reformid, mille eesmärk on pikaajalise jätkusuutlikkuse probleemide lahendamine, lühiperspektiivis raskustesse valitsemissektori suurema otsese võla tõttu. Ent kui praegu edendada tõhusaid reforme 2060. aasta prognooside alusel, ei pruugita pensionide piisavuse ja jätkusuutlikkuse eesmärki saavutada. Komitee soovib kohustuslike jooksva finantseerimisega ümberjagamissüsteeme täiendada juhtumipõhiselt puhverfondidest, vältimaks kiire kohandamise riske, mis mõjutaksid kõige haavatavamaid rühmi ⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ CESE 72/2011, *op. cit.*; vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse juhised (2006–2010) ja jätkustrateegia”, ELT C 354, 28.12.2010, lk 1.

⁽²⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Erakapitali investeerimisfondide, riskifondide ja riiklike investeerimisfondide mõju tööstuse muutustele”, ELT C 128, 18.5.2010, lk 56.

⁽²⁹⁾ *Op. cit.* ELT C 84, 17.3.2011, lk 38.

6. Töötute toomine tööturule

6.1 Komitee arvates tuleks inimesi töökoha otsimisele innustada eeskätt tööturuasutuste tõhusate teenuste pakkumise teel ja vähem nn stiimulite kaudu töötushüvitiste osas. Eriti praeguse kriisi kontekstis ei ole komitee arvates vaja karmistada töötuskindlustuse kõlblikkustingimusi. Praeguse rekordilise tööpuuduse tingimustes ei ole tööturgude probleem mitte tööjõu kui sellise puudus, vaid kvalifitseeritud tööjõu ja vabade töökohtade tohtu puudus teatud liikmesriikides. Senisest rohkem tuleb arvesse võtta arukat pakkumispõhist poliitikat, mis soodustab tulevast majanduskasvu ja uuendustegevust ning aitab kaasa täiendavate töökohtade loomisele ⁽³⁰⁾.

6.2 Sotsiaaltoetusi tuleb käsitleda tootliku investeringuna, mis toob kasu kõigile. Töötuaabiraha koos aktiivse tööturupoliitikaga stabiliseerib majandust ning toetab aktiivset kohanemist muutustega kvalifikatsiooni parandamise abil ning tõhusate tööotsimise ning koolituse algatuste kaudu. Ettevaatusega tuleks suhtuda meetmetesse, mille eesmärk on karmistada toetuse saamise tingimusi. See toob kaasa ohu muuta tõrjutud inimeste olukord veelgi ebakindlamaks, mis on märkimisväärne takistus nende tööalaseks (taas)integreerimiseks. Sellisel piiraval poliitikal võib olla moonutav mõju: see võib kaasa tuua koormuse suurenemise sotsiaalkaitse teistes valdkondades, nagu näiteks sotsiaallabi või töövõimetus, mis aga ei ole soovitatav ⁽³¹⁾.

6.3 Töö ei kaitse ilmtingimata vaesuse eest, mistõttu tuleks töökohtade loomisel keskenduda kindlamate ja piisavalt tasustatud töökohtade loomisele. Ülioluline on muuta töö meeldivaks ja tasuvaks kõigi jaoks, sealhulgas ebasoodsas olukorras olevate inimeste jaoks, st tuleb leida viis tõhusa tasakaalu tagamiseks maksusüsteemide ja sotsiaalkindlustussüsteemide vahel ⁽³²⁾.

6.4 Oli õige samm laiendada Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi reguleerimisala, et abistada praeguse ülemaailmse majanduskriisi tõttu koondatud töötajaid ⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta – Euroopa 2020. aasta strateegia koondsuuniste II osa”, ELT C 21, 21.1.2011, lk 66.

⁽³¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Sotsiaaltoetuste arendamine”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 28, CESE 977/2010.

⁽³²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Töö ja vaesus: hädavajaliku tervikliku lähenemisviisi väljatöötamine”, ELT C 318, 23.12.2009, lk 52.

⁽³³⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1927/2006 Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi loomise kohta”, ELT C 228, 22.9.2009, lk 103.

6.5 Komitee toetas Praha tööhõive tippkohtumisel tehtud jõupingutusi, et võtta riigi ja ELi tasandil meetmed, mille lähtekoht on sotsiaaldialoog, töökohtade loomine ja nõudluse suurendamine ⁽³⁴⁾.

6.6 Komitee on rõhutanud ettevõtluse ja ettevõtlikku meelelaadi olulisust, kui tahetakse soodustada Euroopa sotsiaalmudeli edukaks säilitamiseks vajalikku majanduskasvu. Eristada tuleks tegelikku ettevõtlust ja majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtja tööd. Paljudel juhtudel ei ole üleminek majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtja staatusesse vabatahtlik, vaid pealesunnitud valik, mis on tehtud väliste tegurite mõjul, nagu allhanke korras tootmine või ettevõtete ümberkorraldamine, mille tulemusel sõlmitud lepingud lõpetatakse ⁽³⁵⁾.

6.7 Sotsiaalkaitseüsteemid on aidanud kaitsta eurooplasi finantskriisi kõige tõsisemate tagajärgede eest ja etendanud olulist kontratsükklilist rolli majanduse stabiliseerijana. Ambitsioonika lähendamispoliitika puudumisel võivad neid süsteeme eriti ohustada mõnede liikmesriikide kehtestatud konkurentstavad. Nende riikide arvates meelkitab sotsiaalkulude vähendamine ligi väliskapitali investeringuid. See protsess, mis väljendub juba nii maksude kui ka töötasu valdkonnas, ähvardab laieneda ka sotsiaalvaldkonda ⁽³⁶⁾.

6.8 Komitee toetab asjaolu, et praeguse tööhõivekriisi algul rakendasid paljud ELi liikmesriigid riiklikult toetatavaid aktiivseid tööturupoliitika vahendeid, et töötajaid koondamise asemel ettevõttes hoida ja täiendavalt kvalifitseerida. Selle asemel, et lihtsalt koondada kvalifitseeritud töötajad kohe esimeste tellimuste äralangemisel, on kriisiga toimetulekul oluliselt arukam lahendus kasutada selliseid mudeleid, mis võimaldavad ettevõtetel kriisi olukorras töötajaid hoida, kombineerituna tugeva sissetulekutoetusega töötajatele, kelle tööaega vähendatakse. Nii on majanduse tugevnemise ajaks olemas piisavalt kvalifitseeritud tööjõudu. Sellised mudelid tuleks luua ka nendes ELi liikmesriikides, kus neid praegu ei ole, ning laiendada need ka mittestandardsete töölepingutega töötajatele ⁽³⁷⁾.

⁽³⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ülemaailmse kriisi mõju Euroopa peamistele tootmis- ja teenustesektoritele”, ELT C 318, 23.12.2009, lk 43.

⁽³⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Ühenduse Lissaboni kava elluviimine: ettevõtliku meelelaadi edendamine hariduse ja õppimise kaudu”, ELT C 309, 16.12.2006, lk 110 ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Füüsilisest isikust ettevõtjate töö uued suundumused: majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate töö erijuhtum”, ELT C 18, 19.1.2011, lk 44.

⁽³⁶⁾ ELT C 44, 11.2.2011, lk 28, *op. cit.*

⁽³⁷⁾ ELT C 306, 16.12.2009, lk 70, *op. cit.*

7. Õige tasakaalu leidmine turvalisuse ja paindlikkuse vahel

7.1 Turvalist paindlikkust ei tohiks mõista meetmena, mille eesmärk on lihtsustada praegu töötavate töötajate vallandamist või õonestada sotsiaalkaitset üldiselt ja eriti töötute sotsiaalkaitset. Turvalise paindlikkuse puhul peavad praegu olema esikohal turvalisuse poolt edendavad meetmed ⁽³⁸⁾.

7.2 Lühendatud tööaja mudelite kasutamine näitab, et tööturgude paindlikkus on enamikes ELi riikides piisav, et võimaldada ettevõtetel tellimuste vähenemise korral kiirelt reageerida. Üleskutsed olemasolevate töökaitsereeglite vähendamiseks on põhjendamatu ⁽³⁹⁾.

7.3 Tööturul toimunud muutuste tõttu on kasvanud osalise tööajaga ja tähtajaliste lepingute alusel tehtav töö. Need tööhõiveviisid võisid aidata kaasa tööturule sisenemise hõlbustamisele ja Euroopa tööhõivemäära suurendamisele. Ent ajutised töötajad kipuvad olema vähem produktiivsed, nad saavad vähem töödaja poolt võimaldatavat koolitust ja nendega võib juhtuda rohkem tööõnnetusi. Samuti on neil oht jääda ajutist tööd tegema. Arvesse tuleks võtta uusi riske ning turvalise paindlikkuse rakendamisel tuleks motiveerida üleminekuid, kuid samal ajal ei tohiks süstemaatiliselt kaotada alalisi töölepinguid. Euroopa sotsiaalpartnerid on nõudnud piisava kindlustunde tagamist töötajatele kõikide lepinguliikide puhul ⁽⁴⁰⁾.

7.4 Turvaline paindlikkus saab toimida üksnes juhul, kui töötajatel on asjakohane koolitus. Uute oskuste ja uute töökohtade loomise vahel on otsene seos. Ettevõtete huvides on investeerida oma töötajate täiendkoolitusse, samas vastutab töötaja ise enda pideva täiendamise eest ⁽⁴¹⁾.

7.5 Tööhõivestrateegia, mille eesmärk on jätkusuutliku majanduse väljaarendamine, võib põhineda liikmesriikide juba hästi arenenud kogemustel ja oskusteabel. Neid eelseid peaks edendama Euroopa Liit, kus vajatakse kvalifitseeritud töökohti. Seega peavad liikmesriigid investeerima rohkem oma haridus- ja koolitussüsteemi ning edendama muu hulgas teadus-, tehnoloogia- ja insenerivaldkonda. Praegused avaliku sektori investeringud haridusse – mis tuleb kaasata elukestva õppe sidusasse strateegiasse – ei ole sugugi piisavad ⁽⁴²⁾.

⁽³⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Paindlikkuse ja turvalisuse kasutamine globaalse arenguga seotud ümberkorraldustes”, ELT C 318, 23.12.2009, lk 1.

⁽³⁹⁾ ELT C 306, 16.12.2009, lk 70, *op. cit.*

⁽⁴⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Paindlikkuse ja turvalisuse ühiste põhimõtete poole: rohkem paremaid töökohti paindlikkuse ja turvalisuse kaudu”, ELT C 211, 19.8.2008, lk 48.

⁽⁴¹⁾ ELT C 318, 23.12.2009, lk 1, *op. cit.*

⁽⁴²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Keskkonna-, energia- ja kliimaprobleemidest tulenevate tööstuse muutuste mõju tööhõivele”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 40.

7.6 Ajutiste tööturumeetmetega tuleb tagada, et lühiajaline tööhõive käib käsikäes sobiva koolitusega, eelkõige töötervis- hoiu ja tööohutuse valdkonnas, ning tagatud palgatasemega ⁽⁴³⁾.

7.7 On pakiline ja tungiv vajadus suunata noored kõigil hari- duse ja koolituse tasandil taas tehnoloogia- ja teaduslike vald- kondade juurde, et vältida tootmisega seotud väärtuste hävimist ja asendamist finantsalaste ja spekulatiivsete väärtustega ⁽⁴⁴⁾.

7.8 Komitee tervitab komisjoni kavatsust parandada mitte- ametliku hariduse tunnustamist ja suurendada väljaspool amet- likku haridussüsteemi omandatud oskuste nähtavust (näiteks Euroopa oskuste passi abil).

7.9 Komitee kutsub üles haridusalase innovatsiooni paremale professionaalsele juhtimisele. ELi haridus- ja koolitussüsteemi parandamine on esmatähtis tööalase konkurentsivõime tõstmiseks ning ebavõrdsuse vähendamiseks. Hariduse institutsioonilised muutused ei jõua sammu pidada ühiskonna vajadustega. Asutused peavad arvesse võtma muutuste, innovatsiooni ning hariduse ja koolituse tugevat seost ⁽⁴⁵⁾.

7.10 Komitee soovib integreerida haridus ja koolitus taas tegeliku eluga, lähendades seda nii üldsuse vajadustele kui ka uute põlvkondade õppijate harjumustele ⁽⁴⁶⁾.

7.11 Komitee toetab ideed luua Euroopa tasandil tööhõive ja oskustega tegelevad sektorilised nõuandekogud, kaasates sidus- rühmad valdkondlike muutuste haldamisse, uute töökohtade prognoosimisse ning oskuste ühitamisse pakkumise ja nõudlu- sega ⁽⁴⁷⁾.

7.12 Euroopa sektorilised nõuandekogud võiksid toetada valdkondlike muutuste haldamist ning aidata saavutada algatuses „Uute töökohtade jaoks uued oskused“ püstitatud eesmärgi, samuti tuleksid nad kasuks Euroopa tasandi vald- kondlike muutusi käsitlevate otsuste vastuvõtmisel ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴³⁾ ELT C 318, 23.12.2009, lk 43, *op. cit.*

⁽⁴⁴⁾ ELT C 318, 23.12.2009, lk 43, *op. cit.*

⁽⁴⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Oskuste vasta- vusse viimine muutustes oleva tööstuse ja teenuste vajadustega. Kuidas võiks sellele kaasa aidata Euroopa tasandi tööhõive ja oskus- tega tegelevate sektoriliste nõuandekogude loomine?“ ELT C 347, 18.12.2010, lk 1.

⁽⁴⁶⁾ ELT C 347, 18.12.2010, lk 1, *ibid.*

⁽⁴⁷⁾ ELT C 347, 18.12.2010, lk 1, *ibid.*

⁽⁴⁸⁾ ELT C 347, 18.12.2010, lk 1, *ibid.*

8. Ühtse turu võimaluste kasutuselevõtmine

8.1 Dünaamiline siseturg on nii Euroopa 2020. aasta stra- teegia edu eeldus kui ka selle alus. Seetõttu kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles võtma vajalikke olulisi ja otsusta- vaid samme siseturu lõpuleviimiseks ning samas kaitsma ja edasi arendama majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid stan- dardeid. Komitee leiab, et vabade elukutsete kutse-eeskirjad kujutavad endast tarbijakaitse eeskirju, mis hoiavad nii Euroopa siseturu kui ka rahvusvahelise turu toimimisvõimelisena ning hoiavad ära turutõrked, eelkõige sellised, mis viisid rahvusvahe- lise finantskriisini ⁽⁴⁹⁾.

8.2 Oluline on see, et teenuste direktiivi rakendamine kulgeks täies kooskõlas ühtse turu idee ja eeskirjadega. Töötajate lähetamise direktiivi kohaseks rakendamiseks ja selle eesmärkide – ettevõtetevahelised ausad konkurentsitingimused, töötajate õiguste austamine ja sotsiaalse dumpingu ärahoidmine – saavu- tamiseks on vaja tõhusaid ja selgeid riiklikke rakendusee- skirju ⁽⁵⁰⁾.

8.3 Hädavajalik on tunnistada teenuste sektori tähtsust majanduslikus ja sotsiaalses arengus. Prioriteedid tuleks järjes- tada järgmiselt.

— *Meetmed seoses ettevõtlusteenustealase poliitika ja kõrgetasemelise rühmaga.* Moodustada tuleks ettevõtlusteenuste kõrgetaseme- line rühm, kes teostaks ettevõtlusteenuste sektori süvaana- lüüsi.

— *Tööturumeetmed ettevõtlusteenuste valdkonnas.* Sotsiaalsest pers- pektiivist on vaja valdkondlikul tasandil sügavuti uurida väljakutseid, mis tulenevad ettevõtlusteenuste ja töötleva tööstuse vaheliste suhete kaudu tekkinud uut tüüpi tööhõi- vest. Sealjuures tuleb silmas pidada töötajate, sealhulgas ka allhankega kaasatud töötajate haridust, koolitust, elukestvat õpet ja töölevõtu tingimusi. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleks laiendada sotsiaaldialoogi kava, et uurida ettevõtlus- teenuseid mõjutavatest struktuursetest muutustest tulenevaid muutusi töötingimustes ja töövõimalustes.

— *Ettevõtlusteenused seoses uuenduspoliitikaga.* Aktiivselt tuleks edendada teadus-, arendus- ja uuendustegevuse programme ning teenustealase uuendustegevusega seotud meetmeid.

⁽⁴⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Lissaboni tege- vuskava ja siseturg“, ELT C 347, 18.12.2010, lk 8.

⁽⁵⁰⁾ ELT C 347, 18.12.2010, lk 8, *ibid.*

— *Ettevõtlusteenuste standardite väljatöötamine.* Ettevõtteid tuleks innustada, et nad aitaksid luua iseregulatsiooni teel standardeid, olles enne põhjalikult konsulteerinud ettevõtlusteenuste kasutajatega.

— *Teenuste teaduse arendamine* on uus distsipliin hariduses ja koolituses.

— *Siseturg ja ettevõtlusteenuseid mõjutavad õigusaktid.* Mõjuhinnaangut teenuste direktiivi mõju kohta ettevõtlusteenustele ei ole veel läbi viidud. Selles osas on vaja suuri jõupingutusi, eelkõige pärast direktiivi ülevõtmist siseriiklikku õigusesse.

— *Ettevõtlusteenuste statistika edasine parandamine.* Liikmesriikidelt oodatakse rohkem koostööd, et parandada statistikat ettevõtlusteenuste kohta ⁽⁵¹⁾.

8.4 Tarbijakaitsele tuleb teenuste siseturul pöörata suuremat tähelepanu. Õigusliku olukorra ebakindlust, mida võib piirileste teenuste puhul täheldada, peab korvama riikliku ja ELi tasandi teabestrategie abil. Ei tohi alahinnata nõuet saada täpseid andmeid teenuste ja teenusepakkujate kohta ⁽⁵²⁾.

8.5 Jaekaubanduse puhul on oluline äriedu mitte karistada, välja arvatud juhul, kui on tegemist tavadega, mis ei ole kooskõlas siseturu lõpuleviimisega, eelkõige kui on olemas selged tõendid turuvõimu kuritarvitamisest või tarbijate kahjustamisest Euroopa Liidu lepingu artikli 81 rikkumise mõistes ⁽⁵³⁾.

8.6 Mis puudutab intellektuaalomandi Euroopa raamistikku, toetab komitee Euroopa võltsimis- ja piraatlusalase vaatluskeskuse loomist. Vaatluskeskuse eesmärk on koondada ja levitada asjakohast teavet võltsijate kohta ning olla eriliseks toeks väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ja tööstusharudele. Komisjon peaks korrapäraselt avaldama aruande vaatluskeskuse kogutud andmete ja selle tegevuse kohta ⁽⁵⁴⁾.

⁽⁵¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettevõtlusteenuste sektori arengud Euroopas”, ELT C 27, 3.2.2009, lk 26.

⁽⁵²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Teenuste siseturg – tööturu ja tarbijakaitse nõuded”, ELT C 175, 27.7.2007, lk 14.

⁽⁵³⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Suurte jaemüügikettide areng ning mõju tarnijatele ja tarbijatele”, ELT C 175, 28.7.2009, lk 57.

⁽⁵⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Intellektuaalomandi õiguste jõustamise tõhustamine siseturul”, ELT C 18, 19.1.2011, lk 105.

8.7 Komitee on vastu ideele luua eraellu sekkuv erirežiim seoses autoriõiguste kasutamise internetis, nagu see on kehtestatud paljude liikmesriikide õigusaktides. Komitee soovib võtta hoopis tarbijatele ja eelkõige noortele suunatud aktiivseid haridus- ja koolitusmeetmeid ⁽⁵⁵⁾.

8.8 Komitee soovib, et eelkõige teadaoleva autorita teoste jaoks loodaks autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustatud registreerimise süsteem, mida ajakohastatakse korrapäraselt, et leida kergesti õiguste eri valdajad. Selles süsteemis võiks olla täpsustatud nii teose liik ja nimetus kui ka õiguste eri valdajad. Komitee palub komisjonil uurida selle idee teostatavust ⁽⁵⁶⁾.

8.9 Komitee kordab üleskutset luua Euroopa Liidu patent ja rakendada see tõhusalt kõigis liikmesriikides ⁽⁵⁷⁾.

8.10 Siseturu ülemaailmne mõõde nõuab täiendavaid ühiseid jõupingutusi. ELi asjakohane tegevuskava peaks olema suunatud järgmistele aspektidele:

— ELi välispoliitilise tegevuse ning teiste poliitikavaldkondade välisaspektide arendamine struktuurilisest vaatepunktist lähtudes, tugevdades seejuures nende üldist sidusust ning parandades liikmesriikide meetmete ühtsust;

— turgude tasakaalustatud avamise tagamine, sh ILO põhiliste töönormide järgmine, Doha vooru lõpuleviimise ning olulisimate partneritega peetava struktureeritud dialoogi kaudu;

— ELi kui rahvusvahelise seadusandliku võimu rolli tugevdamine ning õigusi edendava rahvusvahelise poliitika jätkamine;

— töötajate, tarbijate ja kohalike tootjate huvide kaitsmine kaubanduspartnerite turgudel;

— euro rahvusvahelise kasutamise suurendamine;

— arengut ja majanduskasvu soosiva ulatusliku ala loomine; see võiks hõlmata ELi laienemise kiiret lõpuleviimist, naabruspoliitikat, Vahemere Liitu ning tugevamat partnerlust Aafrika riikidega ⁽⁵⁸⁾.

⁽⁵⁵⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 105, *ibid.*

⁽⁵⁶⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 105, *ibid.*

⁽⁵⁷⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 105, *op. cit.*

⁽⁵⁸⁾ ELT C 347, 18.12.2010, lk 8, *op. cit.*, ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Uuendatud Lissaboni strateegia väline mõõde”, ELT C 128, 18.5.2010, lk 41.

8.11 Digitaalsete teenuste pakkumise arendamisel on ikka veel takistusi, mida tuleks põhjalikult uurida ja millele tuleks lahendused leida, et Euroopa ettevõtlusteenuste ettevõtteid saaksid tegutseda jõulisemalt ja laieneda rohkem väljapoole ELi piire. Selliste takistuste alla kuuluvad standardite ja koostalituvõime puudumine, e-kaubanduse usaldamise ja turvalisusega seotud küsimused, investeeringute puudumine paiksesse ja mobiilsesse lairiba infrastruktuuri ning endiselt liiga vähene info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine VKEdes ⁽⁵⁹⁾.

8.12 E-kaasatuse peamised takistused tuleb kaotada järgmiste meetmete abil: kiire internetiühendus, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutuse oskused, vananeva elanikkonna ja puuetega inimeste vajadustele vastavate toodete ja teenuste arendamine, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toodetele ja teenustele kehtivate avatud standardite toetamine, Galileo programm digitaalses tegevuskavas ning kasuliku veebiteabe ja teenuste arendamine ja kättesaadavus, tagades seejuures eraelu puutumatus ja säilitades isikuandmed turvalisel viisil ⁽⁶⁰⁾.

8.13 Liikmesriigid peavad ise looma mõjusaid riiklikke teadus- ja arendustegevuse programme info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ja tulevikutehnoloogiate valdkonnas, et saada tugevateks partneriteks Euroopa tasandi ja rahvusvahelises koostöös. Sel eesmärgil tuleks investeerida rohkem struktuuri- ja arendusfondide vahendeid ⁽⁶¹⁾.

8.14 VKEde osas kordab komitee oma ettepanekuid ambitsioonika Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” (SBA) kohta, mis hõlmavad eelkõige järgmist:

— siduvat õiguslikku vahendit põhimõtte „Kõigepealt mõtle väikestele” kohaldamiseks, et tagada maksimaalse siduvuse abil nende juhtimisepõhimõtete tõhus ja konkreetne rakendamine nii ühenduse tasandil kui ka liikmesriikides ja piirkondades;

— rakendusplaani koos täpse ajakava ja sobivate meetmetega Euroopa SBA konkreetsete ja ulatuslike sätete rakendamiseks;

⁽⁵⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Teenused ja Euroopa töötlev tööstus: vastastoime ja mõju tööhõivele, konkurentsivõimele ja tootlikkusele”, ELT C 318, 23.12.2006, lk 26.

⁽⁶⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kava”, ELT C 54, 19.2.2011, lk 58.

⁽⁶¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia piiride avardamine – strateegia tulevaste ja kujunemisejärgus tehnoloogiate uurimiseks Euroopas” ELT C 255, 22.9.2010, lk 54.

— selgeid kohustusi halduskoormuse vähendamiseks, eriti põhimõtet, et kõiki haldusformaalsusi tuleb täita ainult ühel korral;

— Euroopa Komisjoni talituste ümberkorraldamist, et tagada VKEdele tõeline koostööpartner ja vahendid ettevõtete euroopastumise soodustamiseks;

— Euroopa vahendeid, mis oleksid stiimulid VKEde kapitaliseerimise, võrgustike loomise, investeeringute ja VKEdes elukestva õppe soodustamiseks;

— kõiki Euroopa poliitikavaldkondi hõlmavat ühtset poliitilist raamistikku, et VKEsid hakataks nägema reegli, mitte erandina;

— Euroopa SBA eesmärkide elluviimist riiklikul tasandil, sh seadusandlikul tasandil;

— naasmist vahendusorganisatsioonide ja sotsiaalpartneritega alalise konsulteerimise praktika juurde ⁽⁶²⁾.

8.15 Komitee nõuab ettevõtete ühise konsolideeritud tulumaksubaasi ⁽⁶³⁾ loomist, et liikmesriikides maksutavasid lihtsaks, võrdsemaks ja läbipaistvamaks muuta. Samuti on oluline kaaluda koostöö ja koordineerimise laiendamist ettevõtete tulumaksule ⁽⁶⁴⁾.

8.16 Komitee rõhutab vajadust luua lihtne ja ühtlustatud kaudse maksustamise süsteem, mis leevendaks halduskoormust, tooks selget kasu ettevõtetele ja kodanikele, tagaks õiglase maksustamise ja kindla sissetuleku riigi eelarvesse, vähendaks maksupettuste ohtu ning toetaks siseturu arengut ja lõpuleviimist ⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kõigepealt mõtle väikestele”. Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act”, ELT C 182, 4.8.2009, lk 30.

⁽⁶³⁾ Vt hiljutine komisjoni teatis „Ühenduse majanduskasvu ja tööhõive parandamise ning ELi ettevõtjate konkurentsivõime tugevdamise kava rakendamine. Jätkuv edu 2006. aastal ja järgmised sammud kavandatava ettevõtete ühtse konsolideeritud tulumaksubaasi loomise suunas” (KOM(2007) 223 lõplik, 2.5.2007).

⁽⁶⁴⁾ ELT C 120, 16.8.2008, lk 51, *op. cit.*

⁽⁶⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses hariliku maksumäära miinimumtaseme järgimise kohustuse kestusega”, ELT C 51, 17.2.2011, lk. 67.

8.17 Mis puudutab käibemaksupettusi, siis vastupanu muutustele mõjutab negatiivselt liikmesriikide ja ELi rahalist seisut; ühiste huvide asemel kaitstakse erihuve⁽⁶⁶⁾.

9. Erakapitali kaasamine majanduskasvu rahastamiseks

9.1 Komisjoni ettepanekud tõmmata ligi rohkem erakapitali majanduskasvu rahastamiseks on mõnevõrra ettevaatlikud. Ajal, mil enamiku liikmesriikide eelarve on kas äärmiselt piiratud või seda kärbitakse, tuleks pöörata palju rohkem tähelepanu vajadusele leida alternatiivseid rahastamisallikaid majanduskasvu stimuleerimiseks. ELi projektivõlakirjade ettepanek aitab teha mõningaid olulisi infrastruktuuriinvesteeringuid, aga süstemaatilisemalt tuleks püüda kasutada ära Euroopa pensionifondi investeeringuid. Seda oleks võimalik saavutada, kui julgustada liikmesriike pakkuma pensionifondidele stiimuleid investeerimiseks riigi infrastruktuuridesse ja nende kaasarahastamiseks.

9.2 Lubades Euroopa Investeerimispangal lasta välja eurovõlakirju või pigem kõiki 27 liikmesriiki hõlmavaid ELi võlakirju, saab avalik sektor hankida uut kapitali, ilma et tugineks seejuures täies ulatuses erafinantssektorile. Rahalised vahendid tuleks hankida eelnevalt, näiteks tööandjapensioni kogumisasutustelt, mis läbi saaks Euroopa Investeerimispankast nende kapitalivahendite ja investeeringute kokkupuutepunkt. Ka eurovõlakirjad on üks võimalik vahend pikaajalisteks erahoiusteks. Komitee väljendab heameelt projektivõlakirjade kiire kasutuselevõtu üle, aga see ei tohi olla alternatiiv eurovõlakirjade loomisele ega seda asendada⁽⁶⁷⁾.

9.3 Mis puudutab VKEde rahastamise struktuuri praeguses finantsolukorras, siis ettepanek liberaliseerida riskikapitalifondid, et need saaksid tegutseda kogu ELis, on tervitatav, aga seda oleks pidanud juba ammu tegema. Samuti tuleks kaaluda, kuidas suurendada riskikapitali pakkumist Euroopa turu laienemise korral. Näiteks loodaks Euroopa võrgustiku kooskõlastatavate piirkondlike miniplatvormide rajamisega uus vahend, mida saab kasutada väikestele ettevõtetele lisakapitali leidmiseks. See soodustaks veel rohkem rahastamist riskikapitali ja äriinglite toel. Samuti aitaks see väikestel riskikapitali investoritel toetada väikeettevõtteid⁽⁶⁸⁾.

9.4 On üldteada, et turg ei suuda pakkuda tehnoloogia valdkonnas tegutsevatele *spin-out*- ja uutele ettevõtetele tegevuse

algjärgus kapitali. Seda olukorda on püütud parandada äriinglite ja seemnekapitalifondide algatuste kaudu, aga kogu Euroopas on teaduskeskused ja ülikoolid siiski hädas sellega, kuidas viia teadmised turule. Nõudlus kapitali järele tegevuse algusjärgus üha kasvab, ent pakkumine jääb üsna muutumatuks. Tuleks teha suuremaid jõupingutusi, et pakkuda kapitaliriskastele üksikisikutele ja asutustele stiimuleid panustada rohkem riskikapitali uutesse tehnoloogiaettevõtetesse ja prototüüpide arendamiseks.

9.5 Selliseid VKEde abistamise praktilisi meetodeid nagu vahendamine, maksusoodustused, viivitamatud maksed ning meetmed, mis lihtsustavad rahaliste vahendite kiiret jagamist riigiabi erandite kaudu, tuleb innustada eelkõige nendes sektorites, mida globaliseerumine ning majandus- ja finantskriisi praegused tagajärjed kõige rohkem mõjutavad⁽⁶⁹⁾.

10. Energia kulutõhus kättesaadavus

10.1 Kolmanda energiapaketi meetmed tuleb ellu viia, et luua tõeline energiaturg, mis põhineb riikidevahelisel koostööl, võrkude ja käitajate paremal omavahelisel ühendatusel ning riiklike reguleerimisasutuste suurematel volitustel⁽⁷⁰⁾.

10.2 Energiatõhusus sillutab teed tehnoloogilisele hüppele, mis võimaldab üle minna vähese CO₂-heitega majandusele. Edusamme on juba tehtud, ent liikmesriigid peavad tegema rohkem taastuvate energiaallikate arendamiseks oma investeerimiskavades, et tagada energiatootmisega seotud toodete ja teenuste valdkonnas tegutsevate eraettevõtjate jaoks sobiv stabiilne reguleerimisraamistik ja stiimulid⁽⁷¹⁾.

10.3 Komitee esitas 4. veebruaril 2011 kohtunud energeetikakanõukogule ettepaneku seada teatud olulistest sektorites (nt transport, ehitus) energiatootmisega eesmärgid. See peaks hõlmama järgmisi meetmeid:

- kõikide energialiikide väliskulude arvessevõtmine, nii et turg pöörduks automaatselt nende energialiikide poole, mis tekitavad kõige vähem süsinikdioksiidihiteid;
- uute energiatootmisega tehnoloogiate alase teavitamise ja koolituse parandamine, nt ehitussektoris, riiklike ehitustööde valdkonnas ja transpordis;

⁽⁶⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: nõukogu määrus halduskoostöö kohta ning maksupettuste vastase võitluse kohta käibemaksu valdkonnas”, ELT C 347, 18.12.2010, lk 73.

⁽⁶⁷⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 57, *op. cit.*

⁽⁶⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „VKEde rahastamise struktuur praeguses finantsolukorras”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 33.

⁽⁶⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „VKEde toetamine maailmaturu muutustega kohanemisel”, ELT C 255, 22.9.2010, lk 24.

⁽⁷⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Kütteostuvõimetuse liberaliseerimise ja majanduskriisi kontekstis”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 53.

⁽⁷¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Energiastrateegia aastateks 2011–2020”, ELT C 54, 19.2.2011, lk 1.

— info- ja kommunikatsioonitehnoloogia pakutava potentsiaali tõhusam kasutus, et energiatõhusust parandataks igal tootmis- ja tarbimistasandil.

10.4 Komitee tuletab meelde, et hooned moodustavad Euroopa Liidus 40 % lõplikust energianõudlusest, olles suurimad energiatarbijad. Kuni pool energiatõhususe lisapotentsiaal on võimalik saavutada ehitiste keskkonnas ja majanduskulude vähendamiseks. Sellise energiasäästuga on juba iseenesest võimalik täita ELi Kyoto protokolliga raames võetud kohustused. Lisaks on seda energiasäästu võimalik saavutada juba praegu olemasolevate tehnoloogiate kasutamisega. Hoonete energiatõhususe suurendamine avaldab vaid positiivset mõju – see loob kasulikke töökohti, vähendab hoolduskulusid, pakub suuremat mugavust ja puhtamat keskkonda. See peaks olema Euroopa Liidu absoluutne prioriteet. Komitee tunnustab samaväärselt uute ja edasiarendatud alusmaterjalide tähtsust kodu- ja kontori- ning muude sektorite, nagu energia- või transpordisektori puhul⁽⁷²⁾.

10.5 Energiamaahukad tööstusharud peavad loomulikult andma oma panuse energia- ja kliimapolitika eesmärkide saavutamisse. Energia- ja keskkonnapoliitika vahendeid tuleb hoolikalt uurida ja need tuleb kujundada vastavalt sellele, millist mõju nad avaldavad kõnealuste tööstusharude konkurentsivõimele⁽⁷³⁾.

10.6 Paljude klaasi- ja keraamikatoodete (isolatsioonimaterjalid, kahekordsete klaasidega aknad jne) äärmiselt häid keskkonnanäitajaid tuleks tutvustada kui energiasäästu eeskujusid ELi ehitustööstuses. Lisaks tuleks see tehnoloogia kaasata igasse kavandatavasse tehnoloogisiirdesse ELis väljaspool asuvasse riiki, kus on suur energiasäästu potentsiaal⁽⁷⁴⁾.

10.7 Komitee soovib praeguse kriisi taustal jätkusuutlikkuse aspektist analüüsida, kas kehtivatest eeskirjadest (telekommunikatsiooni, posti, elektrienergia kohta) piisab, et vältida pakutavate teenuste kvaliteedi langust, tõrjutuse süvenemist, ühiskonna killustatust ja vaesust. Samuti tuleks saada selgust selles, kas uutele valdkondadele oleks vaja kohaldada Lissaboni lepingu protokollis nr 26 sätestatud selliseid ELi põhimõtteid nagu „kõrge kvaliteet, ohutus ja vastuvõetav hind, võrdne kohtlemine ning üldise juurdepääsu ja kasutajate õiguste edendamine”⁽⁷⁵⁾.

⁽⁷²⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Energiaturgude käimasolevate arengute mõju Euroopa tööstuslikele väärtusahelatele”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 88.

⁽⁷³⁾ ELT C 77, 31.3.2009, lk 88, *ibid*.

⁽⁷⁴⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa klaasi- ja keraamatööstuse konkurentsivõime ning ELi kliima- ja energia-paketi mõju”, ELT C 317, 23.12.2009, lk 7.

⁽⁷⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Milliseid üldhuviteenuseid on kriisi ületamiseks vaja?” ELT C 48, 15.2.2011, lk 77.

10.8 Oleks vaja analüüsida üldhuviteenuse teostatavust energia valdkonnas Euroopa tasandil, et seda kasutada ühise energiapolitika huvides. Siiski tuleb tõdeda, et olles ühelt poolt riiklike erinevuste ja teiselt poolt Euroopa ühtse turu ühise väljaarendamise vajaduse surve all, on ELi institutsioonidel ja riikide valitsustel või liikmesriikidel raskusi ühenduse üldhuviteenuste (majandusliku või mittemajandusliku iseloomuga) ideega kohanemisel. Seega ei ole idee luua Euroopa tasandi energiateenused poliitiliste otsustajate hulgas veel positiivset vastukaja leidnud. Ent ühenduse üldhuviteenused on vajalikud, et jätkata Euroopa integratsiooni. Need teenused väljendavad Euroopa solidaarsust ELi ühiste probleemide lahendamisel. Luua tuleb ühtne Euroopa võrk ning ühisprojektid ja -struktuurid selle kavandamiseks ja juhtimiseks. Kõnealust võrku peab olema võimalik kõigil tasandil arukalt juhtida ja töös hoida, et pakkumine ja nõudlus oleksid maksimaalselt vastavuses⁽⁷⁶⁾.

10.9 Energiamaahukad tööstusharud vajavad energiavarustuse kindlust, tuginedes Euroopa asjakohasele energialiikide kombinatsioonile, kuhu peaksid kuuluma kõik energiaallikad (süsi, taastuvenergia, tuumaenergia) ning mis peaks põhinema elektri- ja gaasiturude tõhusal konkurentsil, tuues lõpuks kaas energiavarude mõistlikud hinnad. Riikliku energiapolitika huvid peaksid olema tugivõime seotud integreeritud Euroopa kontseptsiooniga, sest siiani ei ole energiaturg tööstuskaupade ühtse turuga sammu pidanud. Olenemata mõningate liikmesriikide otsusest loobuda tuumaenergia kasutamisest, tähendaks tuumalõhustumisel põhineva elektritootmise säilitamine ELis ka kõnealuse tehnoloogiaga seotud oskusteadmiste hoidmist Euroopas. Loomulikult nõuaks tuumaenergia jätkuv kasutamine turvalisuse kõrget taset ja kvalifitseeritud töötajaid⁽⁷⁷⁾.

10.10 Energiatõhusatele toodetele kehtivate, kogu ELi hõlmavate standardite väljatöötamisega seoses toob komitee välja sellised komisjoni algatused nagu määrus energiatõhususmargistuse „Energy Star” kohta, mille standardid on nüüdseks muutunud kohustuslikuks kontori- ja riigihangete korral; ühtlustatud standardid hoonete energiatarbimisele ning riiklike reguleerivate asutuste volituste suurendamine energiatõhususe valdkonnas. Komitee peab riiklike energiaettevõtjatega sõlmitavaid vabatahtlikke kokkuleppeid kasulikuks, ent heakskiidetud kokkuleppe puhul peaks olema selge, et eesmärkide mittesaavutamisel kohaldatakse kohustuslikke standardeid⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Üldist majandushuvi pakkuvad teenused: kuidas peaksid jagunema pädevused ELi ja liikmesriikide vahel?” ELT C 128, 18.5.2010, lk 65.

⁽⁷⁷⁾ ELT C 77, 31.3.2009, lk 88, *op. cit*.

⁽⁷⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile esimese hinnangu kohta energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid käsitleva direktiiviga 2006/32/EÜ ettenähtud riiklikele energiatõhususe tegevuskavadele – ühine edasimineku energiatõhususe vallas”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 54.

10.11 Samas kontekstis peab komitee oluliseks, et hinnataks hoolikalt kõrge energiahinna mõju vaesematele leibkondadele ja ebakindlalt olukorras olevatele inimestele ning kujundataks ELi ja liikmesriikide poliitikameetmed sellest lähtudes. Sellistele leibkondadele tuleb energiatõhususe meetmete võtmisel esmajärjekorras abi võimaldada ⁽⁷⁹⁾.

10.12 Komitee toetab jõupingutusi, mille eesmärk on luua tõhus koosmodaalsus, optimeerida eri transpordiliike ja kaasata need ühte võrgustikku, et luua terviklik transpordisüsteem ja tagada transpordi maksimaalne sujuvus ⁽⁸⁰⁾.

10.13 Komitee nendib transpordisektori sõltuvust fossiilkütustest, millel on oma tagajärjed nii heitgaaside koguste kui ka varustuskindluse ja -sõltumatuse osas. Komitee on teadlik, et ressursside, eriti nafta hulk on piiratud, ning leiab sellest tulevalt, et tulevane Euroopa transpordipoliitika – säilitades transpordisektori konkurentsivõime Euroopa 2020. aasta strateegia raames – peab püüdlema nelja peamise eesmärgi suunas: vähese süsinikdioksiidi-heitega transpordiliikide edendamine, energiatõhusus, varustuskindlus ja -sõltumatus ning liiklusummikute vähendamine ⁽⁸¹⁾.

10.14 Peamised väljakutsed, millele tuleb vastata, ja peamised teemad, mis tuleb säästvasse transpordipoliitikasse lisada, on kasvav linnastumine ja nõudmine mugava igapäevase liikumise järele; rahvatervise hoidmine, mis eeldab heitgaaside ja kasvuhoonegaaside heite vähendamist; kaubandusepõhise majanduse säilitamine, mis hõlmab heitgaaside vähendamise vajadust; sarnaste piirkondade määratlemine tõeliselt integreeritud transpordipoliitika loomiseks; elanike ja majanduses osalejate teadlikkuse parandamine ja nende kaasamine liikuvusalase uue poliitika ja uute toimimismudelite rakendamisse ⁽⁸²⁾.

10.15 Komitee on toetanud ELi algatusi keskkonnahoidlike ja energiatõhusate sõidukite arendamiseks ning on soovitanud täiendavaid meetmeid. Komitee rõhutab, et mootorsõidukitööstuse, akutööstuse ja energiavarustuse valdkondades on osalejate vahel tugev konkurents, arendamiseks parimaid tehnoloogiaid konkurentsivõimeliste hindadega. Selline konkurents on ise tugev innovatsiooni edendaja ning seda ei tohiks takistada, kuid vaja on turustiimuleid, astumaks otsustava sammu laetavate hübriidsõidukite ja täielikult elektriliste sõidukite järgmise põlvkonna suunas ⁽⁸³⁾.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁷⁹⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 1, *op. cit.*

⁽⁸⁰⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Euroopa transpordipoliitika pärast 2010. aastat Lissaboni strateegia ja säästva arengu strateegia kontekstis”, ELT C 354, 28.12.2010, lk 23.

⁽⁸¹⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 23, *ibid.*

⁽⁸²⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 23, *ibid.*

⁽⁸³⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Elektrisõidukite laiaulatusliku kasutamise suunas”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 47.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teamal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 – strateegiline juhtalgatus. Innovaatiline liit”

KOM(2010) 546 lõplik

(2011/C 132/07)

Raportöör: **Gerd WOLF**

Kaasraportöör: **Erik SVENSSON**

Euroopa Komisjon otsustas 6. oktoobril 2010 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 – strateegiline juhtalgatus. Innovaatiline liit”

KOM(2010) 546 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 184, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2.

1. Kokkuvõte

1.1 Innovatsioon toob kaasa progressi, majanduskasvu, heaolu, sotsiaalse kindlustatuse, rahvusvahelise konkurentsivõime ja töökohad. Innovatsioon peab aitama toime tulla suurte ühiskondlike probleemidega. Innovatsioon vajab ja toetab usaldusväärset ja enesekindlust kliimat ühiskonnas, mis võib globaalset konkurentsiolekorda arvestades viia edasiste edusammude ja konstruktiivse dünaamikani. Innovatsiooni jõudsaks edenemiseks on vaja Euroopa lähenemisviisi ja Euroopa siseturgu, kus on oluline roll Euroopa teadusruumil koos tugeva teadus- ja arendustegevuse raamprogrammiga.

1.2 Seepärast tervitab ja toetab komitee selgesõnaliselt Euroopa Komisjoni teatist ja selle eesmärgi ning konkurentsivõime nõukogu 25.–26. novembri 2010. aasta ja 4. veebruari 2011. aasta istungite järeldusi. Innovaatilise liidu kontseptsioon on Euroopa 2020. aasta strateegia oluline osa.

1.3 Komitee tervitab eriti seda, et innovatsiooni mõistetakse ja määratletakse ulatuslikus ja sidusas mõttes, mis hõlmab nii teadusuuringuid, tehnoloogiat ja tooteid kui ka kõiki inimestevahelisi suhteid ja organisatsioonivorme, nagu näiteks sotsiaalteenused, ettevõtlustavad, ärimudelid, disain, kaubamärkide loomine, tootmisprotsessid ja teenused, samuti nende mitmekesised vastastikmõjud. Komitee pooldab sotsiaalse innovatsiooni kujundamisel ka sotsiaalpartneritega konsulteerimist.

1.4 Komitee toetab innovatsioonipartnerluste kontseptsiooni tingimusel, et need – põhinedes selgelt määratletud juhtimisel – on kooskõlas juba olemasolevate protsesside ja vahenditega ning

tuginevad neile ning on kooskõlas haldusmenetluse sujuvamaks muutmise ja lihtsustamisega. Komitee teeb ettepaneku alustada kõigepealt eriti soovitava, täisväärtusliku eluperioodi pikendamist käsitleva innovatsioonipartnerlusega ning koguda selle kohta kogemusi. Lisaks oleks see hea näide ühiskondliku ning teadus- ja tehnoloogiaalase innovatsiooni koostöö kohta.

1.5 Komitee soovib suunata toetusmeetmed, rahastamine ja hindamiskriteeriumid innovatsiooni mõlemale liigile – nii pigem järk-järgult realiseeruvatele uuendustele, mis reageerivad valitsevatele turujõududele ja ühiskonna vajadustele, kui ka radikaalsematele uuendustele, mis mõjutavad omalpoolt turujõude ja loovad uusi ühiskondlikke vajadusi, kuid mis peavad sageli esmalt läbima eriti raske ja vaevalise etapi.

1.6 Arvestades tungivat vajadust Euroopa Liidu patendi järele, tervitab ja toetab komitee selgesõnaliselt Euroopa Komisjoni viimast sellekohast ettepanekut, sest see võimaldab osalevates liikmesriikides patentide maksumust oluliselt vähendada ning läbida otsustav etapp teel lõpliku ELi patendi suunas.

1.7 Komitee rõhutab väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja mikroettevõtete olulist rolli innovatsiooniprotsessis ja soovib kujundada toetusprogrammid ja -meetmed eeskätt vastavalt nende konkreetsetele vajadustele. Lisaks soovib komitee kaaluda, kas ja kuidas saaks alustavad ettevõtted vabastada piisavaks hingetõmbeajaks suuremast osast muidu tavapära kohustustest ja eeskirjadest ning kas on lisaks võimalik luua spetsiaalseid stiimuleid. See kehtib ka sotsiaalmajanduse ettevõtete kohta.

1.8 Oluline poliitiline ülesanne on luua usaldusväärsed, innovatsiooni soodustavad üleeuroopalised raamtingimused ja piisavalt tegutsemisruumi, et vabastada sel viisil potentsiaalsed leiutajad ja innovatsiooniprotsessid takistustest, mis tulenevad praeguste õigusraamistike killustatusest ja ülemäärasusest ning bürookraatlikest tõketest, mis jagunevad 27 liikmesriigi ja Euroopa Komisjoni vahel. See põhjustab heitumist ja viivitusi uutest ja headest ideedest tegelike uuenduste loomisel, mis on Euroopa puudus globaalses konkurentsivõimsuses ning tuleb kiiresti kõrvaldada. Seepärast on vajalik mõtteviis, mille järgi ei ole progress ja innovatsioon mitte risk, vaid võimalus ja hädavajadus, mida tuleb kogu ühiskondliku jõuga edendada ja juurutada.

1.9 Seepärast soovib komitee pühendada palju enam jõudu sellele, et eemaldada uuenduste kiire rakendamise ja innovaatilise liidu loomise teelt kõik takistused. Rõõmustav on see, et patendi küsimuses näivad toimuvat tõelised edusammud, kuid allesjäävad takistused on täpselt needsamad, mis segavad ka siseturu ja Euroopa teadusruumi lõpuleviimist. EL ei tohi mingil juhul alla anda, vaid peab tingimata jätkama jõupingutusi lihtsustamise, ühtlustamise, kindlustunde loomise ja tegutsemisruumi pakkumise nimel. Komitee tervitab sellekohaseid selged jõupingutusi komisjoni hiljuti avaldatud rohelises raamatus⁽¹⁾, mille kohta koostatakse eraldi arvamused. Siiski kutsub komitee eeskätt ka liikmesriike ja organiseeritud kodanikuühiskonna osalejaid üles omaltpoolt selle ülesandega tegelema ning andma oma panus lahenduse leidmisse.

2. Teatise põhisisu

2.1 Euroopa 2020. aasta strateegia raames on komisjon ühena seitsmest juhtalgatusest välja pakkunud nn innovaatilise liidu kontseptsiooni. Kõnealuse algatuse raames peaks EL võtma ühisevastutuse strateegilise, kaasava ja ettevõtlusele suunatud teadus- ja innovatsioonipoliitika loomise eest, mis aitaks lahendada raskemaid ühiskonna ees seisvaid probleeme, suurendada konkurentsivõimet ja luua uusi töökohti. Algatus täiendab muid juhtalgatusi, näiteks juhtalgatust „Üleilmastumise ajastu uus tööstuspoliitika”, mille eesmärk on tagada tugev, konkurentsivõimeline ja mitmekesine tootmise väärtusahel, pidades eelkõige silmas väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid.

2.2 Mitmesugused vajalikud meetmed on esitatud kümnepunktilises loetelus, mis sisaldab muu hulgas meetmeid sellistes valdkondades nagu teadmusbasi kindlustamine, heade ideede turule viimine, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse maksimeerimine, ELi tegevuspõhimõtete laiendamine väljapoole ELi piire, teadus- ja innovatsioonisüsteemide ümberkujundamine ja Euroopa innovatsioonialased partnerlused.

2.3 Nende eesmärkide saavutamiseks on teatistes esitatud 34 punkti koosnev programm, mis moodustabki teatise peamise osa ja milles pakutakse välja liikmesriikide kohustused ja komisjoni kavandatud meetmed.

2.4 Teatise kolmes lisan on käsitletud järgmisi teemasid ja pakutakse välja järgmised meetmed:

— hästitoimivate riiklike ja piirkondlike teadus- ja innovatsioonisüsteemide tunnused;

— teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemustabel;

— Euroopa innovatsioonipartnerlused.

3. Üldised märkused

3.1 **Teema olulisus.** Innovatsioon toob kaasa progressi, majanduskasvu, sotsiaalkindlustuse, heaolu, rahvusvahelise konkurentsivõime ja töökohad. Innovatsioon peab aitama toime tulla suurte ühiskondlike probleemidega. Innovatsioon vajab ja toetab usaldusväärset ja enesekindlust kliimat ühiskonnas, mis võib globaalset konkurentsivõimet arvestades viia edasiste edusammude ja konstruktiivse dünaamikani. Seepärast on innovaatilise liidu kontseptsioon Euroopa 2020. aasta strateegia oluline osa, mis on Euroopa tuleviku jaoks otsustava tähtsusega. See strateegia peaks aitama saavutada eesmärki, mille EL seadis endale Lissaboni strateegias, st 2020. aastaks „3 % eraldamine ELi SKPst teadus- ja arendustegevusele võib luua 2025. aastaks 3,7 miljonit töökohta ning suurendada SKPd 800 miljardi euro võrra aasta”. Seepärast peavad EL ja liikmesriigid isegi pingeliste eelarvete korral investeerima rohkem haridusse, teadus- ja arendustegevusse ja innovatsiooni.

3.2 **Innovatsioon ja selle ulatus.** Innovatsiooni mõiste selle täielikus mahus hõlmab kõiki ühiskonnaelu, majanduse, hariduse, teaduse, tehnika, tööhõive ja organisatsioonilisi tasandeid, kultuurilisi aspekte ja tegevusi. Innovatsiooni laiendatud kontseptsioon hõlmab tooteid, teenuseid, tehnilisi, sotsiaalseid ja funktsionaalseid uuendusi kõigil tegevusaladel ja igat liiki organisatsioonides, sh ettevõtteid, mittetulunduslikud organisatsioonid, sihtasutused ja avaliku sektori organisatsioonid. Innovatsioon ei ole tingimata lineaarse protsessi tagajärg, vaid see tekib eri lähtepunktide segunemisest ja läbipõimumisest. Niisiis areneb innovatsioon terves „majanduslikus ja sotsiaalses ökosüsteemis” eri kontseptsioonide ja pädevuste segunemisest ja ühine misest.

3.3 **Konkurentsivõime ja teadusuuringutega tegelevad nõukogu töörühmad.** Seepärast on oluline, et konkurentsivõime ja teadusuuringutega tegelevad nõukogu töörühmad tegutseksid ühiselt ja jõuaksid ühisele järeldusele kooskõlas seotud poliitikalavaldkondadega, nagu tööstus, haridus, energia ja infoühiskond. Lisaks peab valitsema tihed seos teiste juhtalgatustega, eriti hariduse ja koolituse ning tööhõivepoliitika valdkonnas.

⁽¹⁾ KOM(2011) 48, 9.2.2011.

3.4 **Üldine heakskiit ja toetus.** Seepärast tervitab ja toetab komitee üldjoontes Euroopa Komisjoni teatist ja selle eesmärgi ning konkurentsivõime nõukogu 25.–26. novembri 2010. aasta ja 4. veebruari 2011. aasta istungite asjaomaseid järeldusi.

Eriti puudutab see järgmist:

- innovatsiooni mõiste määratlemine⁽²⁾, nii et see hõlmab teadust ja tehnoloogiat, kuid ka äri- ja organisatsioonimudeleid ja protsesse, disainilahendusi, kaubamärke ja teenuseid;
- ebasoodsate raamtingimuste kõrvaldamine, takistuste kaotamine, protsesside lihtsustamine, üleeuroopalise koostöö lihtsustamine;
- kõigi asjaosaliste ja piirkondade kaasamine innovatsioonitsükklisse;
- riigihangete lisamine olulise innovatsioonipotentsiaaliga valdkondade loetellusse;
- Euroopa Regionaalarengufondi ja struktuurifondide täiel määral kasutamine teadus- ja innovatsioonivõimekuse väljarendamiseks;
- Euroopa Sotsiaalfondi kasutamine sotsiaalse innovatsiooni toetamiseks;
- VKEde ja mikroettevõtete jaoks juurdepääsu lihtsustamine raamprogrammide ja rahastamisele;
- tiptasemel hariduse ja oskuste omandamise edendamine;
- ülikoolide viimine maailmatasemele;
- Euroopa teadusruumi elluviimine aastaks 2014; avatud, kõrgetasemeliste ja atraktiivsete teadussüsteemide edendamine;
- ühtse innovatsioonituru loomine;
- ELi patendi osas kokkuleppe saavutamine;
- ühiskondlike probleemide lahendamine.

⁽²⁾ KOM(2009) lõplik, 2.9.2009.

3.4.1 **Arvamuse põhiohk.** Teatis on liiga laialaustlik selleks, et siinkohal kõiki selle aspekte käsitleda. Seepärast tegeletakse käesolevas arvamuses esmajoones nende punktidega, mis nõuavad erilist tähelepanu või täiendavaid selgitusi. See ei peaks aga hajutama komitee põhimõttelist toetust üldeesmärgile ja paljudele esitatud üksikmeetmetele.

3.5 **Seniste protsesside ja edu kaasamine.** Teatis sisaldab uusi elemente ja ettepanekuid ning selles luuakse ka seoseid erinevate poliitikavaldkondadega. Lühidalt on eesmärk ulatuslik ja sidus poliitika. Siiski on paljude olukorraanalüüside ja eesmärkide puhul tegu juba kaua aega komisjoni teatistes, komitee arvamustes ja nõukogu otsustes (näiteks Ljubljana protsess) esitatud probleemide ja eesmärkidega. Nende kohta on juba algatatud ulatuslikke meetmeid ja menetlusi⁽³⁾. Neid tuleks selgemalt arvestada, jätkata ja tunnustada, et Euroopa Komisjoni ja teiste asjaomaste osalejate seniseid saavutusi mitte vähendada, vaid pigem tuleb neid ära kasutada ning nendele tugineda. Väljapakutud uued meetmed ja vahendid tuleks ühtlustada juba käimasolevate protsessidega, et vältida lisakomplikatsioone ja dubleerimist ning tagada vajalik järjepidevus, õiguskindlus ja stabiilsust⁽⁴⁾.

3.6 **Ühtlustamine.** Sellest tulenevalt peaksid uued väljapakutud meetmed, nagu innovatsioonipartnerlused (vt punkt 4.4), looma olemasolevatega võrreldes lisaväärtust. See tähendab, et teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisvahendid tuleb ühtlustada ja lihtsamaks muuta (vt punkt 3.8.2) ning juurdepääsu programmidele tuleb lihtsustada. Samas peab tiptase olema jätkuvalt juhtkriteerium. Teadusuuringute tulemused peaksid olema paremini kättesaadavad ja üldiselt juurdepäätavad, nimelt tuleb parandada teadmiste ja oskusteabe siiret⁽⁵⁾ (vt punkt 3.8.3 ja allmärkus 12).

⁽³⁾ Innovatsiooni on põhjalikult käsitletud Aho aruandes (teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni sõltumatu ekspertrühma aruanne, mis avaldati pärast Hampton Courti tippkohtumist ja mida juhtis Esko Aho, jaanuar 2006, EUR 22005) ja EMSK arvamuses teemal „Investeeringud teadmistesse ja uuendustegevusse (Lissaboni strateegia)“ (ELT C 256, 27.10.2007, lk 17). Liikmesriikide kooskõlastatud lähenemisviisi ja partnerlusel põhinevad meetmed on kesksed teemad Ljubljana protsessis (RECH 200 COMPET 216 – „Ljubljana protsess on tugevatud partnerlus liikmesriikide, assotsieerunud riikide, sidusrühmade ja komisjoni vahel eesmärgiga tõhustada Euroopa teadusuuringuid.“), paljudes ERA-NETi algatustes (vastavalt artiklile 181), ühistes tehnoloogiaalgatustes, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi teadmis- ja innovaaticakogukondades, teadusuuringute ühisel kavandamisel ja EMSK arvamuses teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Teadusuuringute ühine kavandamine: Koostöö ühiste probleemide tõhusamaks lahendamiseks““ (ELT C 228, 22.9.2009, lk 56). EMSK arvamuses teemal „Teadusasutuste, tööstuse ja VKEde koostöö ja teadmussiire – innovatsiooni oluline eeldus“ (ELT C 218, 11.9.2009, lk 8) käsitletakse teadusasutuste ja tööstuse vahelist koostööd, EMSK arvamuses teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: rahvusvahelist teadus- ja tehnoloogiakoostööd käsitlev Euroopa strateegiline raamistik“ (ELT C 306, 16.12.2009, lk 13) rahvusvahelist koostööd ning lihtsustamist EMSK arvamuses teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Teadusuuringute raamprogrammide rakendamise lihtsustamine““ (ELT C 48, 15.2.2011, lk 129).

⁽⁴⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129.

⁽⁵⁾ ELT C 218, 11.9.2009, lk 8 (punkt 1.2).

3.7 Tegutsemisruumi võimaldamine. Ideed, kontseptsioonid ja avastused, mis on innovatsiooni kasvupinnas, on juba oma määratluse kohaselt ettearvamatud. Seepärast on innovatsiooni tekkimiseks ja arenemiseks vaja piisavalt vabadust ja samuti stimuleerivaid ja usaldusväärseid raamtingimusi. Tegutsemisvabadus, toetamine ja tunnustamine on loovuse ja innovatsiooni alused, samuti iseseisev tegutsemine, ettevõtlikkus, riskivalmidus ja riski aktepteerimine. Sellest tulenevalt on peamine poliitiline ülesanne luua innovatsiooni soodustav „majanduslik ja sotsiaalne ökosüsteem”, tagada need raamtingimused kogu Euroopas, et potentsiaalseid leiutajaid ja innovatsiooniprotsesse segadusseviivate erinevate õigusaktide ja bürokraatlike tõkete tõttu mitte ära hirmutada (vt punktid 3.12 ja 3.13).

3.7.1 Kontsentratsioon ja lai kohaldamisala. On olemas teatud selgelt määratletavad arengueesmärgid, näiteks energia ja kliimakaitse valdkonnas⁽⁶⁾, mille saavutamise võib nõuda kasutatavate ressursside kontsentreerimist. Kuid sama oluline on mitmekesiste arenguliinide ja nende võimaliku põimimise piisavalt laialdane „majanduslik ökosüsteem”. Vastasel korral tekib oht, et liiga vara välistatakse just sellised lahendused, mis on küll põhimõtteliselt uued ja innovaatilised, kuid mille potentsiaali ei tunne esialgu ära isegi eksperdid. Siis riskib Euroopa sellega, et juhtpositsioonile asumise ja ise juhtivate „moesuundade” loomise asemel jääb ta pidevalt teistest osalejatest maha ning muutub rahvusvahelises konkurentsias kaotajaks. Viimane on iseloomulik tsentraliseeritud plaanimajandusele. Seepärast tuleks selliste majandusvormide tunnusooni vältida ning samas arvestada subsidiaarsuse põhimõtet.

3.7.2 Turujõud. Tavaliselt toetuvad innovatsiooniprotsessid valitsevatele turujõududele ja tarbijate nõudmistele, mille täitmine on nende eesmärk. Seevastu tõeliselt suuri uuendusi iseloomustab asjaolu, et nad ise kujundavad turujõude ja loovad uusi tarbijate nõudmisi ja uusi turusegmente⁽⁷⁾. Seesugused uuendused vajavad erilist toetust kriitilises algusetapis, enne kui neid tunnustatakse ning nad teevad majandusliku läbimurde ja enne kui leiab tõestust nende tohutu majanduslik potentsiaal.

3.8 Killustatus. Euroopa Komisjon väidab taas, et Euroopa teadusuuringute ja innovatsioonimaastik on killustatud. See väide kehtib küll mitmete oluliste aspektide puhul, kuid on vaid osaliselt õige ning seda tuleks täpsustada.

3.8.1 Olemasolevad koostöövõrgustikud. Nii majanduses ja teaduses⁽⁸⁾ kui ka sotsiaalmajanduses ja loomemajanduses on juba kaua olemas olnud Euroopa ja paljudel juhtudel isegi

ülemaailmsed sidemed ja koostöövõrgustikud⁽⁹⁾, mille piire koostöö ja konkurentsi vahelises vastasmõjus pidevalt kohandatakse ja uuesti määratakse. Need on vastavate osalejate ja nende organisatsioonide olulised iseorganiseerumisprotsessid. Komisjon peaks neid märkama, tunnustama ja toetama ning neile tuginema. Just seesuguste protsesside edendamist arvestades tuleks Euroopa innovatsiooniruumi nimel eemaldada siseturu veel säilinud takistused.

3.8.2 Eeskirjad – lihtsustamine ja ühtlustamine. Olulise sammuna Euroopa siseturu lõpuleviimisel, Euroopa teadusruumi loomisel ja komisjoni poolt eesmärgiks seatud Euroopa innovatsiooniruumi loomisel tuleks saavutada õiguslike, haldus- ja finantseeskirjade⁽¹⁰⁾ järk-järguline lihtsustamine ja ühtlustamine nii liikmesriikide vahel kui ka liikmesriikide ja komisjoni vahel. Kui killustatuse all peetakse silmas nende eeskirjade praegust erinevust, ülereguleerimist, kattuvust ja keerukust, siis toetab komitee Euroopa Komisjonile siinkohal täiesti.

3.8.3 Varasemad arvamused. Siiski ei iseloomusta killustatus ja segadused eeskirjade ja vahenditega mitte ainult olukorda liikmesriikides, vaid ka Euroopa Komisjonis endas. Komitee on juba ühes varasemas arvamuses just seda teemat käsitlenud ja kordab kõnealusel arvamuses esitatud soovitusi⁽¹¹⁾. Lisaks sellele on komitee neid olulisi eesmärgi toetanud ka oma arvamustes liikmesriikidepoolse teadusuuringute ühise kavandamise kohta, teadusuuringute raamprogrammi kohta⁽¹²⁾, innovatsioonipoliitika läbivaatamise kohta muutuva maailma taustal⁽¹³⁾ ja teadusasutuste, tööstuse ja VKEde koostöö kohta⁽¹⁴⁾. Komitee tuleb meelde oma soovitusi uurimistulemuste levitamise, siirde ja kasutamise kohta ja eriti konkreetselt selleks eesmärgiks mõeldud interneti otsingusüsteemi loomise kohta⁽¹⁵⁾.

3.8.4 Teadusuuringute infrastruktuur. Ka kulukas teadusuuringute infrastruktuur võib olla näide killustatusest, juhul kui seda ei kasuta ja ei rahasta rahvusvaheline üldsus. Mõned sellised infrastruktuurid võivad nii vajalike investeeringute ja vahendite kui ka käitamiseks vajalike ressursside ja optimaalse kasutamise mõttes ühel liikmesriigil üle jõu käia. Komitee toetab täielikult Euroopa Komisjoni allmärkuses esitatud seisukohta⁽¹⁶⁾. Seepärast võib kogu ühendust hõlmava lähenemisviisi rakendamise anda selles valdkonnas eriti suurt lisaväärtust⁽¹⁷⁾; seepärast peaks siin toimuma liikmesriikide ja ELi ühine üldine rahastamine.

⁽⁹⁾ Vt näiteks „Forschung und Lehre” 11/10, lk 788–796, „Deutscher Hochschulverbandi” avaldus, november 2010.

⁽¹⁰⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129 (punktid 3.5 ja 3.7).

⁽¹¹⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129 (punkt 1.4).

⁽¹²⁾ ELT C 228, 22.9.2009, lk 56.

⁽¹³⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 80.

⁽¹⁴⁾ ELT C 218, 11.9.2009, lk 8.

⁽¹⁵⁾ ELT C 218, 11.9.2009, lk 8 (punkt 3.2.4).

⁽¹⁶⁾ KOM(2010) 546 lõplik, 6.10.2010.

⁽¹⁷⁾ ELT C 182, 4.8.2009, lk 40.

⁽⁶⁾ ELT C 21, 21.1.2011, lk 49.

⁽⁷⁾ Näiteks lennuk või siis televisiooni, radari, laseri, personaalarvuti, mikroelektronika, fiiberoptiliste kaablite, interneti/e-posti (pluss otsingumootorite, netikaubanduse, jne.), digitaalkaamerate, kosmosesatelliitide, GPSi revolutsiooniline edu. Kõik need on omavahel seotud ja annavad vastastikku uusi impulsse.

⁽⁸⁾ Nt teadusuuringute alase koostöö vahendite kaudu, vt punkt 4.6.

3.9 **ELi patent.** Ühenduse patendi puudumine on vastuvõetamatu, kulukas ja kahjulik killustumine ning ELi konkurentsivõime suurendamiseks ja positiivse sõnumi saatmiseks kõigile teistele innovaatilise liidu valdkondadele tuleb see olukord lahendada. See Euroopa tööstus- ja innovatsioonipoliitika nõrk koht on korduvalt sundinud Euroopa Komisjoni vastuvõetavat lahendust otsima. Seepärast toetab komitee komisjoni hiljutise (14. detsember 2010) ettepanekut osalevate liikmesriikide tõhustatud koostöö kohta, et saavutada kooskõlas lepingutega otsustav vahe-eesmärk teel lõpliku ELi patendi suunas (seda kasutaksid kõik liikmesriigid). Komitee kutsub Euroopa Parlamenti⁽¹⁸⁾ ja nõukogu üles kiitma väljapakutud menetlus heaks kui otsustav ja oluline etapp teel lõpliku ELi patendi poole. Komitee nõustub seisukohaga⁽¹⁹⁾, et see on „majanduslikult mõõdapääsmatu ja poliitiliselt vastuvõetav” lähenemisviis.

3.10 **Inimestevahelised suhted ning organisatsioonivormid.** Inimestevaheliste suhete ja organisatsioonivormide laias spektris seisneb suur innovatsioonipotentsiaal. Komitee toetab komisjoni eesmärki edendada seesugust innovatsiooni ulatuslikult kõigis selle ühiskondlikes, majanduslikes, teaduslikes, tehnilistes, keskkonnavaldestes, organisatsioonilistes, tööhõivealastes ja kultuurilistes aspektides ja rakendustes. See hõlmab uusimaid äri- ja organisatsioonilisi mudeleid ja protsesse, erateenuseid, avalikke teenuseid ja üldist huvi pakkuvaid teenuseid, haridust ja koolitust, meediat, kunsti ja meelelahutust, tegelikult kõiki inimtegevuse ja kooselu aspekte.

3.10.1 **Ettevõtted ja töökohad – töötajate roll.** Optimaalne töökorraldus on oluline konkurentsiegur. Seepärast aitavad innovaatilised töökohad kaasa töötajate tootlikkuse ja ettevõtete tulemuslikkuse parandamisele. Ettevõtte ja selle töötajate innovatsioonisuutlikkus kajastub nende võimes arendada ja parandada tooteid ja teenuseid või sotsiaalseid või funktsionaalseid kontseptsioone viisil, mis toob klientidele lisaväärtust. Sealjuures on oluline roll elukestval õppel ja kogemuste kuhjumisel. Ettevõtte töötajatel on tähtis roll teadmiste ja ideede allikana, seepärast tuleks nende potentsiaali paremini ära kasutada. Uute ideede ja ettepanekute levikut lihtsustaks suurem läbilaskvus erinevate hierarhiliste tasandite vahel.

3.10.2 **Sotsiaalpartnerite vaheline koostöö.** Ettevõtte tasandil on olulisel kohal sotsiaalpartnerite vaheline usaldus ja

⁽¹⁸⁾ Praeguseks on Euroopa Parlament langetanud positiivse otsuse: Euroopa Parlamendi 15. veebruari 2011. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu otsuse eelnõu kohta, millega lubatakse tõhustatud koostööd ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)).

⁽¹⁹⁾ President Staffan Nilssoni teadaanne (7. jaanuar 2011) oma vestluse kohta volinik Michel Barnier'ga.

koostöö, ettenägelikkus, pädevus, motivatsioon, pühendumus ja tõhus innovatsiooni juhtimine.

3.10.3 **Teenused ja riigihanged.** Avalik sektor võib samuti innovatsioonile impulsse anda. Komitee toetab komisjoni väidet (I lisa), et avalik sektor stimuleerib oma organisatsioonides ja avalike teenuste osutamisel innovatsiooni. See hõlmab nii (era- ja avalike) teenuste sektorit kui ka tootmist, mis püüavad nende teenuste abil leida uusi konkurentsieeliseid. Innovaatiline liit peab saatma selge sõnumi selle kohta, et EL on kindlalt otsustanud selle (era- ja avaliku sektori) potentsiaali ära kasutada.

3.10.4 **Sotsiaalne innovatsioon.** Sotsiaalne innovatsioon peaks arvestama neid vajadusi, mida turg või avalik sektor piisavalt arvesse ei võta. See puudutab uusi käitumisviise, suhtlemist, institutsioonilisi kokkuleppeid ja võrgustikke. Sotsiaalsetes uuendustes ühendatakse tihti tehnilised ja mittetehnilised rakendused ja need võivad tugevdada tootjate ja tarbijate vahelist vastasmõju ja parandada struktuuride ning tugimeetodite ja tehnoloogia arengut. Tehnoloogiate (näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) mitmekesine kasutamine teeb võimalikuks uued koostöö-, tegevus- ja juhtimismeetodid. Komitee tervitab komisjoni kavatsust konsulteerida sotsiaalpartneritega viiside üle, kuidas oleks võimalik laiendada teadmumajandus kõigile ametitasanditele ja kõigisse majandusharudesse.

3.11 **Innovaatilise liidu kontseptsioon.** Komitee on seisukohal, et innovaatilise liidu kontseptsioon on väga sobiv, võtmaks kokku ja väljendamaks komisjoni teatise eesmärgi. Seda tuleks rakendada koos ning samaväärselt olemasolevate siseturu ja Euroopa teadusruumi kontseptsioonidega. Seepärast toetab komitee täielikult teatise punkti 2.2. Komitee tervitab asjaolu, et selles on käsitletud mitmeid komitee järgneva soovitusi:

3.12 **Takistuste kõrvaldamine.** Üks komisjoni peamisi eesmärgi on Euroopa tasandil takistuste eemaldamine innovatsiooni teelt. Komitee on küll teadlik, et see on ulatuslik ja keeruline ülesanne, mis on tihedalt seotud edasiste edusammudega siseturu lõpuleviimisel, kuid rõhutab siiski, teatistes puudub üksikasjalik teave selle kohta, mis on komisjonil selle otsustava küsimuse puhul konkreetselt kavas. Seepärast tervitab komitee selgeid jõupingutusi komisjoni hiljuti avaldatud rohelises raamatus⁽²⁰⁾, mille kohta koostatakse eraldi arvamusi.

⁽²⁰⁾ Vt allmärkus 1.

3.13 Peamine poliitiline ülesanne ja prioriteetne soovitus. Peamine poliitiline ülesanne ja prioriteetne soovitus on luua kogu Euroopas usaldusväärsed ja innovatsiooni soodustavad raamtingimused ning piisavalt tegutsemisruumi, et vabastada potentsiaalsed leiutajad ja innovatsiooniprotsessid takistustest, mis tulenevad praeguste õigusaktide killustatusest, korraldusest ja ülemäärasusest ning hulgalistest bürokraatlikest tõketest, mis jagunevad 27 liikmesriigi ja Euroopa Komisjoni vahel. Seeläbi heidutatakse algatusi ning viivitatakse ja piiratakse tuntuvalt uutest ja headest ideedest reaalse innovatsiooni loomiseks ja rakendamiseks vajalikku protsessi. See on Euroopa jaoks tõsine puudus globaalses konkurentsis ning see tuleb kiiresti kõrvaldada. Seepärast on vajalik mõtteviisi, mille järgi ei ole progress ja innovatsioon mitte risk, vaid võimalus ja hädavajadus, mida tuleb kogu ühiskondliku jõuga edendada ja juurutada. Siiski kutsub komitee ka liikmesriike ja organiseeritud kodanikuühiskonna osalejaid üles omaltpoolt selle ülesandega tegelema ning andma oma panus lahenduse leidmisse.

3.14 Parem haridus ja tunnustamine. Komitee toetab komisjoni eesmärki, et meie haridussüsteemi kõiki astmeid tuleb ajakohastada. Selleks on tarvis rohkem maailmatasemel kõrgkoole ning tõsta on vaja kvalifikatsiooni taset. Tõhusalt tuleb edendada arusaamist loodusteaduslikest ja tehnilistest elukutsetest ning neid elukutseid tuleb rohkem tunnustada.

3.15 Tihe ajakava. Arvestades teatistes käsitletud teema mitmekesisust ja mitmetahulisust, käsitletud eesmärkide olulisust ja käesolevas dokumendis esitatud seisukohti, on komisjoni poolt väljapakutud ajakava üsna tihe. Seepärast soovib komitee lähenemisi, mille puhul tehakse vahet põhimõteteliste eesmärkide saavutamise ning väljapakutud üksikmeetmete ja vahendite väljatöötamise kiireloomulisuse vahel.

4. Konkreetsete märkused

4.1 VKEd kui põhiosalejad. Komitee on komisjoniga nõus, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted on võtmetähtsusega majandusosalejad ja peaksid seepärast innovatsioonialgatuselt ja selle toetusmeetmetest eriti kasu saama. Siiski tuleks uuesti kaaluda väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust ja osatähtsust, sest info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite kaudu tekkinud uued võimalused võrgustike loomiseks on suurendanud mikroettevõtete ja isegi ühe inimise ettevõtete tähtsust. Võib-olla tuleks kaaluda ka nende erinevust vabadest elukutsetest. Komitee rõhutab, et innovatsioon teenusesektoris ja töökohtadel mõjutab eriti VKEde konkurentsivõimet ja tootlikkust (vt punktid 3.10.1 ja 3.10.2).

4.1.1 VKEde ebasoodsad tingimused Paljud eespool nimetatud innovatsiooni bürokraatlikud takistused seavad eeskätt VKEd ja alustavad ettevõtteid ebasoodsasse olukorda, võrreldes suurte ettevõtetelega, kellel on oma hästi varustatud õigusosakonnad, välisesindused jne, mis tingib küll paratamatult nende

väiksema paindlikkuse. See võib näiteks olla muu hulgas üks põhjus, miks EL on praeguseks peaaegu täiesti kaotanud USA-le turuliidri positsiooni innovaatiliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toodete⁽²¹⁾ valdkonnas.

4.2 Hindamisnäitajad. Komitee on juba ühes varasemas arvamuses⁽²²⁾ juhtinud tähelepanu sellele, et ELi käsutuses on korraga mitmeid kõnealuse valdkonna analüüsivahendeid. Sellest tulenevalt on komitee soovitanud sidususe tagamiseks „luua Euroopa innovatsiooni vaatlusrühma, mis võtaks üle olemasolevad analüüsivahendid ning muudaks need ühtlasemaks ja veelgi nähtavamaks”. Lisaks juhib komitee tähelepanu sellele, et

- paljud sotsiaalsed ja majanduslikud kriteeriumid hõlmavad jätkusuutlikkust;
- kriis on näidanud, et liiga lühiajalised planeerimiseesmärgid ja hindamiskriteeriumid võivad viia ebasoovitavate tulemuste ja isegi kriisini;
- aeglane, kuid pidev majanduskasv toob sageli kaasa suurema üldise edu ja majandusliku kasu;
- kui väikesed alustavad VKEd edukaks osutuvad, siis ostetakse nad sageli suurte ettevõtete poolt ära või võetakse üle ja seega ei kajastu nad enam statistikas;
- sageli saab olulistele uuendustele osaks pikk käivitamisetaap, enne kui nad saavutavad majandusliku läbimurde ja tõestavad oma suurt majanduslikku potentsiaali;
- ELi liikmesriikides ja piirkondades on innovatsiooni eeltingimused erinevad (nt kliima, liiklusteed, ressursid) ning seepärast tuleb neid hinnata vastavalt nende iseloomulikele tugevatele ja nõrkadele külgedele.

4.2.1 Seepärast peaks komisjon jätkama koostööd OECDga ja töötama välja üheainsa, ent sidusa kõikehõlmava ja tasakaalustatud näitajate paketi, milles võetaks arvesse ka eespool nimetatud seisukohti ja innovatsiooni pikaajalist edu. Komitee on seisukohal, et siinkohal on palju abi hästtoimivate riiklike ja piirkondlike teadus- ja innovatsioonisüsteemide tunnustest, mida komisjon on kirjeldanud I lisas.

4.3 Kätesaadavus. Veel üks näide valdkonnast, kus on suur innovatsioonipotentsiaal, on toodete ja teenuste kätesaadavus, nii et ka puuetega inimesed oleks võimalik täielikult ELi ühiskonda integreerida – mitte ainult kui kodanikud, vaid ka kui tarbijad. Tegemist on hõlvamata turuga, millel on märkimisväärne ühiskondlik ja majanduslik potentsiaal.

⁽²¹⁾ Google, Apple, Facebook, mobiiltelefonid.

⁽²²⁾ ELT C 354, 28.12.2010, lk 80 (punkt 3.2.2).

4.4 Innovatsioonipartnerlused. Euroopa Komisjoni väljapakutud Euroopa innovatsioonipartnerlustel võib olla kasulikke omadusi. Ühiskondlike probleemide lahendamine innovatsioonipartnerluste abil võib pakkuda uusi võimalusi, vaatamata sellele, et täpsemalt on nende kohta vähe teada ning hoolimata punktis 3.5 ja 3.6 esitatud kahtlustest. EL võib saavutada uusi konkurentsieeliseid, kui ta kasutab oma innovatsioonipoliitika vahendeid üheaegselt nii nõudlusele kui ka pakkumisele suunatult ning ühendab teaduseuringute ja tehnoloogia tõukejõu turu tõmbejõuga. Selle potentsiaali ära kasutamiseks on oluline, et EL keskenduks Euroopa innovatsioonipartnerluste nendele omadustele, mis suudavad olemasolevate meetmetega võrreldes lisaväärtust pakkuda. Seepärast ei peaks Euroopa innovatsioonipartnerlused muutuma Euroopa innovatsiooni sidusrühmade jaoks (sh osalevad piirkondliku ja riikliku tasandi rahastamisasutused) kohustuslikuks, üldiselt kohaldatavaks jäigaks tegevusraamistikuks. Tagatud peavad olema vabatahtlikkuse ja muutuva konfiguratsiooni põhimõtted, läbipaistvus ning selge ja lihtsalt hallatav juhtimiskorraldus. Sellest tulenevalt oleks soovitatav pärast vajaliku juhtimisstruktuuri määramist alustada ühe hoolikalt valitud Euroopa innovatsioonipartnerlusega ja kasutada sel viisil saadud teadmisi järgmise partnerluse valikul.

4.4.1 Täisväärtusliku eluperioodi pikendamine. Seepärast teeb komitee ettepaneku alustada esmalt eriti sobiva ja soovitava, täisväärtusliku eluperioodi pikendamist käsitleva innovatsioonipartnerlusega. Lisaks oleks see hea näide ühiskondliku ning teadus- ja tehnoloogiaalase innovatsiooni komplekse koostoitme kohta. Just selle valdkonna puhul soovib komitee rõhutada turustamise etapi ja riigihangete tähtsust innovaatiliste teenuste jaoks. Sellel võib olla otsustav roll uute turgude hõlvamisel ja avaliku teenistuse tõhususe ja kvaliteedi parandamisel.

4.4.2 Tõhusa veekasutusega Euroopa. Üks teatise III lisas väljapakutud innovatsioonipartnerlustest on „Tõhusa veekasutusega Euroopa”. Siin soovib komitee paindlikumat lähenemisviisi, mille puhul tehakse paremini vahet nende ELi piirkondade vahel, kus veepuudus on tõsine ja suur probleem, ja nende vahel, kus sademed ja veevarud on rikkalikud ja piisavad. Seepärast teeb komitee ettepaneku kasutada teistsugust pealkirja, nimelt „Säästev veemajandus”.

4.5 Tulemustele orienteeritud lähenemisviis. Komitee juhib tähelepanu sellele, et komisjoni plaani kohaselt hakatakse innovatsioonipartnerlusi toetama tulemustest lähtuvalt. Arvamuses teadusuuringute raamprogrammi lihtsustamise kohta (punktid 1.8 ja 4.8)⁽²³⁾ on komitee esitanud oma tugevad kahtlused selle kontseptsiooni määratluse suhtes ning soovib seetõttu selgitada, mida siin menetluslikust vaatepunktist tegelikult mõeldud on. Komitee kordab, et oluliste leutiste puhul võivad olla eriti olulised pikaajalisuse aspekt ja jätkusuutlikkus.

4.6 Teadus- ja arendustegevuse raamprogrammi keskne roll. ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammid on senise edu saavutamisele märkimisväärselt kaasa aidanud ja neid tuleks edaspidi veelgi tugevdada ja rõhutada nende iseseisvat tähtsust. Jättes siinkohal kõrvale lihtsustamise vajalikkuse, võib öelda et, teadus- ja arendustegevuse raamprogramm pakub Euroopa teadusruumi struktureerimiseks edukat vahendite kogumit, mis on kogu maailmas tunnustatud, mida innovatsiooniprotsessis osalejad palju kasutavad ja mille menetlusi mõistetakse ja aktsepteeritakse. Seepärast tuleb selgemalt rõhutada ja seoses innovaatilise liidu eesmärkidega rohkem esile tõsta teadusuuringute raamprogrammi ja seda täiendava konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogrammi iseseisvat tähtsust. Teadusuuringute alase koostöö vahendid on aidanud luua tõhusamaid Euroopa konsortsiume ja vajaliku järjepidevuse tagamiseks tuleb need säilitada⁽²⁴⁾. Lisaks sellele tuleks siin käsitledavat innovatsioonipoliitikat arvestades toetada rohkem ka sotsiaalmajanduslikke uuringuid.

4.7 Euroopa teadusruumi keskne roll – teadlaste siseturg. Euroopa teadusruumi keskset rolli (vt ka punkt 3.11) ja selle lõpuleviimiseks vajalikke nõudmisi on käsitletud mitmetes varasemates arvamustes. Komitee kinnitab taas, et siinkohal on otsustava tähtsusega teadlaste liikuvus ning akadeemiliste ja teaduslike kvalifikatsioonide tunnustamine, samuti sotsiaalkindlustuse aspektid ja sobivad palga- ja pensionisüsteemid. Eriti just noorte teadlaste ja uurijate jaoks on praegune olukord ikka veel äärmiselt ebarahuldav ja heidutav. Seepärast tervitab ja toetab komitee selgesõnaliselt nõukogu järeldusi (2. märts 2010) Euroopa teadlaste liikuvuse ja karjääri kohta. EL vajab atraktiivset ja toimivat teadlaste siseturgu⁽²⁵⁾.

4.8 Riskikapital. Vaatamata Euroopa Investeerimispanga poolsetele positiivsetele arengutele – eriti tervitab komitee siinkohal Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeerimispanga vahel loodud riskipõhist rahastamisvahendit – riskijagamisrahastut (RSFF) – on ikka veel puudus piisavast ja vajaliku kiirusega kättesaadavast riskikapitalist innovaatiliste ettevõtete loomiseks ning nende algetapi üleelamiseks. See hõlmab nii nende käivitamisetappi kui ka just vaevalise tee läbimist esimese majandusliku eduni. Lisaks on vaja ka väike- ja mikroalaene, mis võimaldavad riske pehmedada, kuid siiski edust osa saada.

4.9 Klastrid. Komitee rõhutab taas piirkondlike, piiriüleste klastrite ja innovatsioonitelgede soodustavat mõju innovatsioonile. Sealjuures ei ole tegemist mitte ainult teadusasutuste ja ettevõtete praeguseks juba klassikaliste ühendustega, vaid ka täiendava viljaka võrgustikuga tekkinud eriettevõtete vahel. Komitee soovib seda jätkuvalt toetada struktuurifondi vahenditega.

⁽²³⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129.

⁽²⁴⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 129 (punkt 3.12).

⁽²⁵⁾ 2999. konkurentsivõime nõukogu istung, Brüssel, 2. märts 2010.

4.10 **Lihtsustused ja stiimulid alustavatele ettevõtetele.** Komitee kutsub üles kaaluma, kas ei võiks kasutada alustavate ettevõtete puhul erandit, mis vabastaks need piisavaks ajaks enamikest muidu tavapärastest administratiivsetest kohustustest ja eri liiki eeskirjadest ning millega loodaks täiendavaid stiimuleid (nt maksusoodustused). See võimaldaks neile hingetõmbeaega ja tegutsemisruumi, mille käigus esmalt tõestada majandusliku ja tehnilise edu võimalusi. Komitee on teadlik, et see ettepanek nõuab delikaatset ja diferentseeritud riskide ja huvide hindamist, kuid see võib end ära tasuda.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu akt. Kõrge konkurentsivõimega sotsiaalne turumajandus. 50 ettepanekut ühise tööturu ja ettevõtlusmaastiku ning omavahelise kaubavahetuse parendamiseks”

KOM(2010) 608 lõplik

(2011/C 132/08)

Raportöörid: **Benedicte FEDERSPIEL, Martin SIECKER ja Ivan VOLEŠ**

27. oktoobril 2010 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu akt. Kõrge konkurentsivõimega sotsiaalne turumajandus. 50 ettepanekut ühise tööturu ja ettevõtlusmaastiku ning omavahelise kaubavahetuse parendamiseks”

KOM(2010) 608 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 108, erapooletuks jäi 12.

1. Üldmärkused

1.1 Komitee tervitab komisjoni algatust taaskäivitada ühtne turg ja anda sellele uut hoogu, kuid märgib, et komisjon ei ole võtnud täielikult arvesse Monti, Lamassoure'i Gonzálezi, Grechi ja Herzogi aruandeid ega andnud ühtset turgu tarbijate ja kodanike käsutusse, nagu nägi ette Euroopa Parlament oma 10. mai 2010. aasta resolutsioonis.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on jälginud tähelepanelikult ühtse turu kujundamist kodanikuühiskonna seisukohast ning lõi selleks 1994. aastal ühtse turu vaatlusrühma. Seepärast palub komitee Euroopa Komisjonil kaasata ühtse turu vaatlusrühm ühe peamise sidusrühmana sellistesse algatustesse nagu ühtse turu foorum.

1.2.1 Komitee tervitab komisjoni kavatsust käsitleda konsultatsioone ja arutelusid kodanikuühiskonnaga prioriteedina uute meetmete ettevalmistamisel ja rakendamisel ning loodab seetõttu, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui kodanikuühiskonna esindusinstantsioon kaasatakse juba nende meetmete kavandamise ja planeerimise kõige varajasemates staadiumites, samuti nii meetmetele eelnevas kui neile järgnevas mõjuhindamises.

1.3 Ühtse turu taaskäivitamiseks vajalike meetmete õigeks suunamiseks on äärmiselt vajalik kodanikuühiskonna organisatsioonide kui turu kasutajate esindajate panus. Aruteluks esitatud

50 ettepanekut on üksnes ühtse turu elavdamise pikaajalise protsessi algus. See protsess ei tohiks kunagi peatuda, sest ühtne turg on alles kujundamisel.

1.4 Komitee on teinud kindlaks rea ühtse turu aktist puuduvaid meetmeid ning esitab aegsasti oma ettepanekud, mis aitavad samuti suurendada kodanike usaldust. Puuduvate meetmete hulka kuuluvad autoritasud, autoriõiguse direktiivi läbivaatamine, interneti neutraalsus, andmekaitse, investorite kaitse, sotsiaalse arengu protokoll, Euroopa osaiühingu põhikirjad, e-hange, Euroopa reitinguagentuurid, sooline võrdsus, mikro- ja pereettevõtted, meetmed uute ettevõtete loomise ja olemasolevate laiendamise toetamiseks, deebet- ja krediitkaardid, elektroonilised maksed, tarbimislaenu ja ülemäärane võlgnevus, pankadevahelised ülekanded, noored ning meetmed euro täielikuks kasutuselevõtuks ja ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) toimimise tugevdamiseks jne.

1.5 Komitee ei esita käesolevas arvamuses ühtse turu akti kõigi ettepanekute süvaanalüüsi. Mõnda neist teemadest on juba komitee arvamustes käsitletud. Komitee avaldab üksikasjalikumad seisukohad pärast teatisele järgnevate Euroopa Komisjoni ettepanekute, sealhulgas Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatustega seonduvate ettepanekute avaldamist. Komitee määratles prioriteedid, milles on kokku leppinud komitees esindatud Euroopa kodanikuühiskonna peamised esindajad. Komitee väljendab kahetsust, et komisjon ei ole piisavalt arvesse võtnud dokumendi „2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta: ELi

kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine”⁽¹⁾ märkusi ja järeldusi. Nimetatud prioriteedid peaksid võimaldama kõigil ühtse turu osalistel kasutada täiel määral oma potentsiaali kohapeal. Komitee rõhutab vajadust sellise tervikliku lähenemisviisi järele, mis läheb kaugemale ühtse turu akti kunstlikust jagamisest kolmeks sambaks. Komitee eesmärk on vähendada ettepanekute eklektilist olemust, suurendades üksikute meetmete sidusust ja vastastikust sõltuvust. Ettepanekud täiendavad üksteist nii, et avaldavad suurt vastastikust mõju ning mõjutavad ühiskonda tervikuna – töötajaid, tarbijaid, ettevõtteid ja kodanikke. Iga nimetatud kategooria jaoks ei ole spetsiifilist ühtset turgu. Euroopa Liidu lepingus (artikli 3 lõige 3) sedastatakse, et „liit rajab siseturu. Liit taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel. Liit edendab teaduse ja tehnoloogia arengut”. Komitee nõuab kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamist.

1.6 Üldsuse toetuse saavutamiseks on ülimalt oluline avatud teabevahetus lisandväärtuse ja väljakutsete kohta. Lühiajalised poliitilised eesmärgid toovad sageli kaasa järjepidevuse puudumise ja/või tasakaalustamata ettepanekud ning ELi kodanike usaldust ei suurenda ka finants-, majandus-, poliitilised ja sotsiaalsed kriisid. Oluline on arvestada tegeliku olukorraga kohapeal ja kodanike tegelike muredega.

1.7 Euroopa Komisjon üksi ei saa võtta vastutust teadlikkuse tõstmise eest ühtse turu küsimustest ja üldsuse teavitamise eest kõigile kättesaadavatest vahenditest⁽²⁾. Tingimata on vajalik organiseeritud kodanikuühiskonna panus ja riikide valitsuste kaasamine. Viimased peavad arvestama sellega, et ühtne turg on nende sisemajanduse lahutamatu osa. Parteidel, meedial, haridusasutustel ja kõigil sidusrühmadel on ajalooline vastutus selle eest, et EL suudaks edukalt toime tulla globaalsete väljakutsetega, tuginedes meie sotsiaalset turumajandust siiani iseloomustanud väärtustele. Maailm ei oota Euroopat järele. Euroopa killustatus, proteksionism, natsionalism ja visiooni puudumine ei võimalda meil võistelda uute ülemaailmsete majandusjõududega.

1.8 Ühtne turg asub Euroopa integratsiooni ja Euroopa 2020. aasta strateegia keskmes. Ühtse turu õigusaktide järelevalve, haldamine ja jõustamine on olulise tähtsusega. Selle saavutamiseks peaks Euroopa Komisjon tegema tihedat koostööd liikmesriikidega ühtse turu tulemustabeli parema kasutamise kaudu.

⁽¹⁾ KOM(2010) 603 lõplik.

⁽²⁾ Muu hulgas SOLVIT, EURES, Euroopa tarbijakeskused ja võrgustik Enterprise Europe.

2. Konkreetsete märkused

Alljärgnevad prioriteedid ei ole järjestatud mingite eelistuste alusel. Ühtse turu akti ettepanekute numeratsioon on esitatud sulgudes.

2.1 Põhiõiguste harta kui ühtse turu lahutamatu osa (29)

Komisjon tahab tagada, et hartas sätestatud õigusi, sealhulgas õigust korraldada ühistegevust, võetaks arvesse. Komisjon rõhutab taas ELi institutsioonidele pandud kohustusi ning asjaolu, et põhiõiguste harta on nüüdseks õiguslikult siduv. Nagu eespool tsiteeritud, sedastatakse Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 3 selgelt, et majandusvabadused ja sotsiaalsete põhiõiguste järgimine peavad olema tasakaalus. Professor Mario Monti tunnustab kõnealust probleemi ning teeb ettepaneku viia ühtne turg uuesti tasakaalu ametiühingute põhiõigustega. Komitee soovib komisjonil integreerida harta täielikult ühtsesse turgu ning kutsuda loobumisvõimaluse valinud liikmesriike seda vastu võtma.

2.2 Teenused (4 ja 43)

Teenuste ühtse turu edasiarendamine peaks innustama selliste teenuste kogu potentsiaali kasutamist, et suurendada majanduskasvu ja tööhõivet ning valikuvõimalusi ja konkurentsi turul, mis toob kasu tarbijatele. Tänu õigusalasale lihtsustamisele ja turule sisenemise takistuste kaotamisele tooks see kasu kõigile, eriti väikestele ja keskmise suurusega, nii ühtsel turul kui ka kohapeal tegutsevatele teenusepakkujatele. Komitee kutsub üles tagama tarbijatele ja ettevõtetele suunatud teenuste ohutuse, parema kvaliteedi ja taskukohase hinna. Samuti on vaja tõhustada teenuste direktiivi rakendamist, arendada ühtsete kontaktpunktide tegevust ning suurendada teistesse keeltesse tõlgitud teabe pakkumist, parandades samas liikmesriikide halduskoostööd ja suurendades teadlikkust piiriüleste teenuste pakkumise võimalustest.

Komitee tervitab ka kauaoodatud reisijate õigusi käsitleva muudetud määruse ettepanekut, arvestades hiljutisi sündmusi ja Euroopa Liidu Kohtu kohtuasja.

2.2.1 Jaefinantsteenused (40 ja 41)

Jaefinantsteenused on üks valdkond, milles on täheldatud ühtse turu toimimise kõige suuremaid puudujääke. Lisaks hüpoteekidele tuleks ülimalt prioriteetsetena käsitleda mitmeid teisi komitee arvamustes ja komisjoni nimetatud aspekte.

Komitee tervitab algatust parandada juurdepääsu põhilistele pangateenustele ning suurendada pangale makstavate tasude läbipaistvust ja võrreldavust.

2.3 Üldhuviteenused (25)

Komisjon võtab kohustuse avaldada 2011. aastal teatis üldhuviteenuste kohta ja panna ette asjakohane meetmekava. Komitee tervitab algatust toetada avalike teenuste hindamist ja kaotada takistused üldiselt teenustele juurdepääsult ning kordab soovi, et komisjon võtaks vastu siduva raamdirektiivi⁽³⁾. Teatise ja muude avalike teenustega seotud meetmete eesmärk peaks olema toetada liikmesriike avalike teenuste arendamisel ja parandamisel kooskõlas üldhuviteenuste protokolliga. Avalike teenuste hindamine peaks hõlmama varasemate liberaliseerimiste üksikasjalikku kriitilist hinnangut ning hindamisest peaksid osa võtma kõik peamised sidusrühmad. Komitee väljendab erilist muret seoses kvaliteedistandarditest kinnipidamise ja teenustele juurdepääsuga, sealhulgas teenusepakkuja lihtsa vahetamise võimalus konkurentsi suurendamiseks. EL peaks suurendama oma eksperditeadmisi, et ta oleks suuteline hindama kõigi ühtse turu algatuste ja teiste avalike teenustega seotud ELi algatuste mõju kooskõlas üldhuviteenuste protokolliga.

2.4 Säästev areng (10, 11 ja 27)

Komitee väljendab heameelt energiatõhususe kava idee üle, mille eesmärk on kasutada ära energiasäästust tulenevad olulised võimalused. EL vajab toimivat ühtset energiaturgu, et tagada tarbijatele taskukohase hinnaga, ohutud ja kindlad energiavarud. Täielikult toimiv ühtne energiaturg toob tarbijale kasu laiema valiku ja madalamate hindade näol, kuid samas on vaja karmistada ühiseid miinimumnõudeid. Energiatarbimise nn aruka mõõtmise arendamine, et suurendada teadlikkust tarbimisharjumustest, ning sellega seonduvad kulud nõuavad täiendavaid reguleerivaid meetmeid, et tagada uue tehnoloogia kiire kasutuselevõtt ja suurem tõhusus energiateenuste konkurentsi kaudu. Lisaks ootab komitee huviga ökoloogilise jalajälje mõõtmise algatuse teostatavust käsitleva uuringu tulemusi⁽⁴⁾.

2.5 Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ja muud ettevõtlusvormid⁽⁵⁾ (12, 13, 14 ja 37)

2.5.1 Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete peamiseks probleemiks – eriti praegusel, kriisi järgsel perioodil – võib pidada nende juurdepääsu rahastamisele. VKEd toetuvad peamiselt pangalaenudele, sest neil ei ole juurdepääsu kapitaliturgudele ega muudele rahastamisallikatele. Seepärast tervitab komitee

⁽³⁾ ELT C 221, 8.9.2005, lk 17.

⁽⁴⁾ Ökoloogilise jalajälje puhul lähtutakse sellest, et tarbimine on võimalik ümber arvutada maa-alaks, mis on vajalik konkreetse toote valmistamiseks. 2008. aastal oli saadaval 1,8 ha elaniku kohta, kuid kasutati 2,2 ha elaniku kohta.

⁽⁵⁾ VKEde kontseptsiooni ja viidet ettevõtetele tuleb laiendada, et hõlmata ühtsele turule juurdepääsu kõik – nii tulu taotlejad kui ka mittetuluslikud – vormid. See on vajalik ühtse turu ja selle osalejate mitmekesisuse täielikuks ja üksikasjalikuks mõistmiseks. Sotsiaalmajanduse osalejate kõigi liikide jaoks on võrdset olulised kõik VKEde valdkonna meetmed, nagu vajadus vähendada bürokraatiat, kaotada takistused ja mittevajalik halduskoormus.

ettepanekut parandada VKEde juurdepääsu kapitaliturgudele. Ka ühtse turu avamine riskikapitalifondidele võib parandada VKEde rahastamist, eriti innovatsiooni ja uute tehnoloogiate valdkonnas.

2.5.2 Juurdepääs rahastamisele on vaid osa probleemist. VKEd ja sotsiaalmajandus vajavad ka mittevajaliku halduskoormuse jätkuvalt ulatuslikku vähendamist, kuna VKEde väiksuse tõttu on see koormus nende jaoks ebaproportsionaalselt suur. Selleks on äärmiselt oluline, et ettevõtlusalgatust „Small Business Act” rakendatakse varasemast paremini, et lõpuks saavutataks loodetud tulemused, sealhulgas näiteks Euroopa osatõhingu põhikiri. Samal põhjusel tuleks esmatahtsaks pidada raamatupidamisstandardite direktiivide lihtsustamist VKEde jaoks. Säästva arengu edendamiseks ja keskkonnakaitseks vajalikud meetmed tuleks kavandada nii, et need läbiksid VKEde testi oodatava mõju kohta.

2.5.3 Komitee väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle võtta vastu määrus, millega luuakse Euroopa sihtasutuse õiguslik vorm, ning viia läbi uuring vastastikuste ühingute kohta. Komitee arvates peaks selline uuring viima Euroopa vastastikuste ühingute põhikirjani. Lisaks kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles tegema vajalikke samme, et tagada ka Euroopa ühingute põhikirja koostamine.

2.6 Konkurentsivõime (19, 20 ja 21)

Ettevõtluse edendamine on peamine majanduskasvu ja tööhõive allikas. See eeldab aruka reguleerimise põhimõtete rakendamist. Äriregistrite ühendamisest võib saada esimene samm ettevõtluskeskkonna parandamise suunas ning see võib kaasa aidata ühtse turu sujuvamale toimimisele. Komitee väljendab heameelt ka teiste meetmete üle, mille eesmärk on parandada ettevõtluskeskkonda, ühtse turu juhtimist ja teabevahetusmeetodeid. Ettevõtete ühtse konsolideeritud tulumaksubaasi kiire rakendamine ja käibemaksudirektiivide läbivaatamine peaksid parandama ettevõtete piiriülest tegevust.

2.7 Standardimine (6)

Standardid on ühtse turu oluline alustala ning komitee toetab meetmeid standardimisprotsessi tõhustamiseks. Samal ajal rõhutab komitee, kui oluline on tarbijate ja VKEde tihedam kaasamine, tagades samas pideval ja jätkusuutlikul viisil selliste kulutegurite kaotamise, mis piiravad nende osalemist kõnealuses protsessis. Standardeid ei tohiks dikteerida konkreetset osalejat. ELi standarditel peab olema maailmakaubanduses palju suurem roll ning seda tuleks edendada edasistes kahe- ja mitmepoolsetes kaubanduslääbirääkimistes.

2.8 Digitaalne ühtne turg (2, 5 ja 22)

2.8.1 E-kaubandus näib kõige enam kannatavat ühtse turu killustatuse all, mida iseloomustab eeskirjade ühtlustamise ja infosüsteemide koostalitlusvõime puudumine ning intellektuaalomandi õigustega seotud lahendamata küsimused. Seepärast leiab komitee, et nende probleemide lahendamine võib aidata kiiresti laiendada ettevõtete tegevuse ulatust, suurendades toodete ja teenuste valikut tarbijate jaoks ning kodanike rahulolu toimiva ühtse turuga, kahjustamata sealjuures tarbijakaitset. Seepärast on e-kaubandust käsitlev ettepanek äärmiselt oluline.

2.8.2 Elektrooniline koostalitlusvõime on üks prioriteete, et lihtsustada kogu tegevust ühtsel turul. Tõelise digitaalse ühtse turu loomine peab põhinema nt e-allkirjade, e-sertifikaatide, e-autentimise ja e-vormide vastastikusel tunnustamisel. Siseturu infosüsteemi tegevusulatus laiendamine aitaks suurendada halduskoostööd ja andmevahetust, millest saaksid kasu haldusasutused, ettevõtted ja kodanikud ⁽⁶⁾.

2.8.3 Vajalik on autoriõiguste hankimine ja haldamine, lihtsustades üleeuroopalist sisu litsentseerimist ning töötades välja üleeuroopalised autoriõigusi käsitlevad eeskirjad, milles võetakse arvesse kõiki huve. Siinkohal ei ole ühtse turu akt piisavalt proaktiivne – tarbijate heaks võiks rohkem ära teha.

2.9 Ettevõtete juhtimiskultuur ja töötajate kaasatus (36, 37 ja 38)

Komitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle käivitada ettevõtete juhtimiskultuuri teemaline avalik konsulteerimine ning komisjoni toetuse üle innovaatilistele sotsiaalsetele projektidele. Komisjon peab tugevdama ELi pühendumist ettevõtete juhtimiskultuuri edendamisele, et veelgi laiendada töötajate kaasatust ja parandada ettevõtete antava teabe läbipaistvust. Töötajate õigus saada teavet, olla ära kuulatud ja osaleda otsustamisel on lisatud aluslepingusse põhiõigusena töötajate kaasamise eri vormides: ELi toimimise lepingu artikli 151 esimeses lõigus „tööturu osapoolte dialoog” ja artikli 153 lõike 1 punktis f, kus sedastatakse, et liit toetab ja täiendab liikmesriikide meetmeid järgmistes valdkondades: „töötajate ja tööandjate huvide esindatus ja kollektiivne kaitse, sealhulgas ühine otsusetegemine”. Seepärast tuleks avaliku konsulteerimise käigus käsitleda seda, kuidas parandada selle teabe läbipaistvust, mida ettevõtted

edastavad oma tegevuse sotsiaalsete, keskkonnakaitse ja inimõiguste aspektide kohta. Komitee hindab kriitiliselt sotsiaalse ettevõtluse algatust, sealhulgas võimalust säilitada ettevõtete sotsiaalse vastutuse vabatahtlik alus, kui komiteele esitatakse konkreetne taotlus arvamuse koostamiseks.

2.10 Töötajate vaba liikumine ja majandusvabadused (30)

Komisjonil on kavas vastu võtta õigusakti ettepanek, millega parandada töötajate lähetamist käsitleva direktiivi rakendamist, et lisada sellesse või selle juurde täpsustused, kuidas tagatakse ühtse turu pakutavate majandusvabaduste kontekstis sotsiaalsete põhiõiguste kaitse. Komisjon ei tee ettepanekut direktiivi läbi vaadata, vaid soovib võtta vastu uus õigusakt direktiivi paremaks rakendamiseks. Tuleks selgitada vastuolusid direktiivi rakendamisel ning nõuetekohaselt määratleda liikmesriikide pädevus töönormide ja töösuhete süsteemide jõustamisel, sealhulgas kollektiivlääbirääkimiste eri vormide otsustav roll. Selle selgituse tulemus peaks näitama, kas töötajate lähetamist käsitleva direktiivi läbivaatamine on vajalik. See ei tohiks toimuda konkurentsieeskirjade ja rahvuse alusel mittediskrimineerimise põhimõtte arvelt. Igasugune kehtiva õigusakti läbivaatamine või iga uus õigusakt peaks põhinema sotsiaalpartneritega konsulteerimisel ning samuti peab säilima tasakaal kõrgete töönormide ja majandusvabaduste vahel. ⁽⁷⁾

2.11 Riigihankeid käsitlevad õigusaktid (17)

2.11.1 Komisjon esitab hiljemalt 2012. aastal õigusakti ettepanekud, millega lihtsustada ja moderniseerida ELi eeskirju, et muuta hankelepingute sõlmimine sujuvamaks ning korraldada avalikud hanked ümber selliselt, et neid saaks paremini kasutada ka muude ELi eesmärkide saavutamiseks. Kehtivas õigusraamistikus saab riigihangetega toetada innovaatilist ja keskkonnahoidlikku majanduskasvu. Vastavalt 2004. aastal heaks kiidetud eeskirjadele ei tohiks ükski uus ettepanek takistada teistest liikmesriikidest pärit konkurentide osalemist. Siinkohal tuleks järgida võrdse kohtlemise põhimõtet.

2.11.2 Riigihanke valdkonda käsitlevas komisjoni algatuses tuleks pöörata suuremat tähelepanu asjaolule, et ELi ja tema peamiste kaubanduspartnerite riigihanketurude avatus ei ole endiselt võrreldav. Tuleks kaaluda, mil määral saavad ELi riigihanketurud olla püsivalt avatud, samas kui kolmandad riigid säilitavad ebavõrdsed tingimused. Siinkohal peavad kõik osalejad, nii liikmesriigid kui ka kolmandad riigid, järgima rati-fitseeritud ILO konventsioone ja inimõigusi.

⁽⁶⁾ ELT C 128, 18.5.2010, lk 103.

⁽⁷⁾ ELT C 44, 11.2.2011, lk 90.

2.11.3 Alates ühtse turu projekti käivitamisest 1980ndate aastate keskpaigas on arutletud sotsiaalklausli eeskirjadesse lisamise üle. Need nõudmised täideti hanke-eeskirjade läbivaatamise käigus 2004. aastal. ELi riigihankedirektiivide läbivaatamine võimaldama täielikult kasutada sotsiaalsete ja keskkonnaalaste kriteeriumide riigihangetesse lisamise praegust raamistikku, eeldusel, et sellised kriteeriumid on tasakaalus ELi õiguse põhimõtetega ⁽⁸⁾.

2.12 Välismõõde (24)

Komitee leiab, et ettepanek ELi ettevõtete konkurentsivõime tagamiseks maailmaturgudel on üks peamisi prioriteete, kuna ühtset turgu ei saa eraldada ülemaailmsest konkurentsist. Peamiste kaubanduspartneritega peetaval läbirääkimistel on ELil vaja võtta palju kindlam positsioon, et edendada eeskirjade ühtlustamist ja ELi standarditel põhinevate rahvusvaheliste standardite vastuvõtmist. Siseturu välismõõde ja õiglase kaubanduse eeskirjade kohaldamine on väga oluline mitte ainult ettevõtete

konkurentsivõime jaoks, vaid ka selleks, et kaitsta meie sotsiaal- ja keskkonnamuudelit konkurentsimoonutuste eest. Ülemaailmset konkurentsivõimet ei tohi siiski edendada tarbijate ja kodanike põhiõiguste arvelt.

2.13 Juurdepääs õiguskaitsle/Kollektiivne hüvitamine (46)

Juurdepääs õiguskaitsle on võtmevahend tarbijate usalduse võitmiseks ühtsel turul. Praegu toimuvad konsultatsioonid vaidluste alternatiivse lahendamise ja kollektiivse hüvitamise üle, mille kohta esitati üleskutse Euroopa Parlamendi ⁽⁹⁾ ja professor Mario Monti aruandes, peavad viima komisjoni õigusaktide ettepanekuteni. Komitee tervitab komisjoni 2011. aasta tööprogrammis ette nähtud tulevast õigusakti ettepanekut vaidluste alternatiivse lahendamise kohta ning toetab selle kiiret vastuvõtmist. See aga ei taga iseenesest, et ettepanekud esitatakse õigeaegselt või et need kindlustaksid korralikult kujundatud ja tõhusate mehhanismide rakendamise, mille abil antakse tarbijate ja ettevõtete käsutusse sobivad vahendid ja välditakse põhjendamatuid kohtuvaidlusi.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Vt direktiivi 2004/18/EÜ põhjendused 1 ja 4 ehitustööde riigihanketingute, asjade riigihanketingute ja teenuste riigihanketingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta.

⁽⁹⁾ Aruanne ühtse turu loomise kohta kodanikele ja tarbijatele (Louis Grech, MEP).

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel enam kui veerandi antud häälest:

Muuta punkti 2.3 järgmiselt:**„2.3 Üldhuviteenused (25)**

Komisjon võtab kohustuse avaldada 2011. aastal teatis üldhuviteenuste kohta ja panna ette asjakohane meetmekava. Komitee tervitab algatust toetada avalike teenuste hindamist ja kaotada takistused üldiselt teenustele juurdepääsult ning ~~korraldab soovi, et komisjon võtaks vastu siduva raamdirektiivi.~~ Sellega seoses viitab komitee ELi aluslepingutele lisatud protokollile nr 26 üldhuviteenuste kohta. Teatise ja muude avalike teenustega seotud meetmete eesmärk peaks olema toetada liikmesriike avalike teenuste arendamisel ja parandamisel kooskõlas üldhuviteenuste protokolliga. Avalike teenuste hindamine peaks hõlmama varasemate liberaliseerimiste üksikasjalikku kriitilist hinnangut ning hindamisest peaksid osa võtma kõik peamised sidusrühmad. Komitee väljendab erilist muret seoses kvaliteedistandarditest kinnipidamise ja teenustele juurdepääsuga, sealhulgas teenusepakkuja lihtsa vahetamise võimalus konkurentsi suurendamiseks. EL peaks suurendama oma eksperditeadmisi, et ta oleks suuteline hindama kõigi ühtse turu algatuste ja teiste avalike teenustega seotud ELi algatuste mõju kooskõlas üldhuviteenuste protokolliga.”

Motivatsioon

Tõhusad, taskukohase hinnaga ja kvaliteetsed üldhuviteenused on Euroopa ühiskonna jaoks on väga olulised. Need parandavad kodanike elukvaliteeti ja aitavad märkimisväärselt edendada territoriaalset ja sotsiaalset ühtekuuluvust Euroopas.

Vajadus üldhuviteenuste uue horisontaalse õigusraamistiku järele siduva raamdirektiivi näol kadus pärast Lissaboni lepingu jõustumist 2009. aastal, millega lisati aluslepingutesse protokoll nr 26 üldhuviteenuste kohta. Seetõttu ei ole enam asjakohane viidata komitee 2005. aasta arvamusele.

Hääletuse tulemus:

Poolt:	42
Vastu:	53
Erapooletuid:	19

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/25/EÜ seoses heitkoguste etappide kohaldamisega kitsarööpmeliste traktorite suhtes”

KOM(2011) 1 lõplik – 2011/0002 (COD)

(2011/C 132/09)

Pearaportöör: **Brendan BURNS**

2. veebruaril 2011 otsustas nõukogu ja 20. jaanuaril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/25/EÜ seoses heitkoguste etappide kohaldamisega kitsarööpmeliste traktorite suhtes”

KOM(2011) 1 lõplik – 2011/0002 (COD).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhatus tegi 18. jaanuaril 2011. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (16. märtsi 2011. aasta istungil) pearaportööriks Brendan Burnsi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 147, vastuhääli ei olnud, erapooletuks jäi 7.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on kindlal veendumusel, et põllumajandus- ja metsatraktorite mootoritest paisatavate kahjulike süsinikmonooksiidi, lämmastikoksiidide, süsivesinike ja tahkete heitmete vähendamine on väga tähtis samm ELi õhu kvaliteedi eesmärkide saavutamise suunas.

1.2 Komitee on veendunud, et inimeste tervise ja keskkonna parandamisele suunatud õigusakti aluseks tuleb võtta selged tehnilised, majanduslikud ja sotsiaalsed hinnangud.

1.3 Komitee sõnul kinnitavad sõltumatud uuringud ja Euroopa Komisjoni kogutud andmed seda, et tuleb anda lisaagea asjakohaste järeletootlussüsteemide väljatöötamiseks ja nende paigaldamiseks spetsiaaltraktoritele, mis vastavad nõuetele kõrgekvaliteediliste põllukultuuride viljelemiseks, peaarõhuga viinamarjaistandustel.

1.4 Komitee toetab komisjoni ettepanekut lükata direktiivi 2000/25/EÜ artikliga 4 ettenähtud kuupäevad etappide IIIB ja IV tüübikinnituseks ja esmakordseks kasutuselevõtuks T2, C2 ja T4.1 kategooria traktorite puhul edasi kolm aastat.

1.5 Komitee on veendumusel, et käesoleva ettepaneku aluseks olnud uurimused ei näita piisava kindlusega, et nende traktorite puhul on IV etapi nõuetega vastavusse viimine teostatav.

1.6 Komitee soovib Euroopa Komisjonil viia – piisava aja jooksul (soovitavalt 2014. aasta lõpuks) – läbi täiendava uurimuse IV etapi teostatavuse kohta, siis kui tehnoloogia on piisavalt arenenud, ning kui see on asjakohane, teha täiendavaid

muudatusettepanekuid seoses kitsarööpmeliste traktoritele IV etapis esitatud nõuete või nende täitmisajaga.

1.7 Komitee soovib väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate ja traktorite heitgaase käsitlevate õigusaktide edasiste arengute mõju ühiselt üksikasjalikult hinnata ning nimetatud õigusakte teistele seadmetele mitte laiendada ilma õigusakti asjakohase analüüsimiseta ja võimaliku läbivaatamiseta.

1.8 Kuna kõik muudatused väljaspool teid kasutatavatele liikurmasinatele paigaldatavate mootorite heitgaase käsitlevas direktiivis 97/68/EÜ viiakse automaatselt sisse ka traktorite direktiivi (2000/25/EÜ), soovib komitee komisjonil võtta mõju hindamisel arvesse traktorite erijooni üldiselt, eriti aga kitsarööpmeliste traktorite erijooni, ehkki need ei kuulu direktiivi 97/68/EÜ reguleerimisalasse.

2. Sissejuhatus

2.1 Direktiiv 2000/25/EÜ käsitleb põllumajandus- ja metsatraktoritele paigaldatud diiselmootoreid võimsusega 18 kW kuni 560 kW. See sätestab süsinikmonooksiidi, lämmastikoksiidide, süsivesinike ja tahkete osakeste heitkoguste piirmäärad. Direktiivis seatakse eri etappidele üha rangemaid piirväärtuseid koos vastavate tähtaegadega gaasiliste ja tahkete osakeste heitmete piirväärtuste kohaldamiseks. Järgmised etapid on IIIB (algus 1. jaanuaril 2011) ja IV (algus 1. jaanuaril 2014).

2.2 Põllumajandus- ja metsandustraktorite heitgaaside piirväärtuseid muudeti 2005. aastal. Sel ajal laiendati väljaspool teid kasutatavatele liikurmasinatele paigaldatavaid mootoreid käsitleva direktiivi (97/68/EÜ, mida muudeti direktiiviga 2004/26/EÜ) sätete kehtivust ka põllumajandustraktoritele, ilma et nende nõuete tehnilise teostatavuse kohta oleks koostatud spetsiaalset mõjuhinnangut. Teisalt nähti direktiivi artikli 4

punktis 8 ette teostatavuse uuringu läbiviimine enne etappide IIIB ja IV kohustuslikuks muutmist.

2.3 Spetsiaaltraktorid töötati Euroopas välja viimase 40 aasta jooksul, et mehhaniseerida töö spetsiifiliste kultuuride viljelemiseks mõeldud iseloomulikel pinnavormidel ja eritingimustes, nt viinamarjaistandustes, viljapuuaedades jms, peamiselt Kesk- ja Lõuna-Euroopas. Nimetatud eksploatatsiooninõuded kehtivad üksnes Euroopas ning spetsiaaltraktorid on töötatud välja üksnes selle turu jaoks. Traktorite raamidirektiivis 2003/37/EÜ liigitatakse nimetatud kultuuride viljelemisel kasutatavad põllumajandus- ja metsandustraktorid kategooriatesse T2, C2 ja T4.1 üldnimetusega kitsarööpmelised traktorid.

2.4 Paralleelselt traktorite väljatöötamisega on tehtud ümberkorraldusi⁽¹⁾ spetsiaalsete kultuuride viljelemisel, et optimeerida saaki ja selle kvaliteeti. Ümberkorraldused on leidnud aset tänu kitsarööpmeliste traktorite kättesaadavusele sedavõrd, et mõned kõrgeima kvaliteedi ja suurima saagikusega põllukultuurid ELis sõltuvad täielikult traktoritest.

2.5 IIIB ja IV etappide ranged nõuded puudutavad ka selliste järeltöötlussüsteemide paigaldamist mootoritesse, mis on mootori enda mõõtmega võrreldes väga suured ning mille paigaldamist piiravad oluliselt nende eksploatatsiooninõuded. Kõnealustes traktorites kasutatakse samasuguseid mootoreid nagu ka teiste traktoritüüpide puhul; peamine erinevus seisneb mootoriruumi suuruses ja mootoriruumi ümber oleva ala piiratuses.

2.6 Traktoritootjad ei saa paigaldada mootoreid koos järeltöötlussüsteemidega ning samal ajal jätkuvalt täita suurust ja manööverdamisvõimet puudutavaid eksploatatsiooninõudeid, mis on aga nende masinate olulised tehnilised näitajad.

2.7 Neid järeldusi kinnitavad mitmed komisjoni taotlusel läbi viidud uuringud, kus soovitakse kõnealused traktorid täielikult vabastada IIIB ja IV etappide nõuete täitmisest või lükata nõuete täitmise tähtajad edasi vähemalt 5 aastat.

2.8 Nende traktorite aastane läbimüük on umbes 26 000 ja nad moodustavad 16 % uute traktorite turust ELis. Vaja on tegutseda, vastasel juhul ei lubata turule enam ühtegi uut IIIA

etapi nõuetele vastavat traktorit. Sel juhul ei saaks nad enam keskkonnakaitsesele kaasa aidata, samuti tähendaks see ligikaudu 80 000-le põllumajanduse valdkonnas töötavale inimesele töisesmaid ohutusriske, kuna vanematel traktoritel puuduvad paljud tänapäevased ohutusseadmed. Traktoritööstusest ja traktoriosade tarneahelast kaoks 3 000 töökohta, mis kõik asuvad ELis.

3. Direktiivi muutmise ettepanek

3.1 Ettepanekuga muudetakse direktiivi 2000/25/EÜ, lükates etappide IIIB ja IV nõuete täitmise T2, C2 ja T4.1 kategooria traktorite puhul edasi kolm aastat.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee toetab komisjoni lähenemisviisi, mis on kooskõlas kuuenda keskkonnaalase tegevusprogrammiga [KOM(2001) 31 lõplik],⁽²⁾ kus kinnitatakse vajadust parandada õhukvaliteeti, vähendades heitkoguseid otse tekkekohas, võttes vähendamise kindlaksmääramisel aluseks põhjalikud teaduslikult põhjendatud teadmised ja majanduslikud hinnangud ning usaldusväärse ja ajakohase teabe.

4.2 Komitee toetab komisjoni ettepanekut, milles kohaldatakse neid põhimõtteid IIIB ja IV etappide puhul.

4.3 Teisalt jääb komitee arvates ebaselgeks, kas IV etapi mootoreid on võimalik kitsarööpmelistele traktoritele paigaldada, nii et neile esitatud eksploatatsiooninõuded oleksid jätkuvalt täidetud. Komisjon peab nimelt oluliseks jälgida aja jooksul tööstuses toimuvaid tehnilisi arenguid, pidades silmas IIIB ja IV etapi piirväärtuste saavutamise suunas tehtud edusamme.

4.4 Komitee soovib komisjoni väljapakutud seiremenetluse osana koostada enne IV etapi kohustuslikuks muutmist raport, kus tõestatakse IV etapi teostatavust kitsarööpmeliste traktorite puhul ning tehakse võimalikud direktiivi muudatusettepanekud.

4.5 Komitee leiab, et direktiivi 2000/25/EÜ muutmisel 2005. aastal eesmärgiga laiendada IIIB ja IV etapi nõudeid väljaspool teid kasutatavatel sõidukitelt põllumajandus- ja metsandustraktoritele üldiselt, eeskätt spetsiaaltraktoritele, ei viidud läbi mõjuhindamist, mistõttu tekkis vajadus täiendava muudatuse järele.

Brüssel, 16. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Seejuures on ELilt saadud üldise põllumajanduspoliitika raames märkimisväärset majandusabi.

⁽²⁾ EÜT C 154 E, 29.5.2001, lk 218.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte liikuvus“. Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv”

KOM(2010) 477 lõplik

(2011/C 132/10)

Raportöör: **Pavel TRANTINA**

Kaasraportöör: **Juan MENDOZA CASTRO**

15. septembril 2010. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Noorte liikuvus“. Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv”

KOM(2010) 477 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 24. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Soovituste kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on teadlik vajadusest keskenduda noortele, keda praegune majanduskriis tõsiselt mõjutab. Komitee tunnustab algatuse „Noorte liikuvus” kasulikkust Euroopa 2020. aasta strateegia meetmete lahutamatu osana ja tervitab teatistes esitatud üldisi ettepanekuid. Komitee on valmis panustama nende elluviimisse, ühendades jõud sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, tistes algatuse profiili ning aidates määratleda lünki selles algatuses, mis on Euroopa Liidu noorsoostrategia osa.

1.2 Komitee rõhutab, et algatuses „Noorte liikuvus” väljapakutud eesmärgid tuleks jälgida ning rakendamise edenemist mõõta selgete näitajate abil, et liikmesriigid saaksid oma jõupingutusi tõhustada, kui eesmärgid ei suudeta õigeaegselt saavutada.

1.3 Ajal, mil majanduskriis on sundinud eelarve prioriteete läbi vaatama, rõhutab komitee riiklikul ja ELi tasandil noorte harimiseks, koolitamiseks ja tööhõiveks määratud vahendite tulemusliku kasutamise jätkamise ja võimalusel suurendamise olulisust. Majanduse elavdamise poliitika peab julgustama stabiilsete töökohtade loomist ja ennetama õpingute katkestamist.

1.4 Komitee toetab kvaliteediraamistiku loomist praktikakohadele ning tervitab meetmeid, mis on suunatud õiguslike ja halduslike takistuste kõrvaldamisele noorte vabalt liikumiselt hariduse omandamise, ametipraktika ja tööpraktika eesmärgil.

1.5 Komitee tervitab komisjoni kavatsust parandada mitte-ametliku hariduse tunnustamist ja suurendada väljaspool ametlikku haridussüsteemi omandatud oskuste nähtavust (näiteks Euroopa oskuste passi abil). Arutelul tunnustamise viiside üle tuleks keskenduda ka pakutava hariduse ja väljaõppe kvaliteedile ning selle järelevalvele ja kontrollile. Komitee tuletab samas meelde, et mitteametlikku haridust tõhustavatest meetmetest peaksid kasu saama kõik, mitte ainult vähem võimalusi omavad noored.

1.6 Komitee tervitab riiklikul tasandil selliste vahendite väljatöötamist, mis aitavad noortel liikuda koolist tööturule (näiteks noortegarantii). Komitee on samas arvamisel, et mõningaid teisi algatusi tuleks enne nende rakendamist täiendavalt uurida. See puudutab kõrghariduse tulemuslikkuse võrdlemist, noorte liikuvuse kaardi väljatöötamist, algatuse „Sinu esimene EURESi töökoht” loomist ja Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” tuleviku käsitlemist.

1.7 Komitee toetab komisjoni jõupingutusi määratleda kõige tulemuslikumad viisid noorte tööhõive toetamiseks. Sinna hulka kuuluvad koolitusprogrammid, turvalisusega seotud meetmed ja aktiveerimisega seotud hüvitised, värbamistoetused ja sobilikud palga- ja sotsiaalkaitsekorraldused ning karjäärinõustamine. Komitee rõhutab, et neid samme tuleb astuda, kasutades ja tõhustades sotsiaaldialoogi ja kodanikuühiskonnaga peetavat dialoogi.

1.8 Algatusega tõstetakse tõesti esile haridust ja tööhõivet, kuid selles ei panda piisavalt rõhku sotsiaalkapitali ja noorte osaluse arendamisele Euroopa kodanikuühiskonnas. Lisaks sellele peaks noortele suunatud strateegiate üks prioriteet olema ka kaasav majanduskasv ning nende elluviimiseks vajalikud vahendid, nagu näiteks olemasoleva programmi „Aktiivsed noored” jätkamine ja tõhustamine.

1.9 Komitee avaldab kahetsust, et algatusest jäeti välja tegevused, mis tugevdavad ja arendavad noorte sotsiaalset ja ühiskondlikku mõõdet Euroopas. Pealkiri „Noorte liikuvus” peaks kajastuma teatises. See ei ole mitte ainult „noortest” või „noortele suunatud”, vaid pigem „koos noortega”, rõhutades noorte aktiivset osalust pakutud meetmete rakendamisel. Komitee palub komisjonil kaasata algatusse vajalikud meetmed.

1.10 Komitee teeb ettepaneku, et algatuse eriveebilehel olev uus teabepakett lisatakse olemasolevatesse teabeallikatesse, nagu PLOTEUS, YOUTH ja muud portaalid. Uue teabe lisamine olemasolevatele veebilehtedele võiks olla edukam ja aidata noori sellele lihtsamini ligi pääseda.

1.11 Praktikakohad peaksid olema ligitõmbavamad ja need peaksid kajastama kõigi asjaomaste osapoolte huve. Liikmesriigid peaksid erinevate stiimulite abil julgustama tööandjaid looma noortele rohkem praktikavõimalusi ning seejärel rohkem ja paremaid töökohti.

1.12 Komitee tervitab Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) kasutamisele omistatud tähtsust. Pidades liikmesriikidega läbirääkimisi uue finantsperspektiivi eelarvesätete üle, peaks komisjon eelkõige keskenduma sellele, kas ESFi algatustele ja eriti noortega seotud algatustele on piisavalt rahalisi vahendeid.

1.13 Komitee uurib põhjalikult Euroopa õppelaenude süsteemi võimalikku panust võrreldes juba olemasolevate võimaluste ja vahenditega.

2. Komisjoni algatuse kokkuvõte

2.1 Euroopa 2020. aasta strateegia püstitab pretensioonikad eesmärgid saavutada arukas, kaasav ja jätkusuutlik majanduskasv. Noortel on selle saavutamisel võtmeroll. Kvaliteetne haridus ja koolitus kõikidele, edukas ja jätkusuutlik liitumine tööturuga, inimväärne ja piisavalt tasustatud töö ning noorte suurema liikuvuse võimalused on peamised elemendid „**kõigi noorte potentsiaali vallandamisel**”⁽¹⁾ ja seega Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide **saavutamisel**. Selle tulemusel muudab algatuses „**Noorte liikuvus**” esitatud meetmete kogum selle üheks strateegia juhtalgatuseks.

2.2 Algatuse „Noorte liikuvus” eesmärk on tugevdada üle-euroopalise hariduse ja koolituse koostöö strateegilise raamistiku (ET 2020) eesmärgi ja prioriteete ja rakendada meetmeid, et saavutada järgmised eesmärgid:

- parandada noorte väljavaateid tööturule edukaks sisenemiseks ja seal püsimiseks;
- võimaldada rohkematele noortele juurdepääs kõrgharidusele;
- kohandada haridus ja kutseharidus selliselt, et need vastaksid paremini noorte vajadustele;
- tagada, et 2020. aastaks saaks iga Euroopa kodanik soovi korral õppida või saada väljaõpet välismaal;
- vähendada noorte töötust, suurendades noortele ligipääsetavate töökohtade ja üliõpilastele mõeldud praktikakohtade arvu ettevõtetes ning sellise töökogemuse mahtu, mis edendab üliõpilaste ettevõtlikkust;
- pakkuda rohkem ja paremat teavet ELi vahendite kohta, mis toetavad liikuvust, eelkõige kursusi, väljaõpet või praktikat välismaal jne.

2.3 Iga prioriteetse valdkonna kohta on koostatud mitmed **uued põhimeetmed**. Need koosnevad ettepanekutest, mille eesmärk on aidata eriti kaasa kõnealuste prioriteetide saavutamisele.

⁽¹⁾ KOM(2010) 477 lõplik.

3. Komitee üldised märkused komisjoni teatise kohta

3.1 Juhtalgatus „Noorte liikuvus” on kooskõlas Euroopa Liidu 2020. aasta aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiaga. Selles rõhutatakse uut terviklikku käsitust, milles nähakse noorte haridus- ja tööhõivepoliitikat tihedalt seotuna teiste juhtalgatuste ning viie ELi peamise eesmärgiga. Komitee toonitab vajadust ELi ja riikliku tasandi poliitikasuundumuste sidususe ning valitsusväliste sidusrühmade võtmerolli järele.

3.2 Komitee sooviks rõhutada, et algatust tuleks vaadelda suurima majanduskriisi kontekstis, mille sarnast ei ole Euroopas kogetud aastaid. Seda ei tohi tähelepanuta jätta, kuivõrd algatus on loodud „noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv”. Asjakohane on küsida, kuidas mõjutab kriis praegusel hetkel tööga kindlustatust, sotsiaalseid õigusi ning kõiki üliõpilaste ja tööjõu liikuvuse kavandatud majandusele orienteeritud meetmete ja mõju vahel, mida need võivad avaldada olemasolevatele, noorte jaoks väga väärtuslikele Euroopa kavadele ja programmidele. Mis tahes kärpeid tuleks vältida. Olemasolevaid vahendeid tuleks hoopis paremini suunata ja võimalusel märkimisväärselt suurendada.

3.3 Komitee tunnustab algatuse „Noorte liikuvus” väärtust Euroopa 2020. aasta strateegia meetmete lahutamatu osana ja tervitab teatise esitatud üldisi ettepanekuid. Algatusega tuleks ennekõike tulemuslikumalt ühendada erinevad olemasolevad ja tulevased meetmed ja projektid, et parandada ülalmainitud eesmärkide saavutamise võimalusi. Komitee avaldab kahetsust, et algatusest jäeti välja tegevused, mis tugevdavad ja arendavad noorte sotsiaalset ja ühiskondlikku mõõdet Euroopas. Pealkiri „Noorte liikuvus” peaks kajastuma teatise. See ei ole mitte ainult „noortest” või „noortele suunatud”, vaid pigem „koos noortega”, rõhutades noorte aktiivset osalust pakutud meetmete rakendamisel. Komitee palub komisjonil kaasata algatusse vajalikud meetmed.

3.4 Kuna algatus hõlmab kaht peamist valdkonda – haridust ja tööhõivet –, hindab komitee asjaolu, et sellega tõstetakse esile liikuvust, ligitõmbavust ja kvaliteeti, ühendades algatuse seega strateegilisse raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal (ET 2020) ja eelkõige selle strateegilistesse eesmärkidesse 1 ja 2. Selles algatuses on oluline panna erilist rõhku õppimisega seotud liikuvuse suurendamisele, kõrghariduse ajakohastamisele, vabahariduse ja mitteametliku hariduse tõhustamisele ja tunnustamisele ning tõhusate, pikaajaliste investeeringute tagamisele hariduses ja kutsehariduses.

3.5 Komitee tervitab ka asjaolu, et algatuses tõstetakse esile seoseid eesmärkide ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kestva rakendamise, avatumate haridussüsteemide, parema nõustamise ning haridusasutuste ja tööandjate ⁽²⁾ partnerluse vahel. Komitee

soovib käesoleva algatuse rakendamisel keskenduda peamiselt haridussüsteemide avamisele ja kohandamisele ühiskonna ja tööturu vajadustele, tõhusalt sidudes algatuse „Noorte liikuvus” õppimisega seotud liikuvuse olemasolevate vahenditega, nagu Europass ja Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS), ning tõhustades koostööd nii haridusasutuste ja tööandjate kui ka ametiühingute, üliõpilaste ja muude sidusrühmade vahel.

3.6 Algatuses tõstetakse tõepoolest esile haridust ja tööhõivet, kuid selles ei panda piisavalt rõhku sotsiaalkapitali arendamisele ja noorte osaluse edendamisele Euroopa kodanikuühiskonnas. Selles osas ei vasta algatus „Noorte liikuvus” piisavalt eesmärkidele, mis seati ELi uues, 2009. aastal vastu võetud noorsoostrategias „Investeerimine ja mobiliseerimine”, ega eesmärkidele Lissaboni lepingus (artikli 165 lõige 2), millega tugevdatakse kodakondsuse mõõdet ja vajadust julgustada noori osalema demokraatlikus elus, ja noortele suunatud tegevustele. Algatusele tuleb lisada ärimaailmaga otseselt seotud võtmeoskused (nagu innovatsioon ja ettevõtlikkus), kodanikuõpetus, solidaarsus ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine, st noorte täielik kaasamine sotsiaalmeetmete kavva, samuti tuleb välja töötada ja algatusse lisada vajalikud toetusmeetmed.

3.7 Lisaks sellele peaks noortele suunatud strateegiate üks prioriteet olema ka kaasav majanduskasv ning nende elluviimiseks vajalikud vahendid, nagu näiteks olemasoleva programmi „Aktiivsed noored” jätkamine ja tõhustamine.

3.8 Algatusele tuleks selgemalt lisada mõned diskrimineerimisvastased aspektid. Komitee teeb ettepaneku kaasata algatusse meetmed, mis puudutavad noorte meeste ja naiste palgaerinevuste probleemi. Käsitleda tuleks kohalike ja rändetaustaga inimeste erinevusi ja viimatiniimetatute raskusi võrdsete tingimuste ja kvalifikatsiooni saavutamisel. Nõuetekohast tähelepanu peaks saama ka ebasoodsas olukorras noorte kaasamine tööturule.

3.9 Algatuses väljapakutud eesmärgid tuleks jälgida ning rakendamise edenemist mõõta selgete näitajate abil, et liikmesriigid saaksid oma jõupingutusi tõhustada, kui eesmärgid ei suudeta õigeks ajaks saavutada.

3.10 Arvamuse järgnevas osas uurib komitee teatise määratletud prioriteetseid valdkondi ning esitab märkused ja täiendava teabe iga uue väljapakutud põhimeetme kohta.

⁽²⁾ Käsitlust tuleks mõista selle kõige laiemas mõttes, st igaüks, kes on värvanud tööle kellegi teise ja seda mis tahes sektoris – era-, avalikus või valitsusvälises sektoris.

4. Modernsete haridus- ja koolitussüsteemide arendamine põhipädevuste ja vilumuste omandamiseks

4.1 Teha nõukogu soovitus eelõu ettepanek varase kooli poolelijätmise vähendamise kohta (2010)

4.1.1 Koolist väljalangemise määra vähendamine on eriti tähtis küsimus eelkõige mõne liikmeriigi jaoks. See on samuti üks Euroopa 2020. aasta strateegia võtme-eesmärk ja tuleneb otseselt üleeuroopalise hariduse ja koolituse koostöö strateegilises raamistikus (ET 2020) määratletud võrdluskriteeriumitest. Ajal, mil majanduskriis on põhjustanud eelarvekärpeid, rõhutab komitee nende riiklikul tasandil määratud vahendite säilitamise ja võimalusel suurendamise tähtsust, mis on kavandatud kooli poolelijätmise ennetamiseks.

4.2 Käivitada kirjaoskuse kõrgetasemeline eksperdirühm (2010)

4.2.1 Komitee toetab meetmeid, mis on osutunud tõhusaks koolilaste ja üliõpilaste võimete parandamisel ning kirjaoskamatuse kaotamisel ELis. Lisaks rõhutab komitee nende programmide tähtsust, mis edendavad sotsiaalselt ebasoodsas olukorras perekondadest pärit ja rändetaustaga noorte osalust. Tähtis on, et kõrgetasemeline eksperdirühm pakuks dialoogi- ja konsultatsioonivõimalusi sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

4.3 Tõsta kutsehariduse- ja koolituse ligitõmbavust, pakkumist ja kvaliteeti

4.3.1 Tuginedes konsultatsioonidele Cedefopiga, rõhutab komitee vajadust vaadata läbi Euroopa haridus-, koolitus- ja õppimisstrateegiad, sh kutseharidus ja -koolitus. Vajalik on:

- sihipärasem haridus ja koolitus;
- ulatuslikumate teadmiste, oskuste ja pädevuste edendamine ja väärtustamine;
- teadmiste ja oskuste ebakõla vähendamine;
- uute õpikeskkondade toetamine;
- haridus- ja koolitusstruktuuride ja -asutuste avamine;
- isiklike vajaduste arvestamine.

4.3.2 Seetõttu tervitab komitee Brügge kommünikeed, mille eesmärk on tõhustada Euroopa koostööd kutsehariduse ja -koolituse alal ja milles määratletakse 11 pikaajalist strateegilist eesmärki järgmiseks kümnendiks (2011–2020). Komitee toetab kutsehariduse kvaliteedi parandamist ELi tasandil. Kutseharidus ja -koolitus peaks olema üks esimestest uutest sihtvaldkondadest, mis saab kasu suuremast liikuvusest.

4.4 Teha ettepanek ametipraktika kvaliteediraamistiku loomiseks

4.4.1 Komitee tervitab meetmeid, millega kõrvaldatakse õiguslikud ja halduslikud takistused noorte vabalt liikumiselt ametipraktika eesmärgil. Struktureeritud dialoogi käigus noortega määratleti veel üks võtme-probleem: ametipraktika kvaliteedi erinevus liikmesriikides. Euroopa raamistik peaks seega algatama riikliku arutelu noortele pakutava ametipraktika, tööpraktika ja töölepingute kvaliteedi teemal. Ametipraktika peaks olema osa hariduskavast ja sisaldama tugevat hariduslikku elementi, mis võimaldab noortel seejärel leida stabiilseid, kvaliteetseid, piisavalt tasustatud ja mittediskrimineeritavaid töökohti.

4.4.2 Ametipraktika kvaliteediraamistiku nõue peaks olema kohaldatav kõikidele reaalse töökeskkonna õppevormidele, hoolimata sellest, kas need kuuluvad ametlikesse haridusprogrammidesse või viiakse ellu vabatahtlikkuse alusel väljaspool mis tahes ametlikku õpetamisraamistikku. Ametipraktika ei tohiks iseenesest olla töökohta asenduseks, vaid peaks pakkuma praktikantidele oskusi, mis on vajalikud sujuvaks siirdumiseks tööellu. Noored praktikandid peaksid saama rahalist kompensatsiooni iga reaalse tööülesande täitmise eest ja neile peaks laienema ka sotsiaalkindlustus. Selleks, et ametipraktika oleks tõhus ja tööturu seisukohalt asjakohane, on oluline kaasata **sotsiaalpartnerid** selle kavandamise, organiseerimise, elluviimise ja rahastamise.

4.4.3 Praktikakohad peaksid olema ligitõmbavamad ja need peaksid kajastama kõigi asjaomaste osapoolte huve. Liikmesriigid peaksid erinevate stiimulite abil julgustama tööandjaid looma noortele rohkem praktikavõimalusi ning seejärel rohkem ja paremaid töökohti, võttes arvesse sotsiaalpartnerite vastuvõetud raamkõkkulepet kaasavate tööturgude kohta.

4.5 Teha nõukogu soovitus ettepanek mitteametliku ja vabahariduse edendamiseks ja valideerimiseks (2011)

4.5.1 Komitee jaoks on see küsimus olnud pikka aega väga oluline ja seepärast toetab ta täiendavaid asjaomaseid meetmeid. Komitee tervitab eelkõige tugevat rõhuasetust mitteametlike õpitulemuste tunnustamisele. Arutelul tunnustamise viiside üle tuleks keskenduda ka mitteformaalse õppimise kvaliteedile, kontrollile ning järelevalvele selle üle. Mitteametlikku haridust tõhustavatest meetmetest peaksid kasu saama kõik, mitte ainult ebasoodsas olukorras noored (nagu teatises märgitud). Mitteametlik haridus, mida pakuvad peamiselt valitsusvälised organisatsioonid vabatahtlike tegevuste kaudu, on oluline võimalus, mille abil saavad noored omandada tänapäeva maailmas vajalike oskusi, eelkõige loovuse, meeskonnatöö, probleemide lahendamise oskuste, keeleoskuse, mitmekultuurilise teadlikkuse, empaatiavõime ning algatusvõime ja vastutustunde osas.

4.5.2 Mitteametliku hariduse tunnustamise osas on tööandjatel võtmeroll selle vastuvõetavuse suurendamisel ning ka kutse- ja kõrgharidusasutuste roll on seejuures otsustava tähtsusega.

4.5.3 Mitteametliku ja vabahariduse tunnustamise vallas on juba mitmeid häid tavasid riiklikul tasandil, näiteks „Profilpass” Saksamaal ja „Keys for life” Tšehhi Vabariigis. Neid tuleks nõukogu soovitusel ettepaneku koostamisel arvesse võtta. Komisjon peaks andma oma panuse heade tavade levitamisele ja analüüsile ning võtma arvesse Euroopa Liidu eri paigus valitsevaid suuri arengu-, traditsioonide ja olude erinevusi.

5. Kõrghariduse ligitõmbavuse edendamine teadmistepõhise majanduse jaoks

5.1 Toetada kõrghariduse reformimist ja ajakohastamist teatise esitamise kaudu (2011), milles sätestatakse kõrghariduse uus tugevdatud tegevuskava

5.1.1 Kõrgharidusreform peaks mängima olulisemat rolli ELi 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamisel. Nende kohaselt peaks Euroopa Liidust saama juhtiv teadmiste-, innovatsiooni- ja arenguihiskond. Kolmanda taseme haridussüsteemide ajakohastamine, Euroopa kõrgharidusruumi loomine ja Bologna protsessi eesmärkide elluviimine, suurem kodanikuühiskonna ja erasektori kaasamine kõrghariduse kvaliteedi tagamise süsteemide läbivaatamine ja tugevdamine ning sotsiaalse mõõtme tähtsuse tunnustamine hariduses peaksid aitama noortel ülikoolilõpetajatel edukalt tööturule pääseda ja kõrvaldama endiselt hariduses võrdset osalemist takistavad tõkkeid seoses sotsiaalse ebavõrdsuse, soo, rahvusega jne.

5.2 Võrrelda kõrghariduse ja haridustulemuste tulemuslikkust

5.2.1 Üks eesmärk on määratleda võrdluskriteeriumid, et hinnata kõrghariduse tulemusi ja saavutusi. Komitee rõhutab aga, et oluline on kriteeriumid läbimõeldult välja valida tihedas koostöös hariduseksperdi, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja erasektoriga, sest see on väga tundlik valdkond. Komitee jagab muret seoses muudes valdkondades kasutatavate hindamis- või klassifitseerimismeetodite võimaliku ekstrapoleerimisega ja kahtleb, kas uue mitmemõõtmelise ülikoolide pingereastamissüsteemi või -skaala loomine kuulub ELi pädevusse.

5.3 Teha ettepanek võtta vastu mitmeaastane strateegilise innovatsiooni kava (2011)

5.3.1 Strateegilise innovatsiooni kava (2011) osas juhib komitee komisjoni tähelepanu mitmetele viimaste aastate selletemalistele arvamustele ja soovitudele (3).

(3) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused teemal „Ühenduse innovatsioonipoliitika läbivaatamine muutuva maailma taustal”, ELT C 354, 28.12.2010, lk 80 ja „Investeeringud teadmistesse ja uuendustegevusse (Lissaboni strateegia)”, ELT C 256, 27.10.2007, lk 17.

6. Riikidevahelise õppe ja noorte tööhõivealase liikuvuse tugeva arengu toetamine

6.1 Luua põhjalik algatuse „Noorte liikuvus” veebisait, mis annaks teavet õppimis- ja liikuvusvõimalustest ELis (2010)

6.1.1 Komitee teeb ettepaneku, et uus teabepakett lisatakse olemasolevatesse teabeallikatesse, nagu PLOTEUS, YOUTH ja muud portaalid, kuna uue teabe lisamine olemasolevatele veebilehtedele võiks olla edukam ja aidata noori sellele lihtsamini ligi pääseda. Samuti tuleks luua vabade praktikakohtade ja vabatahtliku töö pakkumiste ühtne andmebaas ning lisada see kõnealustele veebilehtedele.

6.2 Teha nõukogu soovitusel ettepanek õppega seotud liikuvuse edendamise kohta noorte seas (2010)

6.2.1 Komitee toetab õppega seotud liikuvuse suurendamisele suunatud erimeetmete tõhustamist ning rohelises raamatus „Õppega seotud liikuvuse edendamine noorte seas” esitatud ettepanekute üle toimunud avalike arutelude järelduste rakendamist. Komitee osales selles aktiivselt 2009. aastal ja esitas mitmeid väärtuslikke soovitusi (4). Pakkuda tuleks toetusmeetmeid enne ja pärast liikuvust ning selle ajal.

6.3 Luua noorte liikuvuse kaart

6.3.1 Algatusest ei selgu, kas eesmärk on luua uus kaart või anda uut hoogu olemasolevale Euro <26 kaardile. Võimaliku uue kaardi lisaväärtus tuleb selgelt määratleda ja seda tuleb võrrelda olemasolevate kaartidega.

6.4 Anda välja suunised liikuvate õppurite õigusi käsitlevate Euroopa Kohtu otsuste kohta (2010)

6.4.1 Komitee leiab, et see on positiivne meede ja juhib tähelepanu sellele, et otsused tuleks avaldada paindlikus, kergesti ligipääsetavas ja arusaadavas vormis. Need peaks olema kasutajasõbralikud ka keskkooliõpilaste jaoks.

6.5 Tehakse ettepanek võtta kasutusele Euroopa oskuste pass (2011)

6.5.1 Komitee toetab Euroopa oskuste passi loomist. Komitee leiab, et olemasolevad passid (Europass ja noortepass) tuleks ühendada ühtseks vahendiks, mis hõlmaks ühel vormil traditsioonilist CVd, ametlikku haridust (Europass) ja mitteametlikku või vabaharidust. Noori ei veena jätkuvalt asjaolu, et vahendeid on palju, need on pidevalt läbivaatamisel ega osutu seetõttu lõpuks kuigi tõhusaks. Euroopa oskuste passi edukus

(4) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat – õppega seotud liikuvuse edendamine noorte seas” ELT C 255, 22.9.2010, lk 81.

sõltub muu hulgas sellest, kuidas tööandjad sellesse suhtuvad ja kuidas kasutavad seda noored, kelle jaoks peavad vajalikud nõuande- ja toetusmeetmed jääma kättesaadavaks.

6.6 Rakendada algatust „Sinu esimene EURESi töökoht”

6.6.1 Komitee tervitab igat liiki toetusi, mis parandavad noorte tööhõive väljavaateid. Komitee usub, et EURESi ja muude portaalide tugevdamine ja nende teenuste kvaliteedi parandamine võivad siin abiks olla.

6.7 Luua 2010. aastal „Euroopa vabade töökohtade seire”

6.7.1 Komitee tervitab Euroopa vabade töökohtade seire korrapäraselt avaldamist, kuna see annab väärtusliku ja ajakohastatud ülevaate Euroopa tööturu arengutest.

6.8 Jälgida töötajate vaba liikumist käsitlevate ELi õigusaktide rakendamist

6.8.1 Komitee on põhimõtteliselt nõus, et töötajate vaba liikumist käsitlevate ELi õigusaktide kohaldamine toob noortele kasu ja seda tuleks tähelepanelikumalt jälgida (kõnealune meede kehtib juba mõnda aega). Samas ei sedasta komisjon selgelt, kuidas korraldatakse õigusaktide rakendamise jälgimine ja liikuvatele noortele algatuste kohaldamine.

7. Noorte tööhõive raamistik

7.1 Teha kindlaks noorte tööhõive kõige tõhusamad toetusmeetmed

7.1.1 Noorte tööhõive, mis oli muret tekitavas seisus juba enne kriisi, on muutunud üheks Euroopa tööturu kõige problemaatilisemaks aspektiks. Nagu algatuses tõdetakse: „**Noorte töötus on lubamatult kõrge**, ligi 21 %. Selleks, et saavutada 75 %-line tööhõive 20–64aastaste hulgas, peab põhjalikult muutma noorte üleminekut tööturule”⁽⁵⁾. Ei tohi alahinnata selliste meetmete tähtsust, mis aitavad tagada noortele algusest peale kvaliteetsed, alalised ja piisavalt tasustatud töökohad. Komitee tervitab väljapakutud algatusi ja kutsub komisjoni üles nõudma liikmesriikidelt kindlat pühendumist luua – koos sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmadega – noortele töökohti. Komitee toetab samuti tekstis esitatud väidet, et „**palgakorraldus ja kulud palgata tööjõule** võivad stimuleerida uusi inimesi tööle võtma, **kuid need ei tohiks tekitada ebakindlust**.”

⁽⁵⁾ Eurostati 2011. aasta jaanuari aruande kohaselt oli 27-liikmelise Euroopa Liidu üldine töötuse määr 9,6 %. Noorte töötus (hõlmab alla 25aastaseid) oli 21 %. Kõrgeima noorte töötuse määraga riigid olid Hispaania (43,6 %), Slovakkia (36,6 %) ja Leedu (35,2 %).

Ka kollektiivläbirääkimistel võib olla positiivne osa kokkulepitud erinevates tööalustustasudes.” Samas tuleb kinni pidada põhimõttest maksta sama või samaväärse töö eest sama töötasu.

7.1.2 Noorte probleemide lahendamine tänastel tööturgudel on Euroopa konkurentsivõime parandamise võtmelement. Õnnestumine sõltub lõppkokkuvõttes sellest, kas me suudame tagada, et tänaste nooremate põlvkondade andeid ei raisata, vaid kasutatakse senisest paremini.

7.1.3 Komitee toetab jõupingutusi teha kindlaks noorte tööhõive kõige tõhusamad toetusmeetmed, nt koolitusprogrammid, turvalisuse meetmed ja aktiveerimisega seotud hüvitised, värbamistoetused ning sobilikud palga- ja sotsiaalkaitsekorraldused. Komisjon paneb samuti õigustatult rõhku karjääri- nõustamisele. Kui noored peavad tegema otsuse oma tulevase karjääri kohta, peaksid nad saama vajalikku teavet erinevate, neile avatud haridusvõimaluste kohta, selge ülevaate vajalikest oskustest ja pädevustest ning teavet tööturu võimalike arengute kohta, et vastavalt oma tulevikku planeerida. See kehtib eriti juhul, kui noor valmistub esimeseks töökohaks või otsib seda.

7.2 Seada sisse süstemaatilise mittetöötavate või haridust ega kutset mitteomandavate noorte olukorra seire

7.2.1 Veel üks praeguse kriisi tagajärg on kasvav arv noori, kes ei tööta ega omanda haridust või kutset. Praeguse ni on samas olnud keeruline saada üldist ülevaadet sellest, kui tõsine see nähtus ELi tasandil on ja milline on selle mõju noorte vaimsele tervisele ja heaolule. Komitee tervitab seetõttu ettepanekut seada selles valdkonnas sisse süstemaatiline seire.

7.3 Luua programmi PROGRESS toel Euroopa riiklike tööhõiveteenuste jaoks uus vastastikuse õppimise programm (2010)

7.3.1 Komitee toetab kõnealust meedet ja soovib suunata selle eelkõige olemasolevate tegevuste, rahastamise ja kogemuste vahetamise ühtlustamisele. Tõhusad ja toimivad riiklikud tööhõiveteenused on otsustava tähtsusega. Teatud liikmesriikides vastutavad nende teenuste eest siiski eraagentuurid: mõne tegevus on ebapiisavalt reguleeritud ja seda ei jälgita piisavalt. Stabiilse ja kvaliteetse töö pakkumine ning sotsiaalsete õiguste tagamine on elulise tähtsusega. Nii selles kui ka teistes valdkondades on väga oluline sotsiaalpartnerite panus.

7.4 Tugevdada noorte tööhõivet käsitlevat kahepoolset ja piirkondlikku dialoogi ELi strateegiliste partneritega

7.4.1 Komitee toetab kahe- ja mitmepoolse koostöö tõhustamist organisatsioonidega, nagu OECD ja Vahemere Liit, igapartnerluse ja Lääne-Balkani riikidega, samuti Euroopa Liidu suhetes Ladina-Ameerika ning Kariibi mere piirkonna riikide ja maailma muude piirkondadega, kellega oleks võimalik teha koostööd. See puudutab eelkõige rändetaustaga noortega seotud küsimusi.

7.5 Julgustada toetuste suuremat kasutuselevõttu võimalike noorte ettevõtjate jaoks programmi PROGRESS uue Euroopa mikrokreediidirahastu kaudu

7.5.1 Komitee tervitab mikrokreediidirahastut kui ettevõtluse edendamise ja uute töökohtade loomise uut viisi mikroettevõtetes⁽⁶⁾. Komitee leiab, et kui vahendi toimivus leiab tõestust, tuleks kaaluda selle pikendamist osana ELi uuest, 2013. aasta järgsest finantsperspektiivist, kuigi esialgu ei olnud see kavas.

7.5.2 Praegu toimuv struktureeritud dialoog noortega näitab, et noored, kes otsustavad asutada oma ettevõtte, vajavad eritoetust kahes valdkonnas, mida peab arvesse võtma: i) vajalik startikapital; ja ii) juhendamine, mentorlus ja abi praktilistes küsimustes.

7.6 Tagama, et nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist oleksid kõik noored leidnud töö, jätkaksid haridusteed või osaleksid aktiveerimismeetmetes; ning seda tuleks pakkuda „noortegarantiina“

7.6.1 Komitee tervitab ideed töötada riiklikul tasandil välja vahend, mis võiks aidata noortel ületada takistusi, mis on seotud üleminekuga koolist tööturule. Mõne liikmesriigi positiivseid kogemusi tuleks näidatena jagada. Pikas perspektiivis võiks välja pakutud „noortegarantii“ anda võtmeapanuse Euroopa sotsiaalmudeli edendamisse ja Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamisse.

7.7 Pakkuda head tasakaalu vastastikustel kohustustel põhinevate toetuste saamise õiguste ja suunatud aktiveerimismeetmete vahel

7.7.1 Komitee toetab vastastikuste kohustuste meedet, sh aktiveerimismeetmeid sotsiaalsest tõrjutusest ohustatud noorte jaoks, sotsiaalkaitsesüsteemi ajakohastamist jne. Komitee toetab

ka hoolekandesüsteemide aktiveerimis- ja motiveerimisfunktsioonide tugevdamist, et ennetada noorte liiga pikaajast sõltuvust sotsiaaltoetustest.

7.8 Killustatud tööturu olukorras tuleks sisse viia tähtajatu ühtne tööleping, ning piisavalt pikk katseaeg ja järk-järguline õiguste suurenemine kaitsele

7.8.1 Tähtajatu ühtne töölepingu käsitlus võib olla üks meede, mis aitaks vähendada ebavõrdsust tööturuga liitujate ja sellelt tõrjutute vahel. Komitee on teadlik liikmesriikidevahelistest märkimisväärsetest erinevustest noorte sisenemisel tööturule. Mõned jäigemad süsteemid takistavad noori üldse tööd leidmast; teistes pakutakse noortele rohkem lühiajalisi töölepinguid, mis on liiga paindlikud ega loo täielikku juurdepääsu sotsiaalhüvitistele. Komitee rõhutab, et võetavate meetmete eesmärk peab olema tagada noortele stabiilsete töölepingute pakkumine, milles välistatakse igasugune diskrimineerimine vanuse ja sooga seotud või muudel põhjustel.

8. ELi rahastamisprogrammide täielike võimaluste ärakasutamine

8.1 Esitleda paremini ESFi noortele pakutavat abi ja kasutada täielikult ära selle võimalusi

8.1.1 Komitee tervitab teatistes Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) kasutamisele omistatud tähtsust. Pidades liikmesriikidega läbirääkimisi uue finantsperspektiivi eelarve jaotuse üle, peaks komisjon eelkõige keskenduma sellele, kas ESFi algatustele ja eriti noortega seotud algatustele on piisavalt rahalisi vahendeid. Uurida tuleks noortemõõtmelise tugevdamist muudes programmides.

8.2 Tagada, et ESF toetab noori lähitulevikus ja et seda kasutatakse kiiresti Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamiseks

8.2.1 Komitee leiab, et tuleks teha jõupingutusi, et ESFi praegusi võimalusi täielikult ära kasutada, kuid ka muud fondid peaksid võtma ülalmainitud eesmärgid horisontaalseteks prioriteetideks.

8.3 Vaadata läbi kõik ELi programmid, millega edendatakse õppe- ja haridusega seotud liikuvust antud valdkonnas

8.3.1 Komitee toetab ettepanekut korraldada avalikke arutelusid, et jälgida liikuvuse mõju õppimisele. Komitee jälgib asjaomaseid tegevusi, pidades silmas uut finantsperspektiivi.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Investeeringud teadmisesse ja uuendustegevusse (Lissaboni strateegia)“, ELT C 256, 27.10.2007, lk 17–26.

8.3.2 Komisjoni teatises ei viidata Euroopa õppeprogrammide rollile kodanikuaktiivsuse toetamisel ja noorte kaasamisel. On selge, et kvaliteetne haridus ja kindel tööturg toetavad Euroopa majanduskasvu, kuid lisaks sellele on vajalikud noorte ühiskondlikku osalust edendavad vahendid, et noored võtaksid asjaomase poliitika omaks ja tunneksid vastutust selle eest. Selles osas võivad jõulisemat rolli täita noorsootöötajad ja noorteorganisatsioonid. Kodanike vabatahtliku töö võimalusi tuleks laiendada.

8.3.3 Komitee leiab, et kriisivastased meetmed ei tohiks viia selleni, et mitteametliku hariduse toetamine heidetakse kõrvale, sest mitteametliku hariduse tähtsus kasvab ja see on juba otsustav tegur noorte tuleviku ja arengu seisukohalt.

8.4 *Uurida ELi tasandi tudengilaenusüsteemi teostatavust, mille eesmärk on suurendada üliõpilaste piiriülest liikuvust*

8.4.1 Komitee uurib põhjalikult selle meetme võimalikku panust võrreldes juba olemasolevate võimaluste ja vahenditega. Liikuvusprogrammide hindamisaruanded osutavad, et liikuvuse suurendamise peamine takistus on õpingute rahastamine. Siiski tuleb liikuvuse eesmärgi (2020. aastaks 20 %) tõhusaks toetamiseks esmajoones tagada, et stipendiumid oleksid kättesaadavad ja (summad) piisavad. Nende laenude andmise menetlus tuleb koostada hoolikalt ja noori tuleb sellest teavitada, kuna oluline on võimalikult vältida nende sattumist laenulõksu.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamine”

KOM(2010) 672 lõplik

(2011/C 132/11)

Raportöör: **Franco CHIRIACO**

Euroopa Komisjon otsustas 18. novembril 2010 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks: toidu, loodusvarade ja territooriumiga seotud tulevikuprobleemide lahendamine

KOM(2010) 672 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15. ja 16. märtsil 2011 (16. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 197, vastu hääletas 26, erapooletuks jäi 17.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab positiivselt komisjoni dokumenti ja ettepanekuid ning märgib, et paljusid komitee varasemates arvamustes esitatud tähelepanekuid on teatises arvesse võetud. Ta palub komisjonil selgitada paremini seoseid 2013. aasta järgse ÜPP eesmärkide, õigusaktide ja finantsressursside vahel. ÜPP reform tuleb ellu viia viisil, mis tagaks põllumajanduse tasuvuse ja põllumajandustootjate õiglase sissetuleku kogu Euroopa Liidus.

1.2. ÜPP esmane ülesanne on väärtustada põllumajandustootjate rolli igapäevaseks tarbimiseks mõeldud toiduainete ning üha suuremal määral rohelise ja säästva energia tootjana. Peale selle võivad põllu- ja metsamajandus tõhustada oma panust loodusvarade jätkusuutlikku haldamisse, võimaldades vastata konkreetsetele väljakutsetele kliimamuutuste vastase võitluse, veevarude nappuse, keskkonnakaitse ja bioloogilise mitmekesisuse⁽¹⁾ ning territoriaalse arengu valdkonnas.

1.3. Komitee kiidab heaks ettepaneku loobuda toetuse kindlaksmääramisel ajaloolisest võrdluspunkti ja rõhutab otsetoetuste olulisust ühise põllumajanduspoliitika raames Euroopa põllumajandusmudeli säilitamiseks. Need toetused on väga olulised, et korvata ELis ühiskondlikult soovitud kõrged standardid ning kompenseerida turul tasustamata põllumajandusteenused. Samuti on neil endiselt oma osa põllumajandustootjate

sissetulekute tagamisel ja riskide eest kaitsmisel üha muutlikematel turgudel. Komitee leiab, et ühiskonnale pakutavad kaubad ja teenused seonduvad komitee arvates säästva arengu, keskkonnakaitse, maapiirkondade elujõulisuse, vaesuse vähendamise, toiduga varustatuse, töö- ja tarbijakaitsesega.

1.4. Samuti on komitee arvates äärmiselt oluline, et läbivaatamise protsess ei kummutaks siiski ÜPP eesmärke ja mehhanisme, mille eesmärk on toetada põllumajandus-, toiduainetööstus- ja keskkonnaettevõtteid nende tegevuse kavandamisel pikas ja keskpikas perspektiivis. Komitee arvates on soovitav näha ette piisav ülemineku periood, mis ühilduks uue 2020. aastal lõppeva programmiperioodiga, et eelkõige neis tingimustes investeerinud põllumajandustootjad saaksid kohaneda ajaloolise võrdluspunkti kriteeriumist loobumisega ühtse otsemakse suuruse kindlaksmääramisel. Mis puutub uutesse liikmesriikidesse, siis komitee tuletab meelde, et lihtsustatud ühtse pindalatoetuse kavalt ülemineku periood lõpeb 2013. aastal. Komitee taotleb kinnitust sellise vahendi kasutamiseks, mis on analoogiline artiklis 68⁽²⁾ käsitletud eritoetuse eraldamise vahendiga, et tagada teatud paindlikkus riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Samuti taotleb komitee täielikku kooskõlastamist teise samba meetmete, köögiviljade ja puuviljade turukorralduse ning müügiarendusfondidega.

⁽¹⁾ KOM(2010) 548 „EÜ bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamise vahehindamine”.

⁽²⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 73/2009, 19. jaanuar 2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks, muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003 (ELT L 30, 31.1.2009, lk 16).

1.5. Komitee kiidab heaks eesmärgi eraldada ÜPP toetusi üksnes neile põllumajandustootjatele, kes edendavad aktiivselt Euroopa põllumajandusmudelit, rakendades nii esimese kui teise samba alusel saadud toetusi. Kõigi esimese ja teise samba alusel eraldatud toetuste eesmärgiks peab olema sotsiaalsete, keskkonna- ja majandusprobleemide lahendamine. Sellega seoses kutsub komitee komisjoni üles esitama tegeliku põllumajandustootja määratluse, mida saaks kohaldada kogu Euroopa Liidu territooriumil. Komitee teeb ettepaneku, et tegev põllumajandustootja määratlus toetuks eelkõige põllumajandustoodete tootmise ja turustamise, ka kohapeal toimuva otseturustamise ja avalike hüvede loomise ja üldist huvi pakkuvate teenuste osutamise kriteeriumidele.

1.6. EMSK on seisukohal, et Euroopa Nõukogu poliitiline otsus tagada põllumajanduse tegevuskriteeriumid kogu Euroopa Liidu territooriumil on jätkuvalt reformi selge eesmärk. Komitee peab soovitatavaks mitte kaotada toetust, mida antakse teise samba alusel põllumajandustootjatele, kes tegutsevad ebasoodsate looduslike ja kliimatingimustega piirkondades. Täiendav pindalatoetus, mida antakse ebasoodsates piirkondades tegutsevatele põllumajandustootjatele, võib aidata vältida olukorda, kus ELi territooriumil tegutsevad põllumajandustootjad oma tegevuse lõpetavad, ja panustada nii toiduga kindlustatuse tagamisse. Komitee soovib, et komisjon avaldaks esimesel võimalusel oma ettepaneku „muude vähemsoodsamate piirkondade” (vahepealsed piirkonnad) määratluse läbivaatamiseks, et saaks kõikide sidusrühmadega nõuetekohaselt konsulteerida.

1.7. Komitee pooldab otsetoetuste piirmäära kehtestamist, mille puhul tuleb arvestada asjaomase riigi või piirkonna põllumajandusstruktuuri. Komitee teeb ettepaneku, et piirmäära kehtestamisel võetaks arvesse tasustatud ja mitte tasustatud töö mahtu ettevõttes ning ühtlasi põllumajandustootja enda tööd, et õigustada ka ühiskondlikust seisukohast ÜPP toimimiseks mõeldud majanduslike vahendite kasutamist. Lisaks sellele peab komitee vajalikuks arvestada nende põllumajandusettevõtete eripära, mis kuuluvad mitmele omanikule või moodustavad põllumajandustootjate kooperatiive või ühistuid, luues seose toetuste ja tootmise osalavate partnerite arvu vahel.

1.8. Uue ÜPP prioriteet peaks olema tagada ELi konkurentsivõimeline ja innovaatiline põllumajandus- ja toidusektor, mis aitaks parandada sotsiaalmajanduslikke tingimusi, tööhõivet ja põllumajandustootjate turvalisust, seades toetuste eraldamise täielikku vastavusse sotsiaalklauslitega, eelkõige seaduste ja töölepingute järgimisega.

1.9. Komisjon peab uurima otsetoetuste keskkonnasõbralikumaks muutmist, esitades lõpliku hinnangu kõnealuse ettepaneku mõju kohta praegustele teise samba keskkonnaprogrammidele. Komitee kutsub komisjoni üles kaaluma teisi võimalikke lähenemisviise. Üks lahendus võiks seisneda otsetoetuste keskkonnasõbralikkuse komponendi sidumises kohustusliku osalusega teatud põllumajandus- ja keskkonnameetmetes, mis võivad

tõhusalt mõjutada asjaomast maa-ala eeldusel, et finantsstiimulid katavad kulud täies ulatuses ning et bürokraatlikud protsessid on minimaalsed. Selleks peaks komisjon koostama asjaomaste meetmete loendi, mille hulgast põllumajandustootjad võiksid valida kõige sobivamad meetmed oma konkreetset olukorda silmas pidades. Nende meetmeid tuleks rakendada piirkondlikul tasandil, nii et sellel oleks positiivne mõju sissetulekule.

1.10. Komitee leiab, et ei ole võimalik viia läbi tõhusat 2013. aasta järgse ÜPP reformi ilma selge teabeta otsuste kohta ELi eelarve ulatuse ja koosseisu küsimuses. Komitee usub siiski, et tuleb tagada selle eelarveosa kinnitamine, mis on Euroopa Liidu poolt seni olnud reserveeritud ÜPP-le.

1.11 Komitee juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Liidu põllumajandusturgude edasine avamine toob kaasa veelgi suurema konkurentsiturve ning rahvusvaheliste turgude volatiilsus mõjutab veelgi tugevamalt tootjahindu. Komitee tunneb muret selle pärast, et turgusid ei ole võimalik olemasolevate vahenditega piisavalt stabiliseerida. Seda tuleb eelseisva reformi puhul arvesse võtta mitte ainult otsetoetuste ümberkorraldamisel, vaid ka turgude stabiliseerimisele suunatud vahendite muutmisel

2. Teatise kokkuvõte

2.1 Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid

2.1.1 Euroopa Komisjoni arvates peaks 2013. aasta järgne ÜPP panustama järgmiste eesmärkide saavutamisse ⁽³⁾.

— elujõuline toiduainetööstus,

— loodusvarade jätkusuutlik majandamine ja kliimameetmed,

— territoriaalse tasakaalu ja mitmekesisuse säilitamine maapiirkondades.

2.2 Tulevase ühise põllumajanduspoliitika vahendid

2.2.1 Komisjoni arvates jäävad tootmiskohustusest lahutatud otsetoetused Euroopa põllumajanduse peamiseks toetusmeetmeks (tootmiskohustusest lahutatud otsetoetus, mis on ühtne kõigile ühe piirkonna või liikmesriigi põllumajandustootjate jaoks). Tõhususe ja õigluse suurendamiseks on ette nähtud

⁽³⁾ Euroopa Komisjon, pressiteade IP/10/1527, 18. november 2010.

üleminek ajaloolistelt toetustelt kindlasummalisele ja ühtsele pindalatoetusele (põhitoetus). ELi põllumajandustootjate majanduslikud ja looduslikud tingimused on aga väga erinevad, mis räägib otsetoetuste õiglase jaotamise kasuks. See toetus põhineb ülekanvatel õigustel, mida saab aktiveerida ainult ühendatult põllumajandusmaaga ja mis sõltuvad nõuetele vastavuse tingimuste täitmisest. Viimaseid tuleb lihtsustada ning neisse tuleb kaasata vee raamdirektiivi eesmärgid. Komitee paneb ette kaaluda põllumajandusettevõtte kohta antava otsetoetuse piirmäära kehtestamist (nn piiristamine), mille mõju võiks väheneda vastavalt tööhõive tasemele.

2.2.2 Vastavalt Euroopa Komisjoni seisukohale tuleks 2013. aasta järgse ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames näha ette veel kahte liiki otsetoetusi rohelisema põllumajanduse soodustamiseks (otsetoetuste keskkonnasõbralikkuse komponendi tugevdamine): 1) kogu ELis kohaldatav hektaritoetus, mida makstakse põllumajandustootjate võetud põllumajanduse keskkonnakohustuste eest, mis lähevad kaugemale nõuetele vastavuse põhitingimustest (püsikarjamaa, külvikorrad, ökoloogilistel põhjustel söötijäetud maa jne); 2) täiendav pindalatoetus, mida antakse põllumajandustootjatele, kes tegutsevad ebasoodsate tingimustega ja/või eriliste looduslike ebasoodsate tingimustega piirkondades, lisaks ÜPP teise samba alusel antavale toetusele.

2.2.3 Ette on nähtud mõned erandid toetuse tootmiskohustusest lahutamise küsimuses. Teatud piirkondadele ja teatud konkreetsele tootmisele võidakse anda tootmiskohustusega seotud toetust selgelt kindlaksmääratud summa ulatuses. Väike- ja talunike jaoks on ette nähtud lihtne ja konkreetne toetuskava, töökohtade kadumise vältimiseks maapiirkondades. Vastuseks Euroopa Kontrollikoja kriitikal otsetoetuste toimimise mehhanismide kohta, teeb komitee ettepaneku suunata abi üksnes tegelikele põllumajandustootjatele.

2.2.4 Komisjoni arvates on vajalik säilitada teatavad turumeetmed. Neid vahendeid peab olema võimalik kasutusele võtta kriisilukorras erakorraliselt. Soovitatakse eelkõige pikendada sekkumisperioodi, kohaldada nn häireklausleid ja eraladustamise kasutamist muude toodete puhul ning parandada kontrolli. Komisjon kuulutab sellega seoses välja ettepanekute esitamise piimaturu stabiliseerimiseks ja rõhutab vajadust mõelda suhkru-sektori tuleviku peale. Lisaks sellele nähakse 2013. aasta järgse ÜPP raames ette ka konkreetsed sekkumismeetmed toiduainete tarneahela toimimiseks ja põllumajandustootjate läbirääkimispositsiooni parandamiseks.

2.2.5 Vastavalt komisjoni seisukohale tugineb ÜPP üldine ülesehitus jätkuvalt kahele sambale. Maaelu arendamiseks antavad toetused peavad keskenduma peamiselt konkurentsivõimele, innovatsioonile, kliimamuutuse vastu võitlemisele ja keskkonnale, kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga. Seda

silmas pidades on ette nähtud lisada teise sambasse riskijuhtimise abivahendite komplekt, mida liikmesriigid võivad kasutada põllumajandustootmise ja -tulude stabiliseerimise tagamiseks.

3. Üldised tähelepanekud

3.1 Komitee märgib, et komisjon on oma teatises arvestanud komitee varasemates arvamustes väljendatud seisukohti⁽⁴⁾:

— vajadus jaotada ressursse liikmesriikide vahel õiglaselt;

— vajadus loobuda ühtsete otsetoetuste õiguste väärtuse kvantifitseerimisel ajaloolisest võrdluspunktist;

— keskkonnasäästlikkust soodustava ühtse otsetoetuse kehtestamine, et tulla toime uute väljakutsetega, eelkõige kliimamuutuste, taastuvenergia, veevarude haldamise ja bioloogilise mitmekesisuse⁽⁵⁾ valdkonnas, ning seostada makstav toetus paremini kaupade ja teenustega, mida põllumajandustootja ühiskonnale tarnib ja mille eest ta ei saa tavaliselt tasu turult, ning et põllumajandustootjatele, kes tegutsevad spetsiifilistes ebasoodsates põllumajandus- ja kliimatingimustes, asjaolu, mis tõstab nende tootmise omahinda, makstaks hüvitist;

— vajadus reserveerida otsetoetused ainult tegevatele põllumajandustootjatele vastavalt tingimustele, milles võetakse arvesse olemasolevat tööhõivet ja igas põllumajandusettevõttes loodavaid töövõimalusi ning arvestades eelkõige tasustatud ja mitte tasustatud töö, sh töövõtulepingu alusel põllumajanduses või metsamajanduses tehtava töö intensiivsust

3.2 Arvamuses NAT/449 „Ühise põllumajanduspoliitika reform aastal 2013” kutsus komitee „komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles selgelt kirjeldama ühise põllumajanduspoliitika eesmärki ning seejärel esitama vajalike vahendite paketi ning avaldama rahastamisvajadused”. Komitee täheldab, et komisjon ei järgi teatise tekstis seda loogilist järjekorda. Ta palub seega komisjonil selgitada paremini, millised on 2013. aasta järgse ÜPP eesmärkide, õigusaktide ja finantsressursside vahelised seosed.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika reform aastal 2013” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 5.6.11)

⁽⁵⁾ Nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta otsus, millega muudetakse otsust 2006/144/EÜ ühenduse maaelu arengu strateegiasuuniste kohta: programmiperiood 2007–2013 (ELT L 30, 31.1.2009, lk 112)

3.3 Eesmärgid

3.3.1 Arvamuses NAT/449 „Ühise põllumajanduspoliitika reform aastal 2013” meenutas komitee, et „pärast 2013. aastat peab ÜPP (...) tulemuseks andma (...) Euroopa põllumajandusmudeli, mis peaks põhinema toiduga isearustamise ja säästvuse põhimõtetel ning põllumajandustootjate ja tarbijate tegelikel vajadustel”. Komitee soovib välja tuua objektiivsed põhimõtted, millele ÜPP peab tuginema:

- aidata tagada toiduga kindlustatus Euroopas ja maailmas, nii koguseliselt kui ka kvaliteedilt ⁽⁶⁾;
- aidata turge stabiliseerida ⁽⁷⁾, püüdes eelkõige piirata põllumajandustoodete hinnakõikumisi;
- toetada Euroopa põllumajandustootjate sissetulekuid, mis on väiksemad teistes Euroopa majanduse sektorites tegutsevate töötajate teenitud tuludest ⁽⁸⁾;
- panustada selliste kaubandusreeglite süsteemi kehtestamisse, mis võimaldavad säilitada Euroopa põllumajanduse ja toidutootmise süsteemi ja vältida konkurentsimoonutusi;
- võimaldada põllumajandustootjatel tagasi saada turujõud turustajate, eelkõige suurte jaemüügikettide suhtes ⁽⁹⁾;
- edendada ressursside säästvat kasutust ning looduslike levilate ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset, asudes põllu- ja metsamajanduse abil aktiivsemalt võitlema kliimamuutustega ⁽¹⁰⁾;
- stimuleerida kohalike kvaliteettoodete tootmist ja turustamist maapiirkondades, edendades uusi turustusviise ⁽¹¹⁾;
- luua õiguslikud tingimused selleks, et põllumajandustootjad võiksid juhtida lühikesi ja läbipaistvaid tootmisahelaid;

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika tulevik pärast 2013. aastat” (ELT C 318, 23.12.2009, lk 66, punkt 2.3).

⁽⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 5.2) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ühise põllumajanduspoliitika praeguse olukorra hindamine ja selle tulevik pärast 2013. aastat” (ELT C 44, 16.2.2008, lk 60, punkt 7.4.2).

⁽⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 3.7).

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Toiduainete tarneahela parem toimimine Euroopas” (ELT C 48, 15.2.2011, lk 145, punkt 3.6).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 4.7).

⁽¹¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 5.5.15).

— edendada ELi 2020. aasta strateegia põllumajandusele ja maapiirkondadele suunatud prioriteete, eriti haridust ja innovatsiooni (*smart growth*), taastuenergia arendamist (*sustainable growth*) ning maapiirkondade tööhõivepotentsiaali tugevdamist (*inclusive growth*), järgides ELis ja kolmandates riikides tööhõivealaseid häid tavasid töölepingute sõlmimisel põllumajanduses.

3.3.2 Toidukaupadega varustatus mõistlike hindadega on küsimus, mis jääb ülemaailmse demograafilise surve ja tarbimise kasvu kontekstis Euroopa Liidu põllumajanduse prioriteetseks eesmärgiks, millele tuleb leida poliitiline ja strateegiline lahendus, mille keskmis on maailma areng ja toiduga varustatuse kindlus.

3.3.3 Komitee on seisukohal, et „põllumajandustootjad ootavad õigustatult, et nad saaksid õiglast sissetulekut oma toodete müügist turul ja Euroopa põllumajandusmudeli raames ühiskonnale pakutavate teenuste tasustamisest” ⁽¹²⁾. ÜPP osatähtsus ei saa seega piirduda vahendite jaotamisega. Komitee palub selles küsimuses komisjonil täpsustada, kuidas on uue ÜPP raames kavas käsitleda turgude stabiliseerimise probleemi, esitades eelkõige lahendusi hindade ja põllumajandustulude stabiliseerimiseks.

3.3.4 Euroopa põllumajanduspoliitika keskmis peab olema innovatsioon ja konkurentsivõime. Komitee on seisukohal, et tuleb tõhustada ELi maaelu arengu ja metsanduspoliitika meetmete panust bioloogilise mitmekesisuse säilimisel, CO₂ sidumisel, energia tootmisel ja säästmisel ning toiduainete tootmisel ja reklaamimisel ning piirkondade tasakaalustatud arendamisel. Maaelu arendamine võib anda võimaluse luua uusi ettevõtteid ja töökohti, aidates mitmekesistada sissetulekuvõimalusi põllumajanduses. Tuleks pealegi meenutada, et toiduainete töötlemisega seonduvad tegevused kujutavad endast ühte peamist majanduslikku tegevusvaldkonda maapiirkondades. Sellega seoses ei tohiks unustada toetada maapiirkondade arengu raames maapiirkondade põllumajandus- ja toiduainetööstusettevõtteid, kes rakendavad koos põllumajandustootjatega meetmeid teadus- ja arendustegevuse, koolituse, uuendustegevuse, ekspordi tõhustamise valdkonnas ning põllumajandusettevõtete koostööalgatuste (nt ühissetevõtted) valdkonnas, et arendada oma konkurentsivõimet turul.

3.3.5 Komitee meenutab hindade kõikumuse küsimust põllumajandusturgudel, mis kujutab endast kõnealusel sektoris juurdunud probleemi, mis on muutunud eriti teravaks viimastel aastatel selliste erinevate tegurite tõttu nagu äärmuslikud kliimatingimused, energiahinnad, spekulatsioon ja globaalse nõudluse kasv rahvastiku juurdekasvu tagajärjel. Sellega seoses meenutab komitee, et põllumajandustoodete hinnad on pärast nende olulist tõusu aastatel 2006-2008 ning sellele järgnevat olulist langust paari viimase kuu jooksul jällegi tõusnud. Komitee

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform” (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 5.3).

leiab, et sellistel põllumajandustoodete hindade äärmiselt suurel kõikumisel on väga negatiivsed tagajärjed nii tootjatele kui tarbijatele. Lisaks tunneb komitee muret, et ka ELis proovivad väljaspool põllumajandust tegutsevad investorid üha enam osta maad investeerimise ja spekulatiivsetel eesmärkidel, mis kindlasti ei saa olla kooskõlas Euroopa põllumajandusmudeliga.

3.3.6 Uue ÜPP raames tuleks tõhustada ja toetada uusi põllumajandusstruktuure, mis tõmbavad eelkõige ligi noori, ühtlasi ka selleks, et tagada Euroopa põllumajanduse tulevik. Kui võtta arvesse asjaolu, et üksnes 7 % Euroopa põllumajandustootjatest on alla 35-aastased ning et olukord on teatud liikmesriikides veelgi kriitilisem, on kõnealuses sektoris põlvkondade vahetus igati vajalik. Praegu on EL-27s iga kolmas põllumajandustootja üle 65 aasta vanune ning paljud neist jäävad lähiaastatel pensionile. Seetõttu on vaja, et ÜPP panustaks ELi tasandi poliitika rakendamisse, innustades põllumajandusstruktuuride kohandamist kooskõlas ambitsioonika tööhõivepoliitika rakendamisega põllumajandussektoris.

3.4 Õigusaktid

3.4.1 Komitee rõhutab ÜPP otsetoetuste tähtsust Euroopa põllumajandusmudeli säilitamisel. Otsetoetuste eraldamine võimaldab toetada Euroopa põllumajandustootjaid, kes pakuvad avalikke hüvesid ja teenuseid, millel on küll suur väärtus ühiskonna jaoks, kuid mille eest ei tasustata adekvaatsete hindadega põllumajandus- ja toiduaineturgul.

3.4.2 Tuleb ette näha uue ÜPP vahendite ja eelkõige ühtsete otsemaksete toimimise üksikasjade lihtsustamine. Komitee nõustub vajadusega lihtsustada kohustusi keskkonnanõuete valdkonnas (Cross-Compliance) ning nõuab kontrollisüsteemi ja sellega seonduvate toetuste vähendamise menetluste ratsionaliseerimist. Komitee rõhutab, et keskkonناسäästlikkust soodustava ühtse otsemakse taotlemise kord peaks võimaldama põllumajandusettevõtetal saada ÜPP-st toetust hõlpsamini ning sellega ei tohiks kaasneda kõrgemad kulud ega suurem halduskoormus. Sellega seoses ning arvestades ka uute tingimuste võimalikku laiendamist (nt vee raamdirektiivi kaudu), palub komitee komisjonil hoolikalt hinnata nende sätete mõju ja määratleda rakendusmenetlused, mis ei tooks kaasa lisakohustusi põllumajandustootjatele.

3.4.3 Komitee kiidab heaks põhimõtte, mille kohaselt peavad piirkondlikul tasandil diferentseeritavad põhitootused olema kindlasti ühendatud konkreetsete teenetega keskkonناسäästlikkuse valdkonnas. Käimasolevad arutelud näitavad, et mõnikord võib osutuda raskeks eristada esimese samba keskkonناسõbralikkuse komponenti (otsetoetuste keskkonناسõbralikkuse komponent) teise samba põllumajandus- ja keskkonnameetmetest.

3.4.4 EMSK kiidab heaks otsetoetuste summa määratlemise uue kriteeriumi kehtestamise. Selleks teeb ta ettepaneku viia läbi analüüs eesmärgiga määratleda otsetoetuste põhikomponendi kindlaksmääramiseks võrdlusterritoorium (Euroopa, riik või piirkond). EMSK teeb ühtlasi ettepaneku uurida võimalust seada otsetoetuste ühe komponendi tingimuseks tööjõumahukus ning teiste heade tavade rakendamine konkurentsivõime, töö ja innovatsiooni alal.

3.4.5 Komitee kiidab heaks otsuse, luua lihtne ja konkreetne toetuskava väiketalunike jaoks. Komitee palub seoses sellega komisjonil täpsustada kriteeriumeid, mida rakendatakse väiketalunike määratlemisel. Komitee kutsub eelkõige üles arvesse võtma konkreetseid struktuurilisi erinevusi, mis iseloomustavad eri liikmesriikide põllumajandust.

3.4.6 Komitee analüüsib praeguste turuinstrumentide (garanteeritud hinnad, imporditollimaksud, eksporditoetused, riiklik ladustamine, kvoodid, maade sööti jätmine jne) kohandamise mõju. Ta rõhutab kõnealuses küsimuses, et nendest turvaabinõudest ei piisa põllumajandustoodete turgude stabiliseerimise tagamiseks ja eelkõige nende probleemide lahendamiseks, mis esinevad piimatootmisesektoris⁽¹³⁾. Et tugevdada põllumajandustootjate positsiooni väärtuste tootmise ahelas ning võidelda hindade ebastabiilsuse ja suurte jaemüügikettide liigse turujõuga, peab komitee soovitavaks rakendada 2013. aasta järgse ÜPP raames konkreetseid põllumajandustootjate või nende esindajate poolt hallatavaid vahendeid, mille eesmärk on koondada pakumist ja parandada kaubandussuhteid, kasutades mõne ühise turukorralduse raames juba katsetatud meetmeid ja mehhanisme.

3.4.7 Komitee kutsub üles arendama ÜPP meetmeid kohalike kvaliteetsete põllumajanduslike toidukaupade väärtustamiseks ja edendamiseks Euroopa Liidu ja kolmandate riikide turgul, seda ka põllumajanduslike toiduainetööstusharude toimimise parandamiseks ning Euroopa Liidu territooriumil toodetud toiduainete valiku paremaks tutvustamiseks, tarbijate nõudmiste rahuldamiseks ja uute välisturgude loomiseks. Selleks soovib komitee kehtestada head tavad põllumajandustoodete märgistamisel, mis võimaldaks vastata ühiskonna kasvavale nõudlusele teabe ja läbipaistvuse järele.

3.4.8 Komitee meenutab, et Euroopa Liidus on 40 miljonit vaest, kellel ei ole piisavalt süüa. Seoses sellega kutsub komitee komisjoni üles tõhustama ÜPP raames toiduainete jagamist ELi enim puudust kannatavatele inimestele.

⁽¹³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika praeguse olukorra hindamine ja selle tulevik pärast 2013. aastat“ (ELT C 44, 16.2.2008, lk 60, punktid 7.4.13-7.4.15) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform“ (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punkt 5.5.9)

3.4.9 Maaelu areng võib aidata kaasa maaelu sektorite ja piirkondade vajaduste rahuldamisele. Komitee peab soovitavaks säilitada ÜPP praegune kahe samba struktuur, kuid soovib kummagi samba pädevusse kuuluvad meetmed ümber korraldada ning soovib sekkumiste suuremat täiendavust⁽¹⁴⁾.

3.4.10 Euroopa põllumajandusmudeli osana on ÜPP oluline ülesanne põllumajandustootmise säilitamine ELi kõigis osades. Komitee rõhutab kõnealusel seoses ebasoodsamatele piirkondadele suunatud meetmete erilist tähendust maaelu arengu raames. Äraproovitud meetmeid (nagu nt ebasoodsate looduslike ja kliimaatiliste tingimuste kompenseerimine) tuleks tingimata jätkata võimalikult suure järjepidevuse huvides.

3.5 ELi eelarve ja ÜPP jaoks mõeldud rahalised vahendid

3.5.1 Komitee on seisukohal, et eesmärgid, mis tänapäeva ühiskond Euroopa põllumajandusele on seadnud, on eriti ambitsioonikad ja rasked saavutada. Nendeni jõudmiseks on vaja tulevikus säilitada tõhus ÜPP sobiva vahendite pagasiga, tõhusate menetlusviisidega ja piisavate finantsressurssidega⁽¹⁵⁾. Lisaks sellele on hädavajalik integreerida ÜPP kõikidesse teistesse ELi poliitikavaldkondadesse (ettevõtetus, kliimameetmed, valdkondadevahelised poliitikad, majandus, rahandus ja maksustamine, tööhõive ja sotsiaalsed õigused, energia ja loodusvarad, keskkond, tarbijad ja tervishoid, välissuhted ja välisasjad, piirkonnad ja kohalik areng, teadus ja tehnoloogia).

3.5.2 Komitee arvates tuleks arutelu teemal „ÜPP 2020. aastal“ arvestada asjaolu, et finantsperspektiivi ja eelarve puuduvat asjakohastamist silmas pidades on raske saavutada tulevase ÜPP teatistes seatud eesmärgid ja kaitsta Euroopa põllumajandusmudelit.

3.5.3 Komitee on arvamisel, et 2013. aasta järgse ÜPP reform annab võimaluse käsitleda rahaliste vahendite ümberjaotamist nii esimese kui teise samba raames. Eelkõige tuleb lahendada tasakaalustamatuse küsimus ÜPP ressursside jaotuses riigi tasandil, mis seab halvemas olukorda eelkõige uued liikmesriigid. Sellega seoses on ajaloolisest võrdluspunktist loobumise tõttu vaja kindlaks määrata uus kriteerium, et määratleda igas liikmesriigis otsetoetusele rakendatav riiklik piirmäär. Selleks soovib komitee pragmaatilist lähenemisviisi rakendades ja eri liikmesriikide olukordade mitmekesisust arvestades võtta ka teisi kriteeriume peale põllumajandusmaa antud riigis. Eelkõige võiks

elukallidusega, tööhõivega, lisaväärtusega ning agrokliimaatiliste tingimuste ja tootmiskulude erinevusega seonduvate kriteeriumide kohaldamine väärtustada põllumajanduse panust maapiirkondade arengusse⁽¹⁶⁾.

3.5.4 Komitee kiidab heaks komisjoni valiku mitte kavandada riiklike kaasrahastamisvormide esimese samba raames sekkumiseks. Teise samba küsimuses peab komitee vajalikuks kinnitada riiklikku kaasrahastamist, et rakendada meetmeid maaelu arengu valdkonnas. Seega peab komitee vajalikuks innustada arutelusid seni vastu võetud otsuste üle maaelu arengu riiklikku kaasrahastamise ulatuse kohta, et arvestada paljude liikmesriikide eelarveraskusi ja parandada investeeringute tasuvust riiklikul tasandil⁽¹⁷⁾.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee teeb ettepaneku arutada põllumajanduse ja toiduainetööstuse sektoris kohaldatavate konkurentiaalsete ühenduse õigusaktide võimalikku läbivaatamist, eesmärgiga parandada põllumajanduse ja toiduainetööstuse sektorite toimimise mehhanisme ning taastada turujõudude tasakaal toiduainete tarneahela eri lülide vahel, ning eelkõige jaemüüjate suhtes.

4.2 Komitee kiidab heaks ÜPP raames rakendatavate riskijuhitamise vahendite tõhustamise. Komitee leiab, et kõnealused vahendid peavad aitama vähendada kõikumisi sisetulekutes ja turgude ebastabiilsust. Lähitulevikus on kavas tõhustada kindlustusvahendite suurendamist ja investeerimisfondide loomist, mis peavad võimaldama põllumajandustootjatel tulla toime terviseriskide ja kliimast tulenevate riskidega. Komitee, meenutades ülemaailmset tõsist finantskriisi, palub komisjonil selgitada võimalikult kiiresti nende vahendite rakendusüksikasju. Komitee väljendab kahtlusi võimaluse suhtes kaasata riskijuhitamise meetmed teise samba meetmete hulka, rõhutades, et riikliku kaasrahastamise kohustus võib vähendada liikmesriikide innustust rakendada kõnealuseid uusi vahendeid.

4.3 Komitee võtab huviga teadmiseks komisjoni ettepaneku edendada alternatiivseid turustuskanaleid, et saada kasu kohalikest ressurssidest tänu meetmetele, mis kuuluvad teise sambasse ja mille eesmärk on laiendada ja kindlustada otsemüüki ja kohalike turge. Komitee on seisukohal, et neid alternatiivseid kaubandustavasid tuleb ergutada, eelkõige määratledes ühenduse *ad hoc* õigusraamistiku.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika tulevik pärast 2013. aastat“ (ELT C 318, 23.12.2009, lk 66, punkt 4.3)

⁽¹⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika tulevik pärast 2013. aastat“ (ELT C 318, 23.12.2009, lk 66, punkt 2.5)

⁽¹⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika 2013. aasta reform“ (ELT C 354, 28.12.2010, lk 35, punktid 5.7.4, 5.8.4 ja 5.8.5)

⁽¹⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika praeguse olukorra hindamine ja selle tulevik pärast 2013. aastat“ (ELT C 44, 16.2.2008, lk 60, punkt 7.6.11)

4.4 Komitee loodab, et ühise turukorralduse läbirääkimised jätkuvad ja viiakse lõpule, ning rõhutab mõju, mida turgude suurem avamine ja kaubanduskokkulepped, eelkõige Mercosuriga, võivad avaldada ÜPP tõhusale toimimisele⁽¹⁸⁾. Komitee soovib rõhutada, et kõnealuse asjaolu tulemusel suureneks konkurents ja põllumajandustoodete hindade kõikumus rahvusvahelistel turgudel. Seda tuleks arvestada ÜPP reformi raames nii turgude stabiliseerimise vahendite muutmisel kui otsetoetuste vahendite ümbersuunamisel. Rahvusvaheline kaubandus võib oluliselt kaasa aidata toidu kättesaadavuse parandamisele, suurendades turul oleva toidu hulka ja selle mitmekesisust⁽¹⁹⁾. Komitee meenutab, et Euroopa põllumajandustootjad on ühenduse kohustuslike tootmisnormide tõttu ebasoodsamas olukorras kui kolmandate riikide põllumajandustootjad. Komitee

soovib tugevdada kontrollisüsteeme tooraine impordi suhtes, mis peab vastama Euroopa toodete suhtes kehtivatele nõuetele, sest vastasel korral tekib ebaaus konkurents ja sotsiaalne dumping, aga ka negatiivne mõju põllumajandustoodete ja toiduainete töötlemise kvaliteedile.

4.5 Komitee kutsub komisjoni üles võtma meetmeid, mis võimaldavad lahendada Euroopa põllumajanduses esinevat valgusöötade defitsiidi probleemi, mis piirab teatavate tootmis-sektorite arengut Euroopa Liidus. Sellega seoses jälgib komitee huviga meetmete rakendamist, mille eesmärk on luua koosmõju põllumajanduse ja energiaprogrammide ja taimsete valkude tootmist tõhustavate meetmete vahel Euroopas.

Brüssel, 16. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühise põllumajanduspoliitika praeguse olukorra hindamine ja selle tulevik pärast 2013. aastat“ (ELT C 44, 16.2.2008, lk 60, punkt 7.4.9)

⁽¹⁹⁾ KOM(2010) 127 – teatis „Eli poliitiline raamistik, millega toetatakse arenguriike toiduga kindlustatuse probleemide lahendamisel“

LISA

komitee arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel enam kui veerandi häältest:

Punkt 1.5 Viimane lause välja jätta:

„Komitee kiidab heaks eesmärgi eraldada ÜPP toetusi üksnes neile põllumajandustootjatele, kes edendavad aktiivselt Euroopa põllumajandusmudelit, rakendades nii esimese kui teise samba alusel saadud toetusi. Kõigi esimese ja teise samba alusel eraldatud toetuste eesmärgiks peab olema sotsiaalsete, keskkonna- ja majandusprobleemide lahendamine. Sellega seoses kutsub komitee komisjoni üles esitama tegeliku põllumajandustootja määratluse, mida saaks kohaldada kogu Euroopa Liidu territooriumil. Komitee teeb ettepaneku, et tegev põllumajandustootja määratlus toetaks eelkõige põllumajandustoodete tootmise, avalike hüvede loomise ja üldist huvi pakkuvate teenuste osutamise ning kohapeal toimuva otseturustamise kriteeriumidele.”

Hääletuse tulemus

Poolt hääletas:	74
Vastu hääletas:	125
Erapooletuid:	29

Punkt 1.7 Muuta järgmiselt:

„Komitee pooldab toetuste piimäärade kehtestamist, mille puhul tuleb arvestada asjaomase riigi või piirkonna põllumajandustruktuuri. Komitee teeb ettepaneku, et piimäärade kehtestamisel võetaks arvesse tasustatud ja mitte tasustatud töö mahtu ettevõttes ning ühtlasi põllumajandustootja enda tööd, et õigustada ka ühiskondlikust seisukohast ÜPP toimimiseks mõeldud majanduslike vahendite kasutamist. Lisaks sellele peab komitee vajalikuks arvestada nende põllumajandusettevõtete eripära, mis kuuluvad mitmele omanikule või moodustavad põllumajandustootjate kooperatiive või ühistuid, luues seose toetuste ja tootmises osalevate partnerite arvu vahel. Komitee ei saa nõustuda toetuste piimäärade kehtestamisega. Kõiki põllumajandustootjaid tuleb kohelda ühtviisi, sõltumata nende suurusest või õiguslikust vormist. Seepärast on komitee seisukohal, et igasugused toetuse piimäärad on vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega, kuna sellise määra kehtestamiseks puudub objektiivne alus.”

Hääletuse tulemus

Poolt hääletas:	62
Vastu hääletas:	155
Erapooletuid:	20

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega muudetakse määrust (EÜ) nr 648/2004 selles osas, mis käsitleb fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamist kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites”

KOM(2010) 597 lõplik – 2010/0298 (COD)

(2011/C 132/12)

Üksikraportöör: **Nikolaos LIOLIOS**

Vastavalt 10. novembril 2010 ja 24. novembril 2010 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 kohaselt konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega muudetakse määrust (EÜ) nr 648/2004 selles osas, mis käsitleb fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamist kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites”

KOM(2010) 597 lõplik — 2010/0298 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2010.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused

1.1 Komitee tunnistab vajadust vaadata läbi määrus (EÜ) nr 648/2004 selles osas, mis käsitleb fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamist kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites. Vajadus on põhjendatud järgmiselt:

— Kuigi fosfaatide sisaldus pesuvahendites ehk detergentides aitab eutrofeerumisele kaasa vähemal määral kui muud allikad, näib et kogu ELi vee eutrofeerumissohu vähendamise huvides oleks tõhusaim poliitiline valik fosfaatide sisalduse piiramine.

— Absoluutselt hädavajalik on tagada kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite täielikult ühtlustatud siseturg, säästes sel viisil tööstust ja haldusasutusi turu killustumisest tulenevatest lisakuludest ning vastastikuse tunnustamise kohustusest, mis võimaldaks ühes ELi liikmesriigis seaduslikult turustatavaid tooteid importida ja tarbimiseks heaks kiita kõigis teistes liikmesriikides isegi siis, kui neis riikides kehtivad fosfaatide sisalduse piirangud.

— Nende liikmesriikide riiklikel ametiasutustel, kes on võtnud vastu õigusakti fosfaatide sisalduse kohta detergentides, et võidelda eutrofeerumise vastu, on raskem seda õigusakti rakendada määrusest 764/2008/EÜ tulenevate vastastikuse tunnustamise kohutuste tõttu.

— Liikmesriikides võetavatest mitmetest meetmetest oluliselt tõhusam oleks võtta ühtne meede ELi tasandil.

1.2 Komitee on rahul Euroopa Komisjoni üldise lähenemisviisiga, mille kohaselt uuritakse veekeskkonnas eutrofeerumissohu vähendamise eesmärgiga paralleelselt detergentides fosfaatide muude ainetega asendamise tehnilist ja sotsiaalmajanduslikku teostatavust ning selle asendamise mõju tõhususele ja tulususele.

1.2.1 Sellega seoses toetab komitee valikut 4, mille kohaselt ei tuleks laiendada fosfaatide ja teiste fosforit sisaldavate ainete kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites kasutamise piiranguid kodumajapidamises kasutatavatele nõudepesumasinate detergentidele või tööstuses ja asutustes kasutatavatele detergentidele.

1.3 Ettepanekus ei ole palju uusi elemente, seal rahuldutakse ELi tasandi õiguslike meetmete kehtestamisega ning fosfaatide ja teiste fosforiühendite kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites kasutamise praeguse vähendamissuundumuse toetamisega. Komitee märgib, et komisjon võtab endale kohustuse vähendada maksimaalselt selle laialdaselt tarbitava tootekategooria keskkonnamõju. Ettepanekul oleks rohkem kaalu, kui selles võetaks arvesse komitee käesolevas arvamuses esitatud soovitusi. Komitee tunnistab, et kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite tootjad on aidanud väga palju kaasa oma toodete keskkonna mõju piiramisele, kasutades – enamjaolt vabatahtlikult – fosfaatide asemel asenduslahendusi.

1.4 Komitee on seisukohal, et kui määrus (EÜ) nr 648/2004 on läbi vaadatud selles osas, mis käsitleb fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamise piiramist kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites, siis tuleks enne asjaomaste sätete kohaldamist jätta piisav kohanemis- ja ettevalmistusaeg. Komitee on arvamusel, et toodete koostise kohandamiseks ning seadmete ja tootmisprotsessi jaoks hädavajalike muutuste elluviimiseks – eelkõige väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes – on vaja ühte kuni kahte aastat.

2. Sissejuhatus

2.1 Fosfaate ja eelkõige naatriumtripoliüfosfaate kasutatakse detergentides vee kareduse vähendamiseks ja tõhusa toimimise tagamiseks. Siiski võivad nad kahjustada veekeskkonda ja seada ohtu selle ökoloogilise tasakaalu, põhjustades vetikate kasvu suurenemist sellise nähtuse kaudu nagu eutrofeerumine. Isegi kui detergentidest pärinevad fosfaadid on alles kolmandal kohal nende tegurite hulgas, mis soodustavad veekeskkonnas fosfaatide sisalduse suurenemist, näib nende sisalduse piiramine kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites tehnilisest ja majanduslikust vaatenurgast tõhusaima viisina, et vähendada eutrofeerumise nähtuse ohtu.

2.2 Määrusega (EÜ) 648/2004 detergentide kohta ühtlustati nende turule laskmist, kuid ainult seoses detergentide märgistamise ja nendes sisalduvate pindaktiivsete ainete biolagundatavusega. Võttes arvesse eutrofeerumisest põhjustatud muret, nõuti määruse artiklis 16, et komisjon hindab enne 8. aprilli 2007 „fosfaatide kasutamist, esitab sellekohase aruande ning põhjendatud juhul seadusandliku ettepaneku fosfaatide kasutamise kohta, pidades silmas nende kasutamise järk-järgulist kaotamist või piiramist erirakendustes”. Komisjon tutvustas 2007. aastal oma aruannet ⁽¹⁾, kust ta jõudis järeldusele, et teadmised selle kohta, milline on detergentides leiduvate fosfaatide roll eutrofeerumises, ei ole veel piisavad, kuid need paranevad kiiresti. Pärast seda tehtud teaduslik töö, samuti teave võimalike piirangute majandusliku ja sotsiaalse mõju kohta, on olnud alus mõju hindamise lõpparuandele ⁽²⁾, milles analüüsitakse mitmeid poliitilisi valikuid, mis käsitlevad fosfaatide kasutust pesuvahendites.

2.3 Komisjon käivitas mitmeid uuringuid, et teha kindlaks, kas fosfaatide sisalduse piiramine pesuvahendites oleks ELis eutrofeerumise vähendamise seisukohast õigustatud. Nende uuringute alusel toimusid edasised arutelud detergentide määruse rakendamise eest vastutavate pädevate asutuste töörühma („detergentide töörühm”) kohtumistel (2006. aasta novembris, 2007. aasta juulis ja detsembris, 2008. aasta juulis ning 2009. aasta veebruaris ja novembris), millest võtsid osa liikmesriigid, tööstus ning keskkonnavalitsused valitsusvälised organisatsioonid.

2.3.1 2009. aastal korraldati Euroopa Ettevõtlusvõrgustiku (*Enterprise Europe Network*) kaudu üksikasjalikum arutelu detergente tootvatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, et saada rohkem teadmisi fosfaatide ja nende alternatiivide kasutamise hetkeseisust detergentide väljatöötamisel ning hinnata fosfaatide võimaliku piiramise mõju neile VKE-dele.

2.3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel paluti koostada arvamus komisjoni ettepaneku KOM(2010) 597 kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 648/2004 ja mille faktilise aluse moodustavad ülalnimetatud uuringud ja konsultatsioonid.

⁽¹⁾ KOM(2007) 234.

⁽²⁾ SEC(2010) 1278.

3. Komisjoni dokumendi põhisisu

3.1 Käesoleva ettepanekuga, mis juhindub kõnealuse määruse (EÜ) nr 648/2004 artikli 16 kohaselt tehtud komisjoni hindamiste ja mõjuhindangu järeldustest, soovitakse muuta määrust (EÜ) nr 648/2004 detergentide kohta, piirates kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite fosfaatide ja muude fosforiühendite sisaldust, et vähendada pesuvahendite osakaalu ELi pinnavete üldises eutrofeerumises.

3.1.1 Üldeesmärk on tagada keskkonna kõrgetasemeline kaitse pesuvahendites sisalduvate fosfaatide ja muude fosforiühendite võimaliku kahjuliku mõju eest ning samuti tagada hästi-toimiv pesuvahendite siseturg.

3.2 Uuriti viie poliitilise valiku mõju:

- valik 1: ELi tasandil ei võeta midagi ette ning tegutsemisvastutus jääb liikmesriikidele või piirkondliku koostöö raamidesse (algseisund);
- valik 2: tööstusharu vabatahtlikud meetmed;
- valik 3: fosfaatide täielik keelustamine pesuvahendites;
- valik 4: fosfaatide sisalduse piiramine pesupesemisvahendites;
- valik 5: pesupesemisvahendites sisalduvatele fosfaatidele piirväärtuse kehtestamine.

Erinevate poliitiliste valikute mõju analüüsi teostades võeti arvesse teadusliku analüüsi tulemusi pesuvahendites sisalduvate fosfaatide mõju kohta eutrofeerumisohule ELis, ning samuti tõhususe kriteeriume (sealhulgas praktilisust, sotsiaal-majanduslikku mõju ja jälgitavust). Teave saadi peamiselt ülalnimetatud uuringutest ning seejärel sidusrühmadega läbiviidud otsesest konsultatsioonidest.

Valikute hindamine ja mõjuanalüüs näitas, et kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites sisalduvate fosfaatide ja muude fosforiühendite taseme piiramine ELi tasandil vähendaks pesuvahendites sisalduvate fosfaatide mõju eutrofeerumisohule ELi vetes ning vähendaks fosfori eemaldamise kulusid reoveepuhastusjaamades. Sel viisil on võimalik kokku hoida oluliselt rohkem kulusid kui kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite koostise muutmisega fosfaatide asendajatega abil. Seevastu kogu ELi hõlmavate piirangute kehtestamine ei oleks praegu õigustatud nõudepesumasinate pesuvahendite puhul ja tööstuslike või asutustes kasutatavate pesuvahendite puhul, kuna olemasolevad asendajad üldiselt ei rahulda nende rakenduste suuremaid tehnilisi nõudmisi.

4. Üldised märkused

4.1 Komiteel on hea meel, et komisjon on käesoleva ettepaneku koostanud. Võttes arvesse, et kõigi muude detergentide liikide puhul peale kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite ei ole tehnilisest ja majanduslikust vaatenurgast vastuvõetavat asendamisvõimalust, on komitee nõus sellega, et fosfaatide ja muude fosforiühendite kasutamist piiratakse praegusel hetkel ainult kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites. Nagu artikli 16 kohta tehtud muudatuses õigustatult ette nähakse, tuleks uurida ka fosfaatide kasutamise piiramist nõudepesumasinate pesuvahendites. Tootjatele antakse piisav aeg olemasolevate või loodavate uute asenduslahenduste uurimiseks ning selleks, et muuta need tehniliselt ja majanduslikult teostatavaks. Et julgustada tööstust selle eesmärgi poole püüdlema, peaks komisjon algatama konsultatsioonid sidusrühmadega.

4.2 Eri valikutele annab komitee järgmised hinnangud:

— Valikud 1 ja 2 võimaldavad fosfaatide kasutamist vaid aeglaselt vähendada ja seda eeldusel, et praegune suundumus püsib, kuid nende abil ei ole võimalik saavutada detergentide siseturu hea toimimise eesmärki. Samas on selge, et fosfaatide asendamisel muude ainetega ei saa välistada suundumuse pöördumist, mis tooks keskkonnale kaasa negatiivseid tagajärgi.

— Valik 3 näib kõige paremini sobivat eutrofeerumisohtu vähendamiseks, aga seda ei ole soovitatav ellu viia kahel põhjusel: see viiks nõudepesumasinate tõhususe ebaproportsionaalse langemiseni, sest nende jaoks ei ole praegu olemas tehniliselt ja majanduslikult teostatavaid asenduslahendusi, ning kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites asendatakse fosfaatid tihti muude samuti fosforit sisaldavate keemiliste elementidega, eelkõige fosfaatidega, mis aitavad isegi väikestes kogustes kasutamise puhul saavutada suurepärase tulemust nii vee pehmemdamise kui ka pleegitusainete stabiliseerimise osas. Seetõttu ei ole võimalik fosforit pesuvahenditest täielikult kõrvaldada.

— Valik 4 on kõige sobivam valik, kuna see puudutab vaid neid kodumajapidamises kasutatavaid pesupesemisvahendeid, mille puhul on juba olemas toimivad ja laialt kasutusel asenduslahendused, nähes samas ette maksimaalse lubatud fosfaadi sisalduse taseme, mis võimaldab kasutada fosfonaate – ainet, mille olulisust kirjeldati eelmises punktis. Fosfaatide piiramine ainult riiete pesemisvahendites oleks eutrofeerumise vähendamisel vähem tõhus kui valik 3, kuna pesuvahendid hõlmavad vaid 60 % fosfaatide kasutamisest. Nii on nõudepesumasinate tootjail piisavalt aega töötada välja selle kategooria pesuvahendite jaoks tehniliselt ja majanduslikult kohased asenduslahendused. Lisaks võimaldab see ühtlustada spetsifikatsioone ELi tasandil ja tagada kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite siseturu normaalne toimimine. Praegusel hetkel on see killustunud.

— Valik 5 näib küll kindlalt ja täielikult vastavat uuritud eesmärkidele, nt eutrofeerumise vähendamine ja kõigi kategooria detergentide siseturu hea toimimine fosfaadi sisalduse eri piirväärtuste kehtestamise kaudu kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites ja nõudepesumasinate pesuvahendites ning tööstuses ja asutustes kasutatavates pesuvahendites. Arvukaid tehnilisi nõudmisi arvestades ei ole lihtne saavutada üksmeelt nõudepesumasinate ja veel vähem tööstuses ja asutustes kasutatavate pesuvahendite kategooria piirmäärade osas, kuna tootjad on loonud tööstuses ja asutustes kasutatavate pesuvahendite vastavalt iga oma kliendi tööstuslike seadmete vajadustele. Piirmäärade kehtestamisele järgneks tohtu hulk eranditaotlusi ELi toimimise lepingu artikli 114 alusel, mis omakorda tooks kaasa suure bürokraatia koorma riigiasutuste ja komisjoni jaoks.

4.3 Komitee tunnistab, et eutrofeerumisoht ei puuduta kõiki liikmesriike ühtviisi. Sellega seoses avaldab ta rahulolu, et komisjon on teinud ettepaneku säilitada juba jõus olevad sätted, neid vajalikul määral muutes. Nii saavad ELi liikmesriigid hetkest, mil veekeskkonna kaitse seisukohast on sekkumine õigustatud ning tehniliselt ja majanduslikult kohased lahendused kättesaadavad, riigi tasandil oma eeskirjad säilitada või kehtestada uued, et piirata fosfaatide ja muude fosforiühendite sisaldust muudes kui kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Komitee on nõus ettepanekuga määrata kodumajapidamises kasutatavate pesupesemisvahendite elementaarfosfori (P) sisalduse maksimaalseks piirmääraks 0,5 % kaalust, hõlmates kõiki fosfaate ja fosforit sisaldavaid keemilisi ühendeid. Selline piirangu kehtestamine tagab, et fosfaatidele kohaldatavat keeldu ei oleks lihtne rikkuda.

5.2 Komitee avaldab rahulolu, et komisjonil on hilisemas etapis kavas: uurida (pärast kõnealuse ettepaneku vastuvõtmist), mil määral suurendavad nõudepesumasinatele mõeldud fosfaate sisaldavad detergentid eutrofeerumisohtu; koostada Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruanne; ja kui osutub vajalikuks, siis teha ettepanek fosfaadisisalduse piiramiseks neis detergentides. Komitee on siiski seisukohal, et kavandatud viis aastat on sellise aruande tegemiseks suhteliselt pikk aeg, ja annab seega järgmised soovitusd:

— kolme aastaga (kui võimalik, siis veelgi kiiremini) tuleks viia lõpule uuring selle kohta, kui palju aitavad nõudepesumasinatele mõeldud fosfaate sisaldavad detergentid kaasa eutrofeerumisohtu;

— nõudepesumasinate jaoks detergente ja asendustooraineid tootvaid tootjaid tuleks teavitada ning ergutada neid välja töötama ja arendama juba olemasolevaid, aga arenguruumiga asenduslahendusi, mis võimaldavad fosfaate asendada, muutes need lahendused tehniliselt ja majanduslikult kohaldatavateks;

— kui lõpuks selgub, et nõudepesumasinate jaoks mõeldud pesuvahendid mõjutavad eutrofeerumist vaid minimaalselt ja et samal ajal ei ole suudetud leida mitte ühtegi asenduslahendust, mis tagaks tarbijaile detergendi tõhususe, siis tehakse ettepanek kohaldada fosforisisalduse piirangut – väljendatuna kaaluprotsendi või grammidena pesutsükli kohta –, mis oleks piisavalt madal selleks, et mitte liigselt keskkonda mõjutada, ja piisavalt kõrge, et tagada detergendi tõhusus.

5.3 Mis puudutab komisjoni ettepaneku sidusust teiste institutsioonide poliitikameetmete ja ELi eesmärkidega, siis võtab komitee arvesse komisjoni alljärgnevat hinnangut ja tunnistab, et vajalik sidusus on saavutatud.

5.3.1 Kõnealune ettepanek on täielikult kooskõlas vee raamdirektiivi (direktiiv 2000/60/EÜ) eesmärkidega, milles nõutakse, et liikmesriigid saavutaksid 2015. aastaks pinnavee hea ökoloogilise ja keemilise seisundi. Asjaomased liikmesriigid on mõnedes tundlikes ELi piirkondades rakendanud kooskõlastatud tegevust ja ellu on viidud piirkondlikke koostööstrateegiaid, kuid siiani on edusammud olnud aeglased. Seega on komisjoni ettepanek hädavajalik täiendav meede, millega tagada piirkondlike koostööalgatuste edu võitluses piiriülese eutrofeerumisprobleemiga.

5.3.2 Käesolev ettepanek täiendab ka asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ, mille eesmärk on selliste toitainete nagu fosfori ja lämmastiku kontsentratsiooni piiramine pinnavees, et vältida eutrofeerumise vastu.

5.4 Komisjon täpsustab, et ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114, mille eesmärk on luua siseturg ning tagada samas inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemeline kaitse.

5.4.1 Ettepanek vastab ka subsidiaarsuse põhimõttele, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 5 lõikes 3, kuivõrd ettepanek ei kuulu liidu ainupädevusse.

5.4.2 Komisjon toob esile, et kõnealune ettepanek ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik seatud eesmärgi saavutamiseks kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega.

5.4.3 Lõpuks jõuab komisjon järeldusele, et valitud õigusakt peab olema määrus, kuna sellega püütakse ühtlustada fosfaatide ja muude fosforiühendite sisaldust kodumajapidamises kasutatavates pesupesemisvahendites. Sellega tehakse ettepanek muuta juba kehtivat detergendi määrust.

5.4.4 Komitee on komisjoni lähenemisviisidega nõus. Tagamaks, et ka proportsionaalsuse põhimõte oleks kavandatavates sanktsioonides kohaldatud, annab komitee järgmised soovitusel:

— kui kontrolli käigus selgub, et turul on detergent, mille fosforisisaldus jääb 0,5 % ja 2,0 % vahele, ja kui pädevale ametiasutusele esitatud tootekoostis sisaldab vähem kui 0,5 % fosforit, siis ei ole kohustuslik selle toote turult eemaldamine, vaid pigem tuleb sellele määrata haldustrahv, kuna see ei ole tervisele ohtlik. Nimetatud trahv võib olla astmeline sõltuvalt lubatud piiri ületamise määra. Selline 0,5 % piiri ületamine võib olla tahtmatu, kuna võib juhtuda, et tootja toodab seaduslikult samas hoones fosforit sisaldavaid detergente, mis on mõeldud väljaspool ELi paiknevatele riikidele, ja hoolimata eri tooteseeriaste teineteisest lahushoidmiseks võetud meetmetest võib aset leida kerge segunemine. Komisjon peab otsustama, kas tootja peab sellist õnnetust veel täiendavalt põhjendama, vältimaks selliste juhtumite kasutamist 0,5 % piirangust kõrvalehiilimiseks. Tuleb märkida, et sellise toote turult eemaldamine ilma piisava põhjendusega (tervis, kasutusohutus) võib lõpuks viia suurema keskkonnakahjuni, kuna see tooks kaasa korduva transportimise, pakendite hävitamise ja toote kõrvaldamise ilma, et seda oleks kasutatud ettenähtud viisil, olgugi, et tegemist oli täiesti ohutu ja kasutamiskõlbliku tootega;

— kui fosforisisaldus ületab 2,0 % kaalust, siis tuleb kohaldada kavandatud sanktsiooni ja võtta kavandatud meetmed.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „LIFE+-määruse rakendamise vahekokkuvõte”

KOM(2010) 516 lõplik

(2011/C 132/13)

Raportöör: **Lutz RIBBE**

30. septembril 2010 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „LIFE+-määruse rakendamise vahekokkuvõte”

KOM(2010) 516 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 185, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 7.

1. Kokkuvõte

1.1 Kuna rakendusraskuste tõttu alustati LIFE+ esimeste projektidega alles 2009. aasta jaanuaris, ei sisalda LIFE+-programmi (2007–2013) käesolev vahearuanne piisavaid andmeid selleks, et anda jooksvale projektiperioodile juba kvalifitseeritud hinnang.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on siiski korduvalt rõhutanud ligikaudu 20 aasta eest käivitatud LIFE-programmi suurt tähtsust Euroopa Liidu keskkonnapoliitika arendamisel ja kujundamisel. Komitee peab programmi jätkamist ja edasiarendamist vajalikuks ja mõttekaks ka uuel rahastamisperioodil (2013–2020).

1.3 LIFE-programm peab olema võimalikult paindlik vahend, mille abil saab komisjon mõjutada meetmete väljatöötamist. LIFE-programm moodustab ligikaudu 0,2 % ELi eelarvest ja selle abil on võimalik viidata erinevatele lahendusvõimalustele ning anda neisse väärtuslikke panuseid. Sellega ei saa siiski tasakaalustada ELi teiste poliitikavaldkondade poolt põhjustatud hälbeid ega rahastada kõiki keskkonnaga seotud ELi strateegiaid.

1.4 Tulevaste LIFE-projektide valikul peaks lähtuma vajadusest, mis tulenevad Euroopa Liidu keskkonnapoliitika rakendusprobleemidest. Vahendite riiklikul jaotamisel ei tohiks edaspidi rolli mängida proportsionaalsusele keskenduv mõtteviis.

1.5 Aktiivse kodanikuühiskonna nõudmiste tõttu on keskkonnapoliitika Euroopas kaugemale arenenud kui maailma teistes piirkondades. Seoses sellega rõhutab komisjon õigustatult loodus- ja keskkonnakaitseorganisatsioonide rolli ning komitee tunnustab seda. Siiski tuleks motiveerida ka kodanikuühiskonna teisi osapooli tulevikus aktiivsemalt LIFE-projektides kaasa lööma. LIFE+-rahastamismehhanismid tuleb kujundada selliselt, et head projektid ei takerduks jäikade kaasrahastamiseskirjade taha.

2. Üldised märkused

2.1 Euroopa Liidu keskkonna rahastamisvahend LIFE oli siiani selgelt ülioluline ELi programm, mis on aidanud otsustavalt kaasa ühenduse keskkonnapoliitika ning keskkonnaalaste õigusaktide väljatöötamisele ja rakendamisele. Programm loodi 1992. aasta mais määrusega (EMÜ) nr 1973/92 „Keskkonna rahastamisvahend (LIFE)”.

2.2 Programm LIFE I kestis ajavahemikul 1992–1995 ning selle eelarve oli 400 miljonit eurot (100 miljonit eurot aastas). Tänu programmi edukusele alustati määrusega (EÜ) nr 1404/96 teist etappi (LIFE II), mis kestis ajavahemikul 1996–1999 ning mille eelarve oli kokku 450 miljonit eurot (112,5 miljonit eurot aastas). LIFE III loodi määrusega (EÜ) nr 1655/2000 esialgu aastateks 2000–2004 (128 miljonit eurot aastas) ja seejärel pikendati seda määrusega (EÜ) nr 1682/2004 eelmise rahastamisperioodi (seega 2006. aasta) lõpuni.

2.3 Määrusega (EÜ) nr 614/2007 alustati rahastamisperioodiks 2007–2013 LIFE-programmi uut etappi LIFE+, mille tarvis on eraldatud ligikaudu 2,17 miljardit eurot (st umbes 340 miljonit eurot aastas).

2.4 Programmiga LIFE+ kujundati senine keskkonnaalane toetus täielikult ümber: nii liideti kokku ELi seniste toetusprogrammide osad tollaegselt eelarverealet 07 (*Forest Focus*, valitsusväliste organisatsioonide toetamine, URBAN, uute poliitikaalgatuste arendamine, keskkonnapoliitika rakendamise teatud aspektid, keskkonna LIFE-abi ja looduse LIFE-abi osad). Lisaks otsustati, et LIFE-programmi raames ei toetata enam traditsioonilisi ja konkreetseid keskkonnaalaseid investimisprojekte. Selle tarvis otsustati edaspidi kasutada Euroopa Liidu eelarve rida 1a (keskkonnaprojektid) või 1b ning osaliselt eelarverida 2 (looduskaitseprojektid). Senine rahvusvaheliste tegevuste toetamine paigutati ümber eelarverealet 4 (merekeskkonda puudutavad meetmed) eelarverealet 3.

2.5 LIFE+-programmis keskendutakse keskkonnapoliitikat toetavatele meetmetele (millel on eranditult Euroopa mõõde), näiteks parimate tavade levitamine, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkuse suurendamine ning üle-euroopalise haardega valitsusväliste organisatsioonide toetamine.

2.6 Komisjon näeb ette, et käimasoleval rahastamisperioodil ei toetata investeerimisprojekte enam LIFE-vahendi raames, vaid (uutelt) eelarveridadelt 1A, 1B, 2 ja 4.

2.7 Kuna asjaomane LIFE+-määrus jõustus alles 2007. aasta juunis, oli võimalik projektide pakkumismenetlustega alustada alles 2007. aasta oktoobris. Uue LIFE+- etapi esimesed projektid käivitusid seetõttu alles 2009. aasta jaanuaris. See tähendab, et komisjoni esitatud ja käesolevas arvamuses kommenteeritavas vahekokkuvõttes on võimalik käsitleda vaid suhteliselt väikest hulka projekte, mis on alles hiljuti reaalselt käivitunud. Komisjon ütleb õigesti, et „seepärast on teave tulemuste kohta piiratud“.

3. Konkreetsete märkused

3.1 Vahekokkuvõttes rõhutatakse mitmes kohas LIFE+-programmi olulisust. Seda kirjeldatakse kui „tõhusat vahendit“, mis „annab lisandväärtust“ ning juhitakse tähelepanu sellele, et „nii kasusaajad kui ka liikmesriigid on arvamusel, et programmi tuleks jätkata, kuna see on ELi keskkonnapoliitika rakendamiseks väga oluline“.

3.2 Komitee kahtleb, kas siin kommenteeritava vahekokkuvõtte põhjal on võimalik selliseid järeldusi teha, kuna see tugineb alles 2009. aasta jaanuaris käivitatud projektide hindamisele. Komitee ei ole küll teatavasti kunagi andnud põhjust kahelda selles, et ka tema peab LIFE-programmi väga oluliseks, ent piiratud andmed, mille põhjal kõnealune vahekokkuvõtte koostati, ei võimalda veel teha ühtegi tõelist järeldust uue LIFE+-etapi kohta.

3.3 Kuna aga juba praegu hakatakse kaaluma võimalikku uut programmitöö perioodi pärast aastat 2013, kasutab komitee võimalust käsitleda mõningaid põhimõttelisi küsimusi ja esitada ettepanekuid.

3.4 Seetõttu tahaks komitee juhtida tähelepanu sellele, et tema arvates ei ole LIFE+-programmi uue etapi tõeline vahehindamine praegu veel võimalik.

3.5 Oma arvamuses⁽¹⁾ hiljem vastuvõetud LIFE+- määruse eelnõu kohta hoiatas komitee mõningate ohtude eest, mis näivad nüüd kinnitust leidvat.

3.6 Komitee märkis, et seniseid LIFE-prgramme võib üheselt pidada komisjoni väga edukateks suunavateks poliitikavahenditeks. Tagasihoidlike vahenditega saavutati siiski märkimisväärsed tulemusi tänu sellele, et Euroopa Komisjon sai kehtestada tingimused ja et projektide potentsiaalsete elluviijate ja liikmesriikide vahel arenes teatud konkurents LIFE-programmi vahendite osas. Liikmesriigid (täpsemalt liikmesriikide era- ja avaliku sektori esindajatest projekti elluviijad) pidid LIFE-programmi varasemates etappides koostama ja arendama uuenduslikke projekte, mis sobiksid LIFE-programmi. Kõnealuseid projekte hinnati kriitiliselt kindlaksmääratud valikumenetluse raames, seejärel kiideti need heaks või lükati tagasi ebapiisava kvaliteedi või puuduvate eelarvevahendite tõttu. Vahendite jagamisel lähtuti üle-euroopalisest läbipaistvusest ning komisjonipoolsest selgest suunamisest.

3.7 Komitee on jätkuvalt arvamusel, et komisjonil peab oma **keskkonnapoliitika** toetamiseks – mis teatavasti mõningates sektorites vaid väga vaegaliselt edeneb – olema vahend, mille saab välja kujundada eranditult komisjon ise ilma seejuures proportsionaalsuse põhimõtet arvestamata, näiteks vahendite piirkondliku jaotamise puhul.

3.8 Komisjon nendib oma vahekokkuvõttes siiski, et uue projektietapiga toimunud indikaatiivsed riiklikud eraldised on küll „parandanud projektide geograafilist jaotust“, kuid hinnangus märgitakse, et „riiklike eraldiste kasutamine võib tähendada seda, et valituks osutuvad halvema kvaliteediga projektid“.

3.9 Just seda komitee kartiski. Seetõttu palub komitee komisjonil ja nõukogul veelkord põhjalikult kaaluda LIFE-programmi lähenemisviisi. Küsimus ei tohiks olla Euroopa Liidu vahendite kandmise liikmesriikidele, et rahastada seal Euroopa mõõtmega keskkonnaprojekte. Programmi tuleks üheselt kasutada seal, kus komisjoni teenistused hindavad Euroopa Liidu keskkonnapoliitika edendamist kõige vajalikumaks.

3.10 Euroopa keskkonnapoliitikat määravad praeguseks tugevalt Euroopa Liidu eeskirjad, mis on õigustatud ainuüksi toimiva siseturu taustal. Kuid õigusakte ei tohiks euroopastada ja samas asjaomast poliitikakujundusvahendit teatud ulatuses riigistada.

3.11 LIFE-programmi raames toetatavad projektid ja menetlused peaksid komitee arvates olema senisest sihipärasemalt suunatud kokkulepitud Euroopa Liidu strateegiate elluviimisele (siinkohal tuleks eriti välja tuua Euroopa Liidu säästva arengu strateegia, millest on tähelepanuväärselt vähe kuulda olnud, bioloogilise mitmekesisuse strateegia, kliimakaitsestrateegia ning Euroopa Liidu 2020. aasta strateegia keskkonnaga seotud komponendid). Erilist rõhku tuleks panna projektide mudelikõlblikkusele, mis tähendab, et iga üksik projekt ei pea tingimata olema oma olemuselt innovatiivne, nagu seda nõutakse näiteks praegu bioloogilise mitmekesisuse vallas. Sageli ei jää puudu mitte innovatsioonist, vaid lihtsalt ei levitata ega viida ellu juba olemasolevaid lahendusi.

(1) CES 382/2005, ELT C 255, 14.10.2005, lk 52.

3.12 Komisjon vajab projektide valikul edaspidi suurt paindlikkust nii sisulises kui ka rahalises mõttes, viimane puudutab muu hulgas ka kaasrahastamismäärasid. Komitee arvates peaks võimalik olema ka Euroopa Liidu poolne 100 %line rahastamine.

3.13 Komisjon tõdeb õigusega, et näiteks kodanikuühiskonna panus keskkonnapoliitika arendamisse on otsustava tähtsusega. Euroopa keskkonnapoliitika on maailma teiste piirkondadega võrreldes sageli just seetõttu edumeisem, et ühiskondlik arutelu nõuab ulatuslikumat keskkonna- ja looduskaitset. Kõnealuse arutelu innustamine on Euroopa Liidu huvides ning ei tohi takerduda ainuüksi kehtivatesse kaasrahastamismääradesse.

3.14 Komitee toetab LIFE+-programmi elluviimist konstruktiivses koostöös kõigi valitsusväliste organisatsioonidega nii liikmesriikides (ettevõtete ühendused, ametiühingud jt) kui ka Euroopa Liidu tasandil. Kõnealuste organisatsioonide liikmed on sageli tegevad valdkondades, kus Euroopa Liit soovib tagada parema keskkonnakaitse ning Euroopa Liidu keskkonnapoliitika elluviimise. Asjaomane teadlikkuse tõstmine ja pühendumine ei peaks seega olema ainuüksi keskkonnaorganisatsioonide, vaid ka ettevõtete mure.

3.15 Seetõttu soovib komitee selgelt välja tuua, et klassikaliste loodus- ja keskkonnakaitseühenduste kõrval tuleks aktiivsele osalemisele LIFE-projektides innustada ka näiteks ettevõtete ühendusi ja ametiühinguid.

3.16 Komitee nõustub komisjoniga, et tuleb „seada konkreetsemad prioriteedid” ning „määrata igaks aastaks eelisvaldkonnad”. Seejuures tuleb rõhku panna valdkonnatähtsusele algatustele. Samuti ei tohiks kategooriliselt välistada piiriüleseid projekte kolmandate riikidega.

3.17 Kuigi komitee väärtustab kõrgelt LIFE-programmi, hoiatab ta siiski ka selle võimaluste ülehindamise eest. Iga-aastaselt kasutada oleva ligikaudu 340 miljoni euroga võib toetada paljusid projekte, mis võivad anda väärtuslikke ideid positiivseteks keskkonnapoliitilisteks lähenemisviisideks. Selle rahaga, mis moodustab u 0,2 % Euroopa Liidu eelarvest, ei ole aga näiteks võimalik lahendada probleeme, mis tulenevad Euroopa Liidu teiste poliitikavaldkondade valesst juhtimisest.

3.18 Nii et kui vahekokkuvõtte „bioloogilise mitmekesisuse” osas esitatakse LIFE-programmi kohta väide, et sellest „võib kujuneda peamine vahend, mille kaudu hakatakse rahastama bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamist”, tekib komiteel selles osas teatav kahtlus. LIFE-programm aitab ja peabki loomulikult aitama välja tuua, kuidas on võimalik ühitada bioloogilise mitmekesisuse säilitamine loodusvarade majandusliku kasutamisega Viimase tagamiseks kasutatakse tegelikult aga teisi rahastamisvahendeid.

3.19 Nii ütleb komisjon oma teatistes ⁽²⁾, et „ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) on maapiirkondade bioloogilist mitmekesisust kõige tugevamini mõjutav poliitikavahend” ning et „Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond (eriti selle 2. telg) jääb Natura 2000 ja bioloogilise mitmekesisuse kõige olulisemaks ühenduse rahastamisallikaks ELis”. Mitte LIFE-programm.

3.20 Täna on Euroopas kaetud vaid 20 % kogu looduskaitsealade, sh Natura 2000-võrgustiku majandamiseks vajalikust rahastamisvajadusest. Seda probleemi ei saa lahendada LIFE-programmiga, vaid loodus- ja keskkonnakaitse palju räägitud integreerimisega teistesse poliitikavaldkondadesse. See tähendab, et LIFE-programmi tegelik ülesanne ja roll tuleks veel üks kord selgelt määratleda.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile „2010. aasta hinnang Euroopa Liidu bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamisele”, KOM(2010) 548.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühenduse elavhõbedaalse strateegia läbivaatamine”

KOM(2010) 723 lõplik

(2011/C 132/14)

Raportöör: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

7. detsembril otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ühenduse elavhõbedaalse strateegia läbivaatamine”

KOM(2010) 723 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 173, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused

2005. aasta elavhõbedastrateegia rakendamine on kulgenud hästi, peaaegu kõigi meetmete alal on midagi tehtud. Rakendamist kindlasti jätkatakse ja edendatakse.

1.1 Komitee toetab nõukogu järeldusi⁽¹⁾ sellel teemal, aga annab siiski komisjonile, liikmesriikidele ja sotsiaalpartneritele järgmised soovitusel:

- a) tunnistada vajalikuks ja oluliseks, et EL hoiaks ülemaailmsel tasemel oma juhtpositsiooni, võttes aktiivselt edasisi kohustusi elavhõbeda kasutamise, tarnimise ja selle heidete vähendamiseks;
- b) võtta arvesse, et üldine eesmärk peaks käima käsikäes kõikehõlmava vähendamisega, tehes erandeid olukordades, mis seda vajavad (spetsiifilised tehnilised või rahalised raskused), selle asemel, et kohaldada iga toote ja rakenduse ning elavhõbeda olusringi etapi jaoks eraldi piiranguid;
- c) jätkata ja edendada projektide elluviimise toetamist arengumaades ja üleminekumajandusega riikides – paralleelselt valitsustevahelise läbirääkimiskomitee tööga, osana rahvusvahelisest tööst valdkondades, mida käsitletakse ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEPi) otsuse 25/5 lõikes 34;
- d) lõpetada elavhõbeda kasutamine kloorleelisetööstuses. Komitee nõuab, et komisjon esitleks hiljemalt 1. jaanuaril

2012 ettepaneku õiguslikult siduvate meetmete kohta, kus oleks kirjas ka selles sektoris elavhõbeda kasutamise lõpetamise võimalikult varajane tähtaeg enne 2020. aastat;

- e) juhtida tähelepanu asjaolule, et seoses tööstusallikatest pärinevate elavhõbeda heidetega tuleb võtta erimeetmeid ja kutsub komisjoni üles võtma kiiresti vastu parima võimaliku tehnika järeldused ning parima võimaliku tehnikaga seotud heitepiirangud kõigi asjakohaste elavhõbeda tööstuslike protsesside jaoks, eesmärgiga toetada äsja vastuvõetud tööstusheite direktiivi kohaldamist;
- f) hinnata võimalusi elavhõbeda kasutamise piiramiseks nõõpelement tüüpi akudes ja pakkuda välja nende turulevõtmise piirangud 1. juuliks 2012;
- g) kaaluda jätkuvalt elavhõbeda hambaravis kasutamise järkjärgulist vähendamist kuni selle lõpetamiseni 1. juuliks 2012, võttes arvesse kõiki olemasolevaid uuringuid ja arenguid ning alternatiivseid lahendusi;
- h) võtta meetmeid selle tagamiseks, et kõigisse ELi hambakliinikumidesse paigaldataks kõrge tõhususega amalgaami sepaatorid;
- i) uurida elavhõbeda kasutamist vaktsiinides, olemasolevaid alternatiive ja seda, kuidas oleks võimalik elavhõbe 31. detsembriks 2012 sellisest kasutusest kõrvaldada, et kaitsta paremini rahvatervist;
- j) võtta meetmeid, et viia ellu esimene testprogramm metüül-elavhõbeda sisalduse kohta kalas ja kaasajastada vajadusel ohualast teabevahetust üle kogu ELi 31. detsembriks 2012;

⁽¹⁾ Nõukogu järeldused ühenduse elavhõbedaalse strateegia läbivaatamise kohta võeti vastu 14. märtsil 2011 (7774/11).

- k) võtta meetmeid, et tõsta teadlikkust ja suurendada teadmisi asjaolu kohta, et energiasäästulambid sisaldavad elavhõbedat ning neid tuleks koguda eraldi ja ohutult, vältides nende füüsilist purunemist;
- l) soodustada meetmeid elavhõbedajäätmete kõrvaldamise tagamiseks tavajäätmetest;
- m) lisada sätted krematooriumidest ja väikestest põletusseadmetest pärinevate heidete kohta ühenduse õigusaktidesse;
- n) mitmekordistada meetmeid elavhõbedaga kokku puutuda võivate töötajate tervishoiu tagamiseks;
- o) viia sellega seoses ellu meetmeid seoses võimalike tööhõivemõjudega, mille abil oleks võimalik leevendada tööstuse muutuste mõju kõigile töötajatele, sõltumata nende kvalifikatsioonist;
- p) võtta meetmeid, et tagada elavhõbedat sisaldavate toodete eraldi ja ohutu kogumine, mida seadus praegu ei nõua, ja korraldada laiaulatuslikke teabekampaaniaid kasutajate ja tarbijate teadlikkuse tõstmiseks elavhõbeda lenduvusest ja spetsiifiliselt mürgistest omadustest.
- mõõteseadmed
- hambaamalgaam
- luminescentslambid, energiasäästu pirnid
- akud
- lülitid
- vaktsiinid (tiomersaal)
- b) Tootmisprotsessis kasutamine
- polümeeride või polüuretaanide katalüsaator
- kloorleelisetööstus
- kullakaevandamine
- c) Õhusaastus
- elektrijaamad (sõepõletus)
- krematooriumid (manustatud elavhõbe ja hambaamalgaam)
- ümbertöötlemata ja põletatud jäätmed (mis sisalavad elavhõbedat)
- d) Juhuslik vabanemine
- tööstuslikud lekked (töötlemisel, ladustamisel jne)

2. Sissejuhatus

2.1 Elavhõbedat ja enamikku selle koostisosi peetakse äärmiselt mürgisteks aineteks, mis kahjutavad bioloogilist mitmekesisust, ökosüsteeme ja inimtervist. Elavhõbe on ka bioakumuleeruv aine, mis tähendab, et see võib organismides akumuleerida ja läbida toiduahela eri etappe. Elavhõbe aurustub toatemperatuuril ja võib muutuda metüülelavhõbedaks, mis on selle tuntuim, aga ka mürgisem vorm. Elavhõbe on seega püsiv aine, mis on suuteline levima pikkade vahemaade taha vees, pinnases ja õhus või organismides ⁽²⁾.

2.2 Inimtegevusest põhjustatud elavhõbeda vabanemine on seotud selle eri rakendustega, nt teatud toodetes ja tootmisprotsessis kasutamine, õhusaaste ja juhuslik vabanemine. Peamised elavhõbeda kasutajad on kloorleeliste tööstus, polümeeride keemiatööstus ja hambaamalgaamide tootjad, mis hõlmavad 86 % aastamahust.

2.3 Soojuselektrijaamadest ja teistest põletusrajatistest (peamiselt sõepõletusseadmed) õhku paisatavad elavhõbedaheidet moodustavad 50 % kõigist tööstusallikatest pärinevatest elavhõbedaheidetest ⁽³⁾.

Potentsiaalselt inimtegevusest põhjustatud elavhõbeda vabanemine

a) Toodetes kasutamine

⁽²⁾ UNEP Chemicals, Global Mercury Assessment, detsember 2002-2010.

⁽³⁾ <http://prtr.ec.europa.eu/PollutantReleases.aspx>

3. Üldised märkused

3.1 ÜRO Keskkonnaprogramm teostas 2001. aastal ülemaailmse tasandi uuringu elavhõbeda olemasolu ja mõju kohta, millest järeldus, et tõendid elavhõbeda märkimisväärselt negatiivse mõju kohta on piisavad rahvusvahelise tegevuse käivitamiseks ⁽⁴⁾. Veebruaris 2009 otsustasid maailma riikide valitsused UNEPi nõukogul töötada 2013. aastaks välja õiguslikult siduva lepingu elavhõbeda kohta.

3.2 Detsembris 2002 esitas komisjon nõukogule aruande kloorleelisetööstusest pärineva elavhõbeda kohta. Selle aruande järel palus nõukogu komisjonil uurida seda teemat laiemalt ja esitada „ühtne strateegia, mis sisaldab meetmeid inimeste tervise ja keskkonna kaitsmiseks elavhõbeda atmosfääri eraldumise eest, lähtudes olustsükli-lähenedisest ning arvestades tootmise, kasutamise, jäätmekäitluse ja emissioonidega”.

⁽⁴⁾ UNEP Chemicals, Global Mercury Assessment, detsember 2002.

3.3 Nende lähenemisviiside alusel võttis komisjon 28. jaanuaril 2005 vastu ühenduse elavhõbedaalse strateegia, mille põhieesmärk oli „vähendada elavhõbeda taset keskkonnas ja inimeste kokkupuudet elavhõbedaga, eriti kalas sisalduva metüülelavhõbedaga”⁽⁵⁾.

3.4 See strateegia toetub kuuele põhisuunale (ja 20-le prioriteetsele tegevusele), mille eesmärk on:

- elavhõbeda heitkoguste vähendamine,
- elavhõbeda ringluses olemise vähendamine ühiskonnas nõudluse ja pakkumise vähendamiseks;
- elavhõbeda (veel käibel või laos olevates toodetes leiduvate) ülejääkide ja tagavarade kaugema tuleviku otsustamine;
- kaitse elavhõbedaga kokkupuutumise eest;
- elavhõbedaprobleemi ja selle lahendusvõimaluste mõistmise edendamine;
- rahvusvahelise elavhõbedaalse koostöö toetamine ja edendamine.

3.5 Strateegias oli klausel hindamise ja läbivaatamise kohta 2010. aastal. Komisjon saatis nõukogule ja parlamendile teatise ühenduse elavhõbedaalse strateegia läbivaatamise kohta 7. detsembril 2010.

3.6 Euroopa Kemikaaliamet esitas paralleelselt ettepanekud laiendada piiranguid mõteseadmetele, mis sisaldavad elavhõbedat ja on mõeldud kutsealaseks või tööstuslikuks kasutamiseks⁽⁶⁾ vastavalt REACH määruse läbivaatamisklauslile. Avalik arutelu peeti 24. septembril 2010 ja REACH-määruse kohaste asjaomaste komiteede arvamused tuleb komisjonile esitada 2011. aasta septembris.

3.7 Komitee kaks sel teemal avaldatud arvamust toetavad komisjoni aktiivseid püüdlusi vähendada elavhõbeda tootmist ja kasutamist ELis ja kogu maailmas ning tagada selle ohutu ladustamine ja elavhõbeda täielik kõrvaldamine teatud mõteseadmetest⁽⁷⁾.

3.8 Komitee on oma arvamustes siiski soovitanud komisjonil rakendada võimalikult kiiresti elavhõbedastrateegia teisi elemente ning arendada meetmeid, piiramaks jätkuvalt elavhõbeda kasutamist tootmisprotsessides ja toodetes Euroopas ning tagamaks elavhõbeda ohutu kõrvaldamine jäätmevoogudes. Komitee kutsub samas komisjoni üles tagama, et elavhõbedat

sisaldavate mõteseadmete kutselised ja tööstuslikud kasutajad käitüksid kooskõlas eesmärgiga mitte lasta elavhõbedat keskkonda.

3.9 2010. aastal läbi viidud kõikehõlmav hindamine⁽⁸⁾ ja eri osapooltelt kogutud toetavad dokumendid⁽⁹⁾ on toonud esile ühenduse elavhõbedaalse strateegia elluviimisel tehtud tõelised edusammud ning ELi tohutu panuse rahvusvaheliste algatuste toetamisel ja läbirääkimistel ÜRO Keskkonnaprogrammi õiguslikult siduva lepingu üle.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Ühenduse elavhõbedaalas strateegias kasutatakse tervet rida üldisemaid õiguslikke vahendeid (RoHS⁽¹⁰⁾, REACH-määrus, vee raamdirektiiv ja eelkõige IPPC-direktiiv), kohandades kohati neid vahendeid elavhõbeda kasutamise vähendamise eesmärgiga kogu ELis:

- parima võimaliku tehnika viitedokumendid (PVT – „BREF”) ja uue tööstusheidete direktiivi vastuvõtmine, mille kaudu on kaasajastatud ja uuesti sõnastatud seitse direktiivi, sh IPPC-direktiiv ja tugevdatud parima võimaliku tehnika rolli (koos vastavuskohustusega alates 2012. aastast uute paigaldiste ja 2016. aastast olemasolevate paigaldiste puhul);
- direktiiviga 2006/66/EÜ patareide ja akude ning patareide ja akude jäätmete kohta vähendati lubatud maksimaalset taset võrreldes eelmise direktiiviga 1991. aastast.

4.2 Strateegia elluviimine on viinud ka oma vahendite ja eeskirjade loomiseni, mis on taganud Euroopa Liidule maailmas juhtrolli elavhõbedakoguste vähendamises:

- metallilise elavhõbeda ning teatavate elavhõbedaühendite ja -segude ekspordi keelustamine ja metallilise elavhõbeda ohutu ladustamine (määrus (EÜ) nr 1102/2008, 22. oktoober 2008), jõustub märtsis 2011;
- direktiiv elavhõbedat sisaldavate mõteseadmete avalikkusele müügi piiramise kohta (selliseid seadmeid ei tohi turule viia ilma vastava erandi saamiseta, peamiselt puudutab see poorusmõõttureid), võeti vastu 25. septembril 2007, nüüd on see lisatud REACH-määruse lisale XVII (lõige 18 punkt a). Käimas on menetlus keelu laiendamiseks kutsealasele kasutamisele (tööstuslik, meditsiiniline jne kasutus).

⁽⁵⁾ KOM(2005) 20 lõplik.

⁽⁶⁾ Euroopa Kemikaaliameti piiranguid käsitleva aruande lisa XV, juuni 2010.

⁽⁷⁾ ELT C 168, 20.7.2007, lk 44 – ELT C 318, 23.12.2006, lk 115.

⁽⁸⁾ <http://mercury.biois.com> (lk 74).

⁽⁹⁾ ZMWG (Zero Mercury Working Group) www.zeromercury.org/+ EEB (European Environment Bureau) www.eeb.org.

⁽¹⁰⁾ Direktiiv 2002/95/EÜ teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes.

Lõpetuseks kavandab Euro Chlor elavhõbeda kasutamise järkjärgulist lõpetamist kloorleelisetööstuses 2020. aastaks vabatahtliku kokkuleppe alusel.

4.3 Komitee rõhutab, et määruse (EÜ) 1102/2008 läbivaatamise ajal on oluline laiendada ekspordikeeldu ka teistele elavhõbedaühenditele ja elavhõbedat sisaldavatele toodetele. Samuti toob ta esile vajaduse tagada metallilise ja/või tahke elavhõbeda ohutu ladustamine.

4.4 Komitee rõhutab järgmisi punkte:

— keskkonna peadirektoraadi uuringus ⁽¹⁾ BIO-IS 2010 pakuti strateegia peaesmärgiks välja üldine eesmärk „kaitsta inimeste tervist ja keskkonda elavhõbeda ja elavhõbedaühendite heite eest, minimeerides ning võimaluse korral lõpuks täielikult kõrvaldades kogu inimtegevusest tingitud elavhõbeda sattumise õhku, vette ja maapinda”;

— lisaks on nüüd võimalus teha edasisi edusamme elavhõbeda vähendamise üldise eesmärgi saavutamisel, olukorras, kus enamike toodete ja rakenduste puhul on olemas elavhõbedavabasisid (ja majanduslikult jätkusuutlikke) alternatiive ning samuti seetõttu, et enamik elavhõbedat sisaldavaid tooteid valmistavad ettevõtteid valmistavad ka alternatiivseid tooteid, mis võimaldab:

— leevendada elavhõbeda kasutamise märkimisväärsest vähendamisest tingitud majanduslikku ja sotsiaalset mõju (tööhõive kontekstis);

— suurendada ELi positsiooni innovaatsilisel ja majanduslikul tasandil (tehnoloogiline areng);

— tugevdada oma positsiooni rahvusvahelises ja ülemaailmses arutelus, sh RIO+20 ja Euroopa Komisjoni algatus Euroopa keskkonnapoliitika välismõõde kohta.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ <http://mercury.biois.com> (lk 74).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks”

KOM(2010) 767 lõplik – 2010/0370 (COD)

(2011/C 132/15)

Üksikraportöör: **Christos POLYZOGOPOULOS**

Nõukogu ja Euroopa Parlament otsustasid vastavalt 18. ja 20. jaanuaril 2011 kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks”

KOM(2010) 767 lõplik – 2010/0370 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 17 liiget.

Järeldused ja soovitused

1. Järeldused

Komiteel on alljärgnevatel põhjustel hea meel, et varasema määruse (EÜ) nr 1405/2006 uuesti sõnastamiseks on koostatud ettepaneku eelnõu.

1.1 Varasemat määrust on ohtralt muudetud tulenevalt Euroopa õiguse arengust ja vajadusest kooskõla järele Lissaboni lepinguga. Tarvis on muuta ka määruse struktuuri, et uus versioon kajastaks paremini toetusprogrammi keskset rolli ning rõhutaks

a) tarnimise erikorda ja

b) kohalikku tootmist soodustavaid erimeetmeid.

1.2 Määruse uues versioonis nimetatakse sõnaselgelt peamisi üksikasju, mis hõlmavad Egeuse mere väikesaarte põllumajandustoodete tarnimise erikorda selliste raskuste leevendamiseks, mis on tingitud saarte eraldatusest, kaugest asukohast, saarelisest asendist, väikesest pindalast, mägisest maastikust, ilmastikuoludest ja majanduslikust sõltuvusest piiratud hulgast toodetest.

1.3 Uue määruse artiklis 2 rõhutatakse meetmeid, mis aitavad esiteks tagada väikesaarte varustamise inimitoiduks ja töötlemiseks ettenähtud ning toorainena kasutatavate hädavajalike põllumajandustoodetega, vähendades kaugest asukohast,

saarelisest asendist ja väikesest pindalast tingitud lisakulutusi, ning teiseks säilitada ja arendada väikesaartel põllumajandustegevust, sh kohalike toodete tootmist, töötlemist ja turustamist.

1.4 Et vältida konkurentsimoonutusi ja ettevõtetevahelist diskrimineerimist, soovitakse määrusega tagada Egeuse mere väikesaarte jaoks ettenähtud korra rakendamine muude samalaadsete kordadega ühetaoliselt.

1.5 Määrusega tagatakse eelarve tõhus haldamine seeläbi, et Kreeka peab esitama oma programmis otsetoetustel põhinevate abide loetelu, märkides konkreetselt, kuidas kõnealuste abide summa kindlaks määratakse.

1.6 Määruses nähakse ette tarnimise erikorra rahastamise ülemmäära suurendamine 20 %.

1.7 Komisjonile on antud rakendamislõpud, mis hõlmavad sertifikaatide korra elluviimist käsitlevaid ühetaolisi tingimusi ja ettevõtjate kohustusi tarnimise erikorra puhul, samuti kontrollimise üldraamistikku, mida Kreeka peab kohaldama.

1.8 Artikli 11 lõikes 2 antakse komisjonile õigus määrata delegeeritud õigusaktiga kindlaks tingimused ettevõtjate registreerimiseks, seada sertifikaadi väljaandmise tingimuseks tagatise esitamine ja võtta vastu meetmed, mis hõlmavad programmide muudatuste vastuvõtmise menetluse kehtestamist.

Põhjedused

2. Sissejuhatus

2.1 Kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1782/2003 ja meetmete eesmärkidega, samuti programmi koostamise ning ELi muude strateegiatega ühilduvuse ja järjekindluse põhimõtetega on kehtestatud ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad.

2.2 Aluslepingu artikli 291 lõike 2 kohaselt võtab rakendamisevolitused saanud komisjon vajalikud meetmed, et tagada konkurentsimoonutuste ja ettevõtetevahelise diskrimineerimise vältimiseks Egeuse mere väikesaarte jaoks ettenähtud korra rakendamine muude samalaadsete kordadega ühetaoliselt.

2.3 Määrusega tagatakse sertifikaatide korra elluviimist käsitlevate tingimuste ühetaolisus ja ettevõtjate kohustused tarnimise erikorra puhul (artikli 11 lõige 3).

2.4 Selles kehtestatakse programmi ühetaolise rakendamise tingimused (artikli 6 lõige 2, artikli 15 lõige 3 ja artikli 18 lõige 3) ning kontrollimise üldraamistik, mida Kreeka peab kohaldama (artikkel 7, artikli 12 lõige 2 ja artikli 14 lõige 1).

2.5 Komitee leiab, et käsitletava määruse sisu rikastamiseks ning rohkete väikesaartega Egeuse mere piirkonna jaoks tervikliku poliitika väljatöötamiseks tuleks arvestada käesoleva arvamuse punktides 4, 5, 6 ja 7 esitatud mõttearendusi, seisukohavõtte ja ettepanekuid.

3. Kokkuvõtte määruse ettepanekust

3.1 Arvukate muudatuste tõttu ja soovides kooskõla Lissaboni lepinguga, tunnistatakse uue määrusega kehtetuks eelmine määrus (EÜ) nr 1405/2006 ja asendatakse see.

3.2 Kreeka koostatud ja komisjonile heakskiitmiseks esitatud Egeuse mere väikesaarte toetusprogrammi sisu (II peatükk, artikkel 5) on täpsustatud subsidiaarsuse põhimõtte seisukohast. Sellest lähtuvalt võib Kreeka juba kindlaks määratud põhimõtteid järgides programmi paindlikult muuta (II peatükk, artiklid 3 ja 6), tehes vajalikud kohandused.

3.3 Määruses kehtestatakse Egeuse mere väikesaarte piirkonnas tarnimise erikord liidu põllumajandustoodete jaoks, mis on väikesaartel olulised inimtoiduna, vahendina muude toodete tootmiseks või põllumajandusliku toorainena (artikkel 3). Samuti sätestatakse selles Kreekale kohustus koostada tarnebilanss, et katta saarte vajadused kõnealuses valdkonnas.

3.4 Igale väikesaarte põllumajandustootetele eraldatakse turustamiskulude kriteeriumit järgides toetust, milleks arvutatakse veokulud Kreeka maismaal asuvast kasutatavast sadamast ning võimalikud lisakulud, mis tulenevad väikesaarte saarelisusest ja väiksest pindalast.

3.5 Väikesaarte eriline geograafiline asend, täiendavad kulutused toodete transpordile ja isoleeritusest tingitud lisakulud tekitavad puudusi, mille leevendamiseks tuleb alandada asjaomaste toodete hinda. Seepärast on vaja kehtestada tarnimise erikord. Tooted, millele see kord kehtib, peavad olema kvaliteetsed ja turustatavad kooskõlas kaubandustavade, et hoida ära hangeldamist.

3.6 ELi toodete konkurentsivõime säilitamiseks tuleks eraldada tarnetoetusi ELi toodete tarnimisele Egeuse mere väikesaartele, arvestades transpordist tingitud lisakulutusi.

3.7 Kui tarnimise erikorrast saadakse majanduslikku kasu, on toodete edasisaatmine või eksportimine keelatud. Neid on siiski võimalik välisriikidele turustada tingimusel, et saadav majanduslik kasu tagastatakse. Tarnimise erikorraga hõlmatud tooted kuuluvad halduskontrolli alla (artikkel 14).

3.8 Toetuse saamiseks peavad ettevõtjad esitama sertifikaadi, mis kinnitab nende sissekannet asjaomasesse registritesse.

3.9 Soodustatakse töödeldud toodetega kauplemist Egeuse mere väikesaarte vahel ning nende eksporti ülejäänud ELi ja kolmandatesse riikidesse.

3.10 Kohalikku tootmist soodustatakse muu hulgas määrusega (EÜ) nr 1405/2006 loodud toetusprogrammiga, millega on edendatud terve hulga toodete tootmist, kaubandust ja töötlemist, kuna ettenähtud meetmed on osutunud põllumajandustegevuse jaoks tõhusaks.

3.11 Toetusprogramm sisaldab meetmeid uuringute, tutvustusprojektide, koolitusalgatuste ja tehnilise abi rahastamiseks (artikkel 15).

3.12 Soodustatakse põllumajandustootmist ja kvaliteetsete toodetega kauplemist.

3.13 Määruse ettepanekust määratakse kindlaks komisjoni pädevus delegeritud õigusaktide vastuvõtmisel, millest tuleb teavitada Euroopa Parlamenti ja nõukogu.

4. Soovitused

Komitee arvates väärivad eraldi esiletõstmist ja tarvituselevõtmist järgmised meetmed.

4.1 Põllumajandustoodete küsimust tuleks arvestada saarteturismi arendamiseks sobiva raamistiku väljatöötamisel ning eelkõige tuleks muuta need tooted kõitvaks nii ülejäänud Euroopa kui ka teiste riikide tarbijatele, kes hindavad Vahemere dieedi erilistest toiteväärtusest ja sealseid mahetooteid.

4.2 Samuti tuleks võtta vajalikud meetmed tagamaks traditsiooniliste põllumajandustoodete tõhusam kasutus, sest tänu nende raviomadustele (Chiose mastiks, oliiviõli, mesi, mitmesugused taimed jne) kasvab nõudlus nende järele ka teistes majandussektorites: ravimi- ja kosmeetikatööstuses, homöopaatias.

4.3 Saarte elanikke tuleb teavitada kõnealuste toiduainete toiteväärtusest ja majanduslikust väärtusest. Komitee teeb ettepaneku luua mõnel strateegiliselt sobivas kohas asuval saarel Erasmus programmi ideed järgides piirkondadevaheline kool maaturismi või põllumajandustootmise valdkonna tudengitele ja töötajatele.

4.4 Tuleb võtta meetmeid, et koostada õppeprogramme, kuhu püütakse kaasata riiklikke ja rahvusvahelisi ülikoole ning mille eesmärk on viia läbi saarte toodete majandusliku väärtuse ja nende kasutamise kohta uuringuid ja koostada teadustöid.

4.5 Saarte ja eelkõige nende raskesti ligipääsetavate piirkondade haavatavatele elanikele mõeldes tuleks olla väga hoolikas, et säilitada saarte asustus ning pakkuda eeskätt noortele majanduslike stiimuleid, luua ilma ülejääkide tagasimakseteta toetusprogramme äärepoolsemate alade kaubandustegevuse arendamiseks ja saarte majanduslike võimaluste esiletoomiseks, arvestades saarte eripära ning kooskõlas nende geograafiliste ja geoloogiliste tingimustega.

4.6 Rõhku tuleb panna põllumajandustoodete kvaliteedi parandamisele, mis peab toimuma käsikäes tootmiskulude vähendamisega.

4.7 Kasutusele tuleb võtta mitmed erikriteeriumid, mis arvestaksid pinnase ja selle geoloogilise koostise omapära.

5. Üldised märkused

Komitee nõustub, et teatud eriomased asjaolud piiravad põllumajanduse arengut Egeuse mere saartel, ja leiab, et läbivaatamisel olevas määruses tasuks arvesse võtta järgmisi aspekte.

5.1 Kuna teatud elutähtsate ressursside, nagu vee, energia ja tooraine varud on Egeuse mere saartel piiratud, tuleb neid hallata väga mõistlikult, eriti arvukate turistidega suvekuudel, kui saartel tekivad probleemid vee-, energia- ja muude varudega. Neile probleemidele tuleks mõelda, et leida lahendused, mis tagavad varude parema haldamise ja looduskeskkonna tasakaalu säilitamise. Nii võiks määruses kavandada nende tõsiste eriprobleemidega toimetulekuks toetusmeetmeid.

5.2 **Muudatused saarte maakasutuses:** saartel põllumajanduslikuks otstarbeks kasutatava maa osa väheneb pidevalt, sest seda võetakse kasutusse muudel eesmärkidel, nt ehitiste rajamiseks, või saab neist maa hooletussejätmise tagajärjel söötis, vähese viljakusega või harimata maa (mida loetakse tootmisest kõrvale jäetud maaks). Seepärast tulekski soodustada paremat maakasutust põllumajandustoodete toetusprogrammidega. Määruses võiks kehtestada sellekohase toetusraamistiku.

5.3 Põllumajandustegevuse osakaalu vähenemine ja põllumajandusmaa hooletussejätmine, samuti surnud biomassi (mahakukkunud okste ja lehtede) kuhjumine metsades ja oliivisaludes soodustab aga metsatulekahjusid, mis omakorda sunnivad maa pikaks ajaks kasutusest kõrvale jätma.

5.4 Lisaks on tarvis taastada tasakaal turismiarendusele suunatud ja põllumajanduseks mõeldud maa vahel. Need kaks valdkonda peavad teineteist täiendama.

5.5 Erilist tähelepanu tuleks pöörata primaarsektorile, kus töökohtade arv väheneb, samal ajal kui tertsiaarsektori tööhõive suureneb.

6. Konkreetsed märkused

6.1 Määrusega peaksid olema hõlmatud ka Kreet ja Euboia.

6.2 Käivitada tuleks üheaastaseid algatusi, et parandada põllumajandustoodete tootmist, turustamist ja edendamist. Selle eesmärk oleks eelkõige suurendada toodangut ja parandada ühtlasi selle kvaliteeti.

6.3 Kehtestada tuleks põllumajandusmaa taaselustamisele ja ümberajamisele suunatud pindalatoetused, et säilitada Egeuse mere väikesaarte traditsioonilised oliivisalud ja tsitrusaiad.

6.4 Teatud tooted vajaksid lisatoetusi: kartul (nii toidu- kui ka seemnekartul), Tinose artišokk, Skopélose ploom, Santorini kirsstomat, tsitrusviljad, *Lathyrus*'e perekonna söödavad kaunviljad (põld-seahernes), uba, Lemnose oder, mitmesugused traditsioonilised juustusordid, nt Naxosel toodetav *graviera* ja Lemnoselt pärit *kalathaki* (kaitstud päritolunimetused), sidrunilikoor, Amorgose *rakomelo*, Sifnose või Lesbose mandliküpsised ning Kalloni sardiinid.

Mesi ja oliiviõli kuuluvad nende väikesaarte põllumajandustoodangu raudavara hulka nii identiteedi kui ka kvaliteedi mõttes.

6.5 Esile tasuks tuua Chiose saare traditsioonilist mastikspistaatsiakasvatust ja kaitstud geograafilise tähisega veine tootvaid viinamarjakasvandusi nende kultuuride tavapärestes viljeluskohades Egeuse mere väikesaartel.

6.5.1 Ka renditud maatükkidele tuleks eraldada rahalist toetust.

6.5.2 Suurendada tuleks toetusi põllumajandustoodete ja toidu geograafiliste tähistega ja päritolunimetuste kaitsmiseks.

6.5.3 Rahaliselt tuleks toetada saartel toodetud veinide ja oliiviõlitoodete tootmise, säilitamise, standardimise ja turustamise parandamist.

Tingimused

6.5.4 Põllumajanduse pindalapõhised kasutus- ja toodangumäärad ei tohi ületada kindlaksmääratud ülempiiri.

6.5.5 Kasutada tuleb riigi õigusaktides ette nähtud viljelusviise.

6.5.6 Toodang peab olema kaitstud päritolunimetusega või eriti kvaliteetne.

6.5.7 Tuleb järgida riigi ja ELi õigusaktide nõudeid.

7. Ettepanekud

7.1 Komitee arvates peab määrus soodustama sidemete loomist teiste kohalike majandussektoritega (turism, käsitööndus, kaubandus) ja rõhutama samal ajal muutust turistidele suunatud toodangus.

7.2 Komitee on seisukohal, et rõhku tuleb panna viljelus- ja saagikoristusviiside õppimisele, geoloogiliselt huvipakkuvate alade avastamisele, põllumajandusega seotud ökosüsteemide loomaliikide tundmaõppimisele, Vahemere piirkonna dieedile, tervislikule toitumisele ja mahetoodangule.

7.3 Komitee arvates on elamused, mida pakuvad varjulised ja vaiksed oliivi- ja apelsinisalud, side maaga, rahu ja kaugus melust, viibimine põlises maakeskkonnas või võimalus nautida kõiki need hüvesid korraga, vastavuses spetsiaalsete ja alternatiivsete turismivormidega (kultuuri-, öko-, maa-, tervise-, matka-, kulinaarturism jne).

Nii võib tekkida omamoodi turismivorm, millel on otsene seos põllumajandustoodetega, mis omakorda on otseselt seotud kvaliteetturismi, gastronoomia (Vahemere dieet), mahetoodete ja maaturismiga. See võimaldab vältida tavapärast massiturismi, mille võtmesõnadeks on päike ja meri. **Määrus aitaks eelnimetatud võimalusi toetada.**

7.4 Komitee on seisukohal, et näiteks mahetoodete, kosmeetikatoodete või ravitoimega toodetega seotud ELi poliitikameetmete raames võiks Vahemere piirkonna toodete edendamiseks asutada ühele Egeuse mere saarele talituse või asutuse, kes vastutaks täiendusõppeprogrammide korraldamise eest Vahemere piirkonna tervislike toiduainete või gastronoomia valdkonnas.

7.5 Komitee soovib töötada Chiose mastiksitootjate ühenduse kogutud oskusteabe eeskujul välja katseprojekti. Kõnealuse ühenduse peaesmärk on arendada Kreekas ja kogu ülejäänud Euroopas mastiksipoodide (*mastishop*) võrgustikku, mis aitaks Chiosel, Kreekas ja ELis valmistatud mastiksitoodete näitel tutvustada ja reklaamida mastiksit ning selle erinevaid kasutusvõimalusi ja omadusi.

7.6 Komitee on juba soovitanud (nt 10. juuli 2008. aasta arvamuses ECO/213 ja 15. juuli 2010. aasta arvamuses ECO/262) seada prioriteediks maaturismi edendamine ja ühtlasi tööhõive toetamine.

7.6.1 Komitee peab seega vajalikuks, et määrusega soodustataks põllumajanduse valdkonnas tegutsevate saareelanike osalise tööajaga tööhõivet, toetades konkreetsete meetmetega nende õigust investeerida maaturismi ja saada sellest tulu. Esmatähtis on tunnustada võimalust kasutada maad korraga kahel eesmärgil: esiteks põllumajanduseks (või metsanduseks) ja teiseks maaturismiks, nii et need kaks valdkonda võiksid teineteist täiendada. Eelnimetatud õigus ei tohiks aga sõltuda konkreetsest maatükist, vaid selle põllumajanduslikust kasutusest.

7.6.2 Maaturismi jaoks tuleks luua soodsad tingimused, nt põllumajandusettevõtte raames väikeste maaturismiüksuste rajamise ja käitamise õigus, mis antakse ja mida pikendatakse tingimusel, et jätkatakse tootmist (oliivide, viinamarjade, apelsinide ja mandariinide kasvatus, mastiksi- ja meetootmine, viigimarjade kasvatus jne).

7.6.3 Väikesaarte ebasoodsamate tingimustega piirkondades, kust inimesed on lahkunud ja mille põllumajandusmaad on maha jäetud, on osalise tööajaga põllumajandustegevuse arendamine kõige sobivam ja stabiilsem vahend inimeste hoidmiseks piirkonnas ja saarelise keskkonna säilitamiseks.

Määrusega saaks seda aktiivselt toetada, aidates kaasa elu, looduse ja keskkonna rikkuste säilitamisele, mis toob kasu kõigile kõnealuste piirkondade külastajatele ja loomulikult ka sealsetele elanikele.

7.7 Komitee on seisukohal, et saarte arengu seisukohast on kõige tähtsamad valdkonnad põllumajandus ja turism. Neil

saartel ollakse tegevad ka muudes valdkondades, näiteks karjakasvatuses, kalastuses, meresõidus ja kultuuris. Neid valdkondi saab samuti kasutada kohalike põllumajandustoodete edendamiseks ja esiletõstmiseks turul. Selleks tuleb toetada teadusuuringuid, näiteks luues põllumajanduskoole, töötades välja teadmised, teadusuuringutel ja innovatsioonil põhinev kasvustrateegia, milles leitakse uusi ja dünaamilisi konkurentsieeliseid, või kasutades Egeuse mere potentsiaali hariduse ja teadusuuringute vallas. Nii kujundatakse terviklik raamistik strateegiale, mis hõlmaks kõiki majandussektoreid ja millega loodaks uus tänapäevane kasvumudel nii põllumajandusele kui ka Egeuse mere väikesaartele üldisemalt. See ulatuks väljapoole tavapärasest saare ja riigi suhet, mida on näha Malta ja Küprose puhul, ning tugevat piirkondlikku identiteeti nagu Sardiinia ja Korsika puhul.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 378/2007 seoses ühise põllumajanduspoliitika raames ettenähtud otsetoetuste vabatahtliku ümbersuunamise rakenduseeskirjadega”

KOM(2010) 772 lõplik – 2010/0372 (COD)

(2011/C 132/16)

Üksikraportöör: **Luís MIRA**

18. jaanuaril otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 378/2007 seoses ühise põllumajanduspoliitika raames ettenähtud otsetoetuste vabatahtliku ümbersuunamise rakenduseeskirjadega”

KOM(2010) 772 lõplik 2010/0372 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 176, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 17.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Määruse nr 378/2007 (ühise põllumajanduspoliitika raames ettenähtud otsetoetuste vabatahtlik ümbersuunamine) kohandamisel Lissaboni lepinguga eristatakse komisjonile delegeeritud õigust võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad, mis täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi (delegeeritud õigusaktid), ning komisjonile antud volitusi võtta vastu ühetaolisi tingimusi, mis on vajalikud liidu õiguslikult siduvate aktide rakendamiseks (rakendusaktid). Komitee toetab kindlalt konsulteerimist sidusrühmade ja liikmesriikidega ELi õigusaktide ettevalmistamise faasis ja rõhutab, et see peab jätkuma.

1.2 Komitee nõustub, et komisjon peaks määrama vabatahtliku ümbersuunamise kohaldamisest tulenevad netosummad rakendusaktidega ilma komitee abita, et tagada sujuvad ja tõhusad menetlused.

1.3 Komitee nõustub, et komisjonile tuleks anda õigus võtta vastu rakendusakte maaelu arengu komitee abiga, et tagada vabatahtliku ümbersuunamise integreerimine maaelu arengu programmitõesse.

1.4 Komitee nõustub, et komisjonile tuleks anda õigus võtta vastu rakendusakte põllumajandusfondide komitee abiga, et tagada vabatahtliku ümbersuunamise finantsjuhtimine.

2. Märkused

2.1 Vabatahtlik ümbersuunamine on vabalt valitav vahend, mis tähendab esimese samba all olevatest otsetoetustest kuni 20 % ümbersuunamist otse maaelu arendamiseks, ilma igasuguse ümberjaotamiseta. Teisisõnu on ümbersuunatud summa (mis võetakse esimese samba alt) täpselt sama kui summa, mis kantakse teise sambasse igas liikmesriigis: kaasrahastamise kohustus puudub. Ainsad liikmesriigid, kes on nõudnud selle sätte rakendamist, on Portugal ja Ühendkuningriik, ehkki Portugal ei ole seda tegelikult kunagi rakendanud, kuna ta on juba saavutanud tasakaalu ÜPP kahe samba vahel.

2.2 Ühendkuningriik on ainus liikmesriik, kes kasutab vabatahtlikku ümbersuunamist, et paigutada teatud protsent otsetoetustest esimese samba alla maaelu arengu eesmärkide tarbeks. Selline ümbersuunamine suurendab summat, mis on Ühendkuningriigile kättesaadav maaelu arengu rahastamiseks.

2.3 Komisjoni ettepanekud muuta määrust nr 378/2007 (ühise põllumajanduspoliitika raames ettenähtud otsetoetuste vabatahtlik ümbersuunamine) sisaldavad järgmiseid muudatuste liike:

— muudatused seoses Lissaboni lepingust tuleneva kohandamisega;

- komisjonile volituste andmine rakenduseeskirjade vastuvõtmiseks, et tagada vabatahtliku ümbersuunamise ühtne rakendamine kõigis liikmesriikides;
- komisjonile volituste andmine vabatahtliku ümbersuunamise kohaldamisest tulenevate netosummade määramiseks rakendusaktidega ilma komitee abita.

2.4 Lissaboni lepinguga luuakse kaks uut õigusaktide kategooriat: delegeeritud õigusaktid ja rakendusaktid.

2.5 Delegeeritud õigusaktide puhul delegeerib seadusandja komisjonile õiguse võtta vastu õigusakte, mis muudavad seadusandliku akti teatud mitteolemuslikke osi. Delegeeritud õigusaktid võivad täpsustada teatud tehnilisi üksikasju või sisaldada täiendavaid muudatusi seadusandliku akti teatud elementide kohta. Seadusandja saab seega keskenduda poliitika suunitlusele ja eesmärkidele, laskumata ülemäära tehnilistesse aruteludesse. Siiski on sellisel delegeerimisel ranged piirid, kuna ainult komisjoni saab volitada delegeeritud õigusakte vastu võtma. Lisaks määrab seadusandja tingimused, mille alusel delegeerimine aset võib leida. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290 sätestatakse seega, et nõukogu või Euroopa Parlament võivad delegeerimise tühistada või piirata selle kestust.

2.6 Rakendusaktide puhul tugendatakse Lissaboni lepinguga samuti komisjoni rakendamise volitusi. ELi õiguse rakendamine liikmesriikides kuulub põhimõtteliselt liikmesriikide pädevusse. Siiski tuleb teatud ELi meetmeid rakendada kogu ELis ühtselt ja sellisel juhul võib komisjon nende rakendamiseks vastu võtta rakendusakte.

Kuni Lissaboni lepingu jõustumiseni olid rakendamise volitused nõukogul, kes delegeeris rakendusaktide vastuvõtmise komisjonile. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 291 tunnustatakse nüüd komisjonile antud volitusi. Seega kui on vaja, et ELi meetmeid rakendataks liikmesriikides ühtselt, on komisjon otseselt volitatud võtma vastu rakendusakte.

3. Lõpumärkused

3.1 Ehkki see ei puuduta Lissaboni lepingust tulenevat kohandamist, soovib komitee juhtida tähelepanu nende nõuanderühmade olulisusele, kes konsulteerivad kodanikuühiskonna sidusrühmadega. Nende aruteluforumite vajalikkust ei tohi kahtluse alla seada, kuna neil on väga suur roll eksperditeadmiste ja asjaomaste seisukohtade edastamisel komisjonile ning nad aitavad sidusrühmal paremini mõista väljatöötatavaid õigusakte juba varases järgus.

3.2 Komitee nendib, et nõukogu ja Euroopa Komisjon tõlgendavad erinevalt, kust läheb piir delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide vahel. Seetõttu leiab komitee, et iga eri akti jaoks rakendatava menetluse valik peaks toimuma selgete kriteeriumide alusel.

3.3 Teiste otsuste jaoks võib olla vajalik eelnev konsulteerimine liikmesriikidega, et tõhustada vastastikust mõistmist. See võimaldab komisjonil ühtlasi saada kasu liikmesriikide eksperditeadmistest.

3.4 Komitee nõustub, et komisjon peaks määrama vabatahtliku ümbersuunamise kohaldamisest tulenevad netosummad rakendusaktidega ilma komitee abita, et tagada sujuvad ja tõhusad menetlused.

3.5 Komitee nõustub, et komisjonile tuleks anda õigus võtta vastu rakendusakte maaelu arengu komitee abiga, et tagada vabatahtliku ümbersuunamise integreerimine maaelu arengu programmitõesse.

3.6 Komitee nõustub, et komisjonile tuleks anda õigus võtta vastu rakendusakte põllumajandusfondide komitee abiga, et tagada vabatahtliku ümbersuunamise finantsjuhtimine.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ÜTK määrus)”

KOM(2010) 799 lõplik – 2010/0385 lõplik

(2011/C 132/17)

Raportöör: **Pedro NARRO**

18. jaanuaril 2011 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu vastavalt ELi toimimise lepingu artiklitele 290 ja 291 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ÜTK määrus)”

KOM(2010) 799 lõplik – 2010/0385 lõplik

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 15.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee väljendab heameelt selle üle, et on püütud kasutada Lissaboni lepinguga vastavusse viimisel tekkinud võimalust lihtsustada põllumajandusturgude ühisest korraldusest tulenevaid keerukaid õigusakte ja muuta need läbipaistvamaks. Suurem lihtsustamine ja selgus on kindlasti üldisuse huvides.

1.2 Komitee peab positiivseks, et ühenduse õigusaktide koostamisel konsulteeritakse huvitatud isikute ja liikmesriikidega, ja soovib, et nii toimitaks ka edaspidi. Selleks, et delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide uut süsteemi kohaldada, tuleb edendada läbipaistvust ja dialoogi põllumajandussektori esindajatega.

1.3 Komisjon peaks viivitamatult selgitama, kuidas peaks ekspertidega konsulteerima ja milline on komitee uus töökord rakendusaktide kohaldamisel.

1.4 Komitee pooldab delegeeritud õigusaktide selget määratlust ja kutsub üles määratlema neid iseloomustava mõiste „mitteolemuslik”, delegeerimise kestvuse ning hindama iga juhtumit hoolikalt eraldi. Nende õigusaktidega seoses on väga

oluline, et parlamendile ja nõukogule antaks viivitamata üksikasjalikku teavet vastuvõetavate õigusaktide kohta, et vajadusel oleks delegeerimist lihtsam tühistada.

2. Arvamuse taust

2.1 Ettepaneku eesmärk on viia määrus (EÜ) nr 1234/2007 (põllumajandusturgude ühise korralduse kohta) vastavusse komisjoni delegeeritud volituste ja rakendamisevolituste vahelise eristusega, mis võeti kasutusse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 290 ja 291. Seetõttu piirdub ettepanek ühise turukorralduse vastavusse viimisega Lissaboni lepingu uute nõuetega, ilma et see mõjutaks ELis praegu kasutusel olevat lähene-misviisi.

2.2 Lissaboni lepingu artiklitega 290 ja 291 muudetakse Euroopa Komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi vahelist otsustusmenetlust seoses ühenduse õigusaktide rakenduseeskirjadega.

2.3 ELi toimimise lepingu artiklis 290 antakse komisjonile volitus täiendada või muuta süsteemi teatavaid mitteolemuslikke osi. Komisjoni delegeeritud õigusaktiga võidakse seega sätestada täiendavaid ja mitteolemuslikke osi, mis on vajalikud ühise turukorralduse nõuetekohaseks toimimiseks. Komisjon võib võtta vastu delegeeritud õigusaktid, et kehtestada ettevõtjatele kavas osalemise tingimused, litsentsi väljaandmisega seotud kohustused ning toodete abikõlblikkuse kriteeriumid seoses turusekkumisega, mõisted jne.

2.4 Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 291 sätestatud vastutavad seadusandja kehtestatud süsteemi rakendamise eest liikmesriigid. Artiklis rõhutatakse samas vajadust tagada süsteemi ühetaoline kohaldamine liikmesriikides. Seepärast annab seadusandja komisjonile rakendamisevolitused seoses ühise turukorralduse rakendamise ühetaoliste tingimustega ja liikmesriikide rakendatavate kontrollide üldise raamistikuga.

2.5 ELi toimimise lepingu artikli 43 lõige 3 on erandlikult iseseisev alus õigusaktide vastuvõtmiseks nõukogus. Artiklis sätestatakse järgmist: „Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu meetmed hindade ja maksude, toetuste ja koguseliste piirangute kehtestamise (...) kohta”. Kõnealune säte on erand ELi toimimise lepingu artikli 43 lõikest 2, mille kohaselt nõutakse põllumajandusturgude ühise korralduse kehtestamisel seadusandliku tavamenetluse kasutamist.

2.6 Komisjoni ettepanekus on neli ettepanekut:

- a) Õigusloomega seotud resolutsioon Saksamaa alkoholimonopoli raames antava abi kohta (KOM(2010) 336 lõplik)
- b) Ettepanek: määrus liidus enim puudustkannatavatele isikutele ette nähtud toiduainete jaotamise kohta (KOM(2010) 486 lõplik)
- c) Ettepanek muuta määrust (EÜ) nr 1234/2007 seoses turustamisstandarditega
- d) Ettepanek muuta nõukogu määrust (EÜ) nr 1234/2007 seoses lepinguliste suhetega piima- ja piimatootesektoris

3. Üldised märkused

3.1 Kuigi muudatused rakendusaktide vastuvõtmise korras ei ole ehk revolutsioonilised, on see siiski suur samm sellise uue mudeli poole, mis muudab ühenduse õigusaktide rakendusvolitusi. Liikmesriikide osalemine rakendusotsuste tegemisel piirdub ainult juhtudega, kus liikmesriikidevaheline ühtlustamine on õigusakti ülevõtmiseks hädavajalik.

3.2 Selleks, et uus süsteem toimiks korralikult, peab komisjon kehtestama uued eeskirjad, milles täpsustatakse, millised on komiteesid asendavate organite volitused ja roll nüüdseks tühistatud komiteemenetluse raames.

3.3 Tuleviku seisukohast on esmatähtis innustada liikmesriike ja asjaomase sektori esindajaid õigusaktide vastuvõtmisel osalema. Traditsioonilise komiteemenetluse süsteemi lammutamise protsess ei tohiks viia põllumajandussektori osalejate rolli marginaaliseerumiseni.

3.4 Nõuanderühmad on kodanikuühiskonna sidusrühmade nõuandeorganitena oluline osa ühenduse otsuste tegemise protsessist. Nende vahendusorganite tähtsuses ei tohiks mingil juhul kahelda, kuna nende ülesanne on edastada komisjonile andmeid sektori ja selle hetkeolukorra kohta.

3.5 Delegeeritud õigusaktid, mis on mõeldud õigusakti mitteolemuslike osade jaoks, on nõukogu, parlamendi ja komisjoni vahelistes aruteludes erimeelsuste allikas. Delegeeritud õigusaktid on väga olulised, mistõttu tuleks täpsemini määratleda õigusakti mitteolemuslik olemus, delegeerimise kestvus ning hinnata iga juhtumit hoolikalt eraldi.

3.6 Komiteele tekitab muret üldisest reeglist tehtud erand, mille kohaselt tuleb põllumajandusturgude ühise korralduse loomisel kasutada seadusandlikku tavamenetlust. ELi toimimise lepingu artikli 43 lõikes 3 on sätestatud, et nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu meetmed hindade ja maksude, toetuste ja koguseliste piirangute kehtestamise kohta. Euroopa Parlamendil peaks põllumajanduses olema jätkuvalt sama roll ning selleks tuleks nimetatud artiklit kitsalt ja üheselt tõlgendada.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komisjon on teinud suuri ja keerukaid jõupingutusi, et viia paljud turgude ühise korraldusega seotud sätted vastavusse Lissaboni lepingu uute nõuetega. Väga oluline on, et lisaks kasule, mida ametiasutused saavad lihtsustamisprotsessi tulemusena loodud uuest süsteemist, kaasneks ka bürokraatia väheneamine ja nõuete lihtsustumine nende jaoks, kes on nimetatud asutuste haldusalas.

4.2 Põllumajandusturgude ühise korralduse vastavusse viimise määruse ettepanek hõlmab 300 delegeeritud õigusakti ja 294 rakendusakti. Erinevalt teiste eeskirjade, näiteks Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist antava maaelu arengu toetuse või põllumajandustootjate otsetoetuste ühiste eeskirjade vastavusse viimisest Lissaboni lepinguga on komisjon siinkohal piirdunud formaalse vastavusse viimisega ega pole lisanud uusi sätteid.

4.3 Komitee peab positiivseks, et Euroopa Komisjon on läbi paistvuse huvides mitmes artiklis täpsustanud, milliseid otsuseid saab vastu võtta ilma korralduskomitee abita. Varem tehti samamoodi, kuid üheski õigusaktis ei olnud see kirjas. Ühe näite rakendusaktide menetluse kohta leiab ettepaneku artiklites 255 ja 270, milles viidatakse impordikvootide haldamisele ja ekspordilitsentsidele.

4.4 Mõnedes sektorites võib mõnede otsuste defineerimine delegeeritud aktidena probleeme põhjustada. Veinisektoris ei kuulu veinivalmistustavade kohta tehtavad otsused enam riikide pädevusse ja kuna neid käsitletakse delegeeritud õigusaktidena, siis jääb pädevus ainult komisjonile. Komisjon peaks sellega seoses selgitama neid punkte, kus hoolimata teksti puhtalt juriidilisest kohandamisest on tegelikkuses volitusi olemuslikult muudetud.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/75/EÜ lammaste katarralse palaviku vastase vaksineerimise osas”

KOM(2010) 666 lõplik – 2010/0326 (COD)

(2011/C 132/18)

Üksikraportöör: **Ludvík JÍROVEC**

26. jaanuaril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/75/EÜ lammaste katarralse palaviku vastase vaksineerimise osas”

KOM(2010) 666 lõplik – 2010/0326 (COD)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 28. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 185, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee soovib muuta sarnasel viisil komisjoni 26. oktoobri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1226/2007 nõukogu direktiivi 2000/75/EÜ rakenduseeskirjade kohta seoses lammaste katarralse palaviku tõrje, järelevalve, seire ja teatavate vastuvõtlikku liiki kuuluvate loomade liikumispiirangutega.

1.2 Komitee tuletab meelde, et kui lõpetati vaksineerimine suu- ja sõrataudi ja sigade katku vastu, toetati sellist lähenemiseviisi peamiselt argumendiga, et juhuslike haigusepuhangute kõrvaldamise kulud on väiksemad kui vaksineerimise kulud.

1.3 Komitee peab oluliseks rõhutada, et valiku langetamine selles küsimuses jäetaks liikmesriikidele, kuna epidemioloogiline olukord parasvöötme riikides erineb Vahemere riikide omast ning samuti erinevad lammaste katarralse palaviku liigid. Riikidel, kes otsustavad mitte vaksineerida, on rohkem võimalusi haigusega toimetulekuks. Teatud risk aga säilib seoses haiguse Aasiast tulevate uute tüvedega, mis on ka raskemini avastatavad.

1.4 Komitee on seisukohal, et kõnealuse direktiivi muudatus on vastavuses viimasel ajal vaksineerimise toimunud tehnoloogia arenguga, tänu millele on vaksineerimine võimalik kasutada ka väljaspool piirkondi, kus kehtivad loomade liikumispiirangud. Kavandatav muudatusettepanek sisaldab selget kinnitust, et liikmesriikide halduskoormus ei suurene, välja arvatud nõue teavitada vaksineerimisprogrammi käivitamisest. Kõnealusel ettepanekul ei ole märkimisväärset sotsiaalset mõju. Komitee toetab

täiel määral seda eesmärki ja tervitab ettepanekut nimetatud kinnituse alusel.

2. Sissejuhatus ja teatise põhisisu

2.1 Kõnealuse nõukogu direktiivi eesmärk on muuta direktiivis 2000/75/EÜ sätestatud kehtivaid vaksineerimiseeskirju paindlikumaks, võttes arvesse asjaolu, et nüüd on saadaval inaktiveeritud vaksineeritud, mida saab ohutult kasutada ka väljaspool piirkondi, kus kehtivad loomade liikumispiirangud.

2.2 Komisjon on seisukohal, et õigusakti muudatus on vajalik, et kajastada tehnoloogia arengut vaksineerimise tootmises. Komisjoni muudatusettepanek hõlbustaks strateegiliste otsuste tegemist lammaste katarralse palaviku tõrje valdkonnas, lähtudes reaalsest olukorrast liikmesriikides ja ilma Euroopa Liidu liigse sekkumiseta.

2.3 Praeguseks on laialt levinud seisukoht, et Euroopa Liidus tuleks lammaste katarralse palaviku tõrjeks ja ennetuseks kasutada eelkõige inaktiveeritud vaksineeritud. Nende vaksineeritud kasutamist piiravad aga kehtivad eeskirjad, mille kohaselt tohib vaksineeritud kasutada ainult piirkondades, kus haigus esines ja kus on seetõttu kehtestatud loomade liikumispiirangud.

3. Märkused

3.1 Viimase kolme aasta jooksul on kasutusele tulnud uued lammaste katarralse palaviku vastased inaktiveeritud vaksineeritud, mida saaks ohutult kasutada ka väljaspool piirangutsoone. See võimaldab liikmesriikidel välja töötada haiguse ennetuse ja tõrje riiklikud strateegiad ilma Euroopa Liidu liigse sekkumiseta.

3.2 Ettepanekuga loodetakse vähendada negatiivset majanduslikku ja sotsiaalset mõju, suurendades haiguse tõrje võimaluste hulka. Ettepanekuga saavutatakse kasu on aga raske arvu- lisealt täpselt väljendada, kuna see sõltub lammaste katarralse palaviku – mis ei ole Euroopas enam haruldane haigus – levi- kust, mida on võimatu ennustada.

3.3 Ettepanek ei mõjuta praeguseid haigusetõrje meetmeid. Seega ei ole ettepanekul otsest mõju ELi ühe- ja mitmeaastastele teatavate loomahaiguste likvideerimis-, tõrje- ja seireprogrammi- dele.

3.4 Kuna käesoleva ettepanekuga lubatakse vaksineerimise laiemat kasutamist Euroopa Liidus, peaks selle tulemusena vähe- nema lammaste katarralse palaviku negatiivne majanduslik mõju, st haiguse tekitatud otsene ja kaudne kahju.

3.5 Kuna ettepanekuga lubatakse vaksineerimise laiemat kasutamist, peaks suurenema ka turg ravimifirmadele, kes toodavad lammaste katarralse palaviku vastaseid inaktiveeritud vaktsiine.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kui liiklusohutusala: poliitikasuunised liiklusohutuse valdkonnas aastateks 2011–2020”

KOM(2010) 389 lõplik

(2011/C 132/19)

Raportöör: **Jan SIMONS**

20. juulil 2010 otsustas komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kui liiklusohutusala: poliitikasuunised liiklusohutuse valdkonnas aastateks 2011–2020”

KOM(2010)389 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 1. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (16. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 158, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee peab liiklussurmade arvu vähendamist ühiskonna jaoks väga tähtsaks ja kiidab heaks komisjoni edasipüüdliku eesmärgi vähendada kõnealust näitajat ajavahemikul 2011–2020 poole võrra 2010. aasta tasemega võrreldes.

1.2 Komitee juhib tähelepanu sellele, et soovitav on kehtestada vähendamise eesmärk igale liikmesriigile eraldi, sest riskid on liikmesriigiti erinevad.

1.3 Komitee on arvamusel, et kõnealuse programmi elluviimise jälgimiseks tuleks luua eraldi Euroopa liiklusohutuse amet või siis katusorganisatsioonina toimiv seire- ja järelevalvekeskus, mille koosseisu kuuluksid liikmesriikide määratud liiklusohutuse eksperdid.

1.4 Selleks et saavutada programmis sätestatud eesmärgid, vastutaks see amet või siis katusorganisatsioonina toimiv seire- ja järelevalvekeskus iga-aastase seire tagamise eest.

1.5 Komitee tõstab esile järgmised tingimused, mis tuleb täita, et saavutada komisjoni eesmärk vähendada liiklussurmade arvu poole võrra:

— ühtlustatud ja üksikasjalike statistiliste andmete kättesaadavus;

— raskete vigastustega lõppenud liiklusõnnetuste vähendamise sihtmärkide sõnastamine ja „raske vigastuse” mõiste määramine;

— ühenduse rangem poliitika liiklusohutusmeetmete ühtlustamisel ja vastuvõtmisel;

— rohkem tähelepanu konkreetsete rühmade – eelkõige vähem kaitstud liiklejate, nt noorte, eakate, puudega inimeste, mootoriga kahe rattaliste sõidukite juhtide, jalgratturite ja jalakäijate – koolitusele;

— kõiki oma autoparki omavate tööandjate kaasamine heade tavade rakendamisse;

— vähem kaitstud liiklejaid käsitlevate uute ühenduse õigusaktide vastuvõtmine;

— üleeuroopalise teedevõrgu ohutuse parandamine ja ülejäänud teedevõrgust vähemalt 25 % viimine üleeuroopalise transpordivõrgu tasemele;

— kindel poliitiline juhtimine;

— politseis, kiirabis, tuletõrjes, kodanikukaitse valdkonnas ja pukseerimisteenistuses töötavatele inimestele – teisisõnu kõikidele, kes osutavad abi õnnetusjuhtumite või rikete korral – erikoolituse ja täiendkoolituse korraldamine, et nad säilitaksid kõrge taseme ning et tagada sõidukite professionaalset kasutamist ja samuti haldusmenetluste parandamist;

— hoolitsemine elukutselistele sõidukijuhtidele mõeldud ohutute ja turvaliste parkimisalade kiire laiendamise eest;

— komitee pooldab seda, et sõidukijuhtide lepingud oleksid seotud nende erialaste oskustega ja mitte nende jõudlusega.

1.6 Mis puudutab inimfaktorit liikluses, siis nõustub komitee komisjoniga selles, et eesmärkide saavutamiseks on hädavajalik liiklejade pidev väljaõpe, koolitamine ja liiklusjärelvalve, kuid sellega seoses on komitee eriti mures vähem kaitstud liiklejade pärast.

1.7 Liiklusjärelvalve osas märgib komitee uuesti, et selle all tuleb mõista ka piiriülest liiklusjärelvalvet.

1.8 Komitee pooldab järgmiste meetmete võtmist:

— juhtide sõidu- ja tööaega käsitlevate õigusaktide laiendamine vähem kui 3,5 tonni kaaluvatele ametialastel eesmärkidel kasutatavatele sõidukitele;

— kiirusepiirajate paigaldamine väikestele tarbesõidukitele;

— alkolukkude paigaldamine veoautodele, väikestele tarbesõidukitele ja sõiduautodele, juhul kui nende juhti on karistatud alkoholijoobes sõidukijuhtimise eest ning narkojoobe tuvastamise vahendite kasutuselevõtmise;

— mootoriga kahe rattaliste sõidukite aktiivsete ja passiivsete ohutusmeetmete rakendamise;

— igas liikmesriigis ohtlike kohtade kaardistamine ja nende kaartide iga-aastane uuendamine;

— eCall-süsteemi laiendamine ka teistele sõidukitüüpidele, nagu näiteks kahe rattalistele mootorsõidukitele;

— poliitikasuuniste ümbertöötamine üksikasjalikuks tegevuskavaks.

2. Sissejuhatus

2.1 Kõnealuse teatise avaldamisega on komisjon esitanud oma nägemuse selle kohta, kuidas liiklusohutus peaks arenema ajavahemikul 2011–2020.

2.2 Teatise esitatud poliitikasuuniste abil soovib komisjon luua üldise juhtimisraamistiku ja püstitada kaugleulatuvad eesmärgid, millest tuleks lähtuda riiklike ja kohalike strateegiate koostamisel, nii et kõiki kirjeldatud meetmeid saaks rakendada kõige asjakohasemal tasandil, kõige asjakohasemate vahenditega ja võimalikult tõhusalt.

2.3 Komisjoni arvamuse kohaselt tuleks tegeleda esmajoones järgmiste meetmetega:

— liikmesriikide olulisematest kogemustest ja tavadest lähtuva hästi struktureeritud ja sidusa koostöövormi kujundamine, mis looks vajalikud tingimused liiklusohutuse 2011.–2020. aasta poliitikasuuniste tulemuslikuks rakendamiseks;

— liiklusõnnetustes saadud vigastusi ja esmaabi käsitleva strateegia koostamine ja sätestamine, et lahendada üha pakilise ja kasvav vajadus vigastatute arvu vähendamiseks;

— turvalisuse suurendamine vähem kaitstud liiklejade, eelkõige mootorratturite jaoks, kelle puhul liiklusõnnetuste statistikast ilmnev suundumus on väga murettekitav.

2.4 Komisjon märgib, et kavandatud poliitikasuuniste puhul on arvestatud liiklusohutuse kolmanda, 2001.–2010. aasta tegevuskava tulemustega, mis näitasid, et kahjuks ei saavutata auahnet eesmärki vähendada liikluses hukkunute arvu poole võrra. Siiski on olukord pidevalt paranenud, eriti viimastel aastatel.

2.5 Ühtse liiklusohutusala loomise eesmärgi saavutamiseks teeb komisjon ettepaneku seada aastatel 2022–2020 sihiks vähendada Euroopa Liidu liiklussurmade arvu poole võrra, võttes seejuures aluseks 2010. aasta surmaga lõppenud liiklusõnnetuste arvu.

2.6 Arvestades kolmanda tegevuskava perioodil saavutatud edasiminekuid (surmajuhumite arvu vähenemine 35–40 %) peab komisjon surmajuhumite arvu poole võrra vähendamist järgmise kümne aasta jooksul lati veelgi kõrgemale seadmiseks võrreldes praeguse tegevuskava saavutamatuks jäänud sihtidega.

2.7 Komisjon soovib 2020. aastaks seatud sihte saavutada, pühendudes aktiivselt järgmise seitsme eesmärgi saavutamisele:

— tõhustada sõiduõpetust ja täiendkoolitust;

— tugevdada liikluseeskirjade täitmise järelvalvet;

- ehitada turvalisemaid teid;
- parandada kasutatavate sõidukite turvalisust;
- edendada liiklusohutuse suurendamiseks kaasaegse tehnoloogia kasutamist;
- tõhustada hädaabiteenust;
- pöörata rohkem tähelepanu vähem kaitstud liiklejatele.

2.8 Liiklussurmade arvu soovitud vähendamise saavutamiseks on komisjon kõigi eespool nimetatud eesmärkidega sidunud konkreetsed meetmed. Neid meetmeid käsitletakse käesoleva arvamuse üldiste ja konkreetsete märkuste osas.

2.9 Eesmärkide saavutamise viisiga seoses ei pea komisjon niivõrd silmas uute õigusaktide vastuvõtmist, vaid soovib ELi liiklusohutuse alase õigustiku intensiivsemat järelevalvet, tahab luua liikmesriikide ja komisjoni vahelise koostööraamistiku ning näha ette ühised vahendid liiklusohutuspoliitika jälgimiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks.

3. Üldmärksused

3.1 Komitee peab liiklussurmade arvu vähendamist ühiskonna jaoks väga tähtsaks. See nähtub muu hulgas ka aastate jooksul komitee poolt kõnealusel teemal vastu võetud arvamustest⁽¹⁾. Samas vähenes eelmisel tegevusperioodil liiklussurmade arv tõesti oluliselt. Seega võib komitee nüüd ka nõustuda komisjoni uue – ja taaskord ambitsioonika – eesmärgiga vähendada aastatel 2011–2020 liiklussurmade arvu 2010. aasta tasemega võrreldes poole võrra.

3.2 Asendades „strateegilised suunised” „poliitikasuunistega”, soovib komisjon rõhutada mõtteviisi muutust, näidates, et järgmise kümne aastad jooksul pole rõhk mitte niivõrd uute õigusaktide ettepanekute esitamisel, kuivõrd järgmise kolme põhimõtte arendamisel ja rakendamisel: jagatud vastutus, liiklusohutuse integreerimine muudesse poliitikavaldkondadesse ja kõigis ELi riikides liiklusohutuse samaväärse taseme saavutamine.

⁽¹⁾ Komitee arvamused „Liiklusohutus aastatel 2003–2010”, ELT C 80, 30.3.2004, lk 77; „Maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamine”, ELT C 168, 20.7.2007, lk 71; „Karistuste piiriülese täitmise hõlbustamine liiklusohutuse valdkonnas”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 70 ning „Liiklusohutuse strateegilised suunised aastani 2020”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 27.

3.3 Komitee mõistab, et komisjon muudab mõtteviisi, kuna õigusraamistik on suuremalt jaolt juba välja arendatud. Ent siiski ei tohi siinkohal piirduda sellega, mis komisjonil kavas, nimelt üldise juhtimisraamistiku loomise ja kaugeleulatuvate eesmärkide püstitamisega, millest tuleks lähtuda riiklike ja kohalike strateegiatega koostamisel. Komitee on arvamusel, et lisaks veel puuduvate õigusaktide⁽²⁾ vastuvõtmisele tuleb edusamme ka õigeaegselt (igal aastal) ja hoolikalt jälgida.

3.3.1 Komitee hindaks kõrgelt seda, kui poliitikasuunistes töötatakse ümber tegevuskavaks, mis sisaldaks üksikasju, ajakavasid, seirevahendeid ja vahehindamist.

3.4 Komitee usub, et kõige parem on seda teha nii, et kogutakse andmeid, kooskõlastades seda liikmesriikide poolt liiklusohutuse küsimustes nimetatud esindajatega, ja teostatakse järelevalvet Euroopa neljanda liiklusohutuse tegevuskava⁽³⁾ rakendamise üle, arvestades seejuures aspekte, mida komitee nimetas Euroopa Parlamendile esitatud arvamuses, mis aga koostati enne käsitletava komisjoni teatise avaldamist. Komitee jaoks ei ole oluline, kas seda tehakse läbi Euroopa liiklusohutuse ameti või siis Euroopa seire- ja järelevalvekeskuse kujul, mille loomine on komisjonis juba algstaadiumis. 2011.–2010. aasta tegevuskava tulemuslikkuse tagamiseks on esitatud järgmised soovitusel.

3.4.1 ELi ja liikmesriikide jagatud vastutust arvestades on vaja tugevat poliitilist juhtimist.

3.4.2 Kõigi ELi liikmesriikide liiklusohutuse statistika peaks olema veelgi enam ühtlustatud ja üksikasjalikum.

3.4.3 Tuleb seada eesmärgid seoses raskelt vigastatud liiklejatega ning seejuures tuleb sätestada mõiste „raske vigastus” ühine määratlus.

3.4.4 Tuleb välja arendada ühenduse rangem poliitika liiklusohutusmeetmete ühtlustamiseks ja reguleerimiseks, et tagada liiklusohutuse meetmete parem ja kiirem rakendamine liikmesriikides.

3.4.5 Tuleb pöörata rohkem tähelepanu kõigi liiklejate, eelkõige vähem kaitstud liiklejate – noorte ja eakate, samuti ka mootoriga kahe rattalaste sõidukite juhtide, jalgratturite ja jalakäijate – diferentseeritud harimisele ja koolitamisele.

⁽²⁾ Vt vajalike meetmete loetelu arvamuse „Liiklusohutuse strateegilised suunised aastani 2020” punktis 4.8, ELT C 48, 15.2.2011, lk 27.
⁽³⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 27, punkt 1.5 jj.

3.4.6 Kõik oma autoparki omavad tööandjad tuleb kaasata projektidesse, mille eesmärk on liiklusõnnetuste vähendamine kodu ja töökoha vahelisel trajektooril, töötades välja ohutuseeskirjad oma autopargi jaoks ja motiveerides töötajaid rohkem ühistransporti kasutama.

3.4.7 Tuleb välja töötada ELi õigusnormid vähem kaitstud liiklejate rühmadele, näiteks mootoriga kaherattaliste sõidukite uus tüübikinnitus, ABS suurematele kui 150 cm³ mootori töömahuga kaherattalistele sõidukitele, esitulede kohustuslik automaatne sisselülitus ja juhiloa direktiivi muudetud versiooni tehnoloogilise ja teise taseme koolituse nõude sisseviimine.

3.4.8 Komitee arvates tuleks uude tegevuskavasse lisada eesmärk tõsta üleuroopalise teedevõrgu ohutust ja viia ülejäänud teedevõrgust vähemalt 25 % üleuroopalise transpordivõrgu tasemele.

3.4.9 Seoses tegevuskava üldeesmärgiga vähendada liiklussurmade arvu poole võrra märgib komitee, et riskid eri liikmesriikides varieeruvad väga suures ulatuses, ja peab seepärast mõistlikuks kehtestada vähendamise eesmärk asjaomasest liikmesriigist lähtuvalt.

3.5 Komitee mõistab, et liikmesriigiti erinevast ohutasemest tingitult võivad meetmed liikmesriikides erineda. Liikmesriigid, kus liiklussurmade arvu on oluliselt vähendatud, peaksid keskenduma peamiselt nn inimfaktorile: esmased prioriteedid peaksid olema koolitus, sh täiendkoolitus ja liiklusjärelvalve. Seevastu liikmesriigid, kus liiklussurmade arv ei ole oluliselt vähenenud, peaksid lisaks nimetatud koolitusele, täiendkoolitusele ja liiklusjärelvalvele keskenduma ka liiklusohutuspoliitika valupunktid, näiteks infrastruktuuri parandamisele ja sõidukite ohutusnõuetele.

3.6 Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, et lõppkokkuvõttes sõltub liiklusohutuspoliitika tulemuslikkus liiklejate käitumisest ja seetõttu on väga oluline liiklejate õpetamine, koolitamine ja liiklusjärelvalve.

3.7 Eriti tuleb tähelepanu pöörata vähem kaitstud liiklejatele: noored algajad sõidukijuhid ja eakad inimesed, kes ei ole kursis liikluseeskirjade muutustega, sest ei ole saanud pidevat täiendkoolitust.

3.8 Samuti on komitee arvamusel, et iga liikmesriik peaks regulaarselt korraldama teavituskampaaniaid joores sõidukijuhitise vastu võitlemiseks. Samuti tuleb tõhustada järelvalve-kampaaniaid, sh piiriülese järelvalve kampaaniaid.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee soovib võimalikult kiiresti leida „kerge vigastuse” ja „raske vigastuse” mõiste ühiselt kasutatav määratlus, millele võiks tugineda liikluses saadud vigastuste arvu vähendamise ühise eesmärgi seadmisel, nii et need arvud saaks lisada 2011.–2020. aasta tegevuskavasse.

4.2 Komitee toetab komisjoni ettepanekut tõhustada liiklejate sõiduõpetust ja täiendkoolitust sõiduõppe ja liiklusohutuse alase koolituse ja väljaõppe ühise strateegia ettevalmistamise kaudu.

4.3 Sealjuures tuleb sõiduõppes pöörata enam tähelepanu aspektile, mis puudutab esmaabi ja käitumist õnnetusjuhtumite korral.

4.4 Komitee osutab eelkõige pideva koolituse tähtsusele, kuna liikluseeskirjad võivad aja jooksul muutuda.

4.5 See käib tavaliklejate kohta, kuid puudutab eriti inimesi, kes töötavad politseis, tuletõrjes, kodanikukaitse valdkonnas, pukseerimisteenistuses ja kiirabis – teisisõnu kõiki, kes osutavad abi õnnetusjuhtumite või rikete korral ning vajavad selleks erioskusi. Komitee peab nende töötajate eriväljaõpet ja pidevat koolitust väga tähtsaks, seda nii nende elukutse kui ka haldusvaldkonnas, selleks et veelgi parandada nende osutatavate teenuste kvaliteeti.

4.6 Komitee kiidab heaks jõupingutused liikluseeskirjade jõustamise, sh piiriülese jõustamise parandamiseks. Oma arvamuses teemal „Karistuste piiriülese täitmise hõlbustamine liiklusohutuse valdkonnas”⁽⁴⁾ kinnitas komitee selgesõnaliselt, et ilma liikluseeskirjade piiriülese jõustamiseta ei ole võimalik saavutada komisjoni kolmandas liiklusohutuse tegevuskavas sätestatud eesmärki. Komitee ei tagane oma eespool nimetatud arvamuses esitatud järeldustest.

4.7 Komitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku lisada lisaks raskeveokitele kohustuslike kiirusepiirajate paigaldamise nõudele ka nõue paigaldada kohustuslikud kiirusepiirajad väikestele tarbesõidukitele. Selle põhjuseks on asjaolu, et väikeste tarbesõidukite arv liikluses suureneb pidevalt, eriti kullervedude sektoris, kus on tähtis saadetise kiire kättetoimetamine ja kus sõidukite kiirus on seepärast tihti väga kõrge. Seejuures tuleb viia ka nende sõidukite juhtide sõidu- ja töötundide arv vastavusse reeglitega, mis kehtivad üle 3,5 tonni kaaluvate veoautodega toimuva kaubaveo suhtes.

⁽⁴⁾ Komitee aramus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega hõlbustatakse karistuste piiriülest täitmist liiklusohutuse valdkonnas”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 70.

4.8 Kuna sõiduki juhtimine alkoholihoobes on liiklusõnnetuste põhjuste seas endiselt väga olulisel kohal soovivad komitee alkoholikude paigaldamist nii raskeveokitele, väikestele tarbesõidukitele kui ka sõiduautodele, kui nende juhti on karistatud alkoholihoobes sõidukijuhtimise eest.

4.9 Erilist tähelepanu tuleb pöörata mootoriga kahe rattaliste sõidukitele. Nende sõidukite juhte ähvardab liikluses autojuhtidega võrreldes 18–20 korda suurem oht saada raskelt vigastada. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon esitaks võimalikult kiiresti ettepanekud mootoriga kahe rattaliste sõidukite juhtide aktiivse ja passiivse ohutuse parandamiseks.

4.10 Arvestades, et enamik surmaga lõppevatest õnnetustest toimub linnapiirkondades, kõrvalteedel ja maapiirkondade teedel, teeb komisjon ettepaneku, et ELi rahalisi vahendeid eraldataks sellistele infrastruktuuriprojektidele, mis vastavad teede ja tunnelite ohutust reguleerivates direktiivides esitatud nõuetele. Komitee nõustub sellega ja usub, et Euroopa liiklusohutuse ametil võiks olla keskne roll selle hindamisel, millised kõrvalteed või maapiirkondade teed on kaasrahastamiseks abikõlblikud.

4.11 Oma varasemates arvamustes on komitee teinud muu hulgas järgmised ettepanekud:

- tegevuskavasse tuleks lisada nõue, et iga liikmesriik peab koostama ohtlike kohtade kaardi ja esitama kord aastas selle uuendatud versiooni pädevale Euroopa institutsioonile;
- seoses maanteetranspordi ohutusega 2020. aastal on nõutud järgmist: „kontrollide ja trahvide, siseturu integratsiooni ühtlustamine, tõhususe parandamine muuhulgas moodulsüsteemidega (kus võimalik) [...] ning uuringud kiirusepiirikute ja parendatud rehvide säilitamise kohta”.

Komitee kordab siinkohal veel kord nende ettepanekute tähtsust.

4.12 Komitee pooldab kõrgeltarenenud tehnoloogia kiiret kasutamist sõidukitel ja nõuab, et kõigis liikmesriikides laiendataks eCall-süsteemi ka teistele sõidukitüüpidele, näiteks kahe rattaliste mootorsõidukitele.

4.13 Komitee kiidab heaks komisjoni jõupingutused liiklusvigastusi käsitleva tegevusstrateegia koostamiseks koostöös liikmesriikide ja muude liiklusohutusega tegelevate avaliku ja erasektori sidusrühmadega.

4.14 Nagu komitee on oma varasemates kõnealust teemat käsitlevates arvamustes⁽⁵⁾ märkinud, tuleb tegevuskavas prioriteediks seada vähem kaitstud liiklejate kaitse. Komitee on seisukohal, et sellesse rühma peaksid kuuluma mootoriga kahe rattaliste sõidukite juhid, jalakäijad, jalgratturid, noored, eakad inimesed, kelle arv pidevalt suureneb, ja puuetega inimesed.

4.14.1 Nagu juba varem mainitud komitee arvamuses,⁽⁶⁾ soovib komitee elukutselistele sõidukijuhtidele mõeldud ohutute ja turvaliste parkimisalade kiiret laiendamist. Selle soovi põhjusteks on liiklusohutuse ja veokijuhtide tervise ja ohutuse tagamine ning võitlemine maanteeveole suunatud kuritegevusega. Samuti pooldab komitee seda, et sõidukijuhtide lepingud oleks seotud nende erialaste oskustega ja mitte nende jõudlusega.

4.15 Komitee tõstab esile ohte, millega raskeveokite juhid paljudes piiripunktides kokku puutuvad. Mõnedes piiriületuskohtades, eriti ELi välispiiridel, on tavaline, et sõidukijuhid peavad röntgenlõbivaatuse ajal jääma sõidukisse või selle vahele lähedusse. Ütlematagi on selge, et see kohustus seab asjaomased sõidukijuhid suurde ohtu. Lahenduseks oleks lubada sõidukijuhtidel sõidukitest lahkuda ja viibida sel ajal ohutuskauguses. Komitee kutsub liikmesriike üles käsitlema kõnealust probleematikat ÜRO WP.1 (*Working Party on Road Traffic Safety*) koosolekul Genfis.

Brüssel, 16. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Komitee aramus, „Liiklusohutuse strateegilised suunised aastani 2020”, ELT C 48, 15.2.2011, lk 27. Komitee aramus „Karistuste piiriülese täitmise hõlbustamine liiklusohutuse valdkonnas”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 70.

⁽⁶⁾ ELT C 175, 27.7.2007, lk 88, punkt 1.1.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond”

KOM(2010) 475 lõplik – 2010/0253 (COD)

ja „Komisjoni teatis Euroopa ühtse raudteepiirkonna väljaarendamise kohta”

KOM(2010) 474 lõplik

(2011/C 132/20)

Raportöör: Raymond HENCKS

4. oktoobril 2010 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 91 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmistes küsimustes:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond”

KOM(2010) 475 lõplik – 2010/0253 (COD) ja

„Komisjoni teatis Euroopa ühtse raudteepiirkonna väljaarendamise kohta”

KOM(2010) 474 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektor võttis arvamuse vastu 1. märtsil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (16. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 168, vastu hääletas 21, erapooletuks jäi 13 liiget.

1. Soovitused

1.1 Komitee kiidab heaks esimese raudteepaketi direktiivi uuesti sõnastatud eelnõu eesmärgi vähendada tõlgendamiserinevusi ja kõrvaldada raudteelase õigustiku teatud sätete puudulikkus. Uuesti sõnastatud direktiivis ei piirduta aga siiski vaid kehtivate sätete muutmise ja see sisaldab ka päris mitmeid uusi sätteid.

1.2 Komitee tuletab meelde, et raudteepiirkonna eeskirjade väljatöötamise eesmärk on luua selline Euroopa raudteepiirkond, mis suudaks (jätkusuutlikult) konkureerida teiste veoliikidega. Komitee toetab seega kõiki uusi sätteid, mis teenivad seda eesmärki, kuid on mõnevõrra kahtleval seisukohal nende sätete suhtes, mis on liiga ulatuslikud või jäävad väga puudulikuks.

1.3 Komitee väljendab kahetsust, et direktiivi eelnõus ei käsitleta koostalitlusvõimet (kuigi ühtse Euroopa raudteepiirkonna rajamine sõltubki suuresti edusammudest tehnilise koostalitlusvõime alal) ega tasakaalu puudumist raudteeliikluse juhtimises, kus sageli eelistatakse reisijatevedu kaubaveo arvel.

1.4 Väga piiratud eelarve oludes tuleb raudteeinfrastruktuuri jaoks leida uued rahastamisallikad. Arvestades, et enamikust Euroopa struktuuri- ja ühtekuuluvusfondidest rahastatakse eeskätt maanteeinfrastruktuuri, samas kui TEN-T vahendid on peaaegjalikult suunatud raudteedele, toetab komitee võimaliku ühtse transpordifondi loomist ainult juhul, kui see kohtleb kõiki veoliike erapooletult ja võrdselt. Komitee pooldab rahastamise sõnaselget tagamist 2014. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika läbivaatamisel.

1.5 Muude rahastamisallikate osas viitab komitee teatise „Ühtse turu akt” ettepanekutele nr 15 ja nr 16 ning soovib lisaks analüüsida võimalust luua tagatisfond, nagu seda on tehtud mitmes võrgutööstuses.

1.6 Komitee peab kahetsusväärseks, et ikka veel ei ole loodud tingimusi võrdselt konkurentsiks raudteeveo ja teiste veoliikide vahel ning et väga puudulikuks jäävad ka meetmed väliskulude ja -mõju arvessevõtmiseks seeläbi, et tasude kehtestamisel arvestatakse ühiskonnal kanda tulevaid väliskulusid.

1.7 Teenindusrajatistele juurdepääsu küsimuses ei toeta komitee õigusliku, korraldusliku ja otsuste tegemisel sõltumatu kohustust, mis võib seada ohtu praegused asendamatud struktuurid.

1.8 Samuti ei kiida komitee heaks seda, et uuesti sõnastatud direktiivi eelnõu lisades esitatud sätteid, mis ilmselgelt puudutavad valdkonna olemuslikke aspekte, saab muuta komisjoni poolt vastu võetavate delegeeritud õigusaktidega.

1.9 Komitee on seisukohal, et tõeliselt esmatahtsaks tuleb pidada Euroopa raudteeliikluse signaaliseerimis- ja juhtimissüsteemi (ERTMS) üldist rakendamist koos Euroopa rongijuhtimissüsteemiga (ETCS).

2. Euroopa raudteepiirkonna eeskirjade väljatöötamise edusammud

2.1 Luua selline ühenduse raudteepiirkond, mis suudaks (jätkusuutlikult) konkureerida teiste veoliikidega, on ülesanne, millega Euroopa Liit on püüdnud toime tulla alates 29. juuli 1991. aasta esimesest direktiivist ühenduse raudteede arendamise kohta (91/440/EMÜ), millele järgnes 1996. aastal valge raamat „Ühenduse raudteede taaselustamise strateegia”.

2.2 Direktiiv 91/440/EMÜ (mida seejärel muudeti ja täiendati) käsitleb raudteefrastruktuuri ja kõikide rahvusvaheliste raudtee-kaubaveoteenuste ja -reisijateveoteenuste majandamist liidus asutatud või asutatavate raudtee-ettevõtjate poolt, välja arvatud seoses nende ettevõtjatega, kelle tegevus piirdub üksnes linna- või linnalähiliinide või piirkondlike liinide teenindamisega.

2.3 Euroopa Liit peab ühist transpordipoliitikat üheks Euroopa ühtse turu põhielemendiks ja on oma hooleks võtnud edendada raudteetransporti, rõhutades selle konkurentsieeliseid võrreldes teiste maismaa- või lennutranspordiliikidega, eelkõige energiakulu, saastuse, keskkonnamõju ja turvalisuse seisukohast. Seejuures lähtutakse

— turu avatuse ja vaba konkurentsi põhimõttest;

— üleeuroopalise raudteevõrgustiku koostalitlusvõime põhimõttest.

Esimesele, 2001. aasta raudteepaketile järgnes veel kaks paketti ning mitu direktiivi ja soovitusi.

3. Euroopa õigusnormide ülevõtmine liikmesriikide õigusesse

3.1 Esimese raudteepaketi direktiivide ülevõtmine riikide õigusesse takerdus olulistesse probleemidesse ja viivitustesse paljudes liikmesriikides ning direktiivid jäeti komisjoni hinnangul rakendamata või rakendati ainult osaliselt või valesti, nii et komisjon algatas 2008. aasta juunis rikkumismenetlused 24 liikmesriigi vastu 25st (Maltal ja Küprosel raudteevõrk puudub).

3.2 Pärast seda, kui kolm liikmesriiki olid oma õigusakte muutnud, saatis komisjon 2009. aasta oktoobris 21 liikmesriigile põhjendatud arvamused seal veel püsivate rikkumiste kohta. 24. juunil 2010 otsustas komisjon esitada 13 liikmesriigi vastu hagi Euroopa Kohtule, ülejäänud kaheksa põhjendatud arvamuse saanud riigi kohta anti selgitusi.

3.3 Komisjon peab kahetsusväärseks eelkõige ebavõrdseid konkurentsitingimusi seoses hinnanguliselt liiga suurte juurdepääsutasudega, võimsuse diskrimineeriva jaotamisega, ise raudteeteenuseid korraldavate võrguettevõtjate (traditsiooniliselt) turgu valitseva seisundiga ja sõltumatute reguleerivate asutuste puudumisega.

3.4 Komisjon tunnistab siiski, et vaba konkurentsi väljakujunemist raudteeturul pärsib osaliselt ka raudteelase õigustiku mitmetähenduslikkus ja teatavate sätete puudulikkus, mistõttu tuleb neid selgitada ja kohandada, et vähendada tõlgendamise-rievusi liikmesriikides.

4. Uuesti sõnastatud direktiivi sisu

4.1 Esimese raudteepaketi uuesti sõnastatud ettepanekuga soovitakse lihtsustada ja konsolideerida kehtivaid õigusakte, kõrvaldada ristviited, ühtlustada terminoloogiat ning lahendada kaubaveo ja rahvusvahelise reisijateveo, sh kabotaaži probleemid.

4.2 Ümber sõnastatud tekst sisaldab ka uusi sätteid, millest peamised on järgmised:

— veoteenuste haldamise ja nendega seotud teenuste (nt hooldus, teenindus, juurdepääs terminalidele, reisiteave, piletimüük raudteejaamades jne) teenindusrajatiste majandamise õigusliku, organisatsioonilise ja otsustusala sõltumatu nõue;

— teenuseosutajatele kehtestatud keeld võtta infrastruktuuri kasutamise eest tasusid;

- põhimõtte „kasuta või kaota” kehtestamine, et vältida infrastruktuuride kunstlikult ülekoormamist;
- liikmesriikide kohustus koostada riikliku pikaajalise strateegia raames infrastruktuuri arendamise kava;
- kasutustasude diferentseerimine keskkonna- ja koostalitlusvõime kriteeriumide järgi;
- reguleerivate asutuste sõltumatuse ja pädevuse suurendamine.

5. Üldmärkused uuesti sõnastatud direktiivi kohta

5.1 Nagu on õigesti märgitud teatise „Ühtse turu akt” (KOM(2010) 608), on transport majanduse „närvisüsteem” ja üks alustalasid, arvestades transpordisüsteemi võimet liigutada kaupu ja inimesi vastavalt soovidele ja vajadustele nii sujuvalt kui võimalik ühest kohast teise.

5.2 Läbivaatamisel olevas direktiivi vastuvõtmise ettepanekus ei tegeleta siiski tasakaalu puudumisega raudteeliikluse juhtimises, kus peetakse sageli esmatahtsaks reisironge. Komitee tuletab sellega seoses meelde oma ettepanekuid eraldada raudteekaubavedudele rongiliine paindlikumalt ⁽¹⁾.

5.3 Komitee on oma arvamustes alati väljendanud toetust Euroopa Liitu püüdlustele luua alustingimused reisijate, kasutajate ja ettevõtjate jaoks hästi toimivale, kindlale, jätkusuutlikule ning kättesaadavale Euroopa reisijate- ja kaubaveo raudteesektorile, mille hinnad on läbipaistvad, konkurentsivõimelised ja taskukohased.

5.4 Komitee on jätkuvalt veendunud, et majandusolud, mida iseloomustab kaubanduse kasv, liiklusummikud maanteedel ja üha suurem surve tagada keskkonnakaitse ja vähendada kasvuhoonegaaside heidet transpordisektorist, loovad arenguvõimused raudteetranspordi jaoks.

5.5 Direktiivi ettepanekus sisalduvatest muljetavaldavatest sätetest hoolimata on aga ilmne, et praegune eesmärk luua Euroopa raudteepiirkond, mis suudaks kindlustada raudtee turupositsiooni võrreldes teiste veoliikidega, ei ole veel kaugeltki saavutatud.

5.6 Pärast pikka langusperioodi on raudteetranspordi osakaal võrreldes teiste maismaatranspordi liikidega viimasel kümnendil mõnel määral küll stabiliseerunud, kuid selle tempo on eri liikmesriikides olnud väga erinev. Täiendavate liinide loomine või

nende loomise projektid ja selles valdkonnas tegutsevate ettevõtjate arvu suurenemine on märkimisväärselt arendanud üksnes kiirraudteevõrkude teenuseid.

5.7 Kaubaveo aga usaldavad võrguettevõtjad tõeliselt integreeritud võrgu puudumisel 15-le juba toimivale või kavandata-vale rahvusvahelisele kaubaveokoridorile, ⁽²⁾ mis ühendavad ELi peamisi tööstuspiirkondi ja mis on tõepoolest tõhusalt toimiv lahendus, ent piirdub ainult rahvusvaheliste koridoridega.

6. Raskused ja takistused raudteevõrgu ja -teenuste arendamisel

6.1 Raudteevõrgustik ei ole suutnud vastata tarbijate ootustele ega kvaliteedinõuetele määral, mis oleks lubanud raudteel efektiivselt konkureerida teiste transpordiliikidega eelkõige hinna, paindlikkuse, sõiduaja ja täpsuse osas. Olemasolevate struktuuride muutmine tulevikunõuete täitmist silmas pidades ei ole siiski lihtne ja sellele kulub rohkem aega, kui arvati. Seepärast on vaja edasisi meetmeid, et edendada tõhusat ELi raudteeinfrastruktuuri, luua atraktiivne raudteeturg, kõrvaldada halduslikud ja tehnilised tõkked ning tagada teiste transpordiliikidega võrdsed võimalused.

6.2 Komitee märgib, et 25-st liikmesriigist 24-l on olnud või on jätkuvalt raskusi Euroopa õigusnormide ülevõtmisel riiklikusse õigusesse, ehkki nad on need ise eelnevalt heaks kiitnud. Vajadusel otsustab komisjoni kriitika põhjendatuse üle loomulikult Euroopa Kohus. Väga lihtne on süüdistada raskustes raudteevõrgu ja -teenuste arendamisel ainult väidetavalt proteksionismitaotlustega liikmesriike. Komitee arvates on sellel kindlasti ka teisi põhjuseid.

6.3 Raudteeinfrastruktuuride puhul on tegu loomuliku monopoliga. Tähtis on allutada see infrastruktuur tõelisele avalikkuse kontrollile ning anda talle vajalik võimsus ja valmidus piiriülese kooskõlastamise korraldamiseks, et tagada sujivate veoteenuste osutamine kõikjal Euroopas ja ka naaberriikidega. Raudteeveoteenuste osutamine nõuab ka kooskõlastatud tasakaalu ühelt poolt majandus-, sotsiaal-, töö-, ohutus- ja keskkonnatingimuste ning teiselt poolt majandus- ja konkurentsitingimuste vahel.

6.4 Liikmesriikide poliitikameetmed on pealegi kodanike kartuste ja kaebuste suhtes tundlikumad, eelkõige seoses ka Monti aruandes nimetatud asjaoluga, et „mõnel pool siseturu vastu tuntavat tüdimust [võib] seletada muu hulgas sellega, et inimeste meelest põhjustab jätkuv liberaliseerimine nende praeguste sotsiaalsete õiguste murenemist”.

⁽¹⁾ ELT C 27, 3.2.2009, lk 41.

⁽²⁾ ELT L 276, 20.10.2010, lk 22.

6.5 Aluslepingute sätteid (sh Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 14 ja protokoll nr 26) ning teisene üldhuviteenuseid reguleeriv õigus, samuti ELi toimimise lepingu artikkel 93, puudutavad transporti üldiselt, samas kui määrus (EÜ) nr 1370/2007 käsitleb konkreetsemalt avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel. Komitee avaldab kahetsust, et komisjon ei nimeta seda otseselt ega kanna raudteetranspordi tähtsust üle valdkondlikult tasandilt pigem sellele üldhuvitasandile.

7. Konkreetsete märkused

7.1 Infrastruktuuri rahastamine

7.1.1 Ühtse raudteepiirkonna loomine ei sõltu ainult poliitilisest tahtest ja raudtee-ettevõtjate äritegevusest, vaid võrgu laiendamise ja ajakohastamisest, iganenud tehnika väljavahetamisest, kitsaskohtade kõrvaldamisest, tehnilisest koostalitlusvõimest, ohutussüsteemide kasutamise üldiselt omaksvõtmisest ja ühtlustamisest jne, ning selleks tuleb teha võrku rohkesti investeeringuid, mille majanduslik tasuvus ilmneb alles väga pika aja pärast.

7.1.2 Praegustes majandusoludes, kus Euroopa liikmesriigid on sunnitud vähendama riigieelarve puudujääki ja oma eelarve tasakaalu viima, on liikmesriikide tegutsemisvõimalused riiklike investeeringute osas väga piiratud, mis tekitab omakorda kõhklusi erainvestorites.

7.1.3 Sellest johtuvalt kandub investorite huvi peamiselt tulu- satele kiirraudteevõrkude ja üleeuroopalistele kaubaveovõrkude infrastruktuuridele, samas kui tavapärasest raudteetranspordist pigem ei hoolita.

7.1.4 Direktiivi eelnõus kavandatakse liikmesriikidele kohustust avaldada tulevastele liikumisvajadustele vastamiseks raudteefrastruktuuri arendamise strateegia, mis põhineks usaldusväärsel ja jätkusuutlikul rahastamisel ning hõlmaks vähemalt viieaastast perioodi. Selle strateegia põhjal peab infrastruktuuriettevõtja omakorda vastu võtma äriplaani, mis sisaldab investeerimis- ja rahastamiskavu. Raudteesektori reguleerival asutusel palutakse esitada selle kohta mittesiduv arvamus.

7.1.5 Lisaks peavad asjaomased liikmesriigid koos olemasolevate riigile või riigi kontrolli alla kuuluvate raudtee-ettevõtjatega looma asjakohase mehhanismi, et aidata vähendada eelnimetatud ettevõtjate võlgu tasemeni, mis ei takista usaldusväärset finantsjuhtimist, ja parandada nende finantsolukorda.

7.1.6 Komitee kiidab heaks liikmesriikidele kehtestatud kohustuse koostada mitmeaastane programm raudteevõrkudesse

keskpika ja pika perioodi investeeringute tegemiseks, mis annaks võrguettevõtjatele kavandamisel vajaliku kindlustunde ja paindlikkuse. Siiski leiab komitee, et seda kohustust tuleks toetada uutest rahastamisallikatest, ilma milleta võib see jääda tulemuseta. Komitee pooldab rahastamise sõnaselget tagamist 2014. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika läbivaatamisel. Arvestades, et enamikust Euroopa struktuuri- ja ühtekuuluvusfondidest rahastatakse eeskätt maanteeinfrastruktuuri, samas kui TEN-T vahendid on peasjalikult suunatud raudteedele, toetab komitee võimaliku ühtse transpordifondi loomist ainult juhul, kui see kohtleb kõiki veoliike erapooletult ja võrdselt.

7.1.7 Direktiivi eelnõus kehtestatud mitmeaastaste lepingute (rahastamise ja tulemuste seos, äriplaanid) puhul kiidab komitee heaks nende põhimõtte, kuid leiab, et nende lepingute sisu peab vastama subsidiaarsuse põhimõttele. Samuti peaksid need sisaldama sätteid, mis tagavad, et kulude vähendamine kajastuks kasutajate jaoks madalamates tariifides.

7.1.8 Lisaks ei või Euroopa Liit liikmesriikidele ette kirjutada nende valitavaid partnereid (käesoleval juhul raudteesektori reguleeriv asutus) nõustajaks nende investeerimiskavade küsimuses ega kehtestada neile kohustust lasta nimetatud asutusel kontrollida kavandatud eelarve piisavust infrastruktuuri jõudluse märkide täitmiseks ega nõuda tõendite esitamist, kui liikmesriik ei järgi kõnealuse reguleeriva asutuse soovitusi.

7.1.9 Avaliku ja erasektori partnerlust võib kasutada – vähemalt osaliselt – pikaajaliste investeeringute mobiliseerimiseks, tingimusel et on olemas õigusaktid, mis loovad nende partnerluste jaoks soodsa raamistiku Euroopa tasandil, et leitakse tasakaal avaliku ja erainvestori lahknemise huvidel ning et raudteefrastruktuuri omand jääb avaliku teenuse ja ohutuse huvides riigiomandisse.

7.1.10 Kohaste rahastamisallikate leidmiseks peab komitee vajalikuks arutada investeerimissoodustusi seoses teatise „Ühtse turu akt” ettepanekuga nr 15 – „luua erasektorile võimalus anda Euroopa Liidu projektide rahastamiseks välja võlakirju” – ja ettepanekuga nr 16 – „[uurida] võimalusi, kuidas kaasata Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamisse senisest veel aktiivsemalt erasektori investeeringuid (eelkõige pikaajalisi investeeringuid)”.

Veel üks raudteefrastruktuuride rahastamise allikas võiks olla postidirektiivis sätestatu eeskujul loodav tagatisfond, mille rahastamises peaksid osalema kõik raudteevõrgu ettevõtjad selleks kehtestatava korra kohaselt.

7.2 Väliskulude ja -mõju arvessevõtmine

7.2.1 Raudteetransport nõuab ELi, liikmesriikide ja riigisiseste asutuste kooskõlastatud algatusi selle transpordiliigi edendamiseks kõikidel juhtudel, kui need algatused võimaldavad võrreldavaid eeliseid kasutada.

7.2.2 Sellest seisukohast on komisjonil õigus rõhutada vajadust tagada teiste veoliikidega võrdsed tingimused, eelkõige selliste meetmete abil, millega saab „võtta arvesse transpordi väliskulusid kooskõlastatult ja veoliikide lõikes tasakaalustatult, nii et tasud kajastaksid ühiskonnal kanda tulevate väliskulude taset”. Komisjoni ettepanekud jäävad siiski komitee sellekohastest soovitustest suurel määral tagasihoidlikumaks ⁽³⁾.

7.2.3 Kõigepealt tuleb siseturu ja konkurentsi tähtsad küsimused ümber mõtestada just eri veoliikide konkurentsi seisukohast, mitte niivõrd raudteesektorisiseselt.

Seni kuni transpordinfrastruktuuride kasutamise tariifide määramisel ei võeta arvesse välis-, keskkonna- ja sotsiaalkulusid, püsivad konkurentsimoонutused raudteetranspordi kahjuks.

7.2.4 Komitee väljendab kahetsust, et kuigi keskkonnakulude arvessevõtmine oli ette nähtud valges raamatus „Euroopa transpordipoliitika aastani 2010: aeg otsustada”, tuleb asjaomast otsust ikka veel oodata.

7.2.5 Selleks et ergutada raudtee-ettevõtjaid investeerima säästlikumasse raudteetehnoloogiasse, kavandatakse läbivaatamisel oleva direktiivi eelnõus võrgule juurdepääsu tasude eristamist veeremi mürataseme järgi.

Komisjoni sõnul (ilma et seda oleks direktiivi eelnõus täpsustatud) kohaldatakse kõnealust tasude eristamist juurdepääsutasude alandamise kaudu nende ettevõtjate jaoks, kes vähendavad veeremi mürataset. Komitee leiab, et seda üsnagi kiiduväärt meedet tuleks siiski kohaldada ainult juhul, kui seda kohaldatakse kohustuslikult (ja mitte ainult vabatahtlikult) ka muudele veoliikidele.

7.2.6 Komitee kiidab selle esimese sammu õiges suunas küll heaks, kuid kardab siiski, et selle konkurentsimoонutust vähendav mõju jääb piiratuks seni, kuni liikmesriigid ei ole Eurovinjeti direktiivi eelnõu raames kohustatud kohaldama mitte üksnes infrastruktuuritasu, vaid ka tasu kõikide väliskulude eest.

7.3 Raudteeveo-ettevõtjate majandamine vastavalt äripõhimõtetele

7.3.1 Direktiivi eelnõus nähakse ette, et kui raudteeveo-ettevõtja kuulub otseselt või kaudselt liikmesriigile või on liikmesriigi otsese või kaudse kontrolli all, siis piirduvad tema kontrolliõigused üldiste meetmetega ega tohi takistada juhtkonna konkreetsete äriotsuste tegemist.

7.3.2 Komitee leiab, et direktiiv ei tohi kahjustada juhatuse kontrolliõigusi, arvestades, et liikmesriigil ei pea raudtee-ettevõtja aktsionärina olema rohkem ega vähem kontrolliõigusi kui igal eraaktsionäril.

7.4 Teenustele juurdepääsu tingimused

7.4.1 Turgu valitsevad ettevõtete tegevus tuleks korraldada nii, et oleks tagatud organisatsiooniline ja otsuste tegemise sõltumatus eesmärgiga garanteerida mittediskrimineeriv juurdepääs nende ettevõtete endi käitatavatele teenindusrajatistele, st raudteejaamadele (jaamad reisijate jaoks, sorteerimisjaamad, rongide koostamise rajatised, ladustused, kaubajaamad, hooldusrajatised, hädaabi- ja puksiiriteenuste osutamise rajatised jne).

7.4.2 Komitee leiab, et selline õigusliku, korraldusliku ja otsuste tegemise sõltumatus kohustus on mittediskrimineerimise eesmärgi suhtes ebaproportsionaalne ning ohustab praegu-seid asendamatuid struktuure ja tegevusalasid.

7.4.3 Komitee arvates piisab nõudest, et tuleb järgida praegust regulatsiooni, mis kohustab selliste teenindusrajatiste käitajaid tagama mittediskrimineeriva ja läbipaistva juurdepääsu. See nõue on seda enam piisav, et reguleerival asutusel palutakse asjaomaste õigusaktide mittejärgimise korral sekkuda.

7.4.4 Komitee peab vajalikuks tuletada meelde, et kõnealuste teenindusrajatiste riikliku rahastamise eesmärk oli rahuldada ühiskonna vajadusi. Juurdepääs nendele teenustele peaks seega olema tagatud ainult siis, kui see teenib ühiskonna huve ja kui kõnealuseid rajatisi rahastatakse riiklikult.

7.5 Turujärelevalve

7.5.1 Uuesti sõnastatud direktiivi eelnõu artikli 14 kohaselt tuleb liikmesriikidevahelistest piiriülestest kokkulepetest teavitada komisjoni, kuid ei ole täpsustatud, milliseid kokkuleppeid silmas peetakse. Komitee soovib, et direktiivis täpsustataks, et see ei puuduta avaliku teenindamise lepinguid.

7.5.2 Lisaks annab direktiivi ettepanek komisjonile määrata ajaks õiguse võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega saab muuta läbivaatamisel oleva direktiivi lisasid.

⁽³⁾ ELT C 317, 23.12.2009, lk 80.

7.5.3 Kuna mõned lisad sisaldavad teatud olulisi sätteid ning arvestades, et alusleping lubab delegeeritud õigusakti kasutada ainult seadusandliku akti teatavate mitteolemuslike osade täiendamiseks või muutmiseks, leiab komitee, et käesoleval juhul tuleb kasutada ELi õigusaktides kehtestatud seadusandlikku tavamenetlust.

7.5.4 Direktiivi eelnõu VII lisa kohaselt loetakse pädevate asutuste ja raudteinfrastruktuuri ettevõtjate vaheliste lepingute põhimõtete hulka see, et kõnealustes lepingutes tuleb muu hulgas täpsustada eeskirjad oluliste tegevushäirete korral, sealhulgas minimaalne teenuste osutamise tase võimaliku streigi korral.

7.5.5 Selleks et vältida väärti tõlgendamist või igasugust liikmesriikide tööõigusesse sekkumise (ja seeläbi subsidiaarsuse põhimõtte rikkumise) kahtlust, teeb komitee ettepaneku täpsustada, et vaadeldaval juhul on tegemist miinimumteenusega neis liikmesriikides, kus selline teenus on riigi õigusaktidega ette nähtud.

8. Teatis komisjoni 2011.–2015. aasta raudteestrategia kohta

8.1 Teatises on esitatud komisjoni raudteestrategia ja näited järgmistest täiendavatest algatustest, mida komisjon võib teha viiel eeloleval aastal:

- raudteefrastruktuuri arendamiseks vajalike vahendite koondamine;
- rohkemate spetsialiseerunud võrgustike arendamine;
- halduslike ja tehniliste takistuste kõrvaldamine;
- teiste veoliikidega võrdsete konkurentsitingimuste tagamine;
- Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) üldise rakendamise edendamine koos Euroopa rongijuhtimissüsteemiga (ETCS).

9. Märkused 2011.–2015. aasta raudteestrategia teatise kohta

9.1 Komitee on seisukohal, et tõeliselt esmatahtsaks tuleb pidada Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi üldist rakendamist koos Euroopa rongijuhtimissüsteemiga. Kuna selline rakendamine nõuab olulisi investeeringuid, on vaja rahastamist Euroopa vahenditest.

9.2 Teatises on märgitud, et „kuna väga suur osa riigisisestest reisijateveoteenustest osutatakse avaliku teenindamise lepingute alusel, uurib komisjon ka raudteeveo avaliku teenindamise lepingu sõlmimise tingimusi liikmesriikides. Juba on käimas 2009. aasta detsembris jõustunud määruse (EÜ) nr 1370/2007 kohaste praeguste tavade analüüs”.

9.3 Komitee on üllatunud, et komisjon soovib hinnata määrust, mis jõustus alles 3. detsembril 2009 ja on selles sisalduvate rohkete üleminekusätete tõttu kohaldatav vaid osaliselt. Komisjoni selline kiirustamine paneb väga muretsema, kuna on teada, et komisjon nõustus määruse (EÜ) nr 1370/2007 teatavate sätetega alles pärast pikaajalisi ja keerulisi arutelusid Euroopa Parlamendi ja nõukoguga.

9.4 Sellega seoses nõuab komitee, et järgitaks määruse (EÜ) nr 1370/2007 artiklites 8–2 ette nähtud sätteid ja et komisjon esitaks kuue kuu jooksul pärast 3. detsembril 2014 määruse rakendamise kohta aruande. Selle põhjal saab võtta võimalikud parandusmeetmed.

9.5 Komitee peab vajalikuks tuletada meelde, et konkurents ei ole eesmärk omaette, vaid vahend ELi eesmärkide saavutamiseks. Aluslepingutes rõhutatakse konkurentsieeskirjade ja üldist huvi pakkuvate eesmärkide ühendamise vajadust. Seega ei tule üksikasjalikult analüüsida mitte raudteeturgu, vaid sellesse kuuluvaid turge, mis on omadustelt erinevad ja võivad vajada vastavalt oma kohalikule, piirkondlikule, piirkondadevahelisele, üleeuroopalisele, reisijate, kaubaveo jne eripärale diferentseeritud eeskirju (vt protokoll nr 26). Lisaks võivad raudteetranspordi eripära tõttu olla vajalikud algatused, mis ei kuulu mitte raudteeveo-ettevõtjate konkurentsi, vaid koostöö valdkonda.

Brüssel, 16. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest.

Punkt 7.1.9

Muuta järgmiselt:

„Avaliku ja erasektori partnerlust võib kasutada – vähemalt osaliselt – pikaajaliste investeeringute mobiliseerimiseks, tingimusel et on olemas õigusaktid, mis loovad nende partnerluste jaoks soodsa raamistiku Euroopa tasandil, et leitakse tasakaal avaliku ja erainvestori lahknevate huvide vahel ning et raudteefrastruktuuri omand jääb avaliku teenuse ja ohutuse huvides tagatakse raudteefrastruktuuri omandi riiklik kontrollriigiomandisse.”

Motivatsioon

Raudteefrastruktuuri omandi, näiteks rööbasteede jne üle tuleks läbi rääkida avaliku ja erasektori partnerluse raames. Oluline on see, et raudteeteenuseid kontrollitaks osana ELi ja riiklikust infrastruktuurist.

Hääletuse tulemus:

Poolt: 67

Vastu: 88

Erapooletuid: 22

Punkt 7.2.3

Muuta järgmiselt:

„Kõigepealt tuleb siseturu ja konkurentsi tähtsad küsimused ümber mõtestada just eri veoliikide konkurentsi seisukohast, mitte niivõrd raudteesektorisiseselt. Üldiselt on raudteetransport turvaline, keskkonnahoidlik ja energiatõhus transpordiliik. Seni kuni transpordinfrastruktuuride kasutamise tariifide määramisel ei võeta täielikult arvesse välis- kõigi transpordiliikide keskkonna- ja sotsiaalkulusid, püsivad konkurentsimoovitused teatud määral raudteetranspordi kahjuks.”

Motivatsioon

Esimene lause on otseses vastuolus ELi transpordipoliitikaga ja tuleks välja jätta. Konkurents raudteesektoris on lahutamatu osa raudteepaketist. Kuna ühegi transpordiliigi puhul – sh raudteetransport – ei ole väliskulusid veel täielikult arvesse võetud, tuleks teine lõik vastavalt ümber sõnastada.

Punkt 1.6

Muuta järgmiselt:

„Komitee peab kahetsusväärseks, et ikka veel ei ole loodud tingimusi võrdseks konkurentsiks raudteevoo ja teiste kõigi veoliikide vahel ning et väga puudulikuks jäävad ka meetmed väliskulude ja -mõju arvessevõtmiseks seeläbi, et tasude kehtestamisel arvestatakse ühiskonnal kanda tulevaid väliskulusid.”

Motivatsioon

Ka raudteesektoris on väliskulusid, eelkõige mürasaaste, mida ei ole arvesse võetud. Sellele lisanduvad maksuerinevused jne, mis varieeruvad eri transpordiliikide puhul.

Hääletuse tulemus

Poolt: 55

Vastu: 103

Erapooletuid: 23

Punkt 7.2.5

Muuta järgmiselt:

„Selleks et ergutada raudtee-ettevõtjaid investeerima säästlikumasse raudteetehnoloogiasse, kavandatakse läbivaatamisel oleva direktiivi eelnõus võrgule juurdepääsu tasude eristamist veeremi mürataseme järgi.

Komisjoni sõnul (ilma et seda oleks direktiivi eelnõus täpsustatud) kohaldatakse kõnealust tasude eristamist juurdepääsutasude alandamise kaudu nende ettevõtjate jaoks, kes vähendavad veeremi mürataset. Komitee leiab, et ~~sead~~ see meede on üsnagi kiiduväärne, ent rõhutab, et oluline on seda kohaldada viisil, mis ei kahjustaks raudtee-ettevõtjate konkurentsivõimet. Meedet tuleks siiski kohaldada ainult juhul, kui seda kohaldatakse kohustuslikult (ja mitte ainult vabatahtlikult) ka muudele veoliikidele.

Motivatsioon

Eelmistes punktides esitatud märkuste valguses ei tohiks mürakulude arvessevõtmisele vastu olla, ent seda tingimusel, et selle käigus ei kahjustata raudtee-ettevõtjate konkurentsivõimet võrreldes teiste konkureerivate transpordiliikidega.

Poolt: 57

Vastu: 110

Erapooleitud: 16

Punkt 7.4.2

Punkti 7.4.2 kohta esitatud muudatusettepanek on seotud punkti 1.7 muudatusettepanekuga ja need pannakse hääletusele üheskoos.

Liita punktid 7.4.2 ja 7.4.3 ning muuta järgmiselt:

„Komitee leiab, et ei ole selge, kust täpselt läheb joon avaliku infrastruktuuri ja eraettevõtjate ressursside vahel, ning seda on vaja arutada. Kogemustest selgub siiski, et juurdepääs nt terminalidele, jaamadele ja sorteerimisjaamadele võib olla kriitilise tähtsusega uutele ettevõtjatele ja seega turu arengule.

Komitee arvates piisab siiski nõudest, et tuleb järgida praegust regulatsiooni, mis kohustab selliste teenindusrajatiste käitajaid tagama mittediskrimineeriva ja läbipaistva juurdepääsu. See nõue on seda enam piisav, et reguleerival asutusel palutakse asjaomaste õigusaktide mittejärgimise korral sekkuda. Arvestades seniseid kogemusi ja juurdepääsu olulisust kesksetele infras-
struktuurisõlmedele, leiab komitee, et seetõttu on mõningatel juhtudel selline õigusliku, korraldusliku ja otsuste tegemise
sõltumatuse kohustus on mittediskrimineerimise eesmärgi suhtes õigustatud. Siiski on oluline, et see ei ohustaks ebaproportsio-
naalne ning ohustab praeguseid asendamatuid struktuure ja tegevusalasid.”

Motivatsioon

Vt ka punkt 1.7 motivatsioon. Juurdepääs suurtele ühendveoterminalidele, sorteerimisjaamadele jne peab olema konkurentsi seisukohast täiesti neutraalne, et luua Euroopa raudteeturg. See on üha kasvava arvu sõltumatute raudtee-ettevõtjate üks peamisi nõudeid, lisaks rööbaste läbilaskevõime õiglasele jaotamisele.

Punkt 1.7

Muuta järgmiselt:

Teenindusrajatistele juurdepääsu küsimuses ~~ei toetab~~ komitee õigusliku, korraldusliku ja otsuste tegemisel sõltumatuse kohustus, mis on vajalik raudteeturul osalejatele teatava tegevusvabaduse tagamiseks võib seada ohtu praegused asendamatu struktuurid.

Motivatsioon

Terminaliressursid, sorteerimisjaamad jne moodustavad loomulikult osa ühisest infrastruktuurist vabal turul. Kogemustest nähtub, et kui terminaliressursid jne ei ole täielikult sõltumatud ei saa uutele osalejatele garanteerida endiste riiklike monopolide ettevõtjatega võrdväärset kohtlemist. Juhtpositsiooni kuritarvitamise riski ei saa välistada. Vt ka komisjoni enda hinnang raudteepakettide suhtes (punkt 3.3).

Poolt: 54

Vastu: 111

Erapooleitud: 21

Punkt 7.4.4

Välja jätta:

~~„Komitee peab vajalikuks tuletada meelde, et kõnealuste teenindusrajatiste riikliku rahastamise eesmärk oli rahuldada ühiskonna vajadusi. Juurdepääs nendele teenustele peaks seega olema tagatud ainult siis, kui see teenib ühiskonna huve ja kui kõnealuseid rajatisi rahastatakse riiklikult.”~~

Motivatsioon

Kui neid rajatisi rahastatakse avaliku sektori vahenditest, tuleks neid näha infrastruktuurina ja seega avatuna kõigile raudtee-ettevõtjatele, kes seda infrastruktuuri kasutavad.

Poolt: 51
Vastu: 119
Erapooletuid: 20

Järgmised muudatusettepanekud sektsiooni arvamuses kogusid küll vähemalt veerandi antud häälest, kuid lükati täiskogul vastu võetud muudatusettepanekute kasuks tagasi.

Punkt 6

Alapealkiri:

Jätta välja fraas „veoliikide tasakaalustamisel”.

~~„Raskused ja takistused veoliikide tasakaalustamisel”~~

Hääletuse tulemus

Poolt: 97
Vastu: 42
Erapooletuid: 18

Punkt 6.2, esimene lause

Muuta järgmiselt:

~~„Raudteefrastruktuuridele omane Loomulik monopol nõuab...”~~

Punkt 6.2, viimane lause

Jätta lause välja.

~~„See ei muuda aga vajadust tagada raudteeteenuse tõeline avalik kontroll ja selle teenuse tõhususe hindamine, mis eeldab kõikide sidusrühmade demokraatlikku sekkumist ja osalemist.”~~

Hääletuse tulemus;

Poolt: 118
Vastu: 36
Erapooletuid: 18

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta”

KOM(2010) 726 lõplik

(2011/C 132/21)

Pearaportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

22. detsembril 2010 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 194 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta”

KOM(2010) 726 lõplik.

Komitee juhatus tegi 18. jaanuaril 2011 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust (kodukorra artikkel 59) määras komitee täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (16. märtsi istungil) pearaportööriks Edgardo Maria IOZIA ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 150 ja erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1 toetab ja kiidab komisjoni kavandatavat määrust, millega toetatakse meetmeid energia hulgimüügituruga manipuleerimise vastu võitlemiseks ja nende läbipaistvamaks muutmiseks. Kavandatud õigusakt põhineb Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komiteelt (CESR) ning elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühmalt (ERGEG) tellitud ühisuuringul, milles rõhutati mõningaid gaasi ja elektrienergia hulgimüügituru valdkonna regulatiivseid puudusi;

1.2 toetab seda, et vahendiks on valitud määrus. Valiku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikkel 194. Seda valikut võib toetada, kuna täidetakse nõue, et eeskirjad peavad olema täielikult ühtlustatud, ja kuna Lissaboni lepinguga lisatud uue artikli sätted on suure tähtsusega energiavaldkonnas üldisemalt ja eelkõige siseturu arendamisel, nagu on sätestatud punktis 2;

1.3 toetab otsust kasutada delegeeritud õigusakte – milles selgitatakse mõningaid määruse olulisi osi, nagu andmete kogumise seotud mõisted ja tähtajad – ELi toimimise lepingu artikli 290 kohaselt, kus nähakse ette see uus halduskoostöö vahend Euroopa institutsioonide töö lihtsustamiseks. Neid õigusakte tuleb välja anda ELi toimimise lepingu sätetest eksimatu kinni pidades ja neile piisavalt reklaami tehes. Komitee teeb ettepaneku seada delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks tähtaeg, nagu samas artiklis ka sätestatakse, et määrust oleks võimalik kiiresti ja ühtselt kohaldada. Manipuleerimise vastu on tulevikus raske võidelda ilma delegeeritud õigusaktideta. Komitee soovib kaasata delegeeritud õigusaktide koostamisse kodanikuühiskonna sidusrühmad ja lisada esialgsetesse põhjendustesse mõned näited;

1.4 on seisukohal, et piiriüleste turgude tõhusus tugevdab varustuskindlust ja optimaalset kriisijuhtimist ning vähendab lisakulu ohtu, mida kannab lõppkokkuvõttes ikka lõppkasutaja. Energia siseturgu järk-järgult parandades on võimalik saavutada märkimisväärset kokkuhoidu, millest saavad kasu nii ettevõtted kui ka eratarbijad;

1.5 leiab, et riiklikele reguleerivatele asutustele antavad volitused on piisavad ja asjakohased ning kutsub üles panema suhtelisel kiiresti paika kontrollimenetlus selle kohta, et liikmesriigid tõesti tagavad riiklikele reguleerivatele asutustele tõhusad kontrolli- ja uurimisvolitused, mis peavad tuginema ühistel ja ühtlustatud alustel. Erinevad eeskirjad on olnud ja on jätkuvalt üks põhjustest, miks ühtse energiaturu elluviimisel on olnud viivitusi;

1.6 avaldab heameelt, et määruses soovitakse parandada kooskõlastamist energia- ja finantsturgu reguleerivate asutuste, Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostööameti ning Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komitee vahel. Komitee on juba ammu soovinud, et toimuks selline järkjärguline integratsioon ja tehtaks koostööd;

1.7 on veendunud, et tuleb suurendada turuosaliste usaldust turu vastu. Nad peavad saama olla kindlad, et tegutsevad turul, kus turu kuritarvitamise puhul kohaldatakse tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi. Komitee soovib komisjonil kontrollida määruse rakendamist liikmesriikides, kes peavad koordineerima oma tegevust, et vältida energiaturgudel selliste vaidlusküsimuste tekkimist nagu finantsturgudel. Seetõttu on tegevus suunatud sinna, kus karistuste osas on paindlikumad või tolerantsemad eeskirjad;

1.8 püstib küsimuse, kas üldsus peab kandma kõik määruse kohaldamisest tulenevad kulud või peaksid ka turuosalisel kulude kandmises osalema. Nt mõnedes riikides rahastavad kontrollitavad isikud osaliselt finantsturgude järelevalveasutusi;

1.9 leiab, et esmatähtis on tugevdada koostööd ja kooskõlastamist põhivõrguettevõtjate vahel. Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku (ENTSO) rajamine pakub erakordselt hea võimaluse võtta vastu võrgueeskirja, mille abil on võimalik tagada tõhus ja läbipaistev juurdepääs põhivõrgule. Võrgueeskirja puhul tuleb järgida energeetikasektori koostööametilt saadud raamsuuniseid, mis ei ole iseenesest siduvad;

1.10 märgib, et Euroopa Liidu energia hulgemüügiturul on tingimused jätkuvalt erinevad ja seal toimub diskrimineerimine. Turgude integreeritus ei ole sugugi piisav, mis on osaliselt tingitud ka võrkude struktuurilistest puudustest ja eelkõige piiriüleste ühenduste puudumisest. Turul on veel märkimisväärsed takistusi, mis takistavad juurdepääsu võrgule ning müüa elektrit võrdsetel tingimustel. Reguleerivate asutuste kontroll ei ole veel kõikjal ühtlane ja tõhus ning mõned turud on endiselt isoleeritud ega võimalda teistel ettevõtetel sinna siseneda;

1.11 toetab seetõttu komisjoni otsust kõrvaldada lõppude lõpuks nii tootjate, ettevõtjate kui ka tarbijate huvides tõhusa ja ühtse siseturu saavutamist takistavad tõkked;

1.12 peab hädavajalikuks jätkata Euroopa integreerimist energeetika valdkonnas, mille abil toetatakse liidu ja tarbijate üldisi huve, tagatakse energiapuuduse ja tulu jagava ja kulude põhjendatust kontrollitava asjakohase poliitika kaudu ka sotsiaalne, keskkonnavalne ja majanduslik jätkusuutlikkus ning kaitsakse turgude terviklikkust, mis on sotsiaalse turumajanduse arengu lahutamatu osa;

1.13 on teadlik sellest, et finantsturgude eeskujul keskenduvad ka energiaturud järk-järgult üha rohkem finantstegevusele. Komitee peab esmatähtsaks, et turu üle järelevalvet pidavad ja seda kaitsvad Euroopa ametid ja asutused teeksid tihedalt koostööd, ning positiivseks, et elektri- ja gaasituruga manipuleerimist ja läbipaistvust käsitlev määrus põhineb finantssektoris juba kohaldatavatel turu kuritarvitamist käsitlevatel üldistel eeskirjadel, mida lähiajal uuendatakse. Seetõttu peab komitee vajalikuks kooskõlastada käesolevat määrust turu kuritarvitamist käsitleva direktiivi läbivaatamisega;

1.14 loodab, et uue turu kuritarvitamist käsitleva direktiivi ettepaneku aluseks olevad põhimõtted lisatakse ka käesoleva

määruse lõppversiooni. Eelkõige kutsub ta üles võtma arvesse turu integreerituse suurenemist, turu kuritarvitamise vastaste õigusaktide tõhusamat kohaldamist ja liikmesriikide otsustusõiguse vähenemist seoses karistuste kohaldamise ning nende asjakohasuse ja hoiatava olemusega, kuna sätestatakse ühtsed nõuded ja vähendatakse tarbetuid halduskulusid, eelkõige VKEdele, samuti vajadust suurendada järelevalveasutuste läbipaistvust ja tõhusust;

1.15 rõhutab, kui olulised on suhted kolmandate riikidega ja tunneb heameelt, et energeetikasektori koostööamet selliseid suhteid hoiab ning et ta võib sõlmida kokkuleppeid rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikide haldusasutustega.

2. Sissejuhatus

2.1 Elektri- ja gaasi siseturul on toimunud suuri muudatusi, millest üks olulisemaid on kahtlemata see, et paljudele ettevõtjatele võimaldatakse juurdepääs elektribörsidele ja et piiriülene kaubandus on Euroopa Liidus laienenud. See on aidanud energiatoodangu kasutust optimeerida ja nõudlusbaasi laiendada.

2.2 Tõhusa, tulemusliku ja taskukohase siseturu saavutamise teel on siiski veel palju takistusi. Tarbijad ei ole siseturu arengust eriti kasu saanud, sest sellel on raskusi hoo sissesäämisega mõnes liikmesriigis võimutseva ja vastava riigi valitsuse toetatava monopoli vastuseisu tõttu. Seda olukorda illustreerib hästi arutelu tootmise, ülekande ja jaotamise omandisuhete eraldamise (*unbundling*) üle, kuna seda ei ole mõnedes ELi suurtes liikmesriikides ikka veel tehtud, kuigi see ei saa nii jääda pärast 3. märtsi 2013.

2.3 Viis energia- ja gaasisektori regulatiivmeedet, mis on tuntud kolmanda energiapaketi ja mis tuleb kõikides liikmesriikides üle võtta 3. märtsiks 2011, võivad aidata luua paremaid tingimusi siseturu elluviimiseks.

2.4 Liikmesriikide ja kolmandate riikide võrkude ühenduste edendamise programmis on olnud märkimisväärsed viivitused, mis tuleneb osaliselt elektri ja gaasi tarbimise vähenemisest. See on üks peamistest siseturu elluviimist takistavatest teguritest, mida energeetikasektori koostööamet peaks pidevalt jälgima.

2.5 Reguleerimise viivitamine on viinud selleni, et elektri ja gaasi hulgemüügiturg ei suuda manipuleerimisele vastu seista ja kannatab läbipaistvuse puudumise all, mis pikemas perspektiivis ohustab turu usaldusväärsust ja ettevõtjate usaldust, põhjustades seega objektiivset kahju.

2.6 Tõhusad piiriüleised turud tugevdavad varustuskindlust ja optimaalset kriisijuhtimist ning vähendavad lisakulu ohtu, mida kannab lõppkokkuvõttes ikka lõppkasutaja. Energia siseturgu järk-järgult parandades on võimalik saavutada märkimisväärset kokkuhoidu, millest saavad kasu nii ettevõtted kui ka eratarbijad, sest väheneb toodetud energia kadu, nõudlus ja pakkumine on likviidsel ja tõhusal turul kergemini vastavuses ning tarnet saab kohandada konkreetsetele vajadustele.

2.7 Seetõttu tegi komisjon pärast hoolikat analüüsi ettepaneku võtta vastu määrus, mille eesmärk on edendada turu terviklikkust ja läbipaistvust ning võidelda turuga manipuleerimise vastu.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Euroopa Liit saab kindlasti kasu sellest, et elektri ja gaasi hulгимүүгитurg on sujuv, korrastatud ja toimiv ning eelkõige kaitstud manipuleerimise eest, mis läheks lõpptarbijale palju maksma. Kui soovitakse täita eesmärk saavutada 2015. aastaks tõhus Euroopa energia hulгимүүгитurg, siis on vaja võtta meetmeid, mis soodustavad turgude korrastatud ja sujuvat arengut.

3.2 Komisjon palus 2007. aastal Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komiteel (CESR) ning elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühmal (ERGEG) uurida turu reguleeriva raamistiku puudusi ning esitada ettepanekuid turu läbipaistvuse ja terviklikkuse parandamiseks gaasi ja elektri tarnelepingutes ning tuletisinstrumentides.

3.3 Uuring oli väga kasulik ja komisjon tegi selle põhjal kõnealuse ettepaneku.

3.4 Komisjon teeb ettepaneku võtta kooskõlas turu kuritarvitamist käsitleva direktiiviga vastu määrus, milles keelatakse selgesõnaliselt igasugune kuritarvitamine elektri ja gaasi hulгимүүгитurgudel, eelkõige kauplemine sisetabe põhjal ja turu kuritarvitamine. Määrust ei kohaldata siiski direktiiviga juba reguleeritud valdkondadega seotud finantsinstrumentidele. Määruse ettepanek põhineb ELi toimimise lepingu artikli 194 lõike 1 punktil a, mille kohaselt on liidu ülesanne tagada energia siseturu toimimine.

3.5 Sisetabe põhjal kauplemise keelustamise kõrval on turuosalisel kohustatud avaldama kogu nende valduses oleva sisetabe enda tegevuse ning elektrienergia või maagaasi tootmiseks, hoidmiseks, tarbimiseks või edastamiseks mõeldud rajatiste võimsuse kohta.

3.6 Uue lepingu sätteid kohaldades on komisjon ELi toimimise lepingu artikliga 290 kooskõlas kavandanud võtta vastu

delegeeritud õigusakte. Tegemist on uue õigusloomevahendiga, mille abil võib komisjon direktiivi või määruse tehnilist sisu lihtsustatud menetluse korras muuta.

3.7 Turuga manipuleerimise või manipuleerimise katse mõiste üksikasjad sätestatakse komisjoni delegeeritud õigusaktide põhjal. Selle puhul võetakse arvesse turgude toimimist, energia hulгимүүгитurgude võimalikku mõju tegeliku või kavandatud toodangu, tarbimise, ülekandevõrkude kasutamise või hoidlate kasutamisele ning määruste (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 kohaselt vastuvõetud võrgukoode ja raamsuuniseid.

3.8 Kõnealuses määruses nähakse ette, et Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet teostab järelevalvet kauplemise üle ja kogub turuarengu hindamiseks vajalikke andmeid.

3.9 Amet kogub andmeid ka energia hulгимүүгитurgudel sõlmitud tehingute, sealhulgas kauplemisega seotud korralduste registri abil. Kõnealust teavet jagatakse riiklike reguleerivate asutuste, liikmesriikide pädevate finantsjärelevalveasutuste ja muude asjaomaste asutustega.

3.10 Kauplemisteabehoidlad muudavad oma kogutud teabe kättesaadavaks ja finantsjärelevalveasutused edastavad omakorda ametile energia müügitoodete kohta sõlmitud tehinguid käsitlevad aruanded.

3.11 Määruses nähakse ette, et riiklikud asutused teevad tihedat koostööd nii Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Asutusega kui ka omavahel ning samuti ameti ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Asutuse vahel, kui liikmesriigi reguleeriv asutus kahtlustab, et pannakse või on pandud toime tegu, mis kujutab endast turu kuritarvitamist.

3.12 Karistused kuuluvad liikmesriikide vastutusalasse ja nad peavad võtma tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid meetmeid (mõisteid vt määruse artiklist 2).

4. Komitee märkused

4.1 Komitee toetab komisjoni ettepanekut, mis muudaks turu läbipaistvamaks ja toetataks kaudselt elektrienergia ja gaasi hulгимүүгитurgude arengut.

4.2 Komitee toetab täielikult määruse jaoks valitud õigusliku alust. ELi toimimise lepingu artiklis 194 antakse komisjonile tegelikult kaudselt volitus võtta vastu õigusakte energia siseturu arendamiseks ja tugevdamiseks. Määrus on kahtlemata kõige sobivam vahend selliste ühtsete eeskirjade tagamiseks, mida saaks viivitamatult kohaldada ja mis oleksid kooskõlas siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajaliku ühtlustamise eesmärkidega.

4.3 Euroopa Liidu energia hulgemüügiturg ei ole veel ühtlane ja selles esineb diskrimineerimist. Turgude integreeritus ei ole sugugi piisav, mis on osaliselt tingitud ka võrkude struktuurilistest puudustest, eelkõige piiriüleste ühenduste puhul. Turul on veel märkimisväärsed takistusi, mis takistavad juurdepääsu võrgule ning müüa elektrit võrdsetel tingimustel. Reguleerivate asutuste kontroll ei ole veel kõikjal ühtlane ja tõhus ning mõned turud on endiselt isoleeritud ega võimalda teistel turuosalistel sinna siseneda. Komitee soovib komisjonil jälgida, kuidas kohaldatakse ELi õigusakte liikmesriikides, toetada võrkude ühendamise projekte ja kaotada takistused, näiteks kohaldades karistusi tõhusa, läbipaistva ja õiglase kuludega siseturu elluviimise teel seisvate takistuste puhul.

4.4 Riiklike reguleerivate asutuste ja komisjoni hinnangul takistavad turgude toimimist infrastruktuurile juurdepääsu ebapiisavad läbipaistvusnõuded, mistõttu ei saa tagada toimivat, tulemuslikku, avatud ja tõhusat siseturgu.

4.5 Järgmised kavandatud meetmed hõlbustaksid turu arengut: turuga manipuleerimise ja kuritarvitamise vastu võitlemine, ettevõtjatele kõikide tundlike andmete edastamine süsteemi tõhususe ja füüsilise seisundi kohta, nt elektrienergia tootmise, pakkumise ja nõudluse kohta, sh prognooside, võrgu ja ühendamise võimsuse, võrgu ülekoormuse prognooside, voogude ja käigushoidmise, tasakaalustamise ning reservvõimsuse kohta.

4.6 Kui kõik vajalikud andmed on kättesaadavad samal ajal, siis on kõigil ettevõtjatel võrdsed vahendid nõudluse ja pakkumise üldise olukorra hindamiseks ning elektri ja gaasi hulgemüügituru hinnadünaamikast parema selguse saamiseks.

4.7 Energeetikasektori koostööametil peaksid olema vastava koolituse saanud personaliga andmete kogumise ja kontrollimise talitused. Määruses nähakse ette personali suurendamine. Lisa-personal täidaks ameti uuest rollist tulenevaid ülesandeid.

4.7.1 Komitee palub energeetikasektori koostööametil avaldada iga-aastane aruanne käimasolevate algatuste ja määrusega saavutatud tulemuste ning energia hulgemüügituru arengu kohta.

4.8 Komitee püstitab küsimuse, kas üldsus peab kandma kõik määruse kohaldamisest tulenevad kulud või peaksid ka turuosalistes kulude kandmises osalema. Mõnedes riikides rahastavad finantsturgude järelevalveasutusi osaliselt näiteks kontrollitavad isikud. Turuosaliste huvi on ilmne. Peale selle, et pädev riiklik asutus kogub ja jagab kõigile andmeid turu kohta, on see

üks läbipaistvuse suurendamise vahend, millest ettevõtjad saavad otsest kasu. Lisaks sellele on kavandatud kulud tugeva ja arenenud turu jaoks taskukohased.

4.9 Pädevad asutused peaksid ühtlasi regulaarselt jälgima, kas põhivõrguettevõtjad järgivad eeskirju. Komitee leiab, et esmatähtis on tugevdada koostööd ja kooskõlastamist põhivõrguettevõtjate vahel. Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku (ENTSO) loomine (võrgustiku põhikirja kavand esitatakse 2011. aasta kevadel) pakub erakordselt hea võimaluse võtta vastu võrgueeskiri, mille abil on võimalik tagada määruses (EÜ) nr 714/2009 kavandatud tõhus ja läbipaistev juurdepääs põhivõrgule. Võrgueeskirja puhul tuleb järgida ametilt saadud raamsuunised, mis ei ole iseenesest siduvad.

4.10 ENTSO peab tegutsema täies kooskõlas konkurentsieeskirjadega ning püüdlema piiriüleste võrkude eeskirjade järkjärgulise ühtlustamise ja tervikliku ühendamise poole, asendamata sealjuures riiklikke võrgueeskirju. Piirkondlik koostöö võib aidata kaasa energia siseturu integratsioonile. Komitee toetab ENTSO töö korraldamist piirkondlikult üleüldise koostöö osana.

4.11 Piirkondlikku koostööd tehakse juba praegu julgust andval alusel. Piirkondlik gaasialgatus ja piirkondlik elektrialgatus on andnud suurepäraseid tulemusi. Komitee avaldab kiitust pühendumusele, mida reguleerijad ja ettevõtjad on üles näidanud võrkude ühenduste ning läbipaistva ja tõhusa turu loomise ees seisvate keerukate probleemide lahendamisel.

4.12 Näiteks Itaalia ja Sloveenia põhivõrguamet ja -ettevõtjad sõlmisid selleks lepingu, millega loodi eeldused ülekoormuse ja tasakaalustamisega seoses tekkida võivate probleemide lahendamiseks asjaomaste piirkondade jaoks loodud varajase hoiatamise süsteemide ning tasakaalustatud ja läbipaistvate lahenduste abil. Nad kasutasid turgude sidumise (*market coupling*) meetodit, kus keskasutus kogub päev-ette turu tõhusamaks muutmiseks kokku nõudluse ja pakkumise prognoosid.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Komitee toetab delegeeritud õigusaktide kasutamist mõistete ja andmete kogumise üksikasjade täpsustamiseks. Aktid tuleb vastu võtta rages kooskõlas ELi toimimise lepingu säetega. Komitee leiab, et artiklis 2 sätestatud mõisted on määruse kohta liiga üldised. Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise menetluses, milles sätestatakse sisetabe ja turuga manipuleerimise mõistete üksikasjad määruse artikli 5 kohaselt, tuleks sätestada tähtaeg delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks, nii nagu seda nõutakse ELi toimimise lepingu artiklis 290, ning asjakohane süsteem delegeeritud õigusaktide reklaamimiseks.

5.2 Komitee hoiatab, et ühtsete selgitavate rakendusjuhiste puudumisel võib määruse kohaldamine põhjustada turuhäireid, kui pädevaid riiklike asutusi ei aidata, et nad saaksid anda ühiseid hinnanguid ning võtta vastu ulatuslikud ühised eeskirjad kuritarvitamiste kohta. Komitee soovib seada komisjonile tähtaeg delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks, et lisada turule kindlust. Vajadusel võib komisjon delegeeritud õigusakte uuendada.

5.3 Artiklis 7 on samad, eespool mainitud probleemid. Komitee arvates tuleb kehtestada tähtaeg, mille jooksul komisjon peab võtma vastu delegeeritud õigusaktid andmete kogumise, ajakava ning esitatavate andmete vormi ja sisu kohta. Määrus on seda tõhusam, mida kiiremini ELi otsustusorganid selle vastu võtavad.

5.4 Komitee leiab, et riiklikele reguleerivatele asutustele antavad volitused on piisavad ja asjakohased, kuid sooviks suuremat kindlust määruse kohaldamise suhtes, ning küsib, kas liikmesriikidele ei peaks jätma suhteliselt lühikest aega, et täita oma kohustust tagada riiklikele reguleerivatele asutustele

uurimisvolitused. Erinevad eeskirjad on olnud ja on jätkuvalt üks põhjustest, miks ühtse energiaturu elluviimisel on olnud viivitusi.

5.5 Komitee loodab, et karistused on kõikides liikmesriikides sarnased ning et ei teki vaidlusküsimusi, st, et lepingud sõlmitakse nendes riikides, kus on kõige leebem karistusüsteem. Turu kuritarvitamise alases seadusandluses (turu kuritarvitamist käsitlevas direktiivis) on juba sätestatud karistusüsteemide ühised nõuded ja komisjon on selle kohta juba määruse põhjenduses 23 soovitusena teinud. Energia hulgimüügiturul kaubeldakse impordi- ja ekspordinõudlusele vastava energiakogusega, mistõttu ei ole gaasi- või elektriosakeste käitlemise füüsiline koht oluline.

5.6 Komitee rõhutab, kui olulised on suhted kolmandate riikidega ja tunneb heameelt selle üle, et ametil on sidemed rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikide haldusametustega, kellega ta võib kokkuleppeid sõlmida. Komitee soovib sõnastada ümber artikkel 14, et anda ametile üldine esindusvolitus, mis oleks konkreetselt seotud määruse eesmärkidega.

Brüssel, 16. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks” (uuestisõnastamine)

KOM(2011) 29 lõplik – 2011/0011 (COD)

(2011/C 132/22)

15. veebruaril 2011 otsustas nõukogu ja 14. veebruaril Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks” (uuestisõnastamine)

KOM(2011) 29 lõplik – 2011/0011 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 180, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 21.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (jätkub)	Lehekül
2011/C 132/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „LIFE+-määruse rakendamise vahekokkuvõte” KOM(2010) 516 lõplik	75
2011/C 132/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ühenduse elavhõbedaalse strateegia läbivaatamine” KOM(2010) 723 lõplik	78
2011/C 132/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../..., millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks” KOM(2010) 767 lõplik – 2010/0370 (COD)	82
2011/C 132/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 378/2007 seoses ühise põllumajanduspoliitika raames ettenähtud otsetoetuste vabatahtliku ümbersuunamise rakenduseeskirjadega” KOM(2010) 772 lõplik – 2010/0372 (COD)	87
2011/C 132/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ÜTK määrus)” KOM(2010) 799 lõplik – 2010/0385 lõplik	89
2011/C 132/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/75/EÜ lammaste katarraalse palaviku vastase vaktsineerimise osas” KOM(2010) 666 lõplik – 2010/0326 (COD)	92
2011/C 132/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kui liiklusohutusala: poliitikasuunised liiklusohutuse valdkonnas aastateks 2011–2020” KOM(2010) 389 lõplik	94
2011/C 132/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond” KOM(2010) 475 lõplik – 2010/0253 (COD) ja „Komisjoni teatis Euroopa ühtse raudteepiirkonna väljaarendamise kohta” KOM(2010) 474 lõplik	99
2011/C 132/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta” KOM(2010) 726 lõplik	108
2011/C 132/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks” (uuestisõnastamine) KOM(2011) 29 lõplik – 2011/0011 (COD)	113

Tellimishinnad aastal 2011 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberandjal	ELi 22 ametlikus keeles	770 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	400 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	300 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

